

IV: Det humanistiske Fakultet

Forskningens organisering:

Fakultetet har i 1982 afsluttet sine overvejelser over de historiske institutters arbejdsopgaver og struktur ved at oprette et centralinstitut med ansvar for en række nærmere afgrænsede fælles forhold, herunder varetagelsen af en fælles biblioteksdrift for fagområdet, medens de tre selvstændige institutter fastholdes som ramme omkring forskningsaktiviteten. De orientalske filologier agtes styrket såvel organisatorisk som fagligt ved fusionering af fire hidtil selvstændige enheder til ét institut, hvilket i øvrigt er en forudsætning for gennemførelsen af de ændringer af studieplanerne, der er omtalt i den almindelige beretning. På grund af uforudsete personalemæssige vanskeligheder har det ikke været muligt at nå frem til en tilsvarende afklaring omkring de sprogvidenskabelige institutters forhold; drøftelserne herom vil blive genoptaget medio 1983.

Forskningens vilkår:

Forskningen har været underkastet overordentlig stramme vilkår både hvad angår personale og hvad angår bevillinger til bog- og apparaturanskaffelser

m.v. De muligheder, der nu er åbnet for at institutterne kan påtage sig rekvireret forskningsarbejde, vil på grund af områdets særlige karakter på ingen måde kunne opveje det ressourcetab, der er påført forskningen i forbindelse med rammebesparelser primært begrundet i kandidatproduktionens tilpasning til det offentlige arbejdsmarked. Den såkaldte forskerrekutteringsplan vil i dens nu kendte udførelse forstærke tendensen til en indskrænkning af den almindelige personaleramme og dermed yderligere vanskeliggøre omlægningen af fakultetets samlede virksomhed.

Som praktisk konsekvens af aktivitetsnedgangen stilles der nu krav om reduktioner af fakultetets lokalemasse. I løbet af 1982 er der opstillet foreløbige skitser til en ændret lokaleudnyttelse, hvor der lægges vægt på samling af beslægtede funktioner på Københavns Universitet Amager samt fastholdelse af sammenhængen mellem de tilbageværende institutter i Indre By og universitetseksterne institutioner med faciliteter, der er af betydning for forskningsarbejdet. De første ombygninger og flytninger af institutter i medfør af den reviderede lokaleplan kan antagelig gennemføres i 2. halvår 1983.

Michael Chesnutt

Historie

I 1982 oprettedes et centralinstitut, som omfatter de efterfølgende 3 institutter: Historisk institut, Institut for samtidshistorie og Institut for økonomisk historie.

I: Historisk Institut

Stab:

Professorer: Svend Ellehøj, Jens Erik Skydsgaard og Niels Steensgaard. Lektorer: Esben Albrechtsen, Hans Bagger, Claus Bjørn, Axel Bolvig, Arne Søby Christensen, Niels Finn Christiansen, Karsten Fledelius, Karl-Erik Frandsen, Kai Hørby, Johnny Leisner, Niels Lund, Bengt Malcus, Knud Prange, Mogens Rathsack, Niels M. Saxtorph, Benito Scocozza, Inge Skovgaard-Petersen, Jørgen Tvevad, Hans N. Vammen, Alex Wittendorff og Peter Ørsted. Seniorstipendiat: Carsten Juhl. Kandidatstipendiater: Hanne W. Caspersen, Mogens Rüdiger Hansen, Grethe Jacobsen, Gunner Engberg Lind, Jens Rahbek Rasmussen og Therkel Stræde.

Lektorvikarer: 1. Eksterne lektorer: 6. Undervisningsassistenter: 5. Instruktører: 6. Studievejledere: 1. Teknisk-administrativt personale: 7.

Forskningsoversigt:

Nedenstående oversigt over medarbejdernes forskningsvirksomhed udviser som tidligere år en meget betydelig spændvidde, såvel i tidsmæssig og geografisk, som i emnemæssig og metodisk henseende. For at give interesserede læsere uden for universitetet et tydeligere indtryk af instituttets forskningsprofil er oversigten i modsætning til tidligere år opstillet efter emner. En sådan oversigt giver imidlertid – som det nødvendigvis må blive tilfældet i en årbog – kun et øjebliksbillede. Historieforskningens dynamik, samarbejde og gensidige inspiration mellem forskere, der arbejder med makrohistoriske spørgsmål i internationalt perspektiv, og specialister inden for afgrænsede emnefelt, såvel som vekselvirkningen hos den enkelte medarbejder mellem specialstudier og disses formidling i fremstillinger for et alment historisk interesseret dansk og udenlandsk publikum, kommer først frem, når årsberetningerne fra en række foregående år sammenholdes med den foreliggende. Et vigtigt led i en sådan dynamik er fremmede forskeres gæsteforelæsninger ved instituttet og medarbejdernes gæsteforelæsninger ved andre universiteter, ligesom deltagelse i redaktionen af danske og udenlandske fagtidsskrifter, i faglige sammenslutninger og lærde selskabers virksomhed sikrer instituttets aktive medvirken til fagets internationale udvikling.

Instituttets medarbejdere deltager i en række forskningsprojekter, der udføres i samarbejde med forskere fra andre institutter eller universiteter i ind- og udland, finansieret med støtte fra institutioner og fonds uden for universitetet, specielt Statens humanistiske Forskningsråd.

Det typiske forskningsprojekt ved instituttet er dog fortsat det individuelle, den enkelte medarbejders selvstændige indtrængen i et mere eller mindre omfattende emne efter eget valg med sigte på monografisk publikation i artikel eller bogform.

Historisk Institut har iøvrigt udgivet en mere udførlig beretning for 1982, som kan rekvireres fra instituttet.

Samlede fremstillinger af større tidsafsnits historie:

Verden på opdagelsernes tid, bind 7 i Aschehougs Verdenshistorie, Oslo, færdiggjort manuskript (Niels Steensgaard).

Verdensmarked og kulturmøder, bind 9 i Aschehougs Verdenshistorie, Oslo, manuskript under udarbejdelse (Niels Steensgaard).

Ruslands historie 1689-1815, bind 2 i Politikens Ruslandshistorie, under trykning (Hans Bagger).

Bidrag til Lademanns Verdenshistorie, perioden 1500-1700, 12 artikler (Axel Bolvig).

Fortællinger af Danmarks Historie I, 1500-1800, folkeskolebog, 150 s., under trykning (Benito Scocozza).

Danmark ca. 1780-1980, folkeskolebog, 100 s., manuskript færdiggjort (Benito Scocozza).

Portræt af vor tid – Danmark 23/11 1973 – 28/7 1981, 96 s., under offentliggørelse (Axel Bolvig).

Historieteori, historisk metode og historiografi:

Forholdet mellem virkeliggørelse og tid i de historiske forløb, artikel, »Too Late«, 40 s. (Carsten Juhl).

Historie og antropologi, 2 artikler, 38 s. og 25 s. (Jens Rahbek Rasmussen).

Wilhelm Dilthey som historiker, fortsat udarbejdelse af monografi (Bernard Eric Jensen).

Faghistoriske positioner i moderne tysk historieforskning, påbegyndt afhandling (Bernard Eric Jensen).

Diskussionen om bondesamfund over for engelsk individualisme, artikel, 40 s. (Jens Rahbek Rasmussen).

Saxos historiesyn, afsluttende studier (Inge Skovgaard-Petersen).

Studier over C. F. Wegener: Liden Krønike om Kong Frederik og den danske Bonde, 1843 (Claus Bjørn).

Den danske historievidenskabs udvikling i mellemkrigstiden, specielt den socialdemokratiske histo-

rieforskning (Mogens Rüdiger Hansen).
 Povl Bagges historiebegreb, udarbejdelse af manuskript til trykning i instituttets skriferække (Mogens Rüdiger Hansen).

Massekommunikationens historie:

Brugen af historie på film som propaganda (arbejdsgruppen vedr. audiovisuel historieforskning og -formidling (leder: Karsten Fledelius).
 Middelalderhistorie i moderne propaganda, Eisensteins film »Alexander Nevskij« (1938), artikel, 50 s. (Karsten Fledelius).
 Analyse af nazi-propagandafilmen »Gestern und Heute« (1938), artikel, 30 s. (Karsten Fledelius).
 Nazistisk billedjournalistik beregnet på befolkningerne i de besatte og neutrale lande, undersøgelse af det illustrerede blad »Signal« (1940-1945), artikel, 15 s. (Karsten Fledelius).
 Filmen »Triumph des Willens« (1935) som kilde til rigspartidagen i Nürnberg 1934, artikel, 75 s. (Karsten Fledelius sm. m. Kaare Rübner Jørgensen og Per Nørgart).
 Dagspressens billedbrug 1900-1980, EDB-behandling af fotografier, type- og indholdsændringer af illustrationer, forskningsprojekt under medvirken af magistre under arbejdstilbudsordningen (leder: Axel Bolvig).

International handelshistorie og udenrigspolitisk historie:

Asiatisk handel og verdensmarkedet i 17. århundrede, afhandling under offentliggørelse, (Niels Steensgaard).
 Omfang og sammensætning af den portugisiske import fra Asien i det 16. og begyndelsen af det 17. århundrede, paper til 3. indo-portugisiske seminar, jan. 1983 (Niels Steensgaard).
 Danmark-Norge efter afslutningen af Skånske Krig 1675-1679, bidrag til fællesnordisk værk, 10 s. (Svend Ellehøj).
 Ruslands politik over for de skandinaviske stater 1721-1780, projekt (Hans Bagger).
 Afslutningen af neutralitetskonventionen af 1756 mellem Frankrig og de skandinaviske lande, artikel, 26 s. (Gunner Lind).
 Bernstorff, Moltke og præsident Ogier, artikel om dansk udenrigspolitik i 18. århundrede, 13 s. (Gunner Lind).

Økonomisk-Social historie og økologihistorie:

Italiens socialhistorie i oldtiden, fortsatte studier (Jens Erik Skydsgaard).
 Det offentlige romerske byggeri i oldtiden, afhandling (Jens Erik Skydsgaard).
 Social mobilitet inden for romerrigets frie borgere,

især den militære karrieres betydning, fortsatte studier (Niels M. Saxtorph).

Økonomiske og sociale konsekvenser af romernes annekation af Balkanområdet, afsluttende studier (Peter Ørsted).

Det diokletian-konstantinske økonomiske og sociale reformprogram, fortsatte studier (Arne Søby Christensen).

Imperiedannelse og økologisk balance, dynamiske elementer i det før-kapitalistiske Irans langtidsvikling, kandidatstipendieprojekt (Peter Christensen).

Forholdet mellem by og land i det romerske Nordafrika, tværfagligt forskningsprojekt (Peter Ørsted).

Danske købmændsgilder i den tidlige middelalder, foredrag under udgivelse (Kai Hørby).

Det danske bysamfunds økonomiske og sociale struktur 1400-1550, kandidatstipendieprojekt (Grethe Jacobsen).

Det danske vejnets historie, artikel, 20 s. (Alex Wittendorff).

Samfærdsel og transport i Danmark, leksikonartikler, 50 s. (Alex Wittendorff).

Landbohistorie:

Det ældste romerske landbrug, artikel (Jens Erik Skydsgaard).

Statistisk og kartografisk behandling af matriklen 1662 med særligt henblik på de regionale variationer i sammensætningen af udsæd og landgilde (projekt under ledelse af Karl-Erik Frandsen).

Vang og Tægt, studier over dyrkningssystemer og agrarstruktur i Danmarks landsbyer 1682/83, disputats, under trykning (Karl-Erik Frandsen).

Generel fremstilling af landbrugets andelsbevægelses historie til 1914 (Claus Bjørn).

»De danske Cahiers«, artikel, 24 s. (Claus Bjørn).

Bonde- og husmandsrøret 1848, artikel, 140 s. (Claus Bjørn).

Arbejderbevægelsens historie:

Dansk arbejderbevægelse i 19. århundrede, fortsatte studier (Niels Finn Christiansen).

Arbejderbevægelsen under højkonjunktur og krise ca. 1958-1980 (Niels Finn Christiansen).

Revolutionær syndikalisme i Danmark ca. 1900-1940, kandidatstipendieprojekt (Therkel Stræde).

Kvindehistorie:

Kvindens stilling og muligheder i det byzantinske samfund, med særligt henblik på Leo VI.s love o. 900, 8 s., artikel (Karsten Fledelius).

Den byzantinske kvindes retsstilling med inddragel-

se af middelalderlig serbisk ret (Karsten Fledelius).

Kvindens arbejde og kvindens rolle, ideologi og virkelighed i danske bysamfund 1300-1500, artikel, 30 s. (Grethe Jacobsen).

Den skandinaviske kvindes stilling ved overgangen til kristendom, foredrag under udg., 20 s. (Grethe Jacobsen).

Familie, husstand og produktion, en undersøgelse af landbokvindernes vilkår ca. 1870-1900, projekt (Bodil K. Hansen).

Moderskabspolitikken i Danmark i mellemkrigstiden, kandidatstipendieprojekt (Hanne Caspersen).

Socialisering til moderskab i 1930'erne, artikel til nordisk kvindehistorikermøde (Hanne Caspersen).

Ideologien bag moderskabspolitik i 1930'erne og idag, artikel, (Hanne Caspersen).

Kulturhistorie og mentalitetshistorie:

Reformationen i Tyskland og Danmark med særligt henblik på forskningens begrebs- og teoridannelse, fortsatte studier (Alex Wittendorff).

Forholdet mellem elitekultur og folkekultur i Danmark 1500-1730, kandidatstipendieprojekt (Jens Rahbek Rasmussen).

Bidrag til (Gyldendals) Dansk Litteraturhistorie, bd. 2, (1450-1620) (Jens Rahbek Rasmussen).

Ide- og videnskabshistorie:

Københavns Universitets historie 1621-1732, udarbejdelse af manuskript (Svend Ellehøj).

Politiske totalitarismeteoriers udvikling fra 17. til 20. århundrede, seniorstipendieprojekt (Carsten Juhl).

Dansk politisk idehistorie ca. 1750-1850, fortsatte studier (Hans Vammen).

Det danske borgerskab og marxismen ca. 1870-1900, bidrag til antologi, 17 s. (Niels Finn Christensen).

Studier af statsmagts organisation:

Europæisk militærorganisation 700-1200, fortsatte studier (Niels Lund).

Biografier af Sven Tveskæg, Ulf Jarl og Sven Estridsen til Dansk biografisk Leksikon (Niels Lund).

Militærstatsaspektet i den danske enevælde, kandidatstipendieprojekt (Gunner Lind).

Rets- og forvaltningshistorie:

Retshistorisk analyse af den middelalderlige pave-stols klosterprivilegier indtil ca. 1100 (Mogens Rathsack).

Middelalderlig kommunalforvaltning i den mellem-talienske by Gubbio, fortsatte studier (Kai Hørby).

Kalmarunionens statsret, afhandling (Kai Hørby).
Danske Lov og Kongeloven, bidrag til jubilæums-værk, »Danske og Norske Lov i 300 år«, 12 s. (Svend Ellehøj).

Retshistorisk og sociologisk beskrivelse af frimureriet i de danske stater efter 1730, fortsatte studier (Jørgen Tvevad).

Topografi:

Arkæologiske udgravninger af etruskisk materiale fra San Giovenale, Italien, bearbejdning med henblik på offentliggørelse i det af det svenske institut i Rom udgivne San Giovenale-værk (Bengt Malcus).

Historisk-geografiske undersøgelser af byzantinsk tilstedeværelse i de østlige dele af det nuværende Jugoslavien ca. 500-1200, del af internationalt projekt, finansieret af European Science Foundation (Karsten Fledelius).

To rejseberetninger fra vikingetiden, Ottar og Wulfstan, kildeudgave med indledning, oversættelse og noter, (Niels Lund).

Dansk bebyggelseshistorie i vikingetid og tidlig middelalder, fortsatte studier (Niels Lund).

Atlas over Danmarks administrative inddeling efter 1660, forskningsprojekt Historisk Atlas over Danmark, delvis finansieret af SHF (Karl-Erik Frandsen).

Kildeudgaver:

Diplomatarium Danicum, 4. rk. I (1376-1379) og tilsvarende dansk oversættelse (Danmarks Riges Breve), under udgivelse (Herluf Nielsen).

Publikationer:

Bagger, Hans, 1982: Stat og samfund i Peter den Stores Rusland. En kommentar til den nyere forskning. – Historisk Tidsskrift för Finland, Helsingfors, 1982, hefte 1, s. 101-116.

Bjørn, Claus, 1982: Dansk Mejeribrug 1882-2000. – Redaktør af hele værket, forfatter til s. 1-188.

– 1982: Indledning til: Chr. Mathiesen: Landbrugs-historie i Varde-egnen. – s. 7-10.

– 1982: 33 artikler i Dansk biografisk Leksikon, bd. 10 og 11.

Bolvig, Axel, 1982: Kønroller i billeder. – i: Levevil-kår og livskvalitet i 80'erne, s. 57-68.

– 1982: Visuelle typologier. – Pressens årbog 1982, s. 155-161.

Christensen, Peter, 1982: Religion og revolution i Iran: Ideologiske forudsætninger for Pahlavi-dy-

- nastiets fald. – i: Sociale og kulturelle forhold og folkelige bevægelser i 3. verden, Institut for Kultursociologi, reproto, 1, s. 166-196.
- 1982: Et bondesamfund i forfald? Imperiedannelse og økologisk balance i Iran. – Fortid og Nutid 1982, s. 607-625.
- Christiansen, Niels Finn, 1982: artikler i Dansk Biografisk Leksikon.
- Fledelius, Karsten, 1982: Middelalderlig malerkunst i Makedonien. – Danjug Bulletin (Dansk-jugoslavisk Forenings Tidsskrift). 16. årg. nr. 2, s. 16-23.
- 1982: Byzantine Monuments in Serbia. – Rapport til European Science Foundation, København/Paris, s. 1-23.
- 1982: A Structural Analysis of the Greenland Documentary »Sisimut« (1968) – and the Methodology behind it. – i: K. F. Reimers & H. Friedrich (udg.): Zeitgeschichte in Film und Fernsehen (Studies in History, Film and Society 3), München og København, s. 193-247.
- 1982: Comparative Analysis of Television News from different Countries (sm. m. Erik H. Swiatek og Mikael Havlykke, ibidem, s. 103-107).
- Hansen, Bodil K., 1982: Rural Women in Late Nineteenth-Century Denmark. – Journal of Peasant Studies, vol. 9, 2, s. 225-241.
- 1982: Hanne og Rasmus. En brevsamling om arbejdsliv, højskole og familiedannelse i 1880'ernes landbosamfund. – København, 205 s.
- 1982: Kvinder i opbrud. En kildesamling om land- og bykvinder i arbejde og forening omkring år 1900, (sm. m. Birte Broch, Drude Dahlerup og Tinne Vammen) – København, 200 s.
- Hansen, Mogens Rüdiger, 1982: En moderne cock-tail, socialhistorie i 70'erne. – Kritiske Historikere 1982, 2-3, s. 3-11 og 31-41.
- Jacobsen, Grethe, 1982: Håndværkets kulturhistorie, I: tiden før 1550. – København, 264 s.
- 1982: Sexual Irregularities in Medieval Scandinavia. – kap. 7 af Vern L. Bullough & James Brundage: Sexual Practices and the Medieval Church, New York, s. 72-85 og 244-247.
- Jørgensen, Kaare Rübner, 1982: Det gælder Din Frihed. En film om Danmarks besættelse. – Skrifter udg. af Historisk Institut ved Københavns Universitet, bd. 14 – København, 362 s.
- 1982: Der General, den Niemand kannte. – i: K. F. Reimers og H. Friedrich: Zeitgeschichte in Film und Fernsehen, Studies in History, Film and Society 3. – München, s. 179-184.
- Kristiansen, Kristof K., 1982: Økologisk balance og historisk forandring, (sammen med Niels Steensgaard). – Fortid og Nutid 1982, s. 549-555.
- Lind, Gunner, 1982: Migration in Schleswig-Holstein, anmeldelse af J. Brockstedt (ed.): Regionale Mobilität in Schleswig-Holstein. – Scandinavian Economic History Review, XXX, 2, s.
- Lund, Niels, 1982: Viking Age Society in Denmark: Evidence and Theories. – i: Niels Skyum-Nielsen & Niels Lund (ed.): Danish Medieval History – New Currents, s. 22-35.
- 1982: Svenskevældet i Hedeby. – Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1980 (trykt 1982), s. 114-125.
- 1982: Vikinger og stednavne, filologi og historie. – i: Hans Bekker-Nielsen og Hans Frede Nielsen (udg.): Nordboer i Danelagen, Odense, s. 33-42.
- Nielsen, Herluf, 1982: (sm. m. C.A. (udg.)) Diplomatarium Danicum, 3. rk. IX og Danmarks Riges Breve 3. rk. IX (1371-1375) – København, 540 og 402 s.
- Rasmussen, Jens Rahbek, 1982: Universalhistoriske udviklingsmodeller i det 20. århundrede. – i: Sociale og kulturelle forhold og folkelige bevægelser i den 3. verden, Institut for Kultursociologi, reproto, 1, s. 10-34.
- Scoozza, Benito, 1982: Om Historie. – København, 160 s.
- Skydsgaard, Jens Erik, 1982: Pompeji, en romersk Landsortstad, (bearbejdet svensk udg. af Pompeii, 3. udg., København 1975). – Göteborg, 200 s.
- 1982: Bebyggelsehistoriske undersøgelser nord for Rom i oldtiden. – Fortid og Nutid 1982, s. 568-583.
- Steensgaard, Niels, 1982: The Dutch East India Company as an Institutional Innovation. – i: Maurice Aymard (ed.): Dutch Capitalism and World Capitalism, Cambridge/Paris, s. 235-258.
- Stræde, Therkel, 1982: Registratur over privatarkiv nr. 60: arbejdsmand, syndikalistisk og antimilitaristisk aktivist Georg Jensen. – Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, 36 s.
- 1982: Registratur over privatarkiv nr. 64: lektor, rådskommunist Harald Andersen-Harild jr. – Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, 38 s.
- 1982: Amalthea-manden. Om den svenske revolutionær Anton Nilson. – Informations kronik 26. maj 1982.
- 1982: Jeg hader dig samfund. Om den danske anarkist Sophus Rasmussen. – Informations kronik 20.-21. november 1982.
- Tvevad, Jørgen, 1982: Die Hohenzollern und die Oldenburger. – i: Report of the 14th International Congress and Genealogical and Heraldic Sciences, København, s. 182-189.
- Wittendorff, Alex, 1982: Historisch-materialistische Auffassungen von Luther und der Reformation. – Text und Kontext, Sonderreihe, bd. 13 (Luther und die Reformation), København/München, s. 60-81.
- Wolter, Hans Chr., 1982: Adel og Embede. – Skrifter udg. af Historisk Institut ved Københavns Universitet, bd. 13 – København, 123 s.

Redaktionsvirksomhed:

I det forløbne år har Esben Albrechtsen været medredaktør af *Historisk Tidsskrift*, Claus Bjørn redaktør af *Fortid og nutid*, Svend Ellehøj hovedredaktør af *Københavns Universitet 1479-1979*, bd. I-XIV og medredaktør af *Gyldendals Danmarks Historie*, bd. 1-10, Karsten Fledelius udgiver af *IAMHIST Newsletter*, Kai Hørby redaktør af *Danske Magazin*, Jens Erik Skydsgaard redaktør af *Studier fra Sprog- og Oldtidforskning* og Niels Steensgaard dansk redaktør og hovedredaktør af *Scandinavian Journal of History*.

Gæsteforelæsninger:

I det forløbne år har Axel Bolvig forelæst på Danmarks Journalisthøjskole, Peter Christensen forelæst ved en international konference på Uppsala Universitet, Karsten Fledelius forelæst ved Rockefeller Center, Bellagio, Italien, Kai Hørby og Niels Lund forelæst ved 8th International Economic History Congress, Budapest, Niels Lund forelæst ved Odense Universitet, Bengt Malcus forelæst ved Uppsala Universitet, Niels M. Saxtorph og Jens Erik Skydsgaard forelæst ved møde for nordiske oldtidforskere, Helsingfors, Jens Erik Skydsgaard forelæst ved Stockholms og Uppsalas Universiteter og Niels Steensgaard forelæst ved Uppsala Universitet.

Andet:

I det forløbne år har Claus Bjørn været projektleder for SHF-projektet *Skandinavismen*, Svend Ellehøj medlem af styringsgruppen for SHF-projektet *Atlas til Danmarks historie*, Karsten Fledelius formand for Den danske nationalkomité for byzantinske Studier og præsident for International Association for Audio-Visual Media in Historical Research and Education (IAMHIST) samt deltager i planlægningen af den internationale historikerkongres i Stuttgart 1985, Jens Erik Skydsgaard formand for Det filologisk-historiske Samfund, Therkel Stræde medlem af forretningsudvalget for Selskabet til Forskning af Arbejderbevægelsens Historie, Niels Steensgaard medlem af SHF's forretningsudvalg og medlem af Nordisk samarbejdsnævn for humanistisk Forskning og Alex Wittendorff været medstifter af og bestyrelsesmedlem i Dansk Vejhistorisk Selskab.

Alex Wittendorff

*Lokalhistorisk Afdeling:**Igangværende forskning (med studentermedhjælp):*

1. Metodisk undersøgelse af geografisk mobilitet på Sjælland omkring 1845.

Ved afdelingens faste personale (1 lektor):

2. Introduktion til arbejdet på landsarkiverne.
3. Studier over udvalgte epitafier og gravsten m.m.
4. Der er leveret mindre bidrag til den nye udgave af Dansk biografisk Leksikon.

Publikationer:

Prange, Knud: *Våbenanetavlen, perspektiver og eksempler*. 44 s. Serien: *Heraldiske Studier* 1.

- At gavne og fornøje – lidt om en heraldisk lystvandring på Kunstindustrimuseet i 1980. (*Heraldisk Tidsskrift* bd. 5, 1982, s. 249-60).
- De sidste 25 årgange af *Historiske Meddelelser om København 1957-81*. (*Historiske Meddelelser om København*, 1982, s. 7-30).
- Jens Engbergs oldeforældre eller slægtshistorie og Danmarkshistorie. (*Personalhistorisk Tidsskrift* årg. 102, 1982:2, s. 213-14).
- Arkivarer og andre historikere. (Mål og midler for forskningen i arkiverne, Rapport fra Arkivforeningens seminar 1980, s. 100-101).

Andet:

Prange, Knud: *Noter om Lokalhistorisk Afdelings arbejde i Lokalhistorisk Journal* 11. årg., nr. 1-4.

Redaktionsvirksomhed m.m.:

Knud Prange er medlem af Dansk historisk Fællesforenings styrelse som næstformand (samt formand for redaktionsudvalget af Dansk kulturhistorisk Oplagsværk), medlem af Personalhistorisk Samfunds bestyrelse (samt medlem af skriftudvalget og redaktionen af *Personalhistorisk Tidsskrift*), formand for *Societas Heraldica Scandinavica*, medlem af bestyrelsen for *Goods Fond*, medlem af *Landbohistorisk Selskab*, sidder i redaktionen af *Festskrift til Poul Enemark* og har været tilsynsførende ved udarbejdelsen af manuskript til register til *Fortid og Nutid* bd. 1-25.

Gæsteforelæsning m.m.:

Afdelingen har arrangeret den danske deltagelse i det 4. nordiske, lokalhistoriske seminar i Sigtuna 8.-12. august, og Knud Prange har sammesteds tal om: *Lokalhistorien i dagens kulturliv*.

Knud Prange

2: Institut for Samtidshistorie

Stab:

Professor: Carl-Axel Gemzell. Lektorer: Carsten Due-Nielsen, Inga Floto, Hans Kirchhoff, Karl Christian Lammers, Henrik S. Nissen og Torben Worre. Kandidatstipendiat: Mette Skakkebæk.

Eksterne lektorer: 3. Teknisk-administrativt personale: 1.

Forskningsvirksomhed:

Institutets medarbejdere har i 1982 været engageret i op mod en snes forskellige større eller mindre forskningsprojekter. Det kan dreje sig om længerevarende og dybtgående studier i væsentlige samtidshistoriske emner såvel som om mindre detaljestudier eller forsøg på synteser og oversigter. Projekterne kan være initieret udefra eller være udformet i samarbejde med andre institutter og institutioner, men hyppigst udspringer de af de enkelte medarbejders egne initiativer og ideer. Betraget under ét berører forskningsprojekterne ganske brede felter inden for samtidshistorien, selvom området naturligvis ved sin størrelse unddrager sig en blot nogenlunde udtømmende dækning. Men ved en specialisering omkring centrale emner, der kan betragtes ud fra flere synsvinkler, indgår instituttets forskning i mange sammenhænge, ofte med tilknytning til løbende internationale debatter inden for den samtidshistoriske forskning.

Institutets forskning har traditionelt omfattet flere metodiske tilgange til studiet af samtidshistoriske emner og en særlig interesse for forskningshistoriske undersøgelser. Ambitionen er ikke blot at bidrage til udforskningen af samtidshistoriske sammenhænge men også at udvikle metoderne dertil og til at forstå de psykologiske og samfundsmæssige mekanismer, der påvirker og har præget forståelsen heraf. Disse historiografiske studier har i 1982 omfattet Inga Flotos fortsatte arbejde med en bog om historievidenskabens historie i det 20. århundrede (på initiativ af Det humanistiske Forskningsråd), og Jens Henrik Tiemroths ledelse af Dansk Historiografisk Projektgruppens social- og kulturhistorisk anlagte undersøgelse af dansk historieskrivning for tidsrummet 1880-1980.

Hovedparten af forskningsprojekterne drejer sig om forskellige sider af den politiske, økonomiske, sociale og kulturelle udvikling. Geografisk omfatter de studier i dansk og nordisk historie, i vesteuropæisk – ikke mindst tysk – historie, i amerikansk historie og i sydamerikansk historie. Kronologisk strækker de sig fra studier i hele samtidshistorien, opfattet som de sidste 100 års historie, til afgrænsede studier, ikke

mindst i mellemkrigstidens og 2. verdenskrigs historie, men også i efterkrigstidens udvikling.

Inspiration med hensyn til metoder og data fra de generaliserende samfundsvidenskaber præger studierne af vælgernes adfærd, således Torben Worres undersøgelser over meningsdannelsen i Danmark omkring EF og beslutningsprocessen ved folkeafstemningen i 1972 (støttet af midler fra Dansk Udenrigspolitisk Institut), og Mette Skakkebæks socialhistoriske studie af det amerikanske socialistparti og dets vælgere 1900-1932 især i Illinois. Også Tom Buhls undersøgelse af den brasilianske industrialiseringsproces 1930-1981, der er godkendt som licentiatafhandling, er påvirket af samfundsvidenskabelige problemstillinger og metoder.

Med mere traditionel samtidshistorisk tilgang er projekterne vedrørende grænseområdet mellem inden- og udenrigspolitik, som instituttets medarbejdere ofte har beskæftiget sig med. Hans Kirchhoffs fortsatte undersøgelser fra perioden 1939-1945 koncentrerer sig om temaet kollaboration og modstand, om det danske socialdemokratis overlevelsestrategi under besættelsen med udgangspunkt i tolkningen af Hans Hedtofts tale i februar 1941, og om indsamling af materiale til en biografi om Frihedsrådets gesandt i Moskva, Thomas Døssing. Hans Kirchhoff har tillige påbegyndt arbejdet med en kildesamling omhandlende samarbejde og modstand under besættelsen. Også Carsten Due-Nielsens fortsatte arbejde med den tyske indenrigs- og udenrigspolitik efter afslutningen af 1. verdenskrig hører til i denne gruppe.

Med overvejende indenrigspolitisk emne er Karl Christian Lammers studier over den fascistiske styre- og herskabsform i Tyskland 1933-1945 og hans arbejde med en fremstilling af fascismens historie i Tyskland og Italien 1919-1945. Karl Christian Lammers viderefører derudover instituttets tradition for beskæftigelse med arbejderbevægelsens historie med sit projekt om arbejderbevægelsen og fascismen 1920-1933, og han inddrager endnu en social gruppe med studierne i det danske borgerskab og dets holdning til arbejderbevægelsen ca. 1918-1940.

Flere af de foregående emner har haft tilknytning til den økonomiske, sociale og kulturelle historie. Med direkte sigte herpå er Carl Axel Gemzells projekter om velfærdsstatens udvikling 1870-1980 og om de økonomiske relationer mellem Skandinavien og Vesteuropa 1870-1945. Kultur- og ideologihistorisk orienteret er Henrik S. Nissens arbejde med redaktion af og bidrag til en bog om den grundtvigske kulturs betydning.

Hovedparten af de hidtil nævnte studier har været koncentreret om enkelte aspekter eller problemstillinger, idet flere projekter dog arbejder med ganske brede områder. Ved siden af disse skal afslutningsvis anføres de egentlige synteser og oversigtsværker. Det drejer sig om Henrik S. Nissens arbejde med bogen

»Scandinavia During World War II« og Henrik S. Nissens udarbejdelse af manuskriptet til afsnittet om perioden 1930-1945 i Gyldendals Danmarkshistorie.

Redaktionsvirksomhed:

Inga Floto har sammen med E. Ladewig Petersen, Odense Universitet, redigeret Historisk Tidsskrift i størstedelen af 1982. Redaktionen er derefter overtaget af Hans Kirchhoff sammen med Esben Albrechtsen, Historisk Institut. Karl Christian Lammers har indtil september 1982 været medlem af redaktionen for Historievidenskab.

Inga Floto har sammen med Kristian Hvidt, Folkeetingets Bibliotek, varetaget redaktionen af det danske bidrag til den internationale bibliografi: The Study of American History Outside the United States 1945-1980.

Publikationer:

- Floto, Inga, 1982: *Formes et problèmes de la paix dans l'histoire – Actes IV (1)*, Editura Academiei Republicii Socialiste Romania, 1982, s. 130-136.
- 1982: Woodrow Wilson: War Aims, Peace Strategy and the European Left. – Arthur S. Link (ed.): *Woodrow Wilson and a Revolutionary World. Supplementary Volume to The Papers of Woodrow Wilson*, Chapel Hill 1982, s. 127-145.
- 1982: De seneste års danske historiografiske debat. – Scandia, Tidsskrift for historisk forskning, Band 47, Årgang 1981, Hæfte 2, Lund 1982, s. 245-254.
- Lammers, Karl Christian, 1982: Antifascismen i SPD. Facismeopfattelse og imødegåelse af den tyske fascisme op til 1933. – Håkon Loë & Jan Kristensen (udg.): *Kritisk fascismeforskning*, Ålborg 1982, s. 313-344.
- 1982: De fascistiske regimer i mellemkrigstiden. Teser om den fascistiske styre- og regimeform. – Uffe Østergård (udg.): *Fascisme i går – i dag – i morgen?*, Århus 1982, s. 12-22.
- Worre, Torben, 1982: *Det politiske system i Danmark*, Akademisk Forlag, København 1982. (4. udg.), 118 s.

Gæsteforelæsninger:

Hans Kirchhoff har forelæst om emnet »Danish Resistance Movement 1941-1945« på en af Comité d'Historie de la Deuxième Guerre Mondiale arrangeret konference om komparative studier i europæisk modstandsbevægelse 1939-1945 i Amsterdam. Hans Kirchhoff og Henrik S. Nissen har forelæst på Danmarks Biblioteksskole og Henrik S. Nissen tillige i Folkeuniversitetet.

Inga Floto har forelæst ved forskerseminaret på Historiska Institutionen, Lunds Universitet.

Andet:

Jens Henrik Tiemroth er sekretær for Dansk Historiografisk Projektgruppe.

Carsten Due-Nielsen

3: Institut for Økonomisk Historie

Stab:

Professorer: Ole Feldbæk og Niels Thomsen. Lektorer: Ove Hornby, Ole Hyltoft, Ole Justesen, Carl-Axel Nilsson og Erik Helmer Pedersen. Forskningsrådsstipendiater: Carl Erik Andresen, Birte Broch og Anders Monrad Møller. Fondsaflynnede stipendiater: Hannelene Toft Jensen, Hans Kryger Larsen, Erik Oxenbøll og Richard Willerslev.

Eksterne lektorer: 6. Undervisningsassistenter: 1. Teknisk-administrativt personale: 2.

Forskningsvirksomhed:

Ved instituttet drives der forskning i såvel økonomisk som social historie.

Økonomisk historie:

Økonomisk historie kan defineres som studiet af den fortidige fremstilling, fordeling og forbrug af varer og tjenester med fremdragelse af de bestemmende faktorer og disses relative betydning og indbyrdes forhold. Medarbejdernes igangværende forskning inden for feltet har tidsmæssigt tyngdepunkt i 1700- og 1800-tallet, men emnerne hentes også i stigende grad fra vort eget århundrede. Undersøgelserne samler sig normalt om Danmarks historie, vel at mærke i et større perspektiv. Udenlandske kildegrupper og forskningsresultater inddrages derfor i arbejdet, hvor det er økonomisk muligt og synes fagligt frugtbart.

Richard Willerslev har med støtte fra Carlsbergfondet i indeværende år fortrinsvis været beskæftiget med arkivstudier til belysning af de københavnske boligforhold i første halvdel af 1800-tallet. Yderligere har Richard Willerslev fuldført sine studier over den svenske indvandring til Danmark mellem 1850 og 1914. Disse studier har resulteret i en bog med titlen »Den glemte indvandring«, som publiceres i januar 1983, samt i en mindre artikel som kommer i tidsskriftet *Via*.

Vedrørende den danske oversøiske udvandring i det 19.-20. århundrede et det Erik Helmer Pedersens hensigt at få etableret en samlet oversigt over den danske udvandring, specielt fra landdistrikterne, til

USA og andre oversøiske områder. Den udvandringshistoriske studiegruppe ved instituttet vil iværksætte en bredere anlagt forskning over det samlede udvandringsforløb i Danmark til bosættelser i Amerika.

Endvidere er Erik Helmer Pedersen i gang med færdiggørelsen af et manuskript til en engelsksproget publikation om dansk prishistorie 1660-1800. Erik Helmer Pedersen har desuden færdiggjort en artikel til *Landbohistorisk Tidsskrift*, 1982, »Dansk landbrugsøkonomi i 1700-tallet«.

Ole Hyldtoft arbejder fortsat med »Hovedstadens industrialisering 1840-1914«. Første del, der består af en systematisk undersøgelse af den københavnske industris struktur og udvikling i perioden, står umiddelbart foran sin afslutning. Anden del behandler industriens lokalisering og industrialiseringens følger for den københavnske byudvikling. Til offentliggørelse i 1983 har Ole Hyldtoft udarbejdet en artikel »Urbanisering i Danmark 1914-1970«. Desuden har Ole Hyldtoft indledt arbejdet med en oversigt »Om Industrialismens Bygninger og Boliger«.

Hannelene Toft Jensen har afleveret et afsnit om befolkningsudviklingen i 1930'erne til et emnehæfte om demografi.

Ove Hornby har sammen med Carl-Axel Nilsson fortsat studierne over den danske handelsflådes udvikling i nyere tid, p.t. specielt tankskibsflådens opkomst i det 20. århundrede samt skibsfartsstatistikens karakter.

Carl-Axel Nilsson arbejder fortsat med studier om arbejdskraftproblemer i forbindelse med overgangen til ny teknik i handelsflåden, specielt vedrørende rekrutteringsmønstre, uddannelseskrav, lønudvikling m.v.

Med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd arbejder Anders Monrad Møller på et projekt vedrørende »Baggrunden for den sene sejskibstid – en økonomisk historisk analyse af årsagerne til opsvinget i midten af det 19. århundrede«.

Med fortsat støtte fra Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd har Birte Broch videreført projektet om »Arbejderkvinder i hovedstad og provins: dagligdag, fællesskab og organisering 1900-1940«. Projektet er et af de tre danske bidrag til det nordiske forskningsprojekt »Kvindens arbejde i samfund og familie i de nordiske 1870-1970«.

Gennem Nationalmuseets Etnologiske Undersøgelser i Brede har Birte Broch foretaget en landsdækkende indsamling af skriftlige og mundtlige beretninger fra arbejderkvinder og har udarbejdet et arbejdsrapport om kvindernes placering inden for håndværk og industri i Slagelse.

Med støtte fra henholdsvis Kulturministeriet og Statens samfundsvidenskabelige og humanistiske Forskningsråd har Carl-Erik Andresen videreført undersøgelsen af danske bygningshåndværkeres ar-

bejds- og levevilkår 1900-1950, herunder indsamling af erindringer gennem Nationalmuseets Etnologiske Undersøgelser.

Ole Feldbæk arbejder fortsat med udgivelsen af »Danske handelskompagnier 1616-1843. Oktrojer og interne ledelsesregler« for Selskabet til Udgivelse af Kilder til Danske Historie.

Med støtte fra Carlsbergfondet har Hans Kryger Larsen fortsat arbejdet med et teorihistorisk projekt »Social-økonomiske strømninger i Danmark omkring 1900«. Undersøgelsen sigter mod at belyse de to økonomer Arnold Fraenkel og Jak. Lindbergs forfatterskaber i relation til den danske industrielle og sociale udvikling i relation til den internationale teoriebat. Et foreløbigt resultat af undersøgelsen foreligger i artiklen »Materialistisk historieskrivning i Danmark«, der vil blive publiceret i antologien »Marx i Danmark« (SFAH, 1983). Endvidere har Hans Kryger Larsen i årets løb deltaget i arbejdet i Dansk historiografisk Projektgruppe, der stiler mod en samlet fremstilling af dansk historiografi, og på det 3. historiografiske seminar i Korinth har han sammen med Henrik Poulsen fremlagt et paper om historievidenskaben 1880-1930.

Sammen med Kristof Glammann har Erik Oxenbøll færdiggjort et manuskript »Studier i dansk merkantilisme. Omkring tekster af Thott«.

Niels Thomsen arbejder på et projekt vedrørende »Vælgeradfærd på Christianshavn 1890« og har foreløbigt udarbejdet en 65 siders rapport over en dataanalyse.

Endvidere har Niels Thomsen skrevet en artikel til *Pressens Årbog 1982* med titlen »Rids af avisernes typologi«.

Sammen med Carl-Axel Nilsson har Niels Thomsen deltaget i et seminar under Carlsbergfondet vedrørende »Linier af dansk industrihistorie«.

Desuden fortsætter Niels Thomsen sit arbejde med »Københavns Universitets almindelige historie 1936-1966«.

Erik Oxenbøll har forestået programudvikling til følgende projekter: 1) Billedbrug i dagspressen i det 20. århundrede (Axel Bolvig). 2) Mortalitet på Frederiksberg 1881-1911 (Henrik Hauge Mortensen). 3) Udvandrere til Amerika 1850-1900 (Erik Helmer Pedersen). 4) Vælgeradfærd i Storkøbenhavn 1880-1914 (Niels Thomsen). Systemplanlægning foretaget for tiden for projektet »Dansk skibsfart og rederivirksomhed 1880-1930« (Ove Hornby). Endvidere har Erik Oxenbøll fra juli 1982 arbejdet med systemplanlægning til projektet »EDB-registrering af Folketællingen 1901«.

Oversøisk historie:

Studiet af de tidligere danske oversøiske besiddelser optager fortsat flere medarbejdere, men derudover

har instituttets beskedne bemanning nødvendiggjort en koncentration om Syd- og Sydøstasien.

Ole Justesen har fortsat sine undersøgelser over de danske mulatters forhold og placering i de danske etableringer på Guldkysten i det 19. århundrede samt over forhandlingerne om en fredsftale med Asante 1826-31.

Niels Kastfelt arbejder med en undersøgelse af religiøse, sociale og politiske ændringer i to samfund i Nordnigeria, Bachama og Mbula i det 20. århundrede. Den nuværende del af undersøgelsen, som er finansieret af Statens humanistiske Forskningsråd, koncentrerer sig om forholdet mellem religion, etnicitet og politiske forandring mellem 1945 og 1960.

Benedicte Hjejle arbejder på et projekt vedrørende den økonomiske og sociale udvikling i et risdyrkende bondesamfund i Sydindien. Undersøgelsen forsøger at analysere produktionsforholdene og fordelingsproblemerne i rislandbruget. Tiden er det 18. og 19. århundrede, hvor betydelige ændringer fandt sted, og hvor konturerne af nutidens sydindiske landbosaamfund blev til. Den empiriske basis for undersøgelsen er skatteregnskaber og erhvervsstatistikker fra ca. 200 landsbyer i Vizagapatam-distriktet i delstaten Andhra Pradesh, suppleret med et større historisk kildemateriale. Indsamlingen har fundet sted fra regeringsarkiverne i Madras, Hyderabad og London.

Irene Nørlund arbejder på et projekt om tekstilindustrien i Vietnam. Håndværk og industri fra kolonial til socialistisk produktion.

Flere af instituttets medarbejdere er engageret i forskningsstyrende organer uden for Københavns Universitet. Erik Helmer Pedersen er formand for Landbohistorisk Selskab og næstformand i Landbohistorisk Støttekreds. Erik Helmer Pedersen har afholdt gæsteforelæsnings på Udvandrerarkivet i Aalborg over emnet »Danske landmænd i USA«. Ove Hornby er medlem af Rådet for Nordisk Förening för ekonomisk och social Historia samt Historisk Geografi. Endvidere er Ove Hornby dansk redaktør for The Scandinavian Economic History Review og har i denne egenskab udarbejdet det danske bidrag til årsbibliografien for året 1981. Birte Broch og Hannelene Toft Jensen er medlem af bestyrelsen for Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie. Birte Broch har efter invitation fra Folkeuniversitetskomiteen i Horsens holdt foredrag om »Arbejderkvinder i hovedstad og provins 1900-1940«. Endvidere har hun på Holmegård Bibliotek holdt foredrag om indsamlingen af arbejderkvinders erindringer. Ole Justesen er medlem af styringsgruppen for det af Statens humanistiske Forskningsråd oprettede prioritetsområde: Dansk Mission og Kulturpolitik, 1800-1970, og er indtrådt i den danske nationalkomité for Fontes Historiae Africanæ.

Ole Hyldtoft er medlem af styringsgrupperne for

et arbejdermuseum i København, Fabrikboliger i Danmark og Arbejdererindringer. Endvidere er Ole Hyldtoft medlem af bestyrelsen for Selskabet til bevarelse af industrimiljøer. Ole Hyldtoft har afholdt to efteruddannelseskurser for historielærere i gymnasiet og HF. Udover medlemskab af Kildeskifteselskabet og Dansk militærhistorisk Kommission er Ole Feldbæk i 1982 blevet indvalgt i Det kgl. Selskab for Fædrelandets Historie. Ole Feldbæk har deltaget i the Nordic History Group's halvårsmøde, Edinburgh University, og dér forelæst over emnet »Danish Eighteenth Century Neutrality: Its Diplomacy, Economics and Laws«. I Historisk Samfund har Ole Feldbæk holdt foredrag om »Slaget på Reden den 2. april 1801«, og på de nordiske maritime museers årsmøde i Svendborg har han holdt foredrag om »Det 17. og 18. århundredes danske handelskompagnier«.

Erik Oxenbøll, Carl-Axel Nilsson og Ove Hornby har deltaget i den 8. internationale kongres for økonomisk historie, Budapest, hvor Erik Oxenbøll fremlagde og forelæste over et paper om Protoindustrialiseringen i Danmark. På samme kongres fremlagde Carl-Axel Nilsson og Ove Hornby et paper om dieselmotoren i den danske handelsflåde.

Erik Oxenbøll har sammen med Niels Thomsen deltaget i et seminar om historiske databaser i Norden på Sandbjerg Slot, hvor Erik Oxenbøll fremlagde et paper om »Projekt Folketælling 1901, etablering af et forskningsinstrument«.

Carl Erik Andresen er medlem af SID's udvalg vedrørende arbejdsmandens historie.

Redaktionsvirksomhed:

Birte Broch og Hannelene Toft Jensen er medredaktører af Årbog for Arbejderbevægelsens historie. Ove Hornby er dansk redaktør af The Scandinavian Economic History Review. Ole Hyldtoft er medredaktør af tidsskriftet Fabrik og Bolig. Erik Helmer Pedersen er sammen med arkivar Michael Hertz redaktør af Landbohistorisk Tidsskrift. Niels Thomsen er dansk redaktør af Pressens Årbog.

Publikationer:

- Broch, Birte, 1982: »Kvinder i opbrud. En kildesamling om land- og bykvinder i arbejde og forening omkring år 1900«. Gyldendal.
- Feldbæk, Ole, 1982: »The Foreign Policy of Tsar Paul I, 1800-1801: An Interpretation«. – Jahrbücher für Geschichte Osteuropas, 30:1, s. 16-36.
- 1982: »Danmark 1730-1814«. – Bind 4 af Gyldendals Danmarkshistorie.
- Hornby, Ove og Carl-Axel Nilsson, 1982: »The Introduction and Diffusion of Motor Power in the Danish Merchant Fleet 1912-1939«. – I Technical

- Change, Employment and Investment, (L. Jörberg og N. Rosenberg, eds.), Lund, pp. 123-135.
- og Erik Oxenbøll, 1982: »Proto-Industrialisation before Industrialisation? – The Danish Case«. – *The Scandinavian Economic History Review*, XXX, 1, pp. 3-33.
- Hyltoft, Ole, 1982: »Moderniseringen af Burmeister & Wain 1898-1914«. – *Fabrik og Bolig*, nr. 2, 16 s.
- Jensen, Hannelene Toft og Per Axelsen, 1982: *Fabrikboliger i Danmark. – Lolland-Falster. Mariibo Amt*, 70 s.
- Nørlund, Irene, 1982: »Industripolitikken i den vietnamesiske udviklingsstrategi – et eksempel på en ikke-kapitalistisk udviklingsvej«. – I Gorm Rye Olsen (red.): *Industripolitik og industriudvikling i den tredje verden*. Århus, s. 273-296.
- Oxenbøll, Erik, 1982: »Proto-industrialization in Denmark«. – VIIIe Congres International D'Histoire Economique Budapest 16-22 Aout 1982, Section A2: La protoindustrialisation: Theorie et Realite, Rapports, tome II, nr. 33, 28 s.
- Pedersen, Erik Helmer, 1982: »The New Agricultural History. American Prairie Agriculture in a Wider Context«. I *American Studies in Scandinavia*, vol. 14, pp. 71-79.
- 1982: »Danish Farmers in the Middle West«. – I *The Bridge*, vol. 8, pp. 51-72.
- Thomsen, Niels, 1982: »Politics and the Development of Mass Communication«. – I *Allardt m.f.: Nordic Democracy*, p. 517-52.
- 1982: »Redaktøravisen, dagbladsfabrikken og den selv bærende kommunikationsanstalt«. – I *Presens Årbog*, 1981/82, p. 34-52.
- 1982: Anmeldelse af Ole Langes doktordisputats »Finansmænd, stråmænd og mandariner. C. F. Tietgen...«. – I *Dansk Historisk Tidsskrift*, 2, s. 471-85.
- 1982: »Why Study Press History? A reexamination of its purpose and of Danish Contributions«. – *Scandinavian Journal of History*, 7, 1, p. 1-13.
- 1982: »Pressen under forvandling«. – I Andrew og Reskesen (eds.): *Medier og Politik*, København, s. 15-27.

Gæster og rejser:

Klaus Greve, studerende ved Hambørgs Universitet, fortsatte sit studieophold ved instituttet i de første fire måneder af 1982. Han foretog i perioden undersøgelser over centralplace-strukturens udvikling i Hertugdømmet Slesvig 1800-1860.

Dr. Irene Odotei, Institute of African Studies, University of Ghana, Accra, har i perioden 1. april til 31. oktober 1982 været tilknyttet instituttet som »visiting research fellow«. Irene Odotei arbejdede med indsamling af dansk kildemateriale vedrørende Guldkysten, dækkende perioden 1807-1850, med det formål at færdiggøre de sidste dele af en bog om Gafolkets historie 1600-1874.

Carl-Axel Nilsson

Samfunds- og kulturhistoriske orienterede fag

I: Carsten Niebuhr Institutet

Stab:

Professorer: Jørgen Læssøe og Jürgen Osing. Lektorer: Paul Frandsen, Mogens Trolle Larsen, Ebba Kerrn Lillesø, Evelyn Oldenburg, Karl-G. Prasse, Aage Westenholz og Eva Richter Ærøe. Kandidatstipendiater: Katarzyna Grosz, Allan Philips og Torben Holm Rasmussen. Seniorstipendiat: Marie-Louise Thomsen.

Eksterne lektorer: 2. Teknisk-administrativt personale: 4.

Carsten Niebuhr Institutet er oprettet den 1. september 1982 ved en sammenlægning af Ægyptologisk Institut, Assyriologisk Institut og faget Nærorientalsk Arkæologi (tidligere en del af Institut for Klassisk og Nærorientalsk Arkæologi). Institutet dækker derfor flere forskningsområder: *Ægyptologisk afdeling* varetager udforskningen af det førislamiske Ægyptens sprog og kultur med hovedvægt på den førkristne tid. *Nærorientalsk arkæologisk afdeling* beskæftiger sig med arkæologien i hele det nærorientalske område fra forhistorisk tid til Senantikken. *Assyriologisk afdeling* varetager udforskningen af Mesopotamiens, Levantens og Anatoliens historie og kultur i den førhellenistiske oldtid og af det sumeriske og det akkadiske sprog. *Afrikansk afdeling* beskæftiger sig med forskning i berbersprog og nordvestafrikansk kultur, lejlighedsvis også arabisk folkemål (Kairo-dialekt, marokkansk arabisk): hovedvægten ligger på tuaregisk (berbersprog i Niger og Mali m.v.).

Forskningsvirksomhed:

Ægyptologisk afdeling har arbejdet med følgende projekter:

Dakhla-oasen, monumenter: (Jürgen Osing). I årene 1968-72 fandt A. Fakhry i Dakhla-oasen et stort antal monumenter fra faraonisk tid. J. Osing har sammen med flere udenlandske kolleger foranstaltet en udgivelse på basis af A. Fakhrys efterladte optegnelser om disse fund. Endnu et bind til serien »The Oases of Egypt«, nemlig »The Oases of Dakhla and Kharga« forberedes af J. Osing.

Forberedelse af udgivelse af Carlsberg-samlingens hieratiske papyri: (Eva Richter Ærøe, Paul J. Frandsen, Jürgen Osing). Den store samling af hieratiske, demotiske, koptiske og græske Carlsberg-papyri, som findes på Ægyptologisk Institut, er hidtil kun offentliggjort i

meget begrænset omfang. I 1982 har flere af Institutets medarbejdere deltaget i restaurering, bearbejdning og forberedelse til udgivelse af: en fuldstændigt bevaret »Dødebog« fra 21. dynasti (E. Richter Ærøe), to medicinske tekster fra ramessidisk tid (Paul J. Frandsen) og et omfattende, men nu fragmentarisk bevaret onomastikon fra romersk tid (J. Osing).

Rundskulpturer i Ægypten: (E. Kerrn Lillesø). Videregående undersøgelser. Færdiggjort manuskript vedrørende Borgia-samlingen i Neapel.

30. dynastis kongelige monumenter: (Torben Holm-Rasmussen). Udarbejdelse af en *catalogue raisonné*, hvoraf første del (282 sider) er oversat til engelsk. Torben Holm-Rasmussen har desuden arbejdet med privatindskrifter fra Sentiden til belysning af periodens sociale forhold (specielt den ægyptiske kollaborationspolitik), og indsamlet materiale til en bibliografi over dansk ægyptologi, demotistik og koptologi.

Besøgendes graffiti fra Det nye Rige: (Allan K. Philips). Som led i en fortsat behandling af de ægyptiske besøgendes graffiti fra 18.-20. dynasti er upublicerede kopier af indskrifter blevet indsamlet og behandlet. Epigrafisk arbejde i forbindelse med dette projekt er blevet udført på 9 lokaliteter i Ægypten i oktober og november, og nye belæg for denne gruppe af tekster er fundet.

Tabu-forestillinger: (Paul John Frandsen). Med udgangspunkt i udarbejdelsen af en artikel »Tabu« til Lexikon der Ägyptologie arbejdes der generelt med en undersøgelse af tabu-forestillinger i det gamle Ægypten. I forbindelse hermed har Paul John Frandsen været på en uges studieophold ved Akademie der Wissenschaften i Øst-Berlin.

Nærorientalsk arkæologisk afdeling:

Tell Sukas, Syrien:
(Evelyn Oldenburg).

Publikation af fund af Carlsbergfondets udgravninger på Tall Sukas i Nordsyrien. Der arbejdes med materiale fra Chalcolithicum og Tidlig Bronzealder.

Tel Akko Udgravningerne:
(Michal Artzy og Aage Westenholz).

Den 8. udgravningssæson ved Tel Akko under ledelse af professor Moshe Dothan og Michal Artzy, hvor studenter fra instituttet deltog i juli og august 1982.

Skibe i det østlige Middelhav:
(Michal Artzy).

Udgravninger af havneanlæg er foretaget i samarbejde med dr. A. Raban fra Center for Maritime Studies i Haifa ved Dor Yam.

Skibsgraffiti fra Tæl Akko og Kition:
(Michal Artzy).

Skal publiceres i henholdsvis *Mariner's Mirror* og *Kition IV* (i samarbejde med dr. Lucien Basch fra Bruxelles).

Tinbarrer:
(Michal Artzy).

To store tinbarrer fundet i Middelhavet af fiskere studeres med henblik på at finde frem til en datering og deres oprindelse, og hvor de stammer fra.

Assyriologisk afdeling:

Tekster fra Tell Shemshara:
(Jørgen Læssøe).

I samarbejde med stud.mag. Jesper Eidem arbejdes på en analyse af de administrative dokumenter fra provinsguvernøren Kuwari's palads i Tell Shemshara, udgravet af den danske Dokan-ekspedition i 1957, sammen med et tilsvarende arkivmateriale udgravet samme sted af den iraqiske antikvitetsjeneste i 1958. Under et ophold i New Hampshire, USA, har Jørgen Læssøe i månederne september-oktober foretaget en kritisk gennemgang af de ovenfor omtalte tekster, herunder også de fundne breve. Dette skete i samarbejde med professor Thorkild Jacobsen.

Tekster fra Nippur:
(Aage Westenholz).

Der arbejdes fortsat på udgivelsen af det omfattende tekstmateriale fra Nippur fra det tredje årtusinde.

Udgivelse af de oldassyriske breve:
(Mogens Trolle Larsen).

Det forberedende arbejde med registreringen og katalogiseringen af det samlede oldassyriske tekstmateriale er nu nær sin afslutning. Næste fase af projektet sigter på en rekonstruktion af de oprindelige arkiver, som teksterne kommer fra, og dette må ske på grundlag af prosopografiske analyser og retablering af de vigtigste store familier. Samtidig er det systematiske oversættelsesarbejde begyndt. Projektet støttes fortsat af Carlsbergfondet, og det gennemføres i samarbejde med professor K. R. Veenhof, Leiden.

Skrift og Videnskab:
(Mogens Trolle Larsen).

Med udgangspunkt i en undersøgelse af den mesopotamiske varselstradition og dennes relation til dels etnografiske eksempler og dels den tidlige græske videnskab arbejdes der videre med en analyse af forholdet mellem skrift og videnskab i bredeste forstand i Mesopotamien.

Sumerisk grammatik:
(Marie-Louise Thomsen).

Et manuskript til en sumerisk grammatik, den første der er skrevet siden 1923, er udarbejdet, og bogen forventes at udkomme i instituttets skriftserie »Mesopotamia« i løbet af 1983.

Magiske ritualer:
(Marie-Louise Thomsen).

Som projekt til seniorstipendium er påbegyndt et studium af de magiske ritualer fra Mesopotamien. I denne forbindelse er skrevet en artikel »Vorläufer der abendländischen Magie« til encyklopædien »Der Mensch« (Kindler Verlag).

Tekster fra Nuzi:
(Katarzyna Grosz).

Fra 1. oktober kandidatstipendium til projektet »Women in Nuzi«, en generel analyse af kvindens stilling i et hurro-akkadisk samfund omkring midten af andet årtusinde fvt.

Afrikansk afdeling:

Revision og klargøring til udgivelse af tekstsamlinger på tuaregisk:
(Karl-G. Prasse).

Materialet tilsendes løbende fra meddelere i Niger og Mali, hvorefter det revideres og oversættes til fransk i København og udgives med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd m.fl. Det består mest af overleverede digte og folkeeventyr. Nærmest foran udgivelser står en samling på Ayr-dialekt, tilsendt af Ghabdouane Mohamed (Niger).

Revision af Ghoubeïd Alojaly: Lexique touareg-français:
(Karl-G. Prasse).

Denne tuaregiske ordbog over dialekterne i Niger er udgivet med støtte af Forskningsrådet i 1981. Den revideres løbende pr. korrespondance og ved sammenligning med nye tekstsamlinger og påtænkes genudgivet i revideret udgave ca. 1985-86.

Grammatisk skizze af Adghagh-dialekten (tuaregisk):
(Karl-G. Prasse).

I samarbejde med Ekhya ä-Sidiyagn (Mali), der har opholdt sig på Ægyptologisk Institut i 3 mdr. i vinteren 1981-82 med støtte fra Forskningsrådet, udarbejdes ca. 40 grammatiske tavler over Adghagh-dialekten med henblik på udgivelse.

Klærgøring af: Manuel de grammaire touarègue VIII-IX (syntaxe):
(Karl-G. Prasse).

Dette 4. bind af forfatterens håndbog i tuaregisk grammatik, bygget på Ahaggardialekten, behandler alle aspekter af den tuaregiske syntaks og skal fuldende de tre tidligere bind omhandlende fonetikken, pronominalsystemet, nominet og verbet.

Grammatisk skitse over kabyrisk:
(Karl-G. Prasse).

I samarbejde med Abdel-Madjid Allaoua, der for tiden studerer ved instituttet, udarbejdes 50-60 grammatiske tavler for kabyrisk (en berberisk dialekt i Algeriet) efter samme system som for tuaregisk med henblik på senere udgivelse.

Redaktionsarbejde:

Mogens Trolle Larsen har redigeret festskriftet til Igor Diakonoff, »Societies and Languages of the Ancient Near East«, Warminster 1982, sammen med M. A. Dandamayev, I. Gershevitch, H. Klengel, G. Komoróczy og J. N. Postgate.

Publikationer:

Alster, Bendt, 1982: Emesal in Early Dynastic Sumerian? – *Acta Sumerologica*, 4, Hiroshima, s. 1-6.

Artzy, Michal, 1981: Cypriote Pottery Imports at Ras Shamra.

Israel Exploration Journal, 1981, with Z. Perlman og F. Asaro. (Udkommet 82).

– 1982: Prelim. Report on Dor Yam, 1981, *Israel Exploration Society*, 1982, with R. Raban.

– 1981: Persian Stonejar Handles. *Bulletin of the American Oriental Society*, 1981. (Udkommet 82).

– 1982: Vessel Stabilizing Stones. Report of the Department of Antiquities of Cyprus, 1982.

Grosz, Katarzyna, 1982: Dowry and Brideprice in Nuzi. – *Studies on the Civilization and Culture of Nuzi and the Hurrians in Honor of E. R. Lacheman*, edited by M. A. Morrison and D. Owen, Eisenbrauns, Indiana, s. 161-182.

Holm-Rasmussen, Torben, 1982: Fremmedhad i Sentidens Ægypten. – *Sfinx*, 5, nr. 3, s. 123-126.
– 1982: artikler til Dansk Biografisk Leksikon om danske ægyptologer (Otto Koefoed-Petersen, H. O. Lange, C. E. Sander-Hansen, Hans Schack og Valdemar Schmidt).

Larsen, Mogens Trolle, 1982: Your Money or Your Life! A portrait of an Assyrian businessman. – *Societies and Languages of the Ancient Near East*, Warminster, s. 214-245.

– 1982: The Polanyi Paradigm and a Dynamic Analysis of Archaic States. – Med John Gledhill. *Theory and Explanation in Archaeology*, edited by C. Renfrew, B. Seagraves and M. I. Rowlands, New York, s. 197-229.

– 1982: Caravans and Trade in Ancient Mesopotamia and Asia Minor. – *Bulletin of the Society for Mesopotamian Studies*, Toronto, s. 33-45.

Oldenburg, Evelyn, 1982: Late Nubian Cemeteries. Edited by Torgny Säve-Söderbergh in collaboration with Gertie Englund and Hans Åke Nordström. *The Scandinavian Joint Expedition to Sudanese Nubia*, vol. 6. – På grundlag af manuskript af Evelyn Oldenburg og Odmund Møllerop.

Osing, Jürgen, 1981: Zu einer Fremdvölkerkachel aus Medinet Habu. – *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Abteilung Kairo*, 37, s. 389-391.

– 1982: Strukturen in Fremdländerlisten. – *Journal of Egyptian Archaeology*, 68, s. 77-80.

– 1982: Pharao. – Artikel i *Lexikon der Ägyptologie*. Thomsen, Marie-Louise, 1982: Bildzauber im Alten Mesopotamien. – Med Christoph Daxelmüller. *Anthropos*, 77, s. 27-64.

Forskningsrejser:

Udover det allerede anførte kan nævnes at Jürgen Osing ved to lejligheder har kopieret papyrusfragmenter i Berlin og ligeledes har arbejdet med papyri i Firenze. Aage Westenholz og Michal Artzy har i juli og august deltaget i udgravningerne af Tell Akko i Israel. I forbindelse med forelæsninger i Canada og USA har Mogens Trolle Larsen arbejdet med tekster til publikation i Metropolitan Museum of Art i New York. Michal Artzy deltog i et Symposium med temaet »Pottery in Trade«, afholdt ved det årlige møde i American Institute of Archaeology i Californien, hvor hun holdt en forelæsning med titlen: »Demand and Supply of Cypriote Ceramics in the Levant«.

Gæsteforelæsninger:

Efter invitation fra projektet Royal Inscriptions of Mesopotamia og The Society for Mesopotamian

Studies i Toronto tilbragte Mogens Trolle Larsen 14 dage i april i Toronto. Han holdt her en række forelæsninger med følgende temaer: Caravans and Trade; Karl Polanyi and the study of the economic history of ancient Mesopotamia; Literacy and Rationality; og An Old Assyrian Businessman. Han medvirkede desuden som konsulent ved redaktionen af de ældste assyriske kongedokumenter. Trolle Larsen fortsatte derefter til Chicago, hvor han holdt en forelæsning om den oldassyriske handel ved Oriental Institute og forelagde et foredrag med titlen Lévi-Strauss in Babylonia for det fælles historisk-antropologiske seminar ved universitetet. I Philadelphia ved University of Pennsylvania forelæste han over temaet »The Domestication of the Babylonian Mind«.

Katarzyna Grosz holdt efter invitation fra University College, London, en forelæsning med titlen Bridewealth and Dowry in Nuzi; dette var et led i en seminarrække med temaet Images of Women in Antiquity, arrangeret af A. Cameron og Fergus Millar.

Øvrige aktiviteter:

Mogens Trolle Larsen har deltaget i arbejdet med at forberede dannelsen af et Center for sammenlignende kulturforskning, og han har i efterårssemesteret været koordinator for seminarrækken Tradition og modernitet, arrangeret af Laboratoriet for sammenlignende kulturforskning.

Mogens Trolle Larsen

2: Institut for Eskimologi

Stab:

Professor: Robert Petersen. Lektorer: Jens Dahl, Helge Kleivan og Inge Kleivan. Seniorstipendiat: Hans Christian Gulløv. Forskningsrådsstipendiat: Jens Brøsted og Michael Fortescue. Andre stipendiat: Eileen McLean.

Eksterne lektorer: 1. Undervisningsassistenter: 1. Teknisk-administrativt personale: 2.

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskningsvirksomhed dækker sproglige, kulturelle og samfundsvidenskabelige emner. Regionalt set handler det meste om de grønlandske forhold i og uden for Grønland. Men eskimoer uden for Grønland er også inddraget i en væsentlig grad. Den ramme, som makrosamfundet danner for eskimoernes situation, set historisk og nutidigt, indgår også i komparative studier med lignende minoriteters si-

tuation og bestræbelser på at sikre sig kulturel og politisk selvbestemmelse.

En stor del af instituttets forskningsvirksomhed har anvendt perspektiv. Institutet modtager også mange henvendelser fra adskillige lande fra folk som ønsker oplysninger, dels om eskimoiske emner i almindelighed, dels om forskning inden for eskimologien.

Enkelte forskningsemner:

Christian Berthelsen arbejder videre med udgivelsen af en antologi over grønlandsk litteratur.

Jens Brøsted arbejder med igangsættelsen af et fællesnordisk forskningsprojekt over »Urfofrets i nordisk retsteori og praksis – en komparativ undersøgelse med særligt hensyn til samernes retsinstitutter og retslige stilling«. Han virker der som kontaktperson.

Jens Dahl fortsætter sine undersøgelser af forholdet mellem lønarbejde, indhandling og subsistens i en grønlandsk bygd, og desuden historiske forudsætninger for den grønlandske hjemmestyre.

Michael Fortescue arbejder med »lingua-descriptive studies« beskivelse af vestgrønlandsk syntaks og morfologi.

H. C. Gulløv er i gang med etnohistoriske studier af mødet mellem eskimoisk og europæisk kultur i Vestgrønland i 1600- og 1700-tallet.

H. Kleivan deltager i projektet »Advocacy and Anthropology«, som under R. Paines ledelse vil være tema for konference ved Memorial University, St. John's, Newfoundland i august 1983. En kritisk diskussion om samfundsforskernes dokumentation af og deltagelse i kampen for etniske gruppers rettigheder.

Desuden: Den herrnhutiske missions arbejde i det 19. århundrede blandt Miskituindianerne på Nicaraguas Atlantkyst.

I. Kleivan analyserer grønlandske skolebøger og fortsætter kulturhistoriske undersøgelser af grønlandernes forhold i Danmark.

Robert Petersen arbejder med studiet af forhistorisk ressourceudnyttelse, dels generelt, dels specielt i Nordøstgrønland. Endvidere studerer han dialekter og disses relation til vandringsteoriene i Grønland.

Regitze Margrethe Søby er i gang med studiet af bygdeliv i Savissivik, Thule Kommune, hvori nogle symbolske riter indgår som et specielt emne.

Redaktionsvirksomhed o.l.:

Christian Berthelsen er medlem af oversættelsesudvalget vedrørende nyoversættelsen af Det Gamle Testamente til grønlandsk og formand for Det grønlandske Selskab. Jens Brøsted arrangerede et nordisk arbejdsseminar »Urfofretten, skandinavisk retsteori og praksis«, i Hornbæk i januar 1982.

Jens Dahl er Institut for eskimologis repræsentant i Udvalget vedrørende Grønlandsforskning under Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

Michael Fortescue er Associate of »The Behavioral and Brain Sciences«. H. C. Gulløv er medredaktør af Tidsskriftet »Grønland« og medlem af Det grønlandske Selskabs bestyrelse.

Helge Kleivan er efter opfordring fra IUEAS (International Union of Ethnological and Anthropological Sciences) medlem af et 10 personers internationalt panel »on ethnocide and genocide«, hvis undersøgelser skal foregå under UNU (De forenede nationers universitet).

R. Petersen er Grønlands Hjemmestyres repræsentant i Udvalget vedrørende Grønlandsforskning, dansk medlem i styret af Nordisk Samisk Institut, medlem af Kommissionen for videnskabelige undersøgelser i Grønland og er medredaktør af bogen fra Symposiumet »Vort sprog – vor kultur«, Nuuk 1981.

Regitze Margrethe Søby er udgiver af Knud Rasmussens samlinger af grønlandske sagn, på grønlandsk udkom sagn fra Sydøstgrønland og Thule.

Publikationer:

Berthelsen, C., 1982: »Nyere grønlandsk litteratur«. – Kronik i Politiken den 25. september 1982.

Børsted, J., 1982: »Forskningsprojekt om urfolksret i Norden« – Juristkontakt, nr. 7, oktober 1982, s. 303. Oslo.

Dahl, J., 1982: »The Social and Historical Basis of Political Self-Government«. – Paper presented at 3rd Inuit Studies Conference. London, Ontario, oktober 1982.

Fortescue, M., 1982: »The Degree of Interrelatedness between Inuit Dialects as Reflected at Percentages of Shared Affixes«. – Paper presented at 3rd Inuit Studies Conference, London, Ontario, oktober 1982.

Anmeldelse: I Kalmar's »Case and Context in Inuktitut«, og K. Harper's: »Suffixes of the Eskimo Dialects of Cumberland Peninsula and North Baffin Island«. – International Journal of American Linguistics, vol. 48, no 1, s. 91-101.

Gulløv, H. C., 1982: »Udvekslingssystemer i det eskimoiske arktis – belyst ved etnohistoriske undersøgelser i Grønland«. – Kontaktstencil 21, Institut for forhistorisk arkæologi, KU, s. 47-58.

– 1982: »En ten fra Håbets Ø – den grønlandske hånden i kulturhistorisk lys«. – »Grønland« nr. 3, pp. 73-81.

– 1982: »Eskimoens syn på europæeren – de såkaldte nordbodukker og andre tvivlsomme udskringer«. »Grønland«, nr. 5-6-7, s. 226-234.

Kleivan, H., 1982: A Commission to inquire into the present conflict between Miskitu Indians and Sandinist Government of Nicaragua. Stenciltryk

den 5. maj 1982. – En oversigt over den kolonihistoriske og etnopolitiske baggrund for konflikten samt den planlagte kommissions arbejdsplan og budget. Til udenrigsministrene i Norden samt Holland og Vesttyskland, 11 p.

Kleivan, I., 1982: »Kvinder og børn i Grønland«. – Kulubladet udgivet af Kvindernes U-landsudvalg, nr. 7-8, 1980 (1982) s. 5-9.

– 1982: »Grønlandske sagn om nordboerne«. – »Grønland«, nr. 8-9, s. 314-329.

Petersen, R., 1982: »On the Possibility of Minority Groups to Use Alternative Expertise«. – N. Dittmar & P. Königer (ed.): Proceedings of the Second Scandinavian-German Symposium of the Language of Immigrant Workers and their Children in West Berlin, September 1980. Linguistischen Arbeiten und Berichten, Freie Universität Berlin, p. 19-29.

– 1982: »Some Ethical Questions in Connection with Research Activity in an Asymmetrical Ethnic Situation«. – Hussein Fahim (ed.): Indigenous Anthropology in Non-Western Countries. Burg Wartenstein Symposium no. 78. – Carolina University Press, p. 223-241.

– 1982: »Vilkår og drømme. Den grønlandske litteratur I«. – Kronik i Politiken, 24. september 1982.

Petersen, R., & L. Rix, 1982: »Klimasvingninger og grønlændernes forhistorie«. – »Grønland« nr. 3, pp. 82-100.

Petersen, R., & F. O. Kapel, 1982: »Subsistence Hunting, the Greenland Case«. – G. P. Donovan (ed.): Aboriginal/Subsistence Whaling. International Whaling Commission. Special Issue 4. Cambridge.

Rejser:

Robert Petersen deltog i Umeå i maj måned og i Kautokeino i oktober ved mødet i Styret for Nordisk Samisk Institut. Endvidere deltog han i januar i to kurser, som Grønlands Hjemmestyre arrangerede for ansøgerne til lærerstillinger i Grønland.

Han deltog iøvrigt i arbejds møde i januar for Nordisk studium af urfolksret i teori og praksis i Hornbæk.

Desuden i et møde i Åbo/Turku i juni arrangeret af Nordisk råd for menneskerettighederne.

Robert Petersen og Christian Berthelsen deltog som foredragsholdere i dansk-grønlandsk forfattermøde i Sisimiut i den første uge i august.

Regitze Søby var i sommermånederne på feltarbejde i Savissivik, Thule kommune.

Jens Dahl og Michael Fortescue deltog i et møde i London, Ontario, arrangeret af Etudes/Inuit/Studies gruppen, Université Laval, Québec.

Michael Fortescue holdt gæsteforelæsning for The Linguistic Circle of Victoria, University of Victoria,

B. C. over emnet »The degree of interrelatedness between Inuit dialects as reflected by percentage of shared affixes.«

Gæster:

Lingvisten, dr. Michael Fortescue, har med støtte fra det humanistiske Forskningsråd fortsat arbejdet på Institut for eskimologi i 1982.

Vigdis Stordahl, magister i samiske studier, etniske relationer, fra Tromsø universitet, var med norsk statstipendium på instituttet i efterårssemestret 1982, hvor hun gjorde komparative studier.

Jens Dahl

3: Institut for Europæisk Folkelivsforskning

Stab:

Professor: Bjarne Stoklund. Lektorer: Palle Christiansen, Poul H. Moustgaard og Poul Balle-Petersen. Kandidatstipendiater: Thomas Højrup og Karen Schousboe. Forskningsrådsstipendiat: Margaretha Balle-Petersen.

Eksterne lektorer: 2. Undervisningsassistenter: 2. Teknisk-administrativt personale: 1.

Forskningsvirksomhed:

Etnologiens forskningsområde er almindelige menneskers dagligliv såvel i nutidige som i historiske samfund. Det er etnologens opgave at beskrive og kortlægge hverdagslivets mønstre, som de tegner sig i samspelet mellem mennesker, i de ting de omgiver sig med og i deres forestillinger om, hvad der er rigtigt og forkert, godt og ondt, smukt og grimt. Etnologen må søge at forstå karakteren af disse mønstre, dechiffrere den kode, som de udgør. Han må analysere, hvorledes kulturelle forskelle etableres og kommunikeres og søge at forklare, hvorfor de kulturelle mønstre viser så store variationer i tid og rum.

Vi bruger begreber som *livsform* og *kultur* til at referere til de komplekse helheder, som mønstrene i den menneskelige hverdag udgør. Men disse begreber er ikke særlig veldefinerede og bruges ofte nærmest som deskriptive samlebarer, hvilket må ses i sammenhæng med, at faget længe har haft en overvejende beskrivende og dokumenterende karakter. I de seneste år er der imidlertid for alvor kommet gang i en systematisk udvikling af en etnologisk metodik, som søger at præcisere begreber som livsform og kultur og gøre dem operationaliserbare. Centralt i instituttets forskningsvirksomhed i 1982 står netop så-

danne bestræbelser for at udvikle *det teoretiske livsformsbegreb* og den *historiske kulturanalyse*.

Thomas Højrup har som kandidatstipendiat ved instituttet fået mulighed for at videreføre sine studier over *livsformer og deres eksistensbetingelser* og dermed yde et bidrag til det metodiske arbejde med at forene struktur- og transformations-analyserne i etnologi. Arbejdet blev indledt med en empirisk undersøgelse i Salling af sammenhænge mellem det planlagte fysiske miljø og befolkningens livsformer, en undersøgelse som Statens Byggeforskningsinstitut lod foretage i samarbejde med Institut for europæisk folkelivsforskning. Undersøgelsen har i første række resulteret i afhandlingen »Det glemte folk. Livsformer og centraldirigering«, som de to institutioner udsender i fællesskab i 1983.

Ligesom Thomas Højrup's livsformsanalyse tager sit udgangspunkt i nutidige livssituationer, så har Palle Christiansen i »*En livsform på tvangsauktion? En bog om landbrug og mennesker i dagens Danmark*« taget den aktuelle landbrugskrise op til behandling, men forsøgt at se den som andet og mere end et økonomisk problem. Der er lagt vægt på at vise landmands-livsformens særlige arbejdsmæssige og kulturelle dimensioner, og den særlige landbokultur søges afgrænset i forhold til træk i andre livsformer.

Efter afslutningen af bogen om landbrugs krisen har Palle Christiansen genoptaget sine studier over *Giesegård godsområde o. 1750-1975* og har navnlig beskæftiget sig med arbejde og mentalitet samt med analyse af forandringer i husholdøkonomi i familiebaserede brug fra 1700-tallet og frem.

Historisk materiale ligger ligeledes til grund for Karen Schousboes studier af *ændringer i livsformer og livsstil på overgangen fra senmiddelalder til nyere tid*, som er blevet videreført i 1982. Hun arbejder i øjeblikket på en sammenskrivning af en del af undersøgelsens resultater under arbejdstitlen: »De hjemløse – senmiddelalderens livsformer i Danmark«.

De gennemgribende ændringer af livsform og kultur fra midten af forrige århundrede er emnet for Margaretha Balle-Petersens projekt om *De danske forsamlingsshuses baggrund, etablering og funktion i lokalsamfundet*, som hun i 1982 har arbejdet med som stipendiat under forskningsrådet, tilknyttet Institut for europæisk folkelivsforskning. Hun har sideløbende hermed beskæftiget sig med Livsform og kulturel identitet i idébestemte kulturmiljøer, et delprojekt under det nordiske projekt »Tradition og kulturel identitet i Norden«.

I samme tidsperiode vokser en ny befolkningsgruppe, arbejderklassen, frem. Poul Balle-Petersen har arbejdet med studiet af arbejderkulturen, som man ikke umiddelbart må opfatte som en enhedskultur. Der er f.eks. stor forskel på hvordan industriarbejderne i byen og skovarbejderne på et gods indretter sig, og hvordan de selv opfatter deres tilværel-

se. Arbejderen på landet var og er endnu præget af »almuekulturen«, mens byarbejderens livsform er helt urban.

Instituttet har tidligere gjort et arbejde for at fremdrage forskellige »kilder til dagliglivets historie«, hvilket for et par år siden førte til publicering af en registrant over danske bondedagbøger. I naturlig fortsættelse heraf har Karen Schousboe arbejdet med publicering af en meget væsentlig kilde til forståelse af de økonomiske, sociale og kulturelle ændringer i tiden omkring de store landboreformer. Det drejer sig om de meget udførlige *optegnelser, som er nedskrevet af fæstebonde, senere selvejer og sognefoged Søren Pedersen Havrebjerg 1776-1838*. Optegnelserne er planlagt til udgivelse af Landbohistorisk Selskab i 1983.

Etnologien er i mange henseender en videreførelse af den kulturhistorie, som i Danmark har været flittigt dyrket siden slutningen af det 19. årh., vel at mærke i miljøer uden for universitetet. Bjarne Stoklund har studeret den kulturhistoriske forskningstradition i Danmark og dens europæiske baggrund og har endvidere beskæftiget sig med anvendelsen af tingbøger som etnologisk kildemateriale.

Med den voksende interesse for kultur- og socialhistorie og for studiet af dagliglivets strukturer, som kan spores i næsten alle fag ved det humanistiske fakultet, er etnologien kommet til at indtage en ret fremskudt position. Det er blandt andet kommet til udtryk i, at instituttets medarbejdere – på trods af deres såre beskedne antal – har medvirket aktivt ved en række af de nye centerdannelser og andre tværfaglige aktiviteter, som prægede fakultetets arbejde i 1982. Poul Balle-Petersen medvirkede ved oprettelsen af *Center for arbejderkulturstudier* og tilrettelæggelsen af dets aktiviteter, ligesom han har været formand for centerstyrelsen. Palle Christiansen og Karen Schousboe har været aktive ved skabelsen af det *Laboratorium for sammenlignende kulturforskning*, som lagde ud i efteråret 1982 med en tværfaglig seminar-række. Margaretha Balle-Petersen har været en af de drivende kræfter ved arbejdet med en evt. etablering af et *Center for minoritetsforhold*, og Bjarne Stoklund er medlem af en arbejdsgruppe, som planlægger et bifag i nordiske studier.

Hertil kommer en lang række aktiviteter uden for universitetets rammer. Bjarne Stoklund har været medlem af Fortidsminderådet og af styringsgruppen for projekt Stationsbyen under det humanistiske forskningsråd. Endvidere er han medlem af en historisk-antropologisk arbejdsgruppe, nedsat af det svenske forskningsråd, og var i den forbindelse med til at arrangere et tværfagligt seminar om »Kultur i kontinuitet og forändring«.

Flere af instituttets medarbejdere har deltaget i forberedelsen til den 23. nordiske etnolog- og folkloristikongres, som afholdes i Danmark i 1983.

Margaretha Balle-Petersen er medlem af en ar-

bejdsgruppe, som planlægger en Grundtvig-udstilling på Frederiksborg-museet i 200-året for hans fødsel. Hun har for Sammenslutningen af Lokalhistoriske Foreninger tilrettelagt et kursus om »Mennesker i landsbyer«, hvor også Poul Balle-Petersen og Lillian Hovman deltog som lærere.

Palle Christiansen har fungeret som medlem af redaktionen af »Fortid og Nutid« og Poul Moustgaard af redaktionen af »Folk og Kultur«.

Det hører med i billedet af den udadvendte aktivitet, af instituttets medarbejdere i det forløbne år har holdt en lang række forelæsninger og foredrag i mange forskellige sammenhænge. Den akademiske del af denne virksomhed er medtaget i nedenstående fortægnelse over gæsteforelæsninger m.v.

Hertil kommer imidlertid ca. 25 foredrag holdt af instituttets medarbejdere i foreninger og samlingshuse, på højskoler og kurser. Vi anser denne formidlingsvirksomhed for uadskillelig fra og frugtbar for den forskningsaktivitet, som er beskrevet ovenfor.

Gæsteforelæsninger m.v.:

Margaretha Balle-Petersen forelæste på Religionshistorisk Forenings symposium om divination om »Den brede og den smalle vej. Nogle eksempler på brugen af divination i indre missionske miljøer i Danmark«, – på Historisk institut, Århus Universitet, om »Studiet af folkelige bevægelser i etnologisk perspektiv« – og på den 7. nordiske religionssociologiske konference på Vårdinge folkehøjskole, Sverige, om »Det andliga storskiftet. Några etnologiska synspunkter på religionen i lokalsamhället«.

Poul Balle-Petersen og *Annette Vasström* talte på et seminar arrangeret af Centret for Arbejderkulturstudier om »Arbejderkultur i et etnologisk perspektiv«.

Palle Christiansen forelæste på Institut för folklivsforskning, Stockholms universitet, om »En livsform på tvångsauktion. Lantbrukets omvandling«, – på et seminar om historisk antropologi, arrangeret af HSFR, på Bjärsjölagård, Sverige, om »Historie + antropologi = historisk antropologi?« – på tværfagskursus under humanistisk fakultet, Århus universitet, om specificerende kulturanalyse og landsbyer.

Thomas Højrup forelæste på Socialforskningsinstituttet om »Videnskabsteoretiske problemer i forbindelse med anvendelsen af kvalitative metoder inden for den planlægningsrelevante samfundsforskning«, – på et seminar, arrangeret af Laboratoriet for sammenlignende kulturforskning, om analysemåder inden for den strukturelle dialektik.

Karen Schousboe forelæste på Institutionen för folklivsforskning, Lunds universitet, om »Kulturel kommunikation og dynamik – symbolanalysens betydning for det etnologiske studium af kulturel forändring«, – på et seminar med temaet »Erfassung und

Auswertung historischer Quellen zur Volkskunde«, arrangeret af Seminar für Volkskunde, Hamburgs universitet, om »Quellenauswertung zum Alltagsleben im Spätmittelalter«, – på et seminar i Førslev præstegård, arrangeret af en gruppe middelalderhistorikere, med temaet »Land og by i middelalderen«, om »Studiet af livsformer i senmiddelalderen«, – og på et seminar, arrangeret af Laboratoriet for sammenlignende kulturforskning, om »At tænke i slægt – fupgenealogier, heraldik og andre taktiske manøvrer blandt adel og borgerskab i dansk senmiddelalder og renaissance«.

Bjarne Stoklund holdt festforelæsning i anledning af 75-året for grundlæggelsen af det walisiske nationalmuseum i Cardiff om »Folk Life Research Between History and Anthropology«, – på et seminar om historisk antropologi på Bjärsjölagård, Sverige, om »Kultur i forandring og kontinuitet: en etnologisk synsvinkel«, – på et seminar med temaet »Erfassung und Auswertung historischer Quellen zur Volkskunde«, arrangeret af Seminar für Volkskunde, Hamburgs universitet, om »Gerichtsprotokolle als ethnologische Quellen«, – og sammenfattede diskussionen på et symposium om »Gårdens udvikling fra jernalderen til nyere tid«, arrangeret af Fyns Stiftsmuseum/Odense Universitet.

Publikationer:

Balle-Petersen, Margaretha, 1982: Folkforskning eller forskarforskning? Om nya hållningar till arkivens och museernas insamlingsarbete: några exempel på lokalhistoriskt arbete i Danmark. – I: Aili Nenola-Kallio red.: Folktradition och regional identitet i Norden. Åbo, s. 61-76.

– 1982: Den brede og den smalle vej. Nogle eksempler på brugen af divination i indremissionske miljøer i Danmark. – I: CHAOS (sæmnummer om divination udg. af Religionshistorisk forening). København, s. 77-91.

– 1982: Forsamlingshusholdningen – oprør og tradition. – I: Sprogforeningens almanak 1983, s. 60-68.

Balle-Petersen, Poul, 1982: Kontinuität und Veränderung in der dänischen Bauerngesellschaft im 19. Jahrhundert. – I: H. Ottenjann u. Günter Wiegmann ed.: Alte Tagebücher und Anschreibebücher. Quellen zum Alltag der ländlichen Bevölkerung in Nordwesteuropa. Münster, s. 141-150.

Christiansen, Palle O., 1982: En livsform på tvangsauktion? En bog om landbrug og mennesker i dagens Danmark. København, 198 s.

Schousboe, Karen, 1982: Bäuerliche Anschreibebücher des 18. Jahrhunderts aus Dänemark. – I: H. Ottenjann u. Günter Wiegmann ed.: Alte Tagebücher und Anschreibebücher. Münster, s. 25-38.

– 1982: Progression eller ulighed? – I: Futuriblerne. Udgivet af Selskabet for Fremtidforskning. Årg. 1982 nr. 1-3, s. 15-16.

Stoklund, Bjarne, 1981: Europäische Ethnologie. – I: Chr. Daxelmüller ed.: Ethnologia Bavarica Heft 9. Würzburg-München, s. 1-36.

– 1982: Bäuerliche Tagebücher aus Dänemark als ethnologische Quelle. – I: H. Ottenjann u. G. Wiegmann ed.: Alte Tagebücher und Anschreibebücher. Münster, s. 3-24.

Poul Balle-Petersen

4: Institut for Folkemindevidenskab

Stab:

Lektorer: Karsten Biering, Bengt Holbek og Birgitte Rørbye. Kandidatstipendiat: Steen Ove Christensen.

Teknisk-administrativt personale: 1.

Fagets centrale problemområder er folkelig social organisation og adfærd, folkelig viden og forestillingsverden, folkelige kunstneriske udtryksformer o.l., dvs. de ikke-materielle sider af folkekulturen, som kommer til udtryk i skikke, riter, fortælling, sang osv. Inden for disse vide rammer er medarbejderne engageret i yderst forskellige emner; der findes ikke noget fælles institutprojekt.

Forskningsvirksomhed:

I 1982 var forskningen koncentreret om: teglværksindustriens forhold på Broagerland med særligt henblik på produktionsforhold og daglige levekår blandt teglværksarbejderne i perioden ca. 1880-1940. Indsamlingsvirksomheden har resulteret i et betydeligt – og stadigt voksende – arkivmateriale i form af lyd-båndinterviews, fotos m.v., som bl.a. er udnyttet i en serie radioudsendelser og i »Teglværksspillet – Til arbejdet – liv eller død«. (Karsten Biering & Steen Ove Christensen).

Undersøgelsen af danske trylleeventyr er blevet fortsat. Studiet har ført til udviklingen af en ny metode til fortolkning. Fremstillingen er under udarbejdelse og den vil blive publiceret under titlen »Interpretation of Fairy Tales«. (Bengt Holbek).

Et forsøg på folkloristisk teoriudvikling er blevet gennemført ud fra et videnskabssyn, der er udsprunget af tankegange inden for hermeneutisk filosofi og kritisk humanisme. De teoretiske overvejelser indgår i Institutets årbog UNIFOL 1981. I øvrigt er der blevet foretaget fortsatte folkemedicinske studier. (Birgitte Rørbye).

Redaktionsvirksomhed:

Bengt Holbek er medlem af redaktionen for tidsskriftet »Folk og Kultur« og medlem af styrelsen og forretningsudvalget for Nordic Institute of Folklore, Turku, Finland.

Publikationer

- Biering, Karsten, 1982: Teglværksprojektet i Sønderjylland. – Troels Engberg-Pedersen (red.): Rapport fra Folkeuniversitetets 6. landsmøde. Odense, s. 31-40.
- 1982: (Sammen med Adriansen, Inge & Christensen, Steen Ove) Teglværksprojektet. – Et undervisningstilbud med udgangspunkt i Teglværksudstillingen på Sønderborg Slot. Åbenrå. 22 s. + 13 s. plancher.
- 1982: Rapport om det folkloristiske arbejde. – Arne Aabenhus (red.): Midtvejsevaluering. Gråsten, s. 6-8.
- Christensen, Steen Ove, 1982: Arbejderboligerne. Ved teglværkerne omkring Nybør Nor og i Egernsund. – Pluk fra forskning i Sønderjylland 1982, nr. 2, s. 2-7.
- Holbek, Bengt, 1982: Tacit Assumptions. – Folklore Forum 14:2, s. 121-40.
- 1982: Epische Gesetze. Enzyklopädie des Märchens bd. 4, sp. 58-68.
- Rørbye, Birgitte, 1982: Folkloristiske Horisonter. – København, 201 s. (= UNIFOL 1982, s. 1-201).
- 1982: Ethnomedicine. – Ethnologia Scandinavica 1982, s. 53-85.
- 1982: Mine ugifte søstre – om jomfru Fanny og andre enlige kvinder i 1800-tallet. – »Jomfru Fannys kongerige«, Åbenrå museum, 1982, s. 13-20.
- 1982: Spådomskunstens gåde – tilfældighedernes spil eller upåagtet videnskab? – »Jomfru Fannys Kongerige«, Åbenrå museum, 1982, s. 21-29.

Rejser:

Birgitte Rørbye har efter indbydelse holdt 3 gæsteforelæsnings ved universitetet i Oslo, institut for folkeminnevidenskab.

Birgitte Rørbye

5: Institut for Forhistorisk Arkæologi*Stab:*

Professor: C. J. Becker. Lektorer: Klaus Ebbesen, Ulla Lund Hansen, Erik Brinch Petersen og Klavs Randsborg. Seniorstipendiat: Lise Bender Jørgen-

sen. Forskningsrådsstipendiat: Peter Vang Petersen og Margrethe Watt.

Undervisningsassistenter: 2. Teknisk-administrativt personale: 1.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets hele forskningsaktivitet har traditionelt været individuelt præget, dvs. at institutrådet ikke har kunnet iværksætte større projekter, hvor en eller flere medarbejdere deltager, og med mulighed for at finansiere arbejdet. Der er i det følgende redegjort for de enkelte medarbejders vigtigere projekter. Alle medarbejdere er desuden i kortere eller længere tid beskæftiget med anden videnskabelig virksomhed, ofte som resultat af tidligere forskning; der kan nævnes deltagelse i nordiske eller internationale symposier, hvor den pågældende er inviteret på grund af sin særlige viden på det pågældende felt.

Samarbejdet mellem Nationalmuseet og instituttet har på det videnskabelige område altid været særdeles nært, således at f.eks. medarbejdernes udgravninger i marken i reglen udføres for Nationalmuseet. Dette samarbejde har kunnet opretholdes også efter instituttets flytning til Vandkunsten og har fortsat vist sig at være en rationel og økonomisk måde at arbejde på for begge institutioner.

I den forbindelse bør det også nævnes, at en række ældre studerende er beskæftiget ved videnskabeligt arbejde andetsteds, f.eks. som selvstændige ledere af større eller mindre udgravninger for enten Nationalmuseet, andre museer eller Fredningsstyrelsen. Selv om denne aktivitet ikke afspejles i instituttets rapport, betyder den en ikke uvæsentlig forøgelse af den samlede videnskabelige indsats fra instituttets side.

Landsbysamfund i dansk bronze- og jernalder belyst ved omfattende udgravninger i Vest- og Midtjylland. I 1969-76 blev under Statens Humanistiske Forskningsråd nedsat »Det arkæologiske Bopladsudvalg«. Ved anvendelse af delvis nye udgravningsmetoder blev de forhistoriske boligformer og samfundsstrukturer belyst på en helt ny måde, idet f.eks. hele landsbyer kunne afdækkes. Mange udgravninger er allerede blevet publiceret i foreløbig eller endelig form, men der arbejdes fortsat på bearbejdelsen af det meget omfattende fundstof. – Samtidig arbejdes der med de specielle udgravninger, som med hovedvægt på bronzealder og tidlig førromersk tid blev ledet direkte af undertegnede. Der er publiceret en større oversigt over projektet i et tysk tidsskrift. (C. J. Becker).

Danske udmøntninger i sen vikingetid (ca. 1020 – ca. 1050). Gennem de seneste år har der været arbejdet med forsøg på at belyse dansk mønthistorie fra nævnte tidsrum med anvendelse af nyere metoder i international numismatisk forskning. Takket være studier af de enkelte mønt-stempler og deres kombi-

nationer er der med hensyn til udmøntningen i Lund opnået ganske overraskende resultater for perioden ca. 1040 – ca. 1046. Det i litteraturlisten opførte arbejde indeholder resultater af betydning for numismatisk og historisk opfattelse af politiske og økonomiske forhold under især Magnus den Gode. (C. J. Becker).

Vedbækprojektet. Ud fra nye udgravninger for Nationalmuseet og Søllerød Museum og gennem behandling af tidligere fremgravet materiale studerer man en jægerbefolknings tilværelse omkring en nordsjællandsk fjord gennem Atlantisk tid (ca. 5500 – ca. 3000 f.Kr.). I et stort anlagt tværvideenskabeligt samarbejde undersøges bopladserne for at belyse jægerbefolkningens tilpasning til skiftende naturmiljøer og for at fastslå bopladsernes karakter og varighed. – I 1982 afsluttede mag.art. Peter Vang Petersen en udgravning (for Nationalmuseet og Fortidsmindeforvaltningen) på bopladsen under Stationsvej 9-11. Udgravningen på bopladsen Vænget Nord fortsatte. I denne deltog efter indbydelse og med støtte fra National Science Foundation også Prof. dr. Douglas T. Price sammen med et hold studenter fra University of Wisconsin-Madison, USA. Undersøgelsen blev foretaget som en kombineret forsknings- og seminarudgravning og strakte sig over godt 2 måneder. – Registrering, bearbejdning og databehandling af det allerede udgravne materiale fra Vedbæk udføres af Peter Vang Petersen (som stipendiat betalt af Statens Humanistiske Forskningsråd) og Erik Brinch Petersen.

Undersøgelser over den neolitiske tragtbægerkultur i Nordeuropa, d.v.s. den ældste nordiske bondekultur fra ca. 4000-2200 f.Kr. Projektet omfatter primærforskning over alle fundkategorier (bopladser, grave, dysser, jættestuer og enkle jordgrave samt offerfund). Også skeletmaterialet samt det zoologiske materiale fra stenalderen er inddraget. Der sigtes mod en almindelig kulturhistorisk skildring af samfundsforholdene, så vidt de kan belyses med et arkæologisk materiale og med bidrag fra en række naturvidenskaber. Studier over især keramikken har givet anledning til en fornyet behandling af det samlede syddanske materiale fra første fase af mellemneolitisk tid og dets forhold til beslægtede kulturgrupper syd for Østersøen. Flere større manuskripter er under udarbejdelse. (Klaus Ebbesen).

Yngre neolitisk tid i Danmark. Tidligere troede man, at de forskellige arkæologiske komplekser repræsenterede folkestammer, som havde levet side om side i Danmarks stenalder. Naturvidenskabelige dateringer samt nye arkæologiske fund har imidlertid vist, at de i stedet repræsenterer forskellige kronologiske stadier i det danske samfunds udvikling. Navnlig udviklingen i det 3. årtusind f.v.t. må som følge heraf nyvurderes.

Projektets formål er ved anvendelsen af en evoluti-

onistisk tolkningsmodel og på grundlag af omfattende kildestudier at beskrive samfundets struktur og udvikling i yngre neolitisk tid eller enkeltgravstid (ca. 2200-1900 f.v.t.). (Klaus Ebbesen).

Nationalmuseets sognebeskrivelse, en analyse. Registreringen af de danske fortidsminder foregik 1873-1935, idet hvert enkelt sogn blev berejst af en arkæolog eller en arkæologisk interesseret. Dette materiale opbevares i dag på Nationalmuseet under betegnelsen »Sognebeskrivelsen«. Det er af stærkt svingende kvalitet og er i perioder enten slet ikke eller kun sporadisk blevet ajourført. Europæisk set er der imidlertid tale om et enestående arkæologisk kildestof; tillige et vigtigt grundlag for administrationen af den antikvariske lovgivning herhjemme. – Efter aftale med Fredningsstyrelsen har Klaus Ebbesen påtaget sig en analyse af dette register over danske oldtidsminder (i alt godt 100.000 anlæg) for at afklare dets videnskabelige og administrative værdi. Projektet er afsluttet; en bog og en mindre artikel er i tryk.

Romersk jernalder i Danmark (dvs. tiden fra Kr.f. til ca. 400 e.Kr.). Projekt vedrørende romersk jernalders udenlandsforbindelser og disses betydning for det hjemlige samfund. Kronologiske og demografiske analyser af det danske importmateriale vil, sammenholdt med analyser af importens tidsmæssige stilling og forhold til det hjemlige materiale, beskrive og forklare en række fænomener som: Importens specielle udbredelsesmønstre, dens ujævne tidsmæssige fordeling og dens relationer til andre nordiske områder. Derigennem kan problemer som handelsveje, distributionsmønstre og årsager til kontakterne med især provinsialromersk område belyses. På basis af analyser af hjemligt og fremmed materiale sigter projektet således mod forståelse af Skandinaviens (især Danmarks) baggrund for den kontakt, der klart har eksisteret til provinsialromersk område. – Som led i projektet foretages bearbejdning og publikation af den østsjællandske romertidsgravplads Himlinge.

Delvis som led i ovennævnte arbejde indgår et stort tværvideenskabeligt projekt, hvis formål er undersøgelse og publikation af det omfattende fysisk-antropologiske materiale fra Danmarks jernalder; arbejdet ledes af Institut for fysisk antropologi. (Ulla Lund Hansen).

Samfundsendringer i Vesteuropa i 1. årt. e.Kr. med særlig henblik på bosætning, økonomi, socialstruktur og overregionale forhold, herunder en række detailstudier samt problemer omkring teori og metode, bl.a. brugen af analogier (f.eks. ved studiet af gravlæggelser). Der er i det forløbne år færdiggjort et større manuskript vedrørende romerske glas, deres sociale og symbolske kontekst i og uden for det vestromerske rige samt et manuskript vedrørende subsistensøkonomi. (Klavs Randsborg).

Regionalundersøgelse i mindre område på Østfyn af det arkæologisk-historiske kildemateriale fra museer, arkiver etc. under særlig hensyntagen til problemer omkring materialets repræsentativitetsgrad og relevans for studiet af en række arkæologiske forhold gennem alle perioder. Der er i det forløbne år foruden arkivstudier især foretaget rekognosceringer og mindre prøvegravninger. (Klavs Randsborg).

Redaktionel virksomhed:

C. J. Becker er hovedredaktør af »Acta Archaeologica« (vol. 52 udsendt) samt dansk redaktør af »Hoops Reallexikon der Germanischen Altertumskunde«.

Ulla Lund Hansen er medredaktør af »Studien zur Sachsen-Forschung« (Hannover).

Lise Bender Jørgensen har (sammen med K. Tidow) redigeret symposieberetningen »Archäologische Textilfunde« (Neumünster 1982).

Publikationer:

Becker, C. J., 1982: Siedlungen der Bronzezeit und der vorrömischen Eisenzeit in Dänemark. – Offla, Berichte und Mitteilungen zur Urgeschichte u. Frühgeschichte, Bd. 39. (Neumünster), s. 53-71.

– 1982: Huse fra vikingetid i Danmark, belyst af nye fund. – Vestnordisk byggeskikk gennem to tusen år. Arkeol. Mus. i Stavanger, Skrifter 7 (Stavanger), s. 146-49.

– 1982: Om grubekeramisk kultur i Danmark – Korte bidrag til en lang diskussion (1950-80). – Aarbøger for nordisk oldkyndighed og historie 1980 (1982), s. 13-33.

– 1982: Dänemark, Archäologisches. – HOOPS Reallexikon der Germanischen Altertumskunde, Bd. 5, 1/2 (Berlin), s. 155-69.

– 1982: Dänemark, Wikingerzeit. – HOOPS Reallexikon der Germanischen Altertumskunde, Bd. 5, 1/2 (Berlin), s. 169-74.

– 1982: Johannes Nicolaisen 27. maj 1921 – 2. februar 1980. – Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab. Oversigt over Selskabets Virksomhed 1981-1982, s. 119-29.

– 1982: Nogle danske imitationer med elementer fra Knud den Stores engelske type »Short Cross«. – Nordisk Numismatisk Årsskrift 1979/80 (Oslo 1982), s. 81-92.

Ebbesen, K., 1982: Offerfundet fra Suldrup i Himmerland. – Fra Himmerland og Kjær Herred 1981, s. 91-109.

– 1982: Enkeltgravkulturen – 100 år efter opdagelsen. – Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1980, s. 52-72.

– 1982: En »kobberøkse« af grønsten. – Historisk Forening for Værløse Kommune, Årsskrift 1981, s. 16-21.

– 1982: Yngre stenalder depotfund som bebyggelsehistorisk kildemateriale. – H. Thrane (ed.), Om yngre stenalder bebyggelsehistorie. Odense, s. 60-79.

– 1982: St. Aldrup-fundet. Et offerfund fra enkeltgravstid. – Historisk Årbog for Thy, Mors og Vester Han Herred 1981, s. 17-22.

– 1982: Jættestuen på Brandsbjerg ved Tjæreby. – Historisk Samfund for Sorø Amt. Årbog, s. 33-56.

– 1982: Flintflækker som offergave. – Fra Holbæk Amt, s. 7-26.

– 1982: Stenaldergrave ved Sjælsø. – Fra Frederiksborg Amt, s. 77-91.

Hansen, Ulla Lund, 1982: Die skandinavischen Terra Sigillata Funde. Zu ihrer Herkunft, Datierung und Relationen zu den übrigen Römischen Importen der jüngere Kaiserzeit. – Studien zu Sachsenforschung, 3. Hannover, s. 75-99.

– 1982: anmeldelse af: »U. Näsman, E. Wegraeus (red.), Eketorp. Fortification and Settlement on Öland, Sweden. The Setting.« Stockholm 1979 – Journal of Danish Archaeology 1. København, s. 160-163.

Jørgensen, Lise Bender, 1982: En affaldsgrube fra Humble Præstemark. Antikvariske Studier 5, s. 257-62.

– og K. Tidow (red.), 1982: A New Textile Material from Danish Iron Age Graves. – Textilsymposium Neumünster 1981. Archäologische Textilfunde. Neumünster, s. 25-40.

Petersen, Erik Brinch, 1982: Skørbrændte sten og tilspidsede pæle. – Vedbækprojektet. Under mosen og byen. Søllerødbogen, s. 117-125.

– 1982: Jæger og bytte – et 8-9000 år gammelt billede fra Åmosen. – Museet for Holbæk og Omegn. Årsberetning 1981, s. 47-54.

Petersen, Peter Vang, 1982: Stenalderbopladsen under Vedbæk by. – Vedbækprojektet. Under mosen og byen. Søllerødbogen, s. 139-152.

– 1982: Jægerfolket og Vedbækbopladserne. Kulturudviklingen i Kongemose – og Ertebøllelid. – Nationalmuseets Arbejdsmark, s. 179-189.

Randsborg, Klavs, 1982: The Viking Age State Formation in Denmark. OFFA 38 (Struve-Festschrift, Neumünster 1981), s. 259-276.

– 1982: Rank, Rights and Resources. An Archaeological Perspective from Denmark. – C. Renfrew & S. Shennan (eds.): Ranking, Resource and Exchange, Aspects of Early European Society, New Directions in Archaeology. (Cambridge), s. 132-139.

– 1982: Theoretical Approaches to Social Change: An Archaeological Viewpoint. – C. Renfrew, M. J. Rowlands & B. A. Seagraves (eds.): Theory and Explanation in Archaeology, The Southampton Conference. (London), s. 423-430.

– 1982: Complexity: Archaeological Data, Social

- Equalities and Cultural Diversity. – S. E. van der Leeuw (ed.): *Archaeological Approaches to the Study of Complexity*. *Cingula 5* (Amsterdam), s. 38-53.
- 1982: *Gensyn med Gudme*. – Årbog for Svendborg og Omegns Museum 1981, s. 12-20.
- Randsborg, K. og J. Lavrsen, 1982: *Italien på Tåsinge – omkring en fibula fra 6. årh. f.Kr.* – Årbog for Svendborg & Omegns Museum 1981, s. 6-11.

Gæster og rejser:

Klavs Randsborg har efter indbydelse holdt forelæsninger ved universiteterne i Glasgow og Sheffield samt Michigan (Ann Arbor). I forbindelse hermed er foretaget studierejser i England og USA samt i Holland, Tyskland og Italien.

Ulla Lund Hansen har foretaget studierejser til Oslo samt en række museer og samlinger i Vesttyskland og Belgien.

Lise Bender Jørgensen har foretaget omfattende studierejser til svenske, norske samt nordtyske musser.

Dr. Emma Sprincz, Budapest, har opholdt sig ca. to måneder ved instituttet, bl.a. for at studere danske ravfund.

C. J. Becker

6: Institut for Klassisk Arkæologi

Stab:

Lektorer: Jytte Lavrsen og Ingrid Strøm.

Eksterne lektorer: 2. Tegner: 1. Teknisk-administrativ personale: 1/2.

Årsberetning for Institut for klassisk arkæologi

I løbet af 1982 blev faget nærørientalisk arkæologi overført fra Institut for klassisk- og nærørientalisk arkæologi til Carsten Niebuhrinstituttet for nærørientaliske oldtidskulturer.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde er Middelhavslændenes arkæologi fra forhistorisk tid til senantik samt arkæologi i de øvrige områder, som beherskes af græsk-hellenistisk eller romersk kultur.

I forbindelse med publikationen af *Grækenlands forhistoriske kulturer II* har Ingrid Strøm nærmere undersøgt forskellige aspekter af det minoiske Kretas handelsmæssige og kulturelle relationer med andre Middelhavsegne i første halvdel af andet årtusind

f.Kr. Ved Third International Symposium at the Swedish Institute in Athens har hun i juni 1982 holdt et foredrag med titlen: *Aspects of Minoan Foreign Relations, LM I – LM II* (9 s. I trykken), som specielt omhandler de diplomatiske forbindelser til Ægypten under Pharaoh Thutmosis III's tid (1504-1450 f.Kr.), spørgsmålet om den minoiske og mykenske udenrigshandels afhængighed af Ægypten og dette lands eventuelle indgriben i stridigheder mellem de to ægæiske kulturer under den nævnte Pharaoh.

Ingrid Strøm arbejder med publikation af udgravningerne på den etruskiske beboelseshøj Monte Becco i Mellemitalien og er begyndt en større undersøgelse af den nordetruskiske by Chiusi bronzereleiefproduktion i den sen-orientaliserende periode, det sene 7.-6. årh. f.Kr. Udgangspunktet er en reliefdekoreret bronzestol fra Chiusi i Britisk Museum, der viser stærk kunstnerisk indflydelse fra det sydetruskiske Cerveteri. Til Sixth British Museum Classical Colloquium i december 1982 har Ingrid Strøm indgivet et bidrag med titlen: *Decorated Bronze Sheets from a Chair*. *British Museum Catalogue of Bronzes*, No. 600 (15 s. + 6 pls. I trykken).

Publikationer:

Strøm, Ingrid, 1982: *Rec. af Tom B. Rasmussen, Bucchero Pottery from Southern Etruria*. – *Gnomon* LIII, s. 789-792.

– 1982: *Grækenlands Forhistoriske Kulturer II*. Minoiske og tidlig mykensk kultur. København 1982 (Reitzel). 413 s., ill.

Lavrsen, Jytte, 1982: *Montefortino*. – *Notizie dal Chiostro del monastero maggiore*. *Rassegna di studi del Civico Museo Archeologico e del Civico Gabinetto Numismatico di Milano anno 1981* facs. XXVII-XXVIII p. 5-26, tav. III-IX.

Gæster og rejser:

Ingrid Strøm og tegner Poul Christensen har opholdt sig på Det danske Institut i Rom i september 1982 for at bearbejde materiale fra Monte Beccoudgravningen.

Ingrid Strøm har som repræsentant for Danmark deltaget i Terza Riunione del Comitato Scientifico Internazionale per il Corpus degli Specchi Etruschi i Firenze i november 1982.

Ingrid Strøm har afholdt gæsteforelæsning på The Manchester Museum 4/12 1982 over *Some Etruscan Contacts and their influence on the Early Etruscans*, og på Manchester University, Department of Art History, over *Geometric-Orientalizing Stamped Jewelling Reliefs Found in Italy, Greek or Etruscan?*

Jytte Lavrsen

7: Institut for Religionshistorie*Stab:*

Professor: Arild Hvidtfeldt. Lektorer: Carsten Breengaard, Una Canger, Vagn Duekilde, Jørgen Skafte Jensen, Lars Kruse-Blinkenberg og Paul Müller. Adjunkt: Tove Tybjerg. Kandidatstipendiater: Inge Schjellerup, Merete Sundby-Sørensen og Margit Warburg.

Eksterne lektorer: 4. Undervisningsassistenter: 2. Teknisk-administrativt personale: 3.

De to tidligere selvstændige institutter, Institut for Religionshistorie og Institut for Religionssociologi med Indianske Sprog og Kulturer, blev i 1982 lagt sammen i Institut for Religionshistorie. Institutet består af fire afdelinger, nemlig Kristendomskundskab, Religionshistorie, Religionssociologi og Indianske sprog og kulturer. Institutet rummer fire fagstudier med forskningsområder inden for et bredt religionsvidenskabeligt spektrum. Sammenføringen af fakultetets religionsvidenskabelige institutter må betragtes som et tiltrængt forsøg på bedre at udnytte de begrænsede ressourcer, der er stillet til rådighed for dette centrale kulturhistoriske forskningsområde.

Igangværende forskning:

Carsten Breengaard har fortsat sine studier over Danmarks kirke i den begyndende højmiddelalder. *Jørgen Skafte Jensen* har (sammen med eksternt lektor *Karin Weinholt*) påbegyndt udarbejdelse af en oversigt over jødedømmens historie i den hellenistiske periode og kristendommens opkomst. *Lars Kruse-Blinkenberg* har fortsat sine studier over dansk bibelsprog i 18.-20. århundrede. *Paul Müller* har fortsat sine studier i Søren Kierkegaards forfatterskab. *Vagn Duekilde* har udarbejdet afsnittet vedr. græsk religion til en ny samling religionshistoriske tekster og har endvidere arbejdet med oversættelse af Mircea Eliade: *De religiøse ideers historie*, bd. 2. *Arild Hvidtfeldt* har fortsat sit arbejde med indisk religionssociologi og religions-

historie. *Inge Schjellerup* har arbejdet med emner inden for Inka-kulturen. *Merete Sundby-Sørensen* har arbejdet med mellemamerikanske religioner (bl.a. Aztekerne) og *Una Canger* med Aztekisk dialektologi. *Tove Tybjerg* har arbejdet med forskellige nordamerikanske indianske stammers religion. *Margit Warburg* har fortsat sine studier over Bahai-sekten i Danmark.

Publikationer:

- Breengaard, Carsten, 1982: Muren om Israels hus. Regnum og sacerdotium i Danmark 1050-1170. – Gad, København, 341 s. + 24 plancher. (Disputats).
- Hvidtfeldt, Arild, 1982: Buddhismen (Indiske religioner 1.). – Politikens forlag, København, 306 s.
- Kruse-Blinkenberg, Lars, 1982: Dansk Bibelsprog 1740-1842. – Skrifter udgivet af Københavns Universitets Institut for Religionshistorie, 6, 155 s.
- Müller, Paul, 1982: Søren Kierkegaard. Et tekstudvalg med indledninger og kommentarer. – Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København, 175 s. – 1982: Endelig Kierkegaards endeligt? – Kierkegaardiana XII, København, 10 s.
- Sundby-Sørensen, Merete, 1982: Hvad tror vi på. – Politikens Hvem Hvad Hvor 1983, København, 7 s.
- Tybjerg, Tove, 1982: Nordvestkystens tlingit-indianere. – i: Aase Koefoed, Birgitte Sonne, Merete Sundby og Tove Tybjerg: Fire folk – religioner og kulturer i Nord- og Mesoamerika, Gad, København, 28 s.
- Warburg, Margit, 1982: De forfulgte bahá'í i Iran. – Dansk Missionsblad, 149. årg., nr. 8 og nr. 9, aug. og sept. 1982, pp. 3-6 og pp. 3-8. – 1982: Bahá'í. – i: Aagaard, J. (red): Håndbog i verdens religioner, Politikens forlag, København, 9 s.

Rejser:

Inge Schjellerup har foretaget arkæologisk/etnohistorisk feltarbejde i Peru april-september 1982.

Carsten Breengaard

Kunsthøgskolen i København**I: Institut for Filmvidenskab***Stab:*

Lektorer: Martin Drouzy, Marguerite Engberg, Frank Henriksen, Peter Schepelern og Kaare Schmidt. Kandidatstipendiat: Lone Backe.

Eksterne lektorer: 2. Undervisningsassistenter: 5. Teknisk-administrativt personale: 1.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskning inden for området *dansk film og TV* er centreret om følgende emner: Dansk stumfilm – en registrant over dansk stumfilm 1915-1930 er under udgivelse (Marguerite Engberg), dansk kortfilm og film om Grønland (Carl Nørsted), dansk filmproduktion og danske biografteater i 1970'erne (Frank Henriksen), dansk TV-teater (Marguerite Engberg), lokal-TV, og -radio i Danmark (Frank Henriksen, Kaare Schmidt), dansk TV-historie (Kaare Schmidt), samt video-mediet i dets forskellige aspekter såvel i dansk som udenlandsk sammenhæng (Carl Nørsted, Peter Schepelern, Kaare Schmidt).

Inden for området *udenlandsk filmhistorie* forskes der i det amerikanske genre-system og dets konsekvenser for amerikansk filmproduktion (Peter Schepelern) samt produktionsforhold og udbud i nutidig amerikansk film og TV (Kaare Schmidt).

Inden for området *filmteori* forskes der i kvinde-filmæstetik (Lone Backe), filmpsykologiske teorier, specielt dybdepsykologiens anvendelsesmuligheder i filmanalysen (Martin Drouzy) og institutionsanalytiske metoder (Frank Henriksen).

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet udgiver skriftrækken *Sekvens*, der udkommer med en filmvidenskabelig årbog. Frank Henriksen varetager manuskriptserien *Analecta Filmologica*. Marguerite Engberg sidder i redaktionen af *Historical Journal of Film, Radio and Television* (Oxford).

Publikationer:

- Drouzy, Martin, 1982: Carl Th. Dreyer født Nilsson. – Gyldendal, København, 136 + 291 s.
 – 1982: Carl Th. Dreyer né Nilsson. – Ed. du Cerf, Paris, 411 s.
 – 1982: Kildemateriale til en biografi om Carl Th.

Dreyer. – *Sekvens* særække, C. A. Reitzel, København, 128 s. (udg.).

Engberg, Marguerite, 1982: »'Studenten fra Prag' og den gådefulde Stellan Rye«. – *Sekvens Filmvidenskabelig årbog 1982*, C. A. Reitzel, København, 25 s.

Henriksen, Frank, 1982: »Opsatser om filmforhold i Danmark«. – *Analecta Filmologica* nr. 10, 23 s.

– 1982: »Sælges: Biografstole – Købes: Biografale. Om udviklinger i den danske biografbranche«. – *Sekvens Filmvidenskabelig årbog 1982*, C. A. Reitzel, København, 70 s.

– 1982: *Idéhåndbog. Biografen i 80'erne*. Red. Micha Fabjancic og Mona Jensen. – Det danske Filminstitut. Bidraget (sammen med Micha Fabjancic) s. 5-119.

– 1982: »Morten Giersing: TV i USA« (anmeldelse). – *Sociolog-Nyt* nr. 79, s. 20-24.

– 1982: »TV-kronikker«. – *Analecta Filmologica* nr. 11, 35 s.

Nørsted, Carl, 1982: »Oplysningsfilmens institutioner internationalt og nationalt – et historisk overblik«. – *Sekvens Filmvidenskabelig årbog 1982*. C. A. Reitzel, København, 83 s.

Schepelern, Peter, 1982: *Tommen. Carl Th. Dreyers filmjournalistiske virksomhed*. – *Sekvens særække*. C. A. Reitzel, København, 153 s. (udg.).

– 1982: »Den djævelske kunst. Klaus Mann, Gustaf Gründgens, István Szabó og 'Mephisto'«. – *Kosmorama* nr. 157, s. 17-21.

– 1982: »Miloš Forman og autoriteternes krise«. – *Kosmorama* nr. 158, s. 46-55.

– 1982: »Gensyn med Brideshead«. – *Kosmorama* nr. 159/160, s. 124-125.

– 1982: »Fra Monterey til Hollywood. John Steinbeck og filmen«. – *Kosmorama* nr. 161, s. 162-165.

– 1982: »Ørneflugt« (anmeldelse af Troells Ingenjör Andréas luftfærd). – *Kosmorama* 162, s. 184-186.

Schmidt, Kaare, 1982: »Opgør med western-genrens mytologi«. – *Kosmorama* nr. 157, s. 26-31.

– 1982: »Film pr. computer«. – *Kosmorama* nr. 162, s. 195-197.

– 1982: »Television in Denmark«. – *International TV and Video Guide 1983*. Tantivy Press, London, s. 27-33.

– 1982: »Video in Denmark«. – *International TV and Video Guide 1983*. Tantivy Press, London, s. 33-36.

Gæsteforelæsninger:

Peter Schepelern har i oktober forelæst ved Lunds universitet samt ved Nordisk Kultursekretariats seminar om kulturindustri og nordisk kulturpolitik.

Peter Schepelern

2: Institut for Kunsthistorie

Stab:

Professor: Teddy Brunius. Lektorer: Mirjam Gelfer-Jørgensen, Øystein Hjort, Hannemarie Ragn Jensen og Marianne Marcussen. Kandidatstipendiater: Chris Fischer, Keld Folsach og Søren Kaspersen.

Eksterne lektorer: 4. Undervisningsassistenter: 21. Teknisk-administrativt personale: 3.

Forskningsvirksomhed:

Institutets faste, videnskabelige medarbejdere forsker indenfor vidt spredte områder og har også – fagets karakter in mente – en del udadvendt virksomhed, der er et direkte resultat af forskningen ved instituttet, således f.eks.: artikler i kataloger, arbejde med udstillinger, fotografering og registrering af bevaringsværdige kunstgenstande og arkitektur (i 1982 for fondsmidler fra Danmarks Nationalbanks Jubilæumsfond af 1968 og Viggo Jarls Fond), således som det klart vil fremgå af publikationslisten.

Instituttets forskningsfelt er først og fremmest vesteuropæisk kunst, derunder især maleri, skulptur og arkitektur. Forskningsfelterne fordeler sig over størstedelen af instituttets kronologisk afgrænsede arbejdsområde, nemlig fra antikken til i dag.

Medarbejdernes forskningsfelter: æstetik (Teddy Brunius), arkitektur, kunsthåndværk og islamisk kunst (Mirjam Gelfer-Jørgensen), byzantinistik, middelalder samt helt moderne kunst (Øystein Hjort), dansk maleri i det 19. århundrede, italiensk kunst og massekommunikation (Hannemarie Ragn Jensen), metode, teori og fransk kunst (Marianne Marcussen). Desuden har instituttet temporært tilknyttet 3 forskningsområder gennem stipendiater: italiensk tegnekunst og maleri i renæssancen (Chris Fischer), birgittinsk kunst i Norden (Søren Kaspersen), den tidlige historisme i Danmark (Kjeld Folsach). I indværende år har følgende projekter været genstand for særlig indsats: Moderne amerikansk Kunst (Øystein Hjort ved stipendium ved Yale University), maleren Constantin Hansen. Universitetets vestibule og forhal (under publikation), Billedbeskrivelse (under publikation s. m. Marianne Marcussen) (Hannemarie Ragn Jensen). Islamisk ikonografi med henblik på en placering af loftsmalerierne i domkirken i Cefalu (Sicilien), Den klassiske tradition i Danmark i det 19. århundrede frem til ca. 1930 (Mirjam Gelfer-Jørgensen). Linearperspektivets historie (250 sider, under publikation i samarbejde med redaktør, mag. art. Birgitte Bøggild Johannsen), Videnskabsteori og tværfaglige forklaringsmodeller i kunsthistorien (10 s. ms. + 60 s. ms., under publikation) og bibliografi over franske perspektivtraktater (Marianne Marcussen). Malere og roman-

ske kalkmalerier i Jelling og Tamdrup (ekstern lektor Ulla Haastrup). Den tidligere historisme i Danmark, begreb, opståen og udtryk. Lorenz Frölichs møbler (under publikation), Fra Nyklassicisme til historicisme. Arkitekten G. F. Hetsch (Kjeld Folsach), Birgittinsk kunst i Norden med særligt henblik på vægmaleriet (Søren Kaspersen).

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet udgiver HAFNIA, Copenhagen Papers in the History of Art (red. Mirjam Gelfer-Jørgensen). Teddy Brunius sidder i redaktionen af Journal of Aesthetics and Art Criticism, er medlem af CIHA (Comité international d'histoire de l'art), medlem af bestyrelsen for Den internationale komite for studier i æstetik, medlem af bestyrelsen for Det danske Institut i Rom (Accademia di Danimarca), samt medlem af Braunschweigische Wissenschaftliche Gesellschaft. Mirjam Gelfer-Jørgensen er medlem af Nationalkomiteen for Index of Jewish Art under Videnskaberne Selskab og Marianne Marcussen er medlem af internordisk forskningsgruppe om grundlagsproblemer i æstetik (Støttet af NOHS).

Gæsteforelæsninger:

Kjeld Folsach holdt forelæsning om »Christiansborginteriørene« (C. F. Hansen Symposium, Schloss Gottorf), Ulla Haastrup gæsteforelæste ved Oslo Universitet om »Claus Bergs værksted, brugen af grafiske forlæg«, Marianne Marcussen holdt tre forelæsninger: Lunds Universitet: Billedbeskrivelse og pædagogik, RUC: Principper i rumgengivelsen i kunsten fra ca. 1400 – ca. 1650 (For Nationalkomiteen for filosofiens og videnskaberne historie), Bergen: Klassifikationer og forklaringsmodeller i kunsthistorien (ved 3. internordiske filosofiske symposium).

Publikationer:

Brunius, Teddy, 1982: Konsten i Amerika føre den europeiska koloniseringen, i Konstens världshistoria. – (red. Gregor Paulsson og Mirjam Gelfer-Jørgensen). Natur og Kultur, s. 328-423, Stockholm.
– og Staffan Östlund, 1982: Teamwork. – Uppsala.
– 1982: Violet Tengbergs målningar (och mysterier på det inre plan) i Violet Tengberg. – Målningar, teckningar, grafik, poem. Göteborg.
– 1982: Hommage a Max Walter Svanberg i Max Walter Svanberg och förvandlingen. – (Helmer Lång red.). Uddevalla.
– 1982: Jack London, Varg-Larsen, forord af Teddy Brunius. Bra klassiker, Höganäs.

- 1982: Francois Voltaire, *Candide eller optimismen*, forord af Teddy Brunius. – Bra klassiker, Höganäs.
- 1982: *Systerkonsterna, Musik*. – Norrköpings Konstmuseum.
- 1982: *Japanska perspektiv*. – *Insikt och handling*, årg. 1, nr. 2.
- 1982: *Musikalske oplevelser* – beskrevet i ord. – *Dansk Musiktidsskrift*, nr. 4.
- 1982: *Över gränserna*. – *Konkret konstruktivism i Skåne, Sveagalleriet*, november.
- 1982: *Bildningens minimum*. – *Äppet 1-2*.
- Folsach, Kjeld, 1982: *Maleren og byen – omkring et motiv og dets historie*. – *Sophienholmkatalog Bybilleder*, s. 6-33.
- 1982: *Arkitekten Karl Friedrich Schinkel og hans tid*. – *Udstillingskatalog*, 5 s.
- Gelfer-Jørgensen, Mirjam, 1982: *Dansk Kunsthåndværk, fra 1850 til vor tid*. – *Nyt nordisk forlag Arnold Busck*, 308 s.
- 1982: *Parthisk och Sasanidisk konst, Islamisk konst*. – *Konstens Världshistoria. Utomeuropeisk konst* (red. Gregor Paulsson og Mirjam Gelfer-Jørgensen), *Natur och kultur*, Stockholm, s. 13-131.
- Hjort, Øystein 1982: *The First Portrait of St Benedict? Another look at the frescoes of Sant'Ermete in Rome and the development of a 12th Century facial type*. – *HAFNIA, Copenhagen Papers in the History of Art*, vol. 8, – s. 72-82.
- 1982: *Mellem idyllen og dæmonien*. – *Tidstegn. En bog om Ole Sarvigs forfatterskab* (red. Iben Holk), s. 99-115.
- 1982: *Det ny maleri*. – *Louisiana Revy*, 22. årg., nr. 2, s. 24-25.
- 1982: *Eva Sørensen: sculpture/disegni*. – *Katalog til Biennale de Venezia* (ital. og eng. tekst).
- 1982: *Hornung*. – 116 s. ill. (da.-eng. tekst) København.
- 1982: *Torben Ebbesen. Arbeiten 1980-82*. – *Katalog Regensburg/København*. (tysk-dansk tekst).
- 1982: *Making Art. Making a Living*. – *The Artist's Role in Scandinavia*. – *Sleeping Beauty-Art Now. Scandinavia Today*, The Solomon R. Guggenheim Museum, New York, s. 12-30.
- Hastrup, Ulla, 1981/82: *Byzantine Elements in Frescoes in Zealand from the Middle of the 12th Century*. – *Les Pays du Nord et Byzance. Actes du Colloque nordique et international de byzantinologie*, Uppsala 20-22 avril 1979. (red. Rudolf Zeitler) Uppsala.
- 1982: *Dansk kirkekunst med trykte forlæg*. – *Bogvennen*.
- 1982: *Skrift, Bog og Billede – Senmiddelalderens Danmark*. – (red. Chr. Ejlers og E. C. Lindgren) København.
- Jensen, Hannemarie Ragn, 1982: *Christian Ellings*

fotografiske optagelser. – *CRAS. Tidsskrift for kunst og kultur*, XXX, s. 31-44.

Kaspersen, Søren, 1981: *Majestas Domini – Regnum et Sacerdotium. Zu Entstehung und Leben des Motivs bis zum Investiturstreit*. – *HAFNIA, Copenhagen Papers in the History of Art*, vol. 8, s. 83-146.

Marcussen, Marianne, 1982: *Billede, »virkelighed« og forklaring*. – *Om en mulig sammenhæng mellem en virkelighedsopfattelse, videnskabshistorie og kunstneriske udtryksformer, belyst ved impressionismen*. – *Tekst og virkelighed* (red. Steen Jansen, Jonna Kjær, Hilde Olrik, John Pedersen). *Romansk Bibliotek, København*, s. 81-81.

Marianne Marcussen

3: Institut for Litteraturvidenskab

Stab:

Professor: Peter Madsen. Lektorer: Jørgen Egebak, Torben Kragh Grodal, Lars Peter Rømhild, Morten Giersing og Ralf Pittelkow. Adjunkt: Marie-Louise Svane. Seniorstipendiat: Martin Zerlang. Kandidatstipendiat: Lise Busk-Jensen og Ole Thomsen.

Eksterne lektorer: 1. Teknisk-administrativt personale: 3.

Forskningsvirksomhed:

I det forløbne år har instituttets forskningsaktiviteter drejet sig om en lang række emner inden for litteraturhistorie og -teori, massekommunikation, kvindelitteratur og bevidsthedshistorie. Medarbejderne mærker imidlertid i stigende grad, hvordan manglende ressourcer vanskeliggør instituttets deltagelse i den nødvendige oparbejdelse og videreudvikling af emneområder, som indgår i internationale forskningssammenhænge. Samtidig kan det konstateres, at medarbejderne i voksende omfang beskæftiger sig med at formidle arbejdsresultaterne til kredse uden for universitetet. På længere sigt kan hverken denne tendens eller kvaliteten i den forskningsmæssige indsats fastholdes med mindre ressourcerne forøges.

Litteraturhistorie og -teori:

Inden for dansk litteraturhistorie har Lars Peter Rømhild afsluttet monografiske studier i Thorkild Hansark og Palle Fischers forfatterskaber; han har fortsat sine studier i dansk-svenske relationer og her færdiggjort et arbejde om Georg Brandes og Esaias

Tegnér. Rømhild beskæftiger sig desuden med et projekt om genreteori med henblik på dele af fortællingstypologi; hans foredrag om de nonfiktionale kortprosaer er udspunget heraf. Uden for det danske kulturområde har Torben Grodal færdiggjort et arbejde om Sherlock Holmes' kriminalromaner, som publiceres i 1983, og Jørgen Egebak har afsluttet en studie i John Miltons maskespil, som i det kommende år bliver trykt på engelsk, samt på tysk udsendt en artikel om Goethe og den borgerlige kunstinstitution. Egebak fortsætter sine Goethe-studier, samlet om forholdet til den tysk-klassiske æstetik efter ca. 1805. Martin Zerlang fortsætter sit projekt om indføjningen af folkelig fortælletradition i moderne latinamerikansk litteratur, og endelig er Ole Thomsen medforfatter til et arbejde om Schillers 'Die Räuber' fra psykoanalytisk synsvinkel.

Flere af instituttets faste videnskabelige medarbejdere og stipendiater er sammen med andre danske universitetsforskere engagerede i det af Forskningsrådet støttede projekt om en socialhistorisk funderet dansk litteraturhistorie (Projekt Dansk Litteraturhistorie). Peter Larsen, Peter Madsen og Karen Syberg bidrager med afsnit om efterkrigstidens litteratur, mens Lise Busk-Jensen, Torben Grodal, Marie-Louise Svane og Martin Zerlang behandler emner inden for litteraturen i tidligere perioder.

Massekommunikation:

En af de faste videnskabelige medarbejdere er ansat til særligt at beskæftige sig med dette område, men flere af de andre medarbejdere har i lighed med tidligere år også ydet en væsentlig indsats inden for rammerne af instituttets Afdeling for Massekommunikation. Forsøget på at etablere nye uddannelser i massekommunikation og deltagelsen i drøftelser af de nye medier, satellit-TV, kabel-TV, video, teledata og deres betydning i det fremtidige samfund præger fortsat arbejdet her.

Morten Giersing beskæftiger sig med de nye mediers kultur- og kommunikationsmæssige konsekvenser og muligheder i Danmark og Norden og desuden med de nye medier i USA. Han har i det forløbne år publiceret et omfattende arbejde om TV i USA. Avismediet er behandlet af Ralf Pittelkow i et større, nu publiceret arbejde om socialisme og ytringsfrihed. Han fortsætter sine studier i den politiske offentlighed og de nye medier, således om politisk kommunikation i både de trykte og de elektroniske medier; han har udsendt en artikel om den franske venstregerings radio/TV-reform. Peter Larsen beskæftiger sig med massemedier og behov, herunder bl.a. spørgsmålet om psykoanalysens anvendelighed ved bestemmelsen af billedmediernes fascinationskraft. Han er medforfatter til en nu udgivet bog om billedhistorie og -analyse.

Kvindelitteratur:

En del af dette arbejde indgår i Projekt Dansk Litteraturhistorie. Det gælder Marie-Louise Svanes studier i familie-, seksualitets- og kønsrollemønstre hos det danske borgerskab i det 19. århundredes første halvdel og de kvindelige forfatteres produktion i samme tidsrum. Tilsvarende gælder for Lise Busk-Jensens studier i intimsfærekulturen og i kvindelighedens emancipation og sammenbrud, der tilsammen dækker perioden ca. 1850-1900. Lise Busk-Jensen arbejder desuden med den humanistiske kvindeforskningens videnskabsteori og har i forlængelse af sit sidste år offentliggjort skrift om George Sands forfatterskab publiceret en artikel om to af forfatterens udviklingsromaner.

Bevidsthedshistorie:

Martin Zerlang har med to publikationer fortsat sine studier i folkelighedsfænomener og i dag- og erindringsbøger. Peter Larsen har afsluttet en artikel om Francastel og mentalitetshistorien, mens Ole Thomsen studerer religion og moral i den franske oplysningstid.

Redaktionsvirksomhed m.v.:

I redaktionen for instituttets skriftrække (SIL) sidder Lars Rømhild og Marie-Louise Svane. Sidstnævnte er desuden medredaktør af tidsskriftet Kontext. Følgende af instituttets medarbejdere er i redaktionen for tidsskriftet Kultur & Klasse: Lise Busk-Jensen, Morten Giersing, Torben Grodal, Peter Larsen, Peter Madsen, Marie-Louise Svane, Martin Zerlang. – Morten Giersing er medlem af Mediekommissionen.

Publikationer:

- Busk-Jensen, Lise, 1982: George Sands *Consuelo og La comtesse de Rudolstadt*. – T. Jensen, C. Nicolaisen (red.): Udviklingsromanen – en genres historie, Odense Universitetsforlag, Odense, 27 s.
- Egebak, Jørgen, 1982: Goethes Experiment mit dem Roman: *Die Wahlverwandschaften* (1809). – Klaus Bohnen, Sven-Aage Jørgensen, Friedrich Schmöe (Hrg.): Dänische 'Guldalder'-litteratur und Goethezeit. Vorträge des Kolloquiums am 29. und 30. April 1982 = Kopenhagener Kolloquien zur deutschen Literatur, Bd. 16 = Text und Kontext, Sonderreihe, Bd. 14, Kopenhagen u, München s. 60-89.
- Giersing, Morten, 1982: TV i USA. – Gyldendal, København, 400 s.
- 1982: Intentioner og kritik: Kolonihaven som TV.
- B&U: Research, reflections and preparation:

- Kolonihaven – The Allotment, DR, Copenhagen, 55 s.
- 1982: Nordisk projekt om forbrugerprogrammer i radio/TV: Rapport om produktion og eksperimentprogram og publikumskonfrontation. – Forbrugerrådet, København, 40 s.
 - 1982: Hvis medier? Brugernes! – Ny Politik 8, København, 6 s.
 - 1982: New Media Technology: Proposals for Regulation and Opposition. – Critical Communication Review, Ablex New York, 20 s.
 - 1982: Satelitter går i kabler. – Audhumla 8, København, 4 s.
 - Frands Mortensen, Preben Sepstrup, 1982: Bredbåndsnettet – det vigtigste kommunikationspolitiske spørgsmål i 1980'erne. – Levende Billeder, nr. 8, København, 6 s.
- Larsen, Peter, 1982: Erfaring, indlæring og fascination. Overvejelser omkring børn og TV. – Massekultur og medier, nr. 4, Odense, 22 s.
- Bent Fausing, 1982: Billeder – historie og analyse. – København, 155 s.
- Pittelkow, Ralf, 1982: Karl Marx og ytringsfriheden. Omkring Rheinische Zeitung 1842-43. – Skrift-række fra Institut for Litteraturvidenskab, C. A. Reitzels forlag, København, 223 s.
- 1982: Frihedens time? Den franske venstre-regerings radio/TV-reform. – Massekultur og medier, nr. 6, Odense, 26 s.
- Rømhild, Lars Peter, 1982: Thorkild Hansen. – Torben Brostrøm, Mette Winge (red.): Danske digtere i det 20. århundrede 4, København, s. 29-42.
- 1982: Palle Fischer. – smst. 5, s. 237-43.
- Thomsen, Ole, Carsten Jensen, Benny Warning, 1982: Faderautoritet i Schillers *Die Räuber*. – Alfons Höger, Søren Schou, Klaus Schulte (red.): Analyser af tysk litteratur – Beiträge zur Literaturvermittlung im Fremdsprachenunterricht Bd. 2, Text und Kontext, Kopenhagen, s. 61-75.
- Zerlang, Martin, 1982: Thors hammer og Triers højskole. – Kritik 58, København, s. 66-82.
- 1982: Lis Toft Andersen, Bjarne Thorup Thomsen, 1982: En selvskreven historie. Om dagbøger og erindringsbøger af bønder, håndværkere og arbejdere i Danmark. – Samlerens forlag, København, 290 s.

Gæsteforelæsninger og foredrag:

Egebak, Jørgen: foredrag om J. W. Goethe ved Det tyske Kulturinstitut i København og ved Folkeuniversitetet i København.

Giersing, Morten: Danmarks Radio og de nye medier, ved Kontaktudvalget i Danmarks Radios årsmøde.

–: De centraleuropæiske satelitter, ved SFOF's nordiske seminar, Vallekilde Højskole.

–: Medier og holdningspåvirkning, ved Krogerup-seminaret, Krogerup Højskole.

–: TV som objekt for forskning og formidling, ved Biblioteksskolens efteruddannelse.

–: Voksenundervisning i radio/TV i 80'erne, ved Undervisningsafdelingen, Danmarks Radio.

–: Analyse af TV, ved seminarlærere i dansk's efteruddannelse, Snoghøj Folkehøjskole.

–: 80'ernes kultur- og kommunikationspolitik, ved Film lærerforeningens kursus, Rødovre Statsskole.

–: Fremtidens medier, ved Biblioteksskolens efteruddannelse.

Larsen, Peter: Videoekspansionen, ved efteruddannelseskursus for engelsklærere ved gymnasieskolerne og HF.

–: Film- og billedanalyse, ved voksenpædagogisk kursus for lærere i dansk ved fritidsundervisningen.

–: Reklame og reklameanalyse, ved specialkursus for husholdningslærere.

Madsen, Peter: 'Det gode liv', ved kulturpolitisk seminar, Rogaland Distrikthøjskole, Stavanger.

Rømhild, Lars Peter: Brandes' Tegnér-billede, ved Lunds Universitet (p.g.a. sygdom oplæst af Flemming Conrad).

–: De nonfiktionale kortprosaer i forhold til andre genrer: nogle typologiske og litteraturhistoriske overvejelser, ved IASS XIV, Odense Universitetscenter.

Zerlang, Martin: Magt og magi i latinamerikansk litteratur, ved Vestjyllands Højskole.

–: Erindringer som kilde til bevidsthedshistorie, ved Biblioteksskolen.

Jørgen Egebak

4: Musikvidenskabeligt Institut

Stab:

Professorer: John Bergsagel, Henrik Glahn og Jan Maegaard. Lektorer: Jens Brincker, Niels Brincker, Vibeke Brincker, Inge Bruland, Carsten E. Hatting, Sten Høgel, Niels Martin Jensen, Bendt Kallenbach, Gunver Krabbe, Niels Krabbe, Jens Westergaard Madsen, Kristian Riis, Gunner Rischel, Elisabeth Schouenborg, Torben Schousboe, Randi Teglbjærg, Morten Topp, Birthe Trærup, Chr. Vestergaard-Pedersen og Erik Wiedemann. Kandidatstipendiater: Peter Woetmann Christoffersen, Jens Henrik Koudal og Ulrik Skouenborg.

Eksterne lektorer: 4. Undervisningsassistenter: 22. Teknisk-administrativt personale: 4.

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskningsvirksomhed bestemmes af at faget både indeholder videnskabelige og kunstnerisk/håndværksmæssige elementer. Nogle af de discipliner der undervises i, er fortrinsvis videnskabelige, mens andre hovedsagelig skal meddele færdigheder af kunstnerisk og håndværksmæssig art. For disse forhold er der gjort nærmere rede i Universitetets Årbog for 1977.

Forskningsaktiviteten ved instituttet har derfor såvel en traditionel historisk og teoretisk del som en mere eksperimenterende, der ikke mindst sigter på at fastlægge de tekniske krav, som udviklingen i opførelsespraksis medfører. På det sidste område har den rytmiske musik og brugen af elektrisk forstærket fremførelse, der har gjort sig almindeligt gældende siden 2. verdenskrig, en central placering. Mens den historiske og teoretiske forskning er af bred karakter og omfatter både ældre og nyere områder med særlig vægt på det danske stof, er den kunstnerisk og håndværksmæssigt bestemte forskning følgelig i højere grad speciel og eksperimenterende.

I det følgende er redegjort for de væsentligste forskningsprojekter inden for deldisciplinerne musikhistorie, musikteori, musiketnologi, opførelsespraksis og sang og tale. Den forskning der foregår i deldisciplinerne musiksociologi og musikæstetik er blevet varetaget af eksterne lektorer, hvis tilknytning til instituttet er af rent undervisningsmæssig art. Denne forskning ligger altså uden for instituttets regi, selv om den befrugter og muliggør den undervisning som instituttet meddeler.

Musikhistorie – generelt:

(Jens Brincker, Carsten Hatting, Niels Krabbe, Jan Maegaard, Ulrik Skouenborg).

Fortsat udarbejdelse af trebindsværk om den europæiske musiks socialhistorie; udarbejdelse af bog om Wagners indflydelse i England; udarbejdelse af bog om wienerskolens komponister (Schönberg, Berg, Webern); udgivelse af to Schönberg-operæer i serien Sämtliche Werke.

Musikhistorie – ældre:

(John Bergsagel, Peter Woetmann Christoffersen, Henrik Glahn, Niels Martin Jensen, Gunver Krabbe).

Monografi over Johannes Tinctoris og det 15. årh.s musik; studier i fransk musik i det 15. og 16. årh.; musikens funktion i det elisabethanske drama; studier i 1600-tallets italienske instrumentalmusik; udgivelse af *Officium Sancti Kanuti ducis*; udgivelse af nederlandsk, nordtysk og skandinavisk orgelmusik

fra det 17. årh.; udgivelse af Melchior Borchgrevincks *Giardino novo* 1605/06.

Musikhistorie – dansk:

(Inge Bruland, Henrik Glahn, Carsten Hatting, Niels Martin Jensen, Jens Henrik Koudal, Niels Krabbe, Torben Schousboe, Chr. Vestergaard-Pedersen).

Folkewiseindsamlingerne i Danmark ca. 1840-1900; temastof og -bearbejdelse i Heises opera *Drot og Marsk*; undersøgelser omkring kvindelige danske komponister og omkring komponisten George Gerson; tematisk fortællelse over Carl Nielsens kompositioner; udgivelse af musik fra Chr. IIIs tid; udgivelse af et bind danske symfonier fra det 18. og det tidlige 19. årh.; udgivelse af Peter Heises sange; udgivelse af Carl Nielsens dagbøger og brevveksling med Anne Marie Carl-Nielsen.

Musikhistorie – jazz:

(Erik Wiedemann).

Studier i ældre dansk jazzhistorie og fortsat udbygning af Arkiv for dansk jazzhistorie; studier i Duke Ellingtons værkbegreb og -kronologi.

Musikteori:

(Bendt Kallenbach, Gunver Krabbe, Jens Vestergaard Madsen, Jan Maegaard, Gunner Rischel).

Undersøgelse af sekvensdannelse og modulation i Bachs og Händels polyfone musik; undersøgelse af tonale/harmoniske virkemidler i den wienerklassiske sonatestil; analyser af romantisk harmonik; udarbejdelse af lærebog om harmonilære, kontrapunkt og brugsklaver; udarbejdelse af lærebog om jazzimprovisation; teknisk-analytiske undersøgelser af big band musik og nyere dansk jazz; metriske og rytmiske studier i forholdet mellem tekst og musik.

Musiketnologi:

(Birthe Trærup).

Undersøgelser af jugoslavisk folkemusik; udgivelse af makedonske folkesange.

Opførelsespraksis:

(Morten Topp).

Undersøgelser af obostemmerne i Händels *Messias*, af orkesterretoucher i Beethovens symfonier og af orkesterstrøget som musikalsk konstituerende element; udarbejdelse af etude-samling for dirigenter.

Sang og tale, stemmeteknik:

(Niels Brincker, Vibeke Brincker, Sten Høgel, Kristian Riis, Elisabeth Schouenborg, Randi Teglbjærg).

Studier i sangpædagogisk metodik; studier i registerproblemer og stemmefunktion; udarbejdelse af kompendium om sangteknik; udarbejdelse af lærebog i stemmedannelse.

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet udgiver en publikation, Musik & Forskning, der redigeres af et udvalg bestående af Gunver Krabbe, Chr. Vestergaard-Pedersen og Erik Wiedemann; bind 8 udsendes i 1982.

Følgende medarbejdere medvirker ved udgivelsen af videnskabelige tidsskrifter:

Bergsagel, John: Early English Church Music, udgivet af The British Academy, London.

Glahn, Henrik: Monumenta Musicae Byzantinae; Dansk Kirkesangs Årsskrift.

Schousboe, Torben: Redaktion af danske bidrag til RILM abstracts, New York.

Publikationer:

M & F = Musik & Forskning, København.

Bergsagel, John, 1982: Remarks Concerning Some Tropes in Scandinavian Manuscripts. – Rapport fra Nordisk Kollokvium V for Latinsk Liturgiforskning, Århus, s. 187-205.

– 1982: Music, a Science and an Art: The 18th-Century Parting of the Ways. – Dansk Årbog for Musikforskning XII 1981, s. 5-18.

– 1982: Music in Oxford in Holberg's Time. – Festschrift Erik Dal, Herning, s. 34-61.

Brincker, Jens, Finn Gravesen, Carsten E. Hatting, Niels Krabbe, 1982: Gyldendals Musikhistorie. Den europæiske musikkulturs historie bd. 1. Indtil 1740. – Gyldendal, København, 370 s.

Glahn, Henrik, 1982: Nogle genudgivelser fra ældre dansk salmesang: a. Melodistoffet i »Pontoppidan« 1740/42, b. Udvalgte Psalmer – en anonym samling 1738. – Dansk Kirkesangs Årsskrift 1981-82, s. 9-81.

– 1982: Hans Chr. Sthens brudesang som musikalsk kilde – om det tidligst kendte danske polyfone notetryk. – Hymnologiske Meddelelser 1982, s. 105-110.

– 1982: Et håndskrift-fragment fra den sene middelalder – tre kirkelige sange med folkelige træk. – Festschrift Erik Dal, Herning, s. 150-70.

Hatting, Carsten E., 1981: Dänische Singspiele des 18. Jahrhunderts im Spiegel der zeitgenössischen politischen Hoffnungen und Enttäuschungen. – Beiträge zur Musikwissenschaft 1981/4, s. 318-25.

– 1982: se Brincker, Jens.

Høgel, Sten, 1982: Niels Hansen og det danske syngespils opkomst – »Musikens første Grundsætninger anvendte paa Syngkonsten i Særdeleshed« 1777. – M & F 8 1982, s. 80-129.

Jensen, Niels Martin, 1982: The Performance of Corelli's Chamber Music Reconsidered. – Nuovissimi Studi Corelliani, Firenze, s. 241-49.

– 1982: Die italienische Triosonate und Buxtehude. Beobachtungen zu Gattungsnorm und Individualstil. – Gattung und Werk in der Musikgeschichte Norddeutschlands (Kieler Schriften zur Musikwissenschaft XXVI), Kassel, s. 107-13.

– 1982: Samuel Simon Weisse og Det danske Syngende Nymfhechor. – Festschrift Erik Dal, Herning, s. 195-220.

– 1982: Niels W. Gade und seine Bedeutung für die Herausbildung eines Nationalbewusstseins in der dänischen Musik. – Publikationen der Hochschule für Musik, Dresden.

Koudal, Jens Henrik, 1982: Socialrealistisk dokument over dansk folkekultur. – Modspil nr. 18, s. 31-34.

– 1982: Hvem er Evald Tang Kristensen? – Modspil nr. 19, s. 44-47.

– 1982: Rasmus Nyerups visearbejde og folkevisindsamlingen 1809-21. – M & F 8 1982, s. 5-79.

Krabbe, Niels, 1982: se Brincker, Jens.

Maegaard, Jan, 1982: Finn Mortensen. – Ballade V, 2, s. 14-17.

– 1982: Valens 3. symfoni. – Nutida musik XXV, 2, s. 4-5.

– 1982: D. Jarman: The Music of Alban Berg. – Dansk Musiktidsskrift LVI, 4, s. 189.

– 1982: C. Floros: Brahms und Bruckner. – Dansk Mutiktidsskrift LVII, 1, s. 43-44.

– 1982: F. Benestad & D. Schjelderup-Ebbe: Edvard Grieg. – Studia musicologica norvegica 8.

Trærup, Birthe, 1982: K. Szymanowski. – Horizonte 7, 42 (6), s. 157-61.

– 1982: Karol Szymanowski i København i 30'erne. – Dansk Musiktidsskrift LVII, 2, s. 74-78.

Wiedemann, Erik, 1982: Jazz i Danmark – i tyverne, trediverne og fyrrerne 1-3 (disputats). – Gyldendal, København, 467 s. + 277 s. + bind m. 3 kassetebånd.

Gæsteforelæsninger:

Niels Martin Jensen om »Buxtehudes vokale og instrumentale Kammermusik« i Lübeck, marts 1982, og om »Eine dänische nationalromantische Oper am Scheideweg: Peter Heises »König und Marschall« ved Hochschule für Musik Dresden, maj 1982. Jens Henrik Koudal om »Poetisk historie« på Historisk Institut, 28/10-1982.

Erik Wiedemann

5: Teatervidenskabeligt Institut

Stab:

Professor: Kela Kvam. Lektorer: Svend Christiansen, Klaus Neiiendam, Meir Stein og Jytte Wiingaard. Seniorstipendiat: Katrin Kröll.

Eksterne lektorer: 4. Undervisningsassistenter: 3. Teknisk-administrativt personale: 2.

Igangværende forskning:

Der forskes ved instituttet indenfor følgende områder:

Skuespilkunst: Det komiske på teatret (Svend Christiansen).

Instruktion: Om Holberg-iscenesættelser (Jytte Wiingaard).

Mediekommunikation: Teater og kommunikation (Jytte Wiingaard).

Gruppe- og egnteatre, folkeligt teater: Folkelige teaterformer – sammenlignende undersøgelse af teatret i Danmark, Tyskland og Italien (Katrin Kröll).

Kvinderne og teatret: Kvinderrollerne i Strindbergs dramatik og deres tolkning på scenen (Kela Kvam), Ligestilling af kvindelige kunstnere (Jytte Wiingaard), En undersøgelse af kvindelige dramatikeres tematik og æstetik med særligt henblik på perioden 1945-80 (Britta Lundqvist).

Dansk teater: Dansk teater i mellemkrigstiden (Kela Kvam), Holbergs teatersyn (Kela Kvam), Dansk guldaldersteater belyst gennem Edvard Lehmanns scenebilleder (Klaus Neiiendam), Projekt »Dansk Litteraturhistorie« bd. 8, Teatret 1945-80 (Britta Lundqvist).

Nordisk teater: Henrik Ibsen og teatrets konventioner (Svend Christiansen). Ms. antaget til trykning c. 230 s. (Gyldendal).

Europæisk teater: Fransk teater i det 17. årh. set i relation til den samtidige kunst (Meir Stein).

TV: Undersøgelser af TV's implikationer på færøske børns fritid (Peter Duelund).

Kunsthistorie: Fortsatte ikonologiske studier i hofkunsten under Christian IV (Meir Stein).

Redaktionel virksomhed:

Teatervidenskabelige Studier IX – Holberg på sce-

nen (Kela Kvam, Klaus Neiiendam, Mette Borg) medarbejdere ved Dansk Biografisk Leksikon (Klaus Neiiendam og Jytte Wiingaard).

Publikationer:

Teatervidenskabelige Studier VIII – Dansk teater i 60'erne og 70'erne. Borgens Forlag 1982. (Red.: Stig Jarl Jensen, Ulla Strømberg, Kela Kvam):

Fra værkstedsteater til gruppe- og egnteater (30 s.) v/ Kela Kvam.

Institutionsteatrets veje v/ Jytte Wiingaard.

Hvor gik dramatikeren hen i 60'erne og 70'erne? v/ Britta Lundqvist

Strukturelle træk i dansk teater i 1960- og 70. v/ Henrik Brøndsted.

Meir Stein: Christian IV's program for udsmykningen af Rosenborgs riddersal 1618-1624 (1631?). Forsøg på rekonstruktion. ICO. Iconografisk post. Nordisk tidsskrift for ikonografi (Stockholm). 2. 1982, s. 1-15 (ill.).

Klaus Neiiendam: Scenebillederne i Publius Casca Longus' Hus i Analecta Romana institut Danici, Rom.

– afsnittet: Den italienske perspektivscene i Europæiske Teaterbilleder – Middelalderen og Renæssancen. Det teatervidenskabelige Institut. KU.

– Hofteatret og teatermuseet ved Christiansborg, Teatermuseet.

Peter Duelund: Tilskuer eller deltager? Nordisk Ministerråd. *NORD*, Kbh. 108 s.

– Børn og teater i Norden. *NORD*, Kbh. 198 s.

– Kulturprojekter for børn. *NORD*, Kbh. 76 s.

– Medieteknologiens konsekvenser til folkelig debat, Audholm 2/3-82, s. 30-31.

Gæsteforelæsninger:

Jytte Wiingaard: Gæsteseminar om forestillingsanalyse ved Institut for Dramaturgi, Århus Universitet.

Kela Kvam: Forelæsning om dansk teaterpolitik. Afholdt på et fællesmøde for de nordiske teaterråd i Oslo, 25-27/8-1982.

Peter Duelund: Egmont H. Petersen fond – fremtidsmedium: kollektive minoriteter.

De kommunale samråd i DK, Haderslev, juni 1982: De nye elektroniske medier og hverdagskulturen, Nordisk Ministerråd, Örenæs Slott, okt. 1982: Nye kulturpolitiske modeller, Lepakko, Helsingfors, nov. 1982: Græsrodsbevægelser i Danmark. Danmarks biblioteksforening, Lyngby, okt. 82: De nye medier og børn.

Arbejde indenfor kollegiale organer:

Kela Kvam: Medlem af eksekutivkomiteen for FIRT/Fédération International de Recherche Théâtrale.

Kela Kvam

Sprogvidenskab

I 1981 oprettedes som forsøgsordning et centralinstitut, som omfatter de efterfølgende 3 institutter: Institut for anvendt og matematisk lingvistik, Institut for fonetik og Institut for lingvistik.

1: Institut for Anvendt og Matematisk Lingvistik

Stab:

Professor: Henning Spang-Hanssen. Lektorer: Esther Glahn, Jesper Hermann og Bente Mægaard. Seniorstipendiat: Jan Katlev. Kandidatstipendiat: Ole Ravnholt.

Undervisningsassistenter: 2. Teknisk-administrativt personale: 5.

Forskningsvirksomhed:

Indenfor den datamatiske lingvistik har Bente Mægaard (i samarbejde med Hanne Ruus, institut for Nordisk Filologi) fortsat arbejdet med DANWORD, hyppighedsundersøgelser i moderne dansk. I dette projekt indlæses tekster tilhørende 5 forskellige tekstarter (voksenfiktion, børnebøger, aviser, ugeblade, bladstekstarter er færdig, og indtastning af faglitterære tekster er påbegyndt. DANWORD's materiale har dannet grundlag for besvarelse af forskellige spørgsmål udefra, bl.a. er en ordliste til brug for automatisk orddeling leveret til Det Berlingske Office efter reglerne om rekvireret arbejde.

Det europæiske maskinoversættelsesprojekt EU-ROTRA er nu vedtaget og påbegyndt. Bente Mægaard har deltaget i software-arbejdet (d.v.s. i arbejdet med at definere det datamatiske værktøj, der skal bruges i projektet), især med henblik på regelformalismen (d.v.s. det sprog som man skal formulere sine grammatik- og ordbogsregler i). Jens Erlandsen, som er en af de to fondslønnede datamatiske lingvister, der er knyttet til instituttet, har sammen med en international gruppe udarbejdet en rapport om udførelsen af ordbøgerne i projektet.

Jens Erlandsen arbejder endvidere med at udvikle og implementere et datamatisk system til analyse af naturlige sprog. Systemet er ikke bundet til analyse af et bestemt sprog og har derfor mange anvendelsesmuligheder, f.eks. i forbindelse med udvikling af grammatikker, informationssøgning, maskinoversættelse, sprogstatistiske undersøgelser og avanceret tekstbehandling.

Henrik Rue (ligeledes fondsstipendiat) har arbejdet med et projekt til automatisk fremstilling af »diagonal læsninger« (d.v.s. orienteringsgennemlæsning) af russisk tekst. Der er udarbejdet en datastruktur, der tillader samme ordbog at håndtere enkeltord, ordgrupper og hele syntaktiske strukturbeskrivelser. I samarbejde med Rolf Christensen (Slavisk Institut) vil der blive opbygget en automatisk russisk ordbog, hvortil der er udarbejdet et program, der tillader at anvende systemet som den specifikt russiskorienterede del af et tekstbehandlingssystem (det indeholder bl.a. et translitterationssystem, der tillader indskrivning af russisk tekst uden parallelkodning).

Henning Spang-Hanssen har undersøgt utraditionelle orddannelser (kunstord, initialord, etc.) samt arbejdet med BDI-terminologi (biblioteksvæsen, dokumentation og information); der udarbejdes en ordbog i samarbejde med Danmarks Biblioteksskole, Dansk Standardiseringsråd m.fl.

Indenfor den fremmedsprogspædagogiske forskning er der løbende indsamlet data til det igangværende testningsprojekt (Esther Glahn i samarbejde med Cay Dollerup, Engelsk Institut og Carsten Rosenberg Hansen), der måler forståelse af engelske tekster hos 1. års studerende, der bruger engelsksprogede lærebøger. Esther Glahn har endvidere fortsat arbejdet med undersøgelser af strukturen i samtaler mellem danske elever og indfødte engelsktalende, specielt med henblik på de signaler, der tilkendegiver samtalepartnerens ønske om at tage, beholde eller afgive ordet.

Jan Katlev arbejder med en opstilling af et lingvistisk hierarki for tilnærmelse af den bestående danske retskrivning til forskellige hypotetiske grader af lydretted. Fremmedord som ikke strider i deres opbygning mod dansk fonotaks vil også blive inddraget. Beskrivelsesapparatet i denne undersøgelse bygger på licentiaafhandlingen »Det segmentale udtrykssystem i Hanödialekten«. Dette arbejde er under udbygning. Det danske rigsmålstalessprog, som undersøgelsen af retskrivning er relateret til, forstås som et bredt sociofonetisk variationsspektrum. Det københavnske talesprog, som traditionelt regnes for den umiddelbare talesprogskilde til dette rigsmålstalessprog, forsøges indsat i en egentlig dialektgeografisk sammenhæng gennem undersøgelse og optegnelser af dialektrester i Københavns umiddelbare omgivelser, nemlig Dragør, Skovshoved og visse nordjællandske lokaliteter.

Kirsten Larsen arbejder (for Statens humanistiske forskningsråd i samarbejde med Harriet Bjerrum Nielsen) med projektet Piger og Drengene i skolen. Dets overordnede problemstillinger har taget sit udgangspunkt i det paradoks, at pigerne klarer sig godt i skolen og dårligt på arbejdsmarkedet, mens det – groft set – forholder sig modsat med drengene: det er

dem, der er skolens problembørn, men de har større chancer end pigerne for at finde et job. Dette paradoks hænger sammen med skolens modsætningsfyldte krav, som igen hænger sammen med dens selektionsfunktion: eleverne skal underordne sig disciplinen, men de skal også udvikle sig til aktive og selvstændige mennesker. Pigerne lever op til det første sæt af krav, drengene til det sidste. Projektet gennemføres ved deltagerobservationer og båndudskrifter fra bl.a. projekt Skolesprog.

Ole Ravnholt arbejder med en undersøgelse af sammenhængen mellem den sproglige udvikling og erfaringsdannelsen hos børnehavebørn. Udgangspunktet er en kritik af de gængse lingvistisk og kognitionspsykologisk orienterede opfattelser af den sproglige udvikling og af de pædagogiske metoder, der udspringer af dem. Hensigten med projektet er at bidrage til en forståelse af den sproglige udvikling med udgangspunkt i, at sproget er kommunikativt og hænger sammen med andre aspekter af den psykiske udvikling end det intellektuelle.

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet udgiver det aperiodiske tidsskrift SAML (Skrifter om anvendt og matematisk lingvistik), red. Bente Maegaard og Henning Spang-Hanssen.

Esther Glahn har fungeret som reader for tidsskriftet Language Learning.

Jesper Hermann sidder i redaktionen af Gyldendals sprogbibliotek.

Henning Spang-Hanssen er consultant editor af tidsskriftet MULTILINGUA.

Publikationer:

Katlev, Jan, 1982: Fra /-Vb/- til /-VbC_iC_j/- strukturer som genstand for ortografireform-metodiske overvejelser og materialeafgrænsning. – SAML 9, IAML, KUA, s. 125-146.

Maegaard, Bente, 1982: The Transfer of Finite Verb Forms in a Machine Translation System. – Eva Hajicova (ed.): COLING 82 Abstracts, Univerzita Karlova, Praha, s. 190-195.

– 1982: Maskinoversættelse, historie og problematik. – ComputerWorld Danmark nr. 19, s. 8-9.

– 1982: Kontrol af stavning – kontrol af sproget. – ComputerWorld Danmark nr. 6, s. 6.

– Dieter Maas, Rod Johnson, Steven Krauwer, 1982: ET-9, Eurotra Software Specification. – University of Manchester. 75 s. Rapport til EF-kommissionen.

– Hanne Ruus, 1982: Multilingual Syntax and Morphology for Machine Translation. – Maegaard and Hyldgaard-Jensen (eds.): Machine Translation and Computational Lexicography, s. 26-34.

– K. Hyldgaard-Jensen (eds.), 1982: Machine Translation and Computational Lexicography. – University of Copenhagen.

Spang-Hanssen, Henning, Andersen, Ejvind, Winkel, Annette, 1982: UDK – en indføring. – Dansk Central for Dokumentation, DTB, Lyngby, 77 s.

Forsøgsvirksomhed:

Instituttet fik i sommer tilladelse af ministeriet til i en toårig periode at oprette et overbygningsbifag i Anvendt Sprogvidenskab med linierne datamatisk lingvistik, IoDs sproglige aspekter, sproglig rådgivning, modersmålpædagogik og fremmedsprogspædagogik.

Foredrag:

Bente Maegaard har holdt et foredrag om maskinoversættelse ved Statens humanistiske forskningsråds seminar på Krogerup i juni 1982: Edb for tekst, tale og ordbøger.

Henning Spang-Hanssen har holdt foredraget: Fagsprog og kommunikation ved Nordisk Forskerkursus om fagsprog og terminologi, Vasa, Finland, august 1982.

Esther Glahn

2: Institut for Fonetik

Stab:

Professor: Jørgen Rischel. Lektorer: Peter Holtse, Birgit Hutter, Niels Reinholt Petersen, Nina Thorsen og Oluf Thorsen.

Undervisningsassistenter: 3. Ingeniører: 2. Ingeniørassistenter: 1. Teknisk-administrativt personale: 1.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed lægger hovedvægten på grundforskningen: analyser og beskrivelser af talt sprog, fortrinsvis – men ikke udelukkende – med udgangspunkt i dansk. Desuden arbejdes der med fonologisk analyse (dvs. analyse af sproglidens funktion i sproget) og beskrivelse af dansk og fremmedsprog.

Stemmelæbefunktionen, særlig ved danske konsonanter, tryk og stød:
(Birgit Hutter).

Behandlingen af elektromyografiske registreringer af

strubemuskulaturen er fortsat. Ved elektromyografi registreres de små elektriske spændinger som opstår når en muskel sammentrækkes. Når elektromyografiske registreringer sammenholdes med andre fysiologiske optagelser, får man indtryk af hvilke muskler, der styrer stemmelæbernes stilling og bevægelse og den tidsmæssige relation i denne aktivitet. I det forløbne år har Birgit Hutterts arbejdet med midlinger af elektromyografiske data.

Ganeundersøgelse:
(Birgit Hutterts).

Indledende undersøgelser synes at vise, at registreringer af luftstrøm gennem næsen alene kan give nyttig information om ganesejlsfunktionen under tale. Der arbejdes for øjeblikket med udvikling af hensigtsmæssigt udstyr til måling af luftstrøm gennem næsen, hvorefter egentlige undersøgelser af personer med normal og insufficient ganesejlsfunktion vil blive påbegyndt.

Undersøgelse af grundtoneforløb i dansk:
(Niels Reinhold Petersen og Nina Thorsen).

Niels Reinhold Petersen har fortsat undersøgelsen af strubens vertikale bevægelse under tale ved hjælp af enkeltbilledanalyse af Video-optagelser. Formålet er at konstatere, om der er nogen sammenhæng mellem strubens stilling og a) foranstående konsonants indvirkning på følgende vokals grundtone, hhv. b) den konstaterede forskel mellem vokalers iboende grundtonehøjde. Resultaterne vil kunne inddrages i diskussionen af de fysiologiske årsager til denne variation.

Nina Thorsen har foretaget undersøgelser vedrørende perceptionen af grundtoneforløb: I akustiske registreringer kan man ofte iagttage en art tonal dissociation mellem den betonedede vokal og dens omgivende stemte konsonanter, sådan at forstå at hvis f.eks. den betonedede vokal har en lavere grundtone end omgivende svagtrykstavelser, så vil præ- og postvokaliske stemte konsonanter, uanset at de i enhver anden henseende må siges at høre til den betonedede stavelse, ikke desto mindre ligge på samme niveau som de omgivende svagtrykstavelser. For at undersøge om denne tonale dissociation kan have en perceptuel virkning fremstilledes en række syntetiske ord af typen 'billigst-bilist' med grundtoneforløb der varierer systematisk i en række henseender. Ordene er præsenteret til identifikation i en lyttetest for syv forsøgspersoner, og resultaterne er under bearbejdning for tiden. Ligeledes i akustiske registreringer vil man se, at ord af typen 'kulde-kugle' (når svagtryksvokalen falder bort) blandt andet adskiller sig ved at grundtonestigningen fra den betonedede stavelse begynder tidligere relativt til *l*'ets begyndelse i 'kugle'

end i 'kulde'. For at undersøge den perceptuelle effekt af denne forskel i grundtonestigningens timing, fremstilledes en række syntetiske ord af typen 'kulde-kugle', hvis grundtoneforløb varierer systematisk i flere henseender. I en lyttetest er ordene præsenteret til identifikation for femogtyve forsøgspersoner, og resultaterne er under behandling for øjeblikket. Den foreløbige behandling af data fra begge tests synes at vise klart, at disse (små) forskelle i 'timing'en af grundtoneforløb *kan* have en betydning for opfattelsen, alt andet lige, i hvert fald i den specielle situation, hvor ord præsenteres enkeltvis og uden for enhver kontekst.

Syntese af tale:
(Peter Holtse og Jørgen Rischel).

Projektet, som har modtaget støtte fra Tuborgfondet og Thomas B. Thriges fond, involverer også personer uden for Institut for Fonetik, hvoraf specielt skal nævnes Peter Molbæk Hansen, Teleteknisk Forskningslaboratorium, endvidere er der etableret samarbejde med Taletransmissionslaboratoriet ved Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm. Under projektet, som på længere sigt har til formål at udvikle et computerbaseret system, der ved hjælp af regler kan omdanne skriftlig information til sammenhængende tale, arbejder Peter Holtse for tiden med udviklingen af et særligt programmeringssprog til brug for arbejdet med sådanne regler, og Peter Molbæk Hansen med udarbejdelsen af en algoritme til konvertering af dansk ortografi til lydskrift.

Endvidere har Peter Holtse ydet konsulentbistand til et projekt vedrørende automatisk genkendelse af dansk tale ved Aalborg Universitetscenter.

Grønlandsk fonologi og syntaks:
(Jørgen Rischel).

Jørgen Rischel har (sammen med Knut Bergsland, Oslo) arbejdet med udgivelse af de ældste manuskripter om grønlandsk sprog (fra 1720'erne) med særlig vægt på problemer vedrørende tolkning af tidlig grønlandsk ortografi. Dette arbejde er under afslutning.

Jørgen Rischel arbejder med en undersøgelse af grønlandske dialekter i et lydhistorisk perspektiv. Det drejer sig her specielt om de nordligste og sydligste dialekter af vestgrønlandsk og om en eventuel østgrønlandsk indflydelse i disse områder. De sproglige data søges kombineret med den nyeste arkæologiske og historiske evidens for migrationer i Grønland i århundrederne før kolonisationen.

Undersøgelse af Mlabri sproget:
(Jørgen Rischel).

Jørgen Rischel har (sammen med Søren Egerod og Therapan L. Thongkum) udført feltarbejde vedrørende sproget Mlabri, der tales af et folk («de gule blades ånder») i Thailand. Projektet fortsættes med blandt andet en fonologisk beskrivelse af materialet.

Udgivelse:

Instituttet udgiver en årsrapport: Annual Report of the Institute of Phonetics, University of Copenhagen (ARIPUC); bind 16 (264 sider) er udkommet i 1982.

Redaktionsvirksomhed m.v.:

Jørgen Rischel er medredaktør af Acta Linguistica Hafniensia og medlem af redaktionen af International Journal of American Linguistics.

Jørgen Rischel er formand for Lingvistikredsen i København.

Publikationer:

Andersen, Françoise i samarbejde med Oluf Thorsen, 1982: La prononciation en chansons. – Samfundslitteratur, 70 sider.

Dømler, Preben og Bertelsen, Otto 1982: The new computer for the speech synthesis group. – ARIPUC 16, s. 113-116.

Fischer-Jørgensen, Eli, 1982: Segment duration in Danish words in dependency on higher level phonological units, – ARIPUC 16, s. 137-190.

Frøkjær-Jensen, Børge, 1982: Interpretation of electrolottographic recordings. – ARIPUC 16, s. 241-246.

Greiffenberg, Mette og Reinholt Petersen, Niels 1982: The effect of high and low vowels on the fundamental frequency in singing: Some preliminary observations. – ARIPUC 16, s. 101-112.

Hansen, Peter Molbæk, 1982: The construction of a grapheme-to-phone algorithm for Danish. – ARIPUC 16, s. 127-136.

Holtse, Peter, 1982: Speech synthesis at the Institute of Phonetics. – ARIPUC 16, s. 117-126.

Hutters, Birgit, 1982: Næseflow til vurdering af velofaryngal insufficiens – nogle foreløbige iagttagelser. – Nordisk Tidsskrift for Logopædi og Foniatri, September 1982, s. 135-146.

Rischel, Jørgen, 1982: Greenlandic as a three-vowel language. – The language of the Inuit (Inuit Studies), s. 71-80.

– 1982: A note on diachronic data, universals, and research strategies. – Phonologica 1980, s. 365-371.

– 1982: Review article: Quantity in historical pho-

nology. – Nordic Journal of Linguistics 5, s. 163-171.

– 1982: On unit accentuation in Danish – and the distinction between deep and surface phonology. – ARIPUC 16, s. 191-239.

– 1982: Fieldwork on the Mlabri language: A preliminary sketch of its phonetics. – ARIPUC 16, s. 247-255.

Thorsen, Nina, 1982: Sentence intonation in Danish. – Preprints of Papers for the Working Group on Intonation, The XIIIth International Congress of Linguistics, Tokyo, s. 47-56.

– 1982: On the variability in Fo patterning and the function of Fo timing in languages where pitch cues stress. – Phonetica 39, s. 302-316. (Også i: ARIPUC 16, s. 1-17).

– 1982: Two issues in the prosody of standard Danish: The lack of sentence accent and the representation of sentence intonation. – ARIPUC 16, s. 19-36.

– 1982: Selected problems in the tonal manifestation of words containing assimilated or elided schwa. – ARIPUC 16, s. 37-100.

– 1982: Beskrivelsen af dansk ytringsprosodi – en statusrapport. – Dansk Audiologopædi 18, 3, s. 104-111.

– og Oluf Thorsen, 1982: Fonetik for Sprogstuderende. 3. udgave, 5. oplag. Institut for Fonetik. 170 sider.

Gæsteforelæsninger:

Birgit Hutters har holdt to gæsteforelæsninger ved Uppsala Universitet.

Jørgen Rischel har holdt gæsteforelæsninger ved Chulalongkorn Universitetet i Bangkok og ved Phonetisches Institut, Hamburg.

Niels Reinholt Petersen

3: Institut for Lingvistik

Stab:

Lektorer: Henning Andersen, Jens Juhl Jensen og Olavi Nuutinen.

Teknisk-administrativt personale: 2.

Instituttets bemandsingsituation har ændret sig kraftigt i løbet af 1982, dels ved nogle videnskabelige medarbejderses fratreden, dels ved udskiftning. Fakultetet besluttede at nedlægge fagene finsk-ugrisk, sammenlignende sprogvidenskab og ungarsk på

grund af personalereduktion. De nuværende forskningsmedarbejderes videnskabelige aktivitet koncentrerer sig om historisk fonologi (Henning Andersen), finsk-undervisningens metodik (Olari Nuutinen), talkomposition i latinske tekster (Jens Juhl Jensen). Den planlagte forskning omfatter emner som sandhi-fænomener i slaviske sprog og tempusbrug i russisk (Andersen), oversættelseslån i finsk (Nuutinen). Henning Andersen forbereder en arbejdsgruppe »Sandhi phenomena in the languages of Europe« under 10th International Congress of Phonetic Sciences (Utrecht, august 1983) samt et tobindsværk om sandhi-fænomener i samarbejde med dr. J. Gvozdanović (Amsterdam). Olavi Nuutinen har under offentliggørelse en artikel om »Suomen opettaminen muunkielisille. Oppimateriaalin hahmottelukysymyksiä« (finskundervisning af fremmedsprogede elever: aspekter vedrørende struktureringen af undervisningsmaterialer). Af Henning Andersen er et bidrag i trykken om »Scribal Practice and Historical Phonology« i *Historical Linguistics. Proceedings of the 5th International Conference on Historical Linguistics*, af Jens Juhl Jensen en artikel om den middelalderlige latindigter Eupolemius, i *Mittelaltinisches Jahrbuch*.

Redaktionsvirksomhed:

Henning Andersen er medlem af redaktionskomiteerne for *Language and Communication*, *Folia Slavica*, *Current Issues in Linguistic Theory*, *Nowela*. Jens Juhl Jensen redigerer serien *Tolkeordlister for Indvandrere*, hvori der i 1982 er udkommet en dansk-serbokroatisk ordliste.

Gæsteforelæsninger:

Henning Andersen har i maj 1982 holdt en gæsteforelæsning om »Language change: necessity and chance« ved UCLA Conference on Language Change and Causality (Los Angeles).

Publikationer:

Andersen, Henning, 1982: »On the causes of linguistic change« by J. H. Bredsdorff. English translation with commentary and an essay on J. H. Bredsdorff. – *Historiographia Linguistica* 9, s. 1-41.

Juhl Jensen, Jens, 1982: Som en mis. – *Mål & Mæle* 8, s. 26-27.

Jens Juhl Jensen

Nordiske sprog

I: Institut for Nordisk Filologi

Stab:

Professorer: Thomas Bredsdorff, Erik Hansen, Aage Henriksen, Hans Hertel og Poul Lindegård Hjorth. Lektorer: Jens Kr. Andersen, John Edelsgaard Andersen (orlov), Lars Arild, Erik Aschengreen, Poul Behrendt, Ib Bondebjerg, Flemming Conrad, Pil Dahlerup, Bent Fausing, Otto Glismann, Frans Gregersen, Steffen Heger, Tage Hind, Anne E. Jensen, Jørgen Bonde Jensen (orlov), John Chr. Jørgensen, Iver Kjær, Klaus Kjølner, Poul Levin, Jette Lundbo Levy, Flemming Lundgreen-Nielsen, Mogens Løj, Klaus P. Mortensen, Leif Nedergaard-Hansen, Erik A. Nielsen, Stig Örjan Ohlsson, Thorkil Damsgaard Olsen, Ib Poulsen, Hanne Ruus, Harald Steensig, Erik Sønderholm, Ole Togeby, Knud Wentzel og Keld Zeruncith. Nordiske lektorer: Olaug Kristine Bringager og Per Erik Ljung. Seniorstipendiater: Else Cederborg, Hans Erik Avlund Frandsen, Erik Skyum-Nielsen, Anne-Marie Søderberg og Morten Thing. Kandidatstipendiater: Jesper Højberg Christensen, Stig Dalager, Inger Jacobsen, Johnny Kondrup Johansen, Georg Warming og Peter Widell.

Eksterne lektorer: 8. Undervisningsassistenter: 38. Teknisk-administrativt personale: 14.

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskningsområde kan bredt, men også meget forenklet beskrives som studiet af det danske/nordiske kulturområdes tradition inden for sprog og forskellige tekstformer. Op til slutningen af 1960'erne foregik denne forskning ved en ret håndfast opdeling i et litterært og et sprogligt studiefelt. I de sidste 10-15 år har faget undergået en kraftig fornyelse. Det skyldes dels kraftige ændringer i uddannelsessystemet, som faget leverer lærerkræfter til, dels den rivende udvikling i medieverdenen. Institutet videreudvikler således de felter, der oprindeligt definerede faget, men har tillige inddraget nye, store forskningsområder, der afspejles i nutidens tekst- og sprogformer, set i lyset af kulturelle konflikter og normer.

Vekselvirkningen mellem disse forskellige tendenser skaber et frugtbart og uhyre nuanceret forskningsmiljø, der på den ene side spænder fra tekstkritiske udgivelser af ældre forfattere/værker til analytiske undersøgelser af de omformninger, der finder sted i det moderne bevidsthedsliv, som det lader sig beskrive ud fra litteratur, kommunikationsformer, ideologidannelser og danskfagets egen formidlingshistorie og praksis.

På den anden side arbejdes der på tværs af forskellige fagdiscipliner og i vidt forskellige metoder og publikationstyper, fra store litteraturhistoriske oversigtsværker til indgående detaljeundersøgelser af enkelte fagrelevante fænomener såsom enkelte forfattere, genrer o.lign., hvortil skal lægges de mange forsøg på at udmønte forskningsresultaterne i lærebogsmateriale til brug i eksempelvis gymnasieundervisningen.

Af faget en årrække har haft en del friholdte forskerstillinger har naturligvis været et stort handicap såvel for den kontinuerlige udvikling som for integreringen af nye, centrale stofområder.

Tekstudgivelser:

Institutets forskere medvirker ved en række tekstkritiske udgaver af ældre danske tekster, i samarbejde med forskere udenfor instituttet. Det er dog ikke instituttet som sådant, der har det økonomiske og faglige ansvar, men udgivelsesselskaber som: Det danske Sprog- og Litteraturselskab og Universitets-Jubilæets danske Samfund.

Disse udgaver er: Den danske Rimkrønike (Thorkil Damsgaard Olsen), Niels Hemmingsens Danske Skrifter (Thorkil Damsgaard Olsen og Hanne Ruus), Danmarks gamle Ordspog (Iver Kjær), Ove Malling: Store og gode Handlinger (Erik Hansen), Claus Christoffersens Lyschanders Digtning (Flemming Lundgreen-Nielsen), Oehlenschlägers prosa (Flemming Lundgreen-Nielsen og Mogens Løj), Anders Bordings Samlede Værker (Erik Sønderholm).

Sprogforskning:

En række projekter koncentrerer sig om enkeltområder inden for *syntaks*, *morfologi*, *fonologi* og *semantik*: Erik Hansen har (sammen med Jørn Lund, Danmarks Lærerhøjskole) færdiggjort en bog om syntaktisk tryk i dansk og en artikel om det pleonastiske *at*. Otto Glismann arbejder med en (fænomenologisk) undersøgelse af de verbale tempusformers betydning og Poul Levin behandler problemer omkring *der*-konstruktioner. Det fortsatte arbejde med sproglydsproblematikken vil bl.a. resultere i en artikel om kommunikationsprøvens teoretiske betydning for bestemmelsen af fonembegrebet fra Steffen Hegers hånd.

Fleere af instituttets medarbejdere beskæftiger sig med *teoretisk sprogbrugsforskning*:

Otto Glismann fortsætter sit arbejde med en semantisk grammatik, og Poul Levin foretager en afgrænsning og bestemmelse af pragmatisk analyse af tekster, mens Ib Poulsen arbejder med interaktionsanalytiske studier af samtaleformer.

Med et *videnskabsteoretisk* perspektiv behandles sprogforskning og litteraturvidenskab af Peter Wi-

dell, hvis projekt har problemformuleringen: »Konstruktiv sproghandlingsteori, logisk semantik og argumentation – om den nyere internationale sprogforskning, og her især sprogfilosofis, relevans for danskfagets og humanioras videnskabsteori; specielt demonstreret ved en sprogekritisk analyse af den æstetisk psykologiske argumentation i litteraturvidenskaben.«

Inden for området *argumentationsanalyse* forbereder Klaus Kjølner en fortsættelse af sine hidtidige arbejder med opstillingen af en egentlig argumentationsteori.

En del af sprogforskningen på instituttet tager sit udgangspunkt i overvejelser om *produktion og analyse af skrevne tekster*. Således fortsætter Mogens Løj arbejdet med at opstille en tekstgrammatik, men har også indledt en undersøgelse af vejledning i skolen om skrivetræning. Ole Tøgeby arbejder fortsat med anvendelsen af retorikkens begreber på skriftlig fremstilling, nu koncentreret om begreberne *topos* og *inventio*, dvs. de spørgehorisoner man kan bruge når man skal organisere sit stof på skrift.

Af direkte *anvendt lingvistisk* karakter er Stig Örjan Ohlssons arbejde med en lærebog i svensk, Erik Hansens arbejde med den ny retskrivningsordbog og det projekt om ordhyppigheder i moderne dansk som Hanne Ruus leder sammen med Bente Mægaard, Institut for anvendt og matematisk lingvistik. I tilknytning til dette projekt har instituttet i samarbejde med Institut for anvendt og matematisk lingvistik udført rekvireret arbejde for Det Berlingske Officin. Hanne Ruus deltager fortsat i planlægningen af EUROTRA, EF-kommissionens projekt til udvikling af et avanceret maskinoversættelsessystem. Inden for området *sociolingvistik* ligger Iver Kjærs samarbejde med Mogens Baumann Larsen, Ålborg Universitetscenter, om dansk sprog i Amerika, Erik Hansens arbejde med dansk som fremmedsprog og Inger Jacobsens projekt med titlen »Indvandrer-dansk – studier i voksne indvandreres tilegnelse af dansk«. Titlen dækker over en undersøgelse af dansk, som det tales af voksne indvandrere, der har lært sproget uden at have modtaget formel undervisning. Projektets datamateriale er båndoptagelser af spontan tale.

Frans Gregersens projekt om sammenhængen mellem massealfabetiseringen i Danmark og retskrivningsnormens etablering i løbet af det 19. århundrede kan karakteriseres som *historisk sociolingvistik*. Som sådan ligger dette projekt på grænsen til den egentlige *sproghistorie*, som i form af et projekt om problemet gammelt langt *a* i ældre nordisk drives af Stig Örjan Ohlsson.

Litteratur- og teksthistorie:

Litteraturforskningen ved instituttet spænder fra ud-

givelse og redigering af store litteraturhistorier til en mere afgrænset forskning i enkelte forfatterskaber og genrer, og denne forskning rækker i tid fra middelalderen til i dag.

Ib Bondebjerg er ved at lægge sidste hånd på sit bidrag (1901-45) til Projekt dansk litteraturhistorie i 9 bind, skrevet på et materialhistorisk grundlag. Hans Hertel fungerer som hovedredaktør af en Verdenslitteraturhistorie i 6 bind, der skal udgives i Danmark, Norge og Sverige, og som har bidragydere fra de øvrige skandinaviske lande. Af andre omfattende projekter kan nævnes Tage Hinds dramaturgiske undersøgelse af bruddet med enhedsdramaet 1800-1970, Pil Dahlerups næsten færdiggjorte undersøgelse af kvindelige forfattere i tiden 1871-90, Erik Skyum-Nielsens projekt vedrørende dansk lyrik 1960-80, Klaus P. Mortensens: Individualismens historie, Poul Behrendt: Tekst, historie og samfund, Morten Thing: Dansk arbejderbevægelse 1920-1945.

Inden for den *ældre teksthistorie* arbejder Thorkil Damsgaard Olsen med en retshistorisk undersøgelse af landskabslovene – og i samarbejde med Hanne Ruus – på en datamatunderstøttet indholdsanalyse af ældre nordiske tekster. Poul Lindegård Hjorth er ved at fuldføre sin kildekritiske behandling af Moths Ovid-oversættelse, mens Iver Kjær forsøger i ord-sprogsgenrens oprindelse og udbredelse i Danmark.

I teksthistorien efter ca. 1700 er en del projekter henvendt på *enkelte forfattere*: Ludvig Holberg (Jens Kr. Andersen og Erik A. Nielsen), Johs. Ewald (Keld Zeruneith), Karen Blixen (Else Cederborg), Stig Dagerman (Per Erik Ljung), Paal Helge Haugen (Olaug Kristine Ø. Bringager).

De fleste af disse biografiundersøgelser har involveret bredere *genre- og erkendelsesmæssige synsvinkler*.

Disse problemstillinger får mere direkte udtryk i Erik A. Nielsens undersøgelse af salmedigtningen, Erik Aschengreens arbejde om forholdet mellem Jean Cocteau og hans ballet, Lars Arilds næsten færdigredigerede genreantologi vedr. novellen og Olaug Bringagers forskning i lyrikkens særlige udtryksform.

Under den *fortolkningsteoretiske og kritikhistoriske* forskning kan nævnes, at Aage Henriksen er ved at færdiggøre en bog, der samler sig om forholdet mellem videnskabelig og litterær erkendelse.

Johnny Kondrup undersøger den biografiske litteraturforskning med hovedvægt på Brandes og Vilh. Andersen, mens Flemming Conrad fortsætter sin undersøgelse af dansk litteraturhistorisk skrivnings historie 1800-1850. Henhørende til det *litteratursociologiske* emneområde undersøger John Chr. Jørgensen, Thomas Bredsdorff og Finn Klynsner (jobtilbudsansat), hvordan teater og litteratur er blevet anmeldt i tiden fra 1880 til 1980. Hans Hertel fortsætter sine litteratursociologiske studier i dansk mellem- og efterkrigs-tidsrealisme og beskriver samtidig i et andet projekt

forholdet mellem bogkultur og samfundsformer igennem 500 år.

I de senere år har en kraftig forskningsindsats samlet sig om *socialiseringsforhold*, kønspolitiske aspekter og utopiske løsningsmodeller. Således undersøger Jette Lundbo Levy det særlige forhold mellem kvindelighed og æstetik. En del andre projekter samler sig derimod om det modsatte køn, dvs. omkring de mandebilleder man træffer på i moderne medier og litteratur. Forskerne på dette felt er: Bent Fausing, Stig Dalager og John Chr. Jørgensen.

Ungdommens socialiseringsteorier er emnet for en psykoanalytisk undersøgelse og teoridannelse, foretaget af Georg Warming, mens Jesper Højbjerg Christensen og Knud Wentzel forsker i litteraturens utopiske og alternative bevidsthedsformer.

Inden for *medieforskningen* arbejder Thorkild Damsgaard Olsen med et bidrag om medierne i middelalderen. Og i den modsatte ende af det historiske spektrum undersøger Bent Fausing billed- og symboldannelsen ud fra relationerne mellem verbaltekst og billedvirkning.

Endelig forskes der i *faghistoriske og fagdidaktiske* problemstillinger: Mens Flemming Conrad og Frans Gregersen samarbejder på et større projekt omkring danskfagets universitetshistorie (lærestole, disputater, studieordninger), studerer Harald Steensig og Anne-Marie Søderberg, hvordan danskundervisningen rent praktisk og pædagogisk former sig på forskellige undervisningsniveauer.

Redaktions- og foredragsvirksomhed:

Medarbejderne ved instituttet har i årets løb haft en lang række udadvendte aktiviteter. Som gæsteforelæser har de i ind- og udland fortalt om resultaterne af deres forskning. De har deltaget i redaktionen af følgende tidsskrifter: Kritik, Mål & Mæle, Acta Philologica Scandinavica, Danske Studier, Semiotik. Desuden redaktionsarbejde på Dansk Udtaleordbog, bestyrelsesposter for bl.a. Det danske Sprog- og Litteraturselskab og Universitets-Jubilæets danske Samfund, samt medlemskab af Dansk Sprognævn og koordinationsvirksomhed inden for Nordisk Sommeruniversitet.

Publikationer:

Aschengreen, Erik, 1982: Balletbogen. – 443 s. København.
 – 1982: Tradition og kamp for fornyelse. Dans i Danmark i 60'erne og 70'erne. – Dansk Teater i 60'erne og 70'erne, red. af Stig Jarl Jensen, Kela Kvam og Ulla Strømberg: s. 178-93. København.
 Bondebjerg, Ib og A. Gemzøe, 1982 (red.): Arbejderlitteratur i Skandinavien. – Kultur og Klasse 42: 143 s. København.

– og A. Gemzøe, 1982: Arbejderlitteratur, proletarisk litteratur, socialistisk litteratur. – Kultur og Klasse 42: 5-11.
 Bredsdorff, Thomas, 1982: Tristans Børn. Angående digtning om kærlighed og ægteskab i den borgerlige epoke. – 228 s. København.
 – 1982: New Journalism – A31A Fagkritisk hæfte. Journalisthøjskolen. Århus.
 – 1982: Hvad skal vi med litteraturvidenskab?. – Litteraturforskning og litteraturformidling, red. af A. Kittang og U. Lie: s. 13-23. Bergen.
 Cederborg, Else, 1982: Anm. af Marianne Juhl og Bo Hakon Jørgensen: En besnærende fortolkning af Karen Blixens kvindesyn: Dianas Hævn. To spor i Karen Blixens forfatterskab. – Edda 2: s. 113-16.
 Christensen, Jesper Højberg og Carsten Jensen, 1982: Blichers ansigter. – Kronik i Information 15.10.1982.
 Conrad, Flemming, 1982: Der Begriff »Nationalliteratur« in der dänischen Literaturgeschichte. – Die nordischen Literaturen als Gegenstand der Literaturgeschichte, red. af Horst Bien: s. 183-189. Rostock.
 Dahlerup, Pil, 1982: »Der kan ogsaa være Humør i et Pigebarn«. Om psykiske og litterære morskabsteknikker med særligt henblik på Freud og Emma Gad. – Vinduet 1: s. 36-45.
 Dalager, Stig og Anne-Marie Mai, 1982: Danske kvindelige forfattere, bd. 1-2. – 451 s. København.
 – og Anne-Marie Mai, 1982: Den kvindelitterære tradition. Et rids i forlængelse af en større undersøgelse. – Kritik 61: s. 75-90.
 Fausing, Bent, 1982: Kilden empiri. Anm. af Mariann Brandt m.fl.: Socialdemokratiets agitation og propaganda i mellemkrigstiden. – Kultur og Klasse 42: s. 133-38.
 – og Peter Larsen, 1982: Billeder – analyse og historie. – 160 s. København.
 Gregersen, Frans, 1981: Fear of flying. Randnoter til humanistisk forsknings vilkår. – Kritik 58: s. 119-32.
 – 1982: Anm. af Bo Jacobsen: De højere uddannelser mellem teknologi og humanisme. – Danske Studier 1982: s. 131-42.
 – 1982: Anm. af Erik Hansen: Skrift, stavning og retskrivning og Ulf Telemann: Ret og rimeligt. – NyS 13: s. 75-95.
 Hansen, Erik, 1982: Sprogfællesskabet i Norden. – Audhumla 1 (udg. af Nordisk Ministerråd): s. 4-6.
 Henriksen, Aage, 1982: Wilhelm Meister i fugleperspektiv. – Bogens Verden 7: s. 348-54.
 Hertel, Hans, 1982: Formidling som kulturhistorisk program. – Kritik 59: s. 82-110.
 – 1982: Dansk realisme mellem »den store krig« og den kolde krig. – Mellemkrigstid. Litterære og sproglige essays, red. af E. Johns, A. Mallings og

- T. Petersen. – Tidsskrift voor Skandinavistik II: s. 7-56. Utrecht 1981.
- 1982: Champion Readers and Cultural Apartheid. – Denmarkings. Danish Literature Today, publ. by Ministry of Foreign Affairs: 17.
 - 1982: Fra Diderot og Salmonsens til Lademann og Hvem Hvad Hvor. – Information 6.8.1982.
 - 1982: Jeppe Aakjær: forgudet, fortærsket, forvansket – og fornyet. – Information 13.8.1982.
 - 1982: Bent William Rasmussen. – Danske digtere i det 20. århundrede V: s. 52-65.
 - 1982: Se på litteraturen! En billedbog om det litterære liv fra Homer til Sartre. Billedredaktion: Bodil Bierring og Hans Hertel. – 176 s. København.
- Hind, Tage, 1982: Om ISTA – International skole for teaterantropologi. – Tusind Øjne 55: s. 6-7.
- Hjorth, Poul Lindegård, 1982: Matthias Moths aleksandriner-syntaks. – Festskrift til Erik Dal: s. 181-94. Herning.
- Jørgensen, John Chr., 1982: Kulturoppbruddets år. Essays og reportager om forfatterne og kulturen i 1970'erne og 80'erne. – 152 s. Varde.
- 1982 (red.): Bankkuppet og andre noveller fra arbejdslivet. Efterskrift: s. 151-57. Viborg.
 - 1982: Christian Kampmann. – Danske digtere i det 20. århundrede V: s. 13-28.
 - 1982: Arbejderforfattere. – Danske digtere i det 20. århundrede V: s. 113-39.
- Kjær, Iver, 1982: Udvandrerne breve. – Kristelig Dagblads kronik 6.3.1982.
- Kjøller, Klaus, 1982: Sprogets Vej til Sindets Fred. – 127 s. København.
- Kondrup, Johnny, 1982: Levned og tolkninger. Studier i nordisk biografi. – 308 s. Odense.
- Ljung, Per Erik, 1982: Kring Vilhelm Ekelund och arbetarrörelsen. – Vetenskapssocieteten i Lund. Årsbok 1982.
- Lundbo Levy, Jette, 1982: Lessing-Perspektiver – 96 s. København.
- 1982: Den dubbla blicken. Hammarström och Åberg (svensk overs. af arbejde fra 1980).
 - 1982: Anm. af Birgitta Holm: Frederika Bremer och den borgerliga födelse. – Kvinnovetenskapelig Tidsskrift 1. 5 s.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming, 1982: Rød og hvid i billedsalen. Grundtvigs døds- og mindedigte II. Grundtvig-Studier 1981: s. 47-83.
- 1982: Anm. af Petter Dass: Samlede verker I-III. – Danske Studier 1982: s. 147-51.
 - 1982: Anm. af Keld Zeruneith: Den frigjorte. – Danske Studier 1982: s. 55-160.
- Mortensen, Klaus P., 1982: Ironi og utopi. En bog om Henrik Pontoppidan. – 294 s. København.
- 1982: Asger og telefonboksen. – Kritik 60: s. 69-78.
 - 1982: Den almægtige fortællers almagt. – Kritik 61: s. 112-17.
- Nedergaard, Leif, 1982: Kierkegaard & Bayle. – Bibliotheca Kierkegaardiana 1981, vol 9: s. 154-57.
- 1982: Kritisk analyse af »Den politiske Kandestøber« og dets antidemokratiske Tendens. – Edda 1981: s. 77-92.
- Nielsen, Erik A., 1982: Ivan Malinovski. – Danske digtere i det 20. århundrede IV: s. 184-98.
- 1982: Søvnløshed. Modernisme i digtning, maleri og musik. – 188 s. Århus.
 - 1982: Forhænet. Et ikonologisk forsøg. – Kritik 62: s. 36-63.
 - 1982: En dråbe stærk. Om Grundtvigs Paaske-Lilien. – Festskrift til Erik Dal: s. 334-350. Herning.
 - 1982: Den utidssvarende exegese. Eller Jonas, Jonas, nok en gang! – Fønix 1982, 4: s. 260-73.
- Ohlsson, Stig Örjan, 1982: Massmedierna och grannspråksförståelsens villkor. – Audhumla 1 (udg. af Nordisk Ministerråd): 5.9-10.
- Ruus, Hanne og E. Spang-Hanssen, 1982: Argument Relations and Predicate Types for EURO-TRA. – 128 s.
- Skyum-Nielsen, E., 1982: Historiebogen. – Historie og genre, red. J. A. Jørgensen, K. Michelsen og K. Wentzel: s. 41-81 og 160-64. København.
- 1982: Kærlighedspassionen som vrangforestilling. – Luftskebet 1: s. 88-96.
 - 1982: Cover-tekst til Per Højholt: Gittes monologer. – Edition After Hand, Ringkøbing/Olga Production.
 - 1982: Anm. af Lise Loesch: Tamme fugle længes – vilde flyver. – Danske Studier 1982: s. 170-73.
 - 1982: Magtsprog og modsprog. Så meget at svare igen på. – Og verden kan ikke erobres bagfra. En arbejdsbog om Marianne Larsen og hendes forfatterskab, red. Barlby: s. 76-79. København.
 - 1982: Hvad kan digtningen? Dansk litteratur 1981. – Nordisk Tidsskrift 3: s. 97-115.
 - 1982: Hinsides realismen. – Luftskebet 3: s. 12-27.
 - 1982: Kritisk Manifest 1982: – Luftskebet 3: s. 28-29.
 - 1982: Subkulturelle stemmer. Om brugslyrik, sanglyrik og rock-inspireret poesi. – Danske digtere i det 20. århundrede V: s. 351-88.
 - 1982: Marianne Larsen. – Danske digtere i det 20. århundrede V: s. 389-96.
 - 1982: Lysten ved de tvende tal 1 og 0. – Litteratur 83: s. 71-74.
 - 1982: Elske sin hverdag, forstå sin historie. – Litteratur 83: s. 129-32.
 - 1982: Modsprogets proces. Poesi – fiktion – psyke – samfund. Essays og interviews om moderne dansk litteratur. – 344 s. Viborg.
- Søderberg, Anne-Marie, 1982: Dansk som dannelsesfag – utopi eller pædagogisk realitet? – Begynderundervisning i dansk, red. af Jørgen Kuhl-

- mann og Marianne Jelled: s. 7-29. København.
- 1982: Anti-patriarkalsk passions-skrift - en diskussion af Raket Nordseths »Kvinneinterior«. - Nordisk Forum 31: s. 120-27.
 - Sønderholm, Erik, 1982: Nogle folkevisebetragtninger eller en norsk quijotiade. - Danske Studier 1982: s. 114-23.
 - 1982 (udg.): H. A. Brorson. Op al den ting, som Gud har gjort. Udvalgte digte, med et efterskrift. 108 s. København.
 - 1982: Spagfærdige bemærkninger om Hagbard og Signe. »Hvad fatter gjør«. - Festskrift til Erik Dal: s. 421-28. Herning.
 - Thing, Morten og Henning Grelle, 1982: I arbejdernes Rusland. Kobbersmed Niels Johnsens Moskvarejser til Komintern og Profitem 1921 og 1922. - 87 s. København.
 - 1982: Kvindebevægelse og mandeseksualitet. Tor Nørretranders: Hengivelse: s. 32-44. København.
 - 1982: Arbejderkultur. En forskningsoversigt. - Årbog for arbejderbevægelsens historie 11: s. 214-19.
 - Togeby, Ole, 1982: The Structure of the News Story - Papers from the Sixth Scandinavian Conference of Linguistics, ed. Thorstein Fretheim and Lars Hellan: s. 236-44.
 - 1982: Haivs man havde tid. Om metoder i stileretning - Skriftlig kommunikations placering i danskundervisningen. - Sammenslutningen af Prøveforberedende Dansk lærere, VPC Århus Amt: s. 22-53.
 - Warming, Georg, 1982: Livet er en subway. S-togssystemet som kulturelt fænomen. - Litteratur og samfund 34: 8 s.
 - Wentzel, Knud, 1982 (red.): Historie og genre. En antologi til dansk. - Heri skrevet: Lederen og reportagen: s. 109-12. København.
 - 1982: Modernismen igen? Omkring P. O. Enquists »Fra Regnormenes liv«. - Informations kronik 10.2.1982.
 - Widell, Peter, 1982: Enheden af teori og praksis. Om Jürgen Habermas' filosofi. - Vor tids filosofi I: s. 271-79. København.
 - Zeruneith, Keld, 1982: En mytisk flodhest går ned. Anm. af Jørgen Gustava Brandt: vente på et pindsvin. - Kritik 58: s. 89-99.
 - 1982: Et pindsvin gik ud af sit gode skind. Replik til Jørgen Gustava Brandt. - Kritik 59: s. 139-43.
 - 1982: Inger Christensen. - Danske digtere i det 20. århundrede IV: s. 229-29.
 - 1982: (udg.): Emil Aarestrup: Slangekys. Udvalgte digte med efterskrift. 191 s. København.
 - 1982: Kærlighedens veje - og historiens. - Informations kronik 4.6.1982.

Keld Zeruneith

2: Institut for Metrik og Foredragslære

Stab:

Professor: Jørgen Fafner. Lektor: Lone Rørbech.

Eksterne lektorer: 1. Teknisk-administrativt personale: 1.

Forskningsvirksomhed:

Instituttet driver grundforskning inden for områderne retorik (den sproglige fremstillings teori og praksis) og dansk verslære. Dele af forskningen er grundlag for instituttets undervisning, der bl.a. tager sigte på uddannelse af retoriklærere til lærerseminarierne, hvor retorik er obligatorisk fag.

I 1983 fortsættes den i 1982 igangværende forskning, d.e. (1) en undersøgelse af skolebørns oplæsning med det formål at finde frem til faktorer, der indvirker på børnenes evne til at give mundtligt udtryk for indhold i bunden form (Lone Rørbech), (2) Dansk verskunst fra barok til modernisme (professor, dr.phil. Jørgen Fafner), se iøvrigt årbogen for 1981, s. 428.

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet udsender skriftserien »Retorik Studier« (redigeret af Jørgen Fafner, Inge Persson og Lone Rørbech), hvoraf nr. 6 er udkommet i 1982. Nummeret indeholder to afhandlinger af instituttets lærere (se nedenfor) samt bidrag af Peder Skyum-Nielsen, Danmarks Lærerhøjskole og Jan Lindhardt, Århus Universitet.

Derudover har instituttet udgivet »Papers from the 8th. International Colloquium on Speech Communication, University of Copenhagen 27-29 July 1982« (1982, 198 s., red. af Jørgen Fafner og Inge Persson).

Fra 1982 er Jørgen Fafner blevet redaktør for europæiske anmeldelser ved tidsskriftet »Rhetorica«, udgivet af University of California Press for The International Society for the History of Rhetoric. Tidsskriftets første nummer udkommer i forsommeren 1983.

Publikationer:

Fafner, Jørgen, 1982: Tanke og Tale. Den retoriske tradition i Vesteuropa. - C. A. Reitzels Forlag, 496 sider.

- 1982: Det gode sprog. - Modersmål-Selskabets årbog 1982, Så tal dog dansk! s. 9-15.

Jørgensen, Charlotte, 1982: Misforståelsens retorik. En introduktion til I. A. Richards: The Philosophy of Rhetoric. - Retorik Studier 6, s. 46-66.

Rørbech, Lone, 1982: Den fremmedgjorte tale.

Overvejelser over mundtligheden i ættermidernes nyhedsoplæsning. – Retorik Studier 6, s. 3-40.

Gæsteforelæsninger:

Jørgen Fafner forelæste d. 17.3. på Odense Universitet. På Direktoratets efteruddannelseskursus for Klassikerforeningen blev der holdt forelæsninger af Jørgen Fafner og Charlotte Jørgensen. Den 16.11. holdt Jørgen Fafner for Litteraturselskabet Bakkehuset en festforelæsning på Frederiksberg Slot. Lone Rørbech forelæste d. 12.10. på Direktoratets efteruddannelseskursus for talepædagoger.

Instituttet afholdt i dagene d. 27.-29. juli 1982 med deltagelse af en række retorikforskere fra amerikanske og vesttyske universiteter et kollokvium over emnet »Rhetoric and Literature«. Forelæsningerne er blevet udsendt som intern publikation, se ovenfor under redaktionsvirksomhed.

Jørgen Fafner

3: Det arnamagnæanske Institut

Stab:

Professor: Jonna Louis-Jensen. Islandsk lektor: Eyvindur Eiríksson. Lektorer: Davíð Erlingsson (orlov), Helle Jensen, Agnete Loth, Mariane Overgaard, Peter Springborg.

Teknisk-administrativt personale: 4.

Færøsk afdeling:

Lektor: Napoleon Djurhuus.

Tilknytning til instituttets forskningsvirksomhed har endvidere professor Jón Helgason, samt forskere ansat ved andre institutioner i ind- og udland. Dertil kommer Den arnamagnæanske Kommissions Ordbog med en stab på fire medarbejdere (ikke universitetsansatte). Projektet tager sigte på udarbejdelsen af en videnskabelig ordbog over det norsk-islandske middelaldersprog.

Med udgangen af 1981 ophørte Færøsk Laboratorium som selvstændig institut. Fra 1. januar 1982 blev det lagt sammen med Det arnamagnæanske Institut og udgør nu instituttets Færøske Afdeling.

Forskningsvirksomhed:

Tekstudgivelse:

En hovedopgave for instituttets forskning er udarbejdelsen af kritiske udgaver af islandsk og norsk

litteratur fra middelalderen og senere islandsk og færøsk litteratur.

Denne litteratur, hvoraf en del er oversat fra latin, fransk, tysk, dansk m.m. er overleveret i håndskrifter, kun undtagelsesvis i trykte bøger. Et værk vil normalt ikke være bevaret i original, men findes i en række håndskrifter i mere eller mindre forskellige versioner.

Grundlaget for en kritisk tekstudgave er en undersøgelse af hele håndskriftmaterialet og en klarlæggelse af sammenhængen mellem de forskellige tekster. I udgaverne aftrykkes den eller de tekster der har vist sig at repræsentere det originale værk bedst, med et noteapparat, der leverer det tekstmateriale fra andre håndskrifter, som er relevant ved vurdering og rettelser af den aftrykte tekst, et såkaldt variantapparat. En udgave omfatter dog ikke altid hele håndskrift-overleveringen af et værk, den kan fx begrænses til en enkelt redaktion eller til et fragment.

I forbindelse med tekstundersøgelserne må der i reglen foretages mere eller mindre omfattende undersøgelser af de enkelte værkers benyttelse af forlæg eller kilder og af håndskrifternes sprog og historie, og man vil derved ofte nå til en præcisere placering af værker og håndskrifter i en sproglig og kulturel sammenhæng.

På instituttet arbejdes der for tiden med følgende større udgivelsesprojekter af nævnte art: Trójumanns saga/Dares Phrygius-versionen (udk. 1982), Hulda-Hrokkinskinna, Bretasögur, Hænsa-Póris saga (Jonna Louis-Jensen), Eiríks saga víðförla (under udgivelse, Helle Jensen), Sagan af Tryggva karlssyni og kóngsbörnum Sigurði og Signýju, Sagan af Artús kóngssyni (Davíð Erlingsson), Saga af Assenath, Saga af Gyðingnum gangandi (Mariane Overgaard), Hrafnkels saga Freygoða (Peter Springborg).

På Færøsk Afdeling arbejdes med et registerbind til den store udgave af færøske folkevise, Føroya kvæði/Corpus Carminum Færoensium. Endvidere er en udgave af Jákup Nolsøes færøske grammatik fra 1820'erne under forberedelse (Napoleon Djurhuus).

Specialundersøgelser:

Instituttets øvrige forskning er gennemgående snævert forbundet med den aktuelle udgivervirksomhed. Beskæftigelsen med et bredere forskningsemne af tværgående karakter, fx en genre eller en periode, vil således kunne resultere i kritiske tekstudgaver af den undersøgte litteratur eller i afhandlinger, der på forskellige måder søger at perspektivere denne litteratur. Men omvendt er det også almindeligt, at det er arbejdet med den kritiske udgave, der giver anledning til videregående undersøgelser. For tiden arbejdes der bl.a. med følgende emner:

Fornaldarsagaer, eventyrsagaer og eventyr, spe-

cielt med henblik på deres anvendelse af motiver og fortællestof. To udgaver og en registrant over efterreformatorisk schwanklitteratur på Island er under forberedelse (Davíð Erlingsson).

En afhandling om motivet Stith Thompson Q 478.1.4. (utroskabs hævn) i ældre og yngre islandske kilder er udk. 1982 (Agnete Loth).

Islandske og norske håndskrifter fra middelalderen og senere. Under forberedelse er artikler om: et fragment af den ældre Gulatingslov fra o. 1200 (Mariane Overgaard), et helgensagafragment i samlingshåndskriftet AM 921, 4to (Agnete Loth) og en tidlig 1600-talsafskrift (Marshall 114 i Oxford) af den såkaldte Uppsalaedda (Davíð Erlingsson).

Islandske skrivere i 1600-tallet og den kulturhistoriske baggrund for deres virksomhed. En artikel er under forberedelse (Peter Springborg).

Engelsk sproginflydelse i islandsk. En artikel om engelske låneords bøjning i islandsk er udk. 1982 (Eyvindur Eiríksson).

EDB-behandling af islandske tekster. En KWIC-konkordans til Antonius Corvinus' Passio i islandsk oversættelse 1559 er under forberedelse (Jonna Louis-Jensen).

Udarbejdelse af refererende bibliografi til Acta Philologica Scandinavica af arbejder inden for vestnordisk filologi for perioden 1961ff (Agnete Loth i samarbejde med Jørgen Larsen, Institut for Dansk Dialektforskning).

Redaktionsvirksomhed m.v.:

Agnete Loth er medredaktør af tidsskriftet Acta Philologica Scandinavica.

Jonna Louis-Jensen er hovedredaktør, Jón Helgason og Peter Springborg er medredaktører af Den arnamagnæanske Kommissions skriftserier, Bibliotheca Arnamagnæana og Editiones Arnamagnæanæ.

Jonna Louis-Jensen varetager hvervet som sekretær for Den arnamagnæanske Kommission.

Jonna Louis-Jensen er Associate Editor af Bibliography of Old Norse Icelandic Studies.

Instituttets videnskabelige medarbejdere medvirker som konsulenter ved udgivelse af de bind i de to skriftserier, der udarbejdes af forskere som ikke er ansat ved et af de to arnamagnæanske institutter i København og Reykjavík. I det forløbne år har der været arbejdet på Hákonar Pátr Hárekssonar, udg. Mirjam Lanjala (konsulent Mariane Overgaard), Eyrbyggja saga, udg. Forrest Scott (konsulent Davíð Erlingsson) og Partalopa saga, udg. Lise Præstgaard Andersen (konsulent Jonna Louis-Jensen).

Publikationer:

Eiríksson, Eyvindur, 1982: English Loanwords in Icelandic – Aspects of Morphology. – The English

Element in European Languages. Vol. 2. Edited by Rudolf Filipović: s. 266-300. Zagreb.

Loth, Agnete og Jørgen Larsen, 1982: Bibliography of Scandinavian Philology XXXI-XXXIV 1961-1969. Part III-IV. – Acta Philologica Scandinavica 33: 156 s. København.

– 1982: Utroskabs hævn. Motivets Stith Thompson Q 478.1.4. i nogle islandske kilder. – Gripla V: s. 216-256. Reykjavík.

Louis-Jensen, Jonna, 1981 (1982): Trójumanna saga. The Dares Phrygius Version. – Editiones Arnamagnæanæ, ser. A, vol. 9: lxx + 83 s. København.

I *Den arnamagnæanske Kommissions serier* er desuden udkommet:

Helgason, Jón, 1981 (1982): Íslenzk fornkvæði. Islandske Folkeviser, VIII. – Editiones Arnamagnæanæ, ser. B, vol. 17: x + 280 s. København.

Kalinke, Marianne, 1981 (1982): King Arthur, North-by-Northwest. The matière de Bretagne in Old Norse-Icelandic Romances. – Bibliotheca Arnamagnæana, vol. XXXVII: xii + 277 s. København.

Gæster og rejser:

Birte Carlé, Groningen. Margaret Cormack, Winchester, Massachusetts. François-Xavier Dillmann, Paris. Kaaren Grimstad, Minneapolis, Minnesota. Wilhelm Heizmann, München. Marianne Kalinke, Urbana, Illinois. James Knirk, Oslo. Rodney Maack, Berkeley, California. Forrest Scott, Auckland, New Zealand. Deborah Scroggins, New Orleans, Louisiana. George Tate, Provo, Utah. John Tucker, Victoria, Canada.

Følgende som danske statsstipendiater: Imai Mitsunori, Hiroshima, Japan. Judith Quinn, Canberra, Australia.

Følgende som nordiske forskerstipendiater: Stefán Karlsson, Reykjavík. Mirjam Lanjala, Helsingfors.

Peter Springborg har holdt gæsteforelæsning ved universitetet i Groningen, maj 1982, og i september-oktober været på studieophold i Rom indbudt af Roms Universitet.

Hæderspris:

Jonna Louis-Jensen har ved Kongl. Gustav Adolfs Akademiens årsmøde i november 1982 modtaget en hæderspris fra Dag Strömbäcks beløningsfond.

Mariane Overgaard

4: Institut for Dansk Dialektforskning

Stab:

Professor: Inger Ejkskjær. Lektorer: Inger Bévort, Marie Bjerrum, Britta Olrik Frederiksen, Finn Køster, Jørgen Larsen, Bent Jul Nielsen, Magda Nyberg, Inge Lise Pedersen og Karen Margrethe Pedersen.

Teknisk-administrative personale: 4.

Forskningsvirksomhed:

De danske dialekter, som sprogformer og som kulturelt og socialt udtryk, er instituttets centrale forskningsområde.

Instituttet, der som institution har bestået siden 1922, har med sine betydelige samlinger en funktion som landsdækkende arkiv (i samarbejde med Institut for jysk Sprog- og Kulturforskning, ÅU) for indsamlet dialektmateriale (optegnelser og båndoptagelser). Der foregår stadig indsamling ved instituttets medarbejdere, ligesom der indsendes materiale fra interesserede, herunder en kreds på ca. 100 lokale medarbejdere ud over østifterne.

Det indsamlede materiale gøres anvendeligt bl.a. ved udskrivning på ordsedler og ved aflytning af båndoptagelser. De aflyttede båndtekster lagres i et vist omfang ved hjælp af EDB.

Den videnskabelige udnyttelse af materialet kan rette sig mod dialekternes udtrykmæssige ejendommeligheder: det lydlige, det grammatiske osv., eller mod det mere indholdsmæssige: ordforrådet, ordbetydningerne, den kulturelle baggrund osv. I begge tilfælde kan forskellige synspunkter være fremherskende: det historiske, det geografiske, det funktionelle m.v.

Ved siden af den rent sprogbeskrivende virksomhed arbejdes der med udforskningen af dialekternes eller de geografisk varierende sprogformers nuværende rolle i forskellige sociale sammenhænge.

Ordbog over de danske ømål:

Ordbogsformen er hensigtsmæssig når man på én gang vil give et stort antal forskellige oplysninger om enkeltord. Projektet Ømålsordbogen er instituttets mest omfattende arbejdsopgave. Ordbogen dækker hele ordforrådet i dialekterne på Sjælland, Sydøerne og Fyn (med tilhørende småøer). Der redegøres for ordenes udtale, bøjning og betydning. I artiklernes udtaleafsnit anføres lydskriftformer der er normaliseret på grundlag af fonematiske analyser af enkelt-dialekterne. Der gøres rede for ordenes bøjning, enten ved opstillede paradigmer eller ved angivelse af hvilke bøjningsklasser ordene tilhører. Betydningsafsnittene indeholder udover definitionen et ofte fyl-

digt citatafsnit hvor ordenes anvendelse eksemplificeres. Da dialekterne fortrinsvis har været talt i bondesamfund, og da ordbogens materiale i saglig henseende fortrinsvis dækker perioden 1800-1920, indtager det 19. århundredes bondekultur en central plads i ordbogen. Redskaber, arbejdsprocesser m.m. der tilhører denne kultur beskrives udførligt, idet det tilstræbes at klarlægge forbindelsen mellem sagforhold og sprogligt udtryk. Projektet befinder sig i redaktionsfasen, og i 1982 er redaktionen og gennemlæsningen fortsat med en række afsnit af bogstav D og E. Der foreligger nu ca. 2800 A4-sider trykfærdigt manuskript foruden indledning og kilde- og forkortelseslister. Der foretages i mindre omfang løbende supplering af ordbogssamlingerne ved direkte optegnelser, udsendelse af spørgelister, ekscerpering af literatur og båndoptagelser og EDB-søgning i transskriberede båndoptagelser. (Redaktører: Inger Bévort, Marie Bjerrum, Britta Olrik Frederiksen, Finn Køster, Jørgen Larsen, Inge Lise Pedersen, Karen Margrethe Pedersen. Konsulent: Inger Ejkskjær. Pens. lektor Chr. Lisse har også efter sin fratræden fortsat arbejdet med gennemlæsning af redigerede afsnit).

Lydlige undersøgelser:

I forbindelse med arbejdet ved Ømålsordbogen er der foretaget forskellige lydlige undersøgelser i ømålsområdet med henblik på opstilling af sikrere regler for normalisering af ordbogens lydskrift; et af resultaterne er en kortlægning af udbredelsen af det sjællandske kortvokalstød, der vil blive publiceret i Danske Folkemål 1983 (Finn Køster, Inge Lise Pedersen, Karen Margrethe Pedersen).

Et arbejde af delvis leksikografisk art er en monografi over dialekten på Sydsamsø der skal indeholde såvel en beskrivelse af lydsystemet som en alfabetisk ordsamling. Arbejdet med ordsamlingen er fortsat med efterhøring på Samsø af de senest tilkomne kilders nye ordmateriale. Redaktionen er ført frem til bogstav L. Den systematiske beskrivelse er revideret og udvidet med nogle afsnit hvori der foretages en sammenligning af visse accentforhold i dialekten med tilsvarende forhold i nordsamsisk og norddjurslandsk. (Inger Ejkskjær og prof.emer. Poul Andersen)

Der arbejdes endvidere fortsat med en beskrivelse af lydsystemet i nogle vendelbodialekter (Bent Jul Nielsen).

Grammatisk-stilistiske undersøgelser:

Fortsættelse af en undersøgelse over sproget i de tekster der efter aflæsning af lydånd er EDB-lagret. Der er konstateret visse frekvensforskelle (m.h.t. ordklasser, sætningskategorier m.m.) mellem saglige og anekdotiske tekster og mellem mænds og kvinders

tekster. Så vidt muligt foretages en fortolkning af resultaterne og en sammenligning med tilsvarende norske og svenske resultater (Magda Nyberg, Karen Margrethe Pedersen).

Ord-, ord-dannelses- og ordforrådsundersøgelser:

I tilslutning til arbejdet med Ømålsordbogen er forskellige specialundersøgelser vedr. ord eller ordgrupper (udbredelse, alder, etymologi) taget op (Marie Bjerrum, Britta Orlík Frederiksen).

En undersøgelse af adjektivsuffikset *-laden*, der i jysk kan have en speciel graduerende betydning, f.eks. *snæverladen* = 'temmelig eller for snæver'. Det søges påvist, at der bag adjektiver på *-laden* i jysk og de danske *ømål* har ligget participialdannelser på *-lagt*, en dannelse som endnu kendes i østdansk (skånsk og bornholmsk). Publiceres i Danske Folke-mål 1983 (Inger Ejkskjær).

Fortsættelse af låneordsstudier med udgangspunkt i materialet af tyske låneord i Ottens sønderjyske ordbog: Der er bl.a. foretaget en gennemgang af materialet til Ømålsordbogen og af samlingerne i Institut for jysk Sprog- og Kulturforskning (Magda Nyberg).

Dialektgeografi:

Den geografiske synsvinkel repræsenteres i særlig grad af arbejdet med det europæiske sprogatlas (ALE) hvor Inger Ejkskjær fortsat har medvirket i samarbejde med Poul Andersen. Der er forberedt materiale til et kommende redaktionsmøde og foretaget revision af fremsendte kort. Der er i april måned under forsæde af Poul Andersen og Inger Ejkskjær holdt kollokvium i København med deltagelse af repræsentanter fra et stort antal europæiske lande. Ved en indledende plenarforsamling på KUA holdtes forelæsning af bl.a. Inger Ejkskjær, og der var besøg på og forevisning af Institut for dansk dialektforskning.

Studier i ældre sprog:

Studier i ældre dansk sprog, til dels med særligt henblik på geografiske variationer. Foruden med to næsten afsluttede arbejder om henh. oversættelsen af *Vulgatas 118*. *Davidssalme* i en gammeldansk bønnebog (trykkes i *Acta Philologica Scandinavica*) og et middelalderligt håndskrift (AM 26,8° af de sjællandske love) er der arbejdet med en undersøgelse, til dels på ordgeografisk grundlag, af overleveringen af de danske bønner der stammer fra Den Hellige Mechtilds *Liber specialis gratiae* (Britta Orlík Frederiksen).

Biografi og bibliografi:

M.h.t. nogle arbejder af biografisk og bibliografisk art (vedr. nordisk dialektologi og filologi i det hele taget) kan henvises til litteraturlisten (Marie Bjerrum, Jørgen Larsen).

Sprogsociologiske undersøgelser:

(Se også ovf. under Grammatiske og stilistiske undersøgelser).

Deltagelse (sammen med prof. M. Baumann Larsen, AUC) i projektet *Sproglig urbanisering – normkonflikt eller tilpasning*. Projektet er en del af nordisk forskningsprogram »Urbanisering og sprogforandring i Norden« (støttet af de humanistiske forskningsråd). I det forløbne år er planlægningsfasen afsluttet, og man er nået frem til en række vedtagelser der skulle gøre delprojekterne indbyrdes sammenlignelige. I første (igangværende) fase af undersøgelsen der foregår i samarbejde med en socialpsykolog, arbejdes der med normdannelse og sprogattituder og attitudernes betydning for den faktiske sproglige adfærd (Inge Lise Pedersen).

Fortsat deltagelse (i samarbejde med AUC og DLH) i et projekt, som Hirtshals kommunes kulturudvalg har taget initiativet til, med det formål at give et overblik over sprogsituationen og dialektens stilling i skolerne og i kommunen som helhed. Sammen med Mogens Baumann Larsen (AUC) er der blevet gennemført en spørgeskemaundersøgelse af 5.-10. klasseelevers opfattelse af eget sprog (ud fra stillingtagen til et testbånd) og deres vurdering af problemer i forb. med dialekt/rigmål, som de kan komme ud for i forskellige kommunikationssituationer. De indkomne svar er blevet edb-behandlet. En rapport om undersøgelsens resultater vil blive publiceret i 1983 (Magda Nyberg).

Samlinger:

Ømålssamlingerne er forøget med ca. 12.000 ordsedler, de jyske samlinger med ca. 10.400 ordsedler. Manuskriptsamlingen er forøget med 3 numre. Der er foretaget 22 båndoptagelser à ca. 45 min., heraf 14 på øerne, 8 i Jylland.

Information m.v.:

Der er besvaret en række henvendelser fra offentligheden vedrørende dialektale spørgsmål samt efter anmodning leveret overspilninger af dialektprøver til en række institutioner. Gæsteforskere har fået vejledning i og hjælp til udnyttelse af instituttets samlinger.

Der er af medarbejdere ved instituttet holdt fore-

drag om dialekter i Nykøbing F, Fuglebjerg, Glamsbjerg, Skive, Nordborg, Jaruplund, Husum.

Redaktionsvirksomhed:

Instituttets tidsskrift, Danske Folkemål, redigeres af publikationsudvalget, p.t. Magda Nyberg, Inger Ejskjær, Inge Lise Pedersen. Britta Olrik Frederiksen redigerer Årsberetning for Selskab for nordisk filologi. Marie Bjerrum er medlem af Dansk Sprog-nævns tremandsudvalg vedr. den nye udgave af Ret-skrivningsordbogen.

Publikationer:

- Bjerrum, Marie, 1982: En bund og et låg. – Danske Folkemål 24: s. 1-8.
 – 1982: *Tilje* i de danske øsmål. – Danske Folkemål 24: s. 9-18.
 – 1982: (sm.m. J. Steen Jensen) Erik Moltke. – Dansk Biografisk Leksikon, 10: 26-27.
 – 1982: Rasmus Rask. – Dansk Biografisk Leksikon, 11: s. 646-51.
 Frederiksen, Britta Olrik, 1982: Omøske *n*-kombinationer. En materialefremlæggelse. – Danske Folkemål 24: s. 75-99.
 Larsen, Jørgen, 1982 (red. sm.m. Agnete Loth): Bibliography of Scandinavian Philology XXXI-XXXIV 1961-1969-Part III-IV. – Acta Philologica Scandinavica, 33: s. 1-156.
 Nielsen, Bent Jul, 1982: Himmerlandske korrespondenser til *nd* og *nt*. – Danske Folkemål 24: s. 53-73.
 Nyberg, Magda, 1982: Om nogle særlige stødforhold i Hadsherreds-, Samsø- og Djursland-dialekterne. – Danske Folkemål 24: s. 19-51.
 Pedersen, Inge Lise, 1982: Fynske *j*-forbindelser. Palatalisering eller *j*-indskud. – Danske Folkemål 24: s. 123-145.
 – 1982: Navlegåslinger. – Årb. Sorø Amt. 1982: s. 102.
 Pedersen, Karen Margrethe, 1982: Lollandske *n*-kombinationer. – Danske Folkemål 24: s. 101-22.

Gæster:

Maj-Len Rönkä, Åbo.
 Statsstipendiat: Ellen Mooijman, Nijmegen.

Bent Jul Nielsen

5: Institut for Navneforskning

Stab:

Professor: John Kousgård Sørensen. Lektorer: Lis Weise, Gillian Fellows-Jensen, Gordon Albøge, Vi-

beke Dalberg, Eva Meldgaard, Birte Hjorth Pedersen, Bent Jørgensen.

Teknisk-administrativt personale: 3.

Forskningsvirksomhed:

Institut for Navneforskning er Danmarks eneste sted- og personnavnearkiv, med samlinger, der er opbygget gennem de sidste 70 år, og som til stadighed suppleres og revideres. I 1982 er der således optegnet stednavne i Sorø amt, Holbæk amt, Københavns amt og Han herred, der er optegnet personnavne på Møn, og marknavne og personnavne er udskrevet fra markbøger fra 1680'erne fra Københavns og Holbæk amter. Institutets forskning er snævert forbundet med udnyttelsen af data fra disse unikke samlinger. En udførlig beskrivelse af alle instituttets samlinger tillige med andre nordiske navnearkivers samlinger er under udgivelse i publikationen Navne i Norden (for Danmarks vedkommende udarbejdet af John Kousgård Sørensen).

Indenfor *stednavneforskningen* er udgivelsen af serien Danmarks Stednavne en af de centrale arbejdsopgaver. Serien, der blev påbegyndt i 1922, er en amtsvis ordnet udgave af bebyggelses- og naturnavne, og hovedformålet med serien er at meddele filologisk baserede tolkninger af stednavne fra hele landet. Navnetolkningerne bygger på et udtømmende middelalderligt kildemateriale, og udgaverne anvendes derfor også – foruden af navneforskere – i stor udstrækning som håndbøger af arkæologer, historikere (herunder også landbrugshistorikere og lokalhistorikere), topografer og geografer. Færdig til udgivelse er tredje og sidste halvbind af Stednavne i Ringkøbing amt (ved Gordon Albøge), under forberedelse er Stednavne i Københavns amt (ved Bent Jørgensen), Stednavne i Sorø amt (ved Lis Weise) og Svendborg amts naturnavne (ved Birte Hjorth Pedersen).

Etymologiske analyser af danske bebyggelsesnavne fra hele landet er også grundlaget for udgivelsen af Dansk Stednavneleksikon (ved Bent Jørgensen). Foruden stednavnetolkninger meddeles heri enkelte, udvalgte navneformer, og serien skrives med henblik på en forudsætningsløs, men interesseret læserkreds. Udgivelsen er påbegyndt i 1981 og der er hidtil kommet 2 bind, mens det sidste, der skal behandle navnestoffet i det sydlige Jylland og på Fyn, foreligger i manuskript.

Flere igangværende forskningsprojekter tolker og analyserer sagligt *afgrænsede navnegrupper*. Bearbejdelsen af danske sø- og ånavne, der hidtil har resulteret i fremlæggelse af navne med forbogstaverne A-L, er fortsat, og et bind med navne med forbogstaverne M – R er næsten færdigbearbejdet (John Kousgård Sørensen). Stednavneendelsen -by i Danmark behandles af Birte Hjorth Pedersen og danske -inge navne af Lis Weise.

I flere år har Danmark som det eneste nordiske land haft *EDB-behandling* af stednavnemateriale som udvalgt forskningsprojekt, og ud fra de indvundne erfaringer har det vist sig rimeligt at fortsætte hermed. Projektet Danske sogne navne tilføres stadig nye oplysninger, og ajourførte lister er tilgængelige på instituttet; EDB-behandling af Retskrivningslisten for Jylland fortsætter, ligesom arbejdet med utolkede stednavne (disse 3 projekter udføres af Birte Hjorth Pedersen og Lis Weise). Interessen for EDB-behandling af navnemateriale er stigende i Norden, og behovet for fælles retningslinier, der kan føre til udveksling af materialesamlinger, er stort; instituttet håber derfor i det kommende år at kunne fortsætte sin deltagelse i udbygningen af det nordiske EDB-samarbejde.

Instituttets store samling af *Danelagsnavne* udnyttes som kilde til vidnesbyrd om vikingetidsbosættelser i England. Forskningsområdet i de kommende år vil være navne i det nordvestlige England og det sydvestlige Skotland (Gillian Fellows-Jensen).

Stednavne som *sproglige størrelser* undersøges blandt andet af Gordon Albøge. Det drejer sig specielt om kompositas, herunder sammensatte stednavnes semantiske og syntaktiske forhold.

Stednavneskifte i Danmark behandles af Vibeke Dalberg, der også søger at klarlægge spørgsmålet om homonymi mellem proprium og appellativ.

Et projekt, som involverer en række af instituttets medarbejdere, vedrører problemkredsen *navnebrug* med relation til dansksprogede stednavne. Projektet er affødt af instituttets udadvendte virksomhed som rådgiver for Kulturministeriet i retskrivningsanliggender om stednavne.

Stednavne, der indgår i *betegnelser for personer*, er emnet for en undersøgelse af Danske indbyggernavne på -inge (ved Lis Weise).

En engelsksproget oversigt over nordisk stednavneforskning siden 1960 til orientering for et internationalt publikum er under udarbejdelse (Gillian Fellows-Jensen).

Et meget væsentligt emne for personnavneforskningen er det, at få fastlagt en adækvat *terminologi*, og en række af instituttets forskere har derfor taget dette problem op (Gillian Fellows-Jensen, Eva Meldgaard, Birte Hjorth Pedersen, John Kousgård Sørensen). Instituttets rådgivende funktion over for justits- og kirkeministeriet med hensyn til personnavne har i høj grad aktualiseret dette forskningsområde.

Projektet om en *eftermiddelalderlig personnavneordbog* er foreløbig skrinlagt, men en række projekter indenfor denne tidsperiode er under udførelse: Patronymmer i nyere tid (John Kousgård Sørensen), Københavnske fornavne 1650-1975 (Eva Meldgaard). Kirkebogsmateriale fra 1600- og 1700-tallet bruges til belysning af opkaldsesskikke (Bent Jørgensen).

Et par projekter ligger uden for instituttets centrale forskningsområde. Landbohistorisk læsebog er under udarbejdelse af Bent Jørgensen og lektor Erik Helmer Pedersen, Institut for økonomisk historie. Sammen med lektor Iver Kjær forbereder John Kousgård Sørensen en 8 bindes udgave af Danmarks gamle ordsprog, hvoraf hidtil er kommet fire bind. Sagregistre til Sokkelund herreds tingbøger udarbejdes af John Kousgård Sørensen og ordbogsredaktør Ebba Hjorth.

Vibeke Dalberg er formand og Bent Jørgensen er sekretær for Nordisk Samarbejdskomité for Navneforskning (NORNA). Fra den 25.-27. oktober 1982 var instituttet vært for NORNA's niende symposium, hvis emne var Bebyggelses og bebyggelsesnavnes alder. Der deltog 50 navneforskere og historikere fra de nordiske lande, Vesttyskland og Holland. Symposieforedragene vil blive offentliggjort i et bind af serien NORNA-rapporter, under redaktion af Vibeke Dalberg, Gillian Fellows-Jensen, Bent Jørgensen og John Kousgård Sørensen.

Redaktionsvirksomhed:

Vibeke Dalberg redigerer sammen med Bent Jørgensen publikationen *Navne i Norden*. Bent Jørgensen er redaktør af Nordisk Navneforskerregister 1982. Eva Meldgaard er medredaktør af personnavnetidskriftet *Studia Anthroponymica Scandinavica*, hvis første nummer kommer i 1983. John Kousgård Sørensen er medredaktør af tidsskriftet *Namn och Bygd*.

Publikationer:

Dalberg, Vibeke, 1982: Nordisk Navneforskning 1981. Afsnittene om Danmark. – *Namn och Bygd* 70 (= NORNA-rapporter 21) s. 140-41, 145, 147-53.

Fellows-Jensen, Gillian, 1982: Scandinavian Settlement in England: The placename evidence. Nordboer i Danelagen, udg. af Hans Bekker-Nielsen og Hans Frede Nielsen, s. 9-32. Odense.

Jørgensen, Bent, 1982: Dansk Stednavneleksikon. Jylland – Nordlige del. 154 s. Gyldendal 1982.

– 1982: Nogle tanker om regionale stednavneudgaver. Nasjonal konferanse i namnegranskning. s. 5-8. Oslo.

Kousgård Sørensen, John, 1982: Sagregistre til Aasum herreds tingbog 1640-48 (sammen med Ole Fenger, Carl Rise Hansen og Ebba Hjorth). 332 s. Landbohistorisk Selskab.

Gæster:

Drs. R. Rentenaar, P. J. Meertens-Instituut voor Dialektologie, Volkskunde en Naamkunde, Amster-

dam, har arbejdet på instituttet i flere perioder. Stud.phil. Manfred Hinrichsen, Kiel, har i en kortere periode arbejdet med navne fra den sydslesvigske stednavnesamling.

Rejser og gæsteforelæsninger:

Gillian Fellows-Jensen har i april 1982 på Odense

Universitet holdt gæsteforelæsning om Skandinavisk bosættelse i England. Eva Meldgaard har i maj 1982 holdt to gæsteforelæsninger på Uppsala Universitet om personnavne. I november 1982 har Eva Meldgaard, Birte Hjorth Pedersen og Lis Weise på Oslo Universitet forelåst over emner med tilknytning til instituttets erfaringer med brug af EDB.

Lis Weise

Øvrige europæiske sprog

1: Engelsk Institut

Stab:

Professorer: Eric Jacobsen, Paul Levine, Bent Nordhjem, Holger Steen Sørensen og Arne Zettersten. Lektorer: H. E. Andersen, Grå Borup-Nielsen, Graham Caie, Michael Chesnutt, Anne Clauss, Bent Conrad, Niels Davidsen-Nielsen, Cay Dollerup, Jan Ulrik Dyrkjøb, Dorrit Einersen, Else Fausbøll, Allan Findlay, Claus Færch, Niels Bugge Hansen, Arnt Lykke Jakobsen, Inge Kabell, Christian Kock, Hanne Lauridsen, H. O. Marquardsen, Jørgen Erik Nielsen, Ingeborg Nixon, Holger Nørgaard, Viggo Hjørnager Pedersen, Gorm Rode, Henrik Rosenmeier, Bruce Clunies Ross, Steen Schousboe, Jørgen Sevaldsen, Niels Jørgen Skydsgaard, James Stewart, Henrik Strandgaard, Niels Thorsen, Torben Thrane og Henning Ørum. Seniorstipendiat: Kirsten Haastrup. Kandidatstipendiater: Karsten Engelberg, Jørgen Christian Hansen og Henrik Specht.

Eksterne lektorer: 6. Undervisningsassistenter: 17. Teknisk-administrativt personale: 7. Efg-elev: 1.

Forskningsvirksomhed:

1. Institutprojekter:

En del af forskningen ved Engelsk Institut foregår inden for rammerne af nogle veletablerede forskningsprojekter.

Projekt i fremmedsprogspædagogik (PIF) udføres i samarbejde med forskere fra andre institutter og institutioner og et antal studentermedarbejdere af Dorte Albrechtsen, Claus Færch, Birgit Henriksen, Kirsten Haastrup og Hanne Lauridsen.

Udførelse af fremmedsprogspædagogiske forskningsopgaver:

På baggrund af det af projektet indsamlede elevsprogsmateriale er der i årets løb gjort en væsentlig del af forarbejdet til en række publikationer omhandlende såvel tale- som skriftsprogskommunikation. Delresultater fra projektet er formidlet i artikelform (en fortegnelse herover findes i den nedenfor under (3) omtalte *Fremmedsprogspædagogik 1977-1981* s. 101-04). Som led i deres specialearbejde har to studerende (Per Grindsted og Vibeke Rehnitz) udarbejdet en arbejdsrapport med titlen *En sammenlignende analyse af nominalfrasekompleksiteten i 81 danske og engelske elevers stile*. Denne kan rekvireres fra projektet imod betaling af fremstillingsprisen.

I løbet af 1982 har PIF engageret sig i tre nyetablerede projekter:

1. »Interaktionelle og sprogspsykologiske aspekter i fremmedsprogindlæring og -kommunikation« (samarbejde imellem Sproglaboratoriet, AU og PIF). Projektet har til formål at beskrive danske gymnasieelevers kendskab til forskellige kommunikative og indlæringsmæssige processer af betydning for indlæring af og kommunikation på engelsk. Projektet støttes af Statens humanistiske forskningsråd.

2. »Cross-Cultural Speech-Act Realization Project« (samarbejde imellem forskere i Canada, Danmark, Israel, Storbritannien og Vesttyskland). Projektet har til formål at indsamle et sammenligneligt datamateriale i de deltagende lande med henblik på en sammenligning af, hvordan talehandlingerne 'at opfordre' og 'at undskylde' udføres i forskellige sprog.

3. En undersøgelse af udsendte DANIDA eksperter mundtlige sprogfærdighed på engelsk efter to års udstationering. Projektet finansieres som humanistisk servicevirksomhed og vil blive fortsat i 1983 såfremt der opnås fornyet bevilling.

Endelig har Kirsten Haastrup pr. 1/9 påbegyndt sit seniorstipendium i tilknytning til PIF. Projektet har til formål at beskrive forholdet imellem elevernes produktive og receptive ordforråd på fremmedsprog.

Det nordiske forsknings samarbejde indenfor fremmedsprogspædagogikken er blevet styrket dels ved etablering af et Internordic Newsletter for Interlanguage Studies (1. nummer udsendt i juni 1982 i samarbejde mellem Sproglaboratoriet, AU og PIF), dels ved deltagelse i møder og symposier i Jyväskylä, Stockholm og Århus.

Formidling af fremmedsprogspædagogik til lærere udenfor universitetet:

Projektet arrangerede i august måned et to dages debatarrangement om fremmedsprogspædagogikkens placering og indhold indenfor universiteternes fremmedsprogslag. I debatdagene deltog ca. 70 personer fra landets fem universiteter; Handelshøjskolerne i København og Århus; Danmarks Lærerhøjskole; fagkonsulenter repræsenterende fagene engelsk, fransk, russisk, spansk, tysk; teoretisk pædagogikum; Direktoratet for gymnasieskolen og HF; samt fra gymnasieområdet. Såfremt der kan opnås økonomisk støtte hertil vil de afholdte oplæg samt dele af diskussionen blive publiceret i foråret 1983.

Herudover har projektets medarbejdere været medvirkende ved de fagligt pædagogiske kurser i engelsk for pædagogikumkandidater samt ved en række efteruddannelseskurser og -møder for såvel folkeskole- som gymnasielærere.

Undervisning i fremmedsprogspædagogik ved Engelsk Institut:

Tilgangen til området har i 1982 stort set været som i de foregående år (ca. 25 bifagsstuderende og ca. 15 hovedfagsstuderende). Til rådighed for undervisningen har været en fast lærer, en extern lektor, 1 undervisningsassistent, samt (fra 1/9) en seniorstipendiat. Dette er en absolut minimalbemanning af området. De planlagte nedskæringer i deltidslærerbevillingerne for 1983 vil derfor have som konsekvens at fremmedsprogspædagogik ikke længere vil kunne tilbydes de studerende ved faget i samme udstrækning som i de foregående år.

De indhøstede erfaringer vedrørende undervisningen i fremmedsprogspædagogik er rapporteret af såvel fagets lærere som af nuværende og tidligere studerende i *Fremmedsprogspædagogik 1977-1981*: 5 års erfaring med undervisning i fremmedsprogs-pædagogik i tilknytning til PIF projektet, Engelsk Institut, Københavns Universitet. Rapporten kan rekvireres fra Engelsk Institut imod betaling af fremstillingsprisen.

Engelsk Instituts ordbogsprojekt har i det forløbne år arbejdet planmæssigt med tilvejebringelsen af nyt ordbogsmateriale, idet arbejdet dog er blevet hæmmet af det stærkt forringede budget.

Selve arbejdet med færdiggørelsen af manuskript til 3. udgave af Vinterberg og Bodelsens Dansk/engelsk ordbog er imidlertid blevet kraftigt forsinket af EDB-tekniske vanskeligheder på forlaget. Disse synes dog nu at være overvundet, og hvis forlaget herefter er i stand til at bearbejde manuskriptet i det oprindeligt forudsete tempo, skulle redaktionen kunne afslutte sit arbejde i løbet af 1983, idet 1. bd (A-M) stort set er færdigbehandlet, medens manuskriptet til resten af alfabetet er under udarbejdelse.

P.g.a. den lange produktionstid vil det nok være hensigtsmæssigt at foretage en ekstra supplering af bd. 1. når bd. 2 er afsluttet, men dette forventes ikke at forrykke tidsplanen væsentligt.

DEMEP betyder 'Dictionary of Early Modern English Pronunciation' og er et internationalt leksikografisk forskningsprojekt som involverer forskere fra USA, England, Tyskland og Skandinavien. Dette planlagte leksikon, som skal behandle moderne engelsk udtale fra bogtrykkerkunstens indførelse i England 1477 og fremefter, har fra den 1. februar 1979 sit administrative centrum på Engelsk Institut, Københavns Universitet. På Engelsk Institut, Københavns Universitet, har DEMEP følgende projektmedlemmer: Arne Zettersten (projektleder), Else Fausbøll, Inge Kabell, Hanne Lauridsen, Ellen Qvistgaard. Grundtanken i hele dette leksikonarbejde er at registrere udsagn om udtalen af engelske ord, fremsat af engelske og andre fonetikere, grammatikere, stavingsspecialister etc. fra ca. 1500. En-

hver sådan udtalelse granskes kritisk af redaktørerne, og resultatet bliver angivet i leksikonet, hvor man skal kunne se for hvert ord, hvor udtalen veksler fra 1500 til 1800. En stor konference om projektet afholdtes den 23.-26. oktober 1974 i Edinburgh med deltagelse af eksperter i leksikografi fra Europa og USA. En sektion af den internationale fonetikkongres i København i august 1979 omfattede projektet DEMEP med foredrag over teoretiske emner indenfor engelsk leksikografi. I 1980 og 1981 afholdtes en serie DEMEP møder i forskellige lande. Fra foråret 1981 har DEMEP projektmøder ved Engelsk Institut, København, hveranden mandag.

Parallelt med arbejdet på 'Dictionary of Early Modern English Pronunciation' bedriver de enkelte medarbejdere forskning indenfor tidlig nyengelsk. Som et eksempel på sådan forskning ved Engelsk Institut kan nævnes Inge Kabells og Hanne Lauridsens studier af de tidligste danske beskrivelser af engelsk udtale. I perioden 1500-1800 – det tidsrum DEMEP skal dække – er der op til 1700 skrevet meget lidt i Danmark om det engelske sprog, medens der i 1700-tallet er skrevet en del, afspejlede den stigende interesse for engelsk i Danmark. Inge Kabell og Hanne Lauridsen har ønsket at behandle forfatterne af disse første danske værker om engelsk udtale i kronologisk rækkefølge og er derfor startet med de tidligste tre, der tidsmæssigt (1650-1700) udgør en gruppe for sig. De tre forfattere, der er tale om, er Frederik Bolling, Henrik Gerner og Christian Lauridsen Nyborg. I gennemgangen af disse tre forfatters udtaleanvisninger vil man søge at fortolke de transskriptioner, der foreslås, og vurdere udtaleanvisningernes rimelighed i forhold til den faktiske engelske (og danske) udtale på den tid, dvs. der foretages dels en fonetisk, dels en sproghistorisk vurdering af værkerne. Dette arbejde tænkes senere fulgt op af en lignende undersøgelse over værker fra det 18. årh. Den 1.-2. september 1982 arrangerede DEMEP i samarbejde med Germansk Institut et *Symposium on Lexicography* med forskere fra Danmark, Sverige, England og Forbundsrepublikken Tyskland. Inge Kabell, Hanne Lauridsen og Arne Zettersten holdt foredrag.

Inden for projektet *Engelsk I Danmark*, der ledes af Arnt Lykke Jakobsen og Niels Jørgen Skydsgaard, undersøges den engelsksprogede verden som den manifesterer sig i Danmark. Projektet omfatter studier i de kommunikationsstrukturer som forbinder de engelsktalende lande og deres kultur med det danske samfund. Delprojektet *Engelsk og amerikansk prosafiktion på dansk 1950-59* ledes af Arnt Lykke Jakobsen. Der arbejdes fortsat med en undersøgelse af oversættelsesvilkår samt med registrering og analyse af litteraturens danske reception. Inden for delprojektet *Engelskundervisning som kulturformidling og påvirkning*, der ledes af Niels Jørgen Skydsgaard, er ud-

givet artikler om gymnasiepena. Dette arbejde udvides, ligesom der specielt arbejdes med kvindesynet i de hyppigst læste tekster samt med særlige aspekter af gymnasiets undervisning i engelsk litteratur. Som det vil fremgå af andre sammenhænge arbejder en række af instituttets medarbejdere iøvrigt med sproglige, litterære og kulturelle relationer mellem den engelsktalende verden og Danmark.

II. Filologi og sprogforskning:

Inden for sproghistorie og middelalderfilologi beskæftiger man sig hovedsagelig med tekstudgivelser samt sproglig og kulturhistorisk kommentering af middelaldertekster. Således har Else Fausbøll lavet en udgave af fragmenter af et oldengelsk manuskript der er fundet i København og som indeholder Ælfrics Catholic Homilies, og Graham Caie arbejder med en udgave af »Judgment Day«. Dorrit Einersen arbejder på fremstilling af en kommenteret tekstsamling der tænkes anvendt ved undervisningen i middelengelsk. En del sproghistorisk forskning foregår inden for rammerne af DEMEP projektet (der ledes af Arne Zettersten); her studerer Hanne Lauridsen og Inge Kabell de tidligste danske beskrivelser af engelsk udtale og har et arbejde herom under udgivelse; og Else Fausbøll er i gang med en undersøgelse af John Skeltons rim. Desuden arbejder H. E. Andersen med sproglige kommentarer til bl.a. »The Battle of Maldon«, Else Fausbøll beskæftiger sig med middelengelske dialekter, og Niels Davidsen-Nielsen har skrevet en artikel om oldengelske vokaler foran nasaler.

Forskning inden for moderne engelsk sprog kan fremtræde enten som decideret lingvistisk forskning, som ræsonneret grammatik eller som kontrastiv engelsk dansk grammatik. Bent Conrad, Steen Schousboe og Henning Ørum arbejder på fremstilling af en bog om ræsonneret engelsk grammatik. Steen Schousboes arbejde drejer sig om adjektivernes syntaks og semantik. Holger Steen Sørensen arbejder på en artikel om forholdet mellem naturlige sprog og videnskabelige sprog. Bent Conrad er ved at skrive en artikel om propriers reference. Torben Thrane arbejder hovedsagelig inden for kontrastiv grammatik og har fra dette synspunkt udarbejdet artikler om refleksivitet og om obligatoriske konstituentter; desuden arbejder han videre med sine studier i referentiel semantik. Christian Kock har publiceret et kongresbidrag om vage udtryks semantik. Niels Davidsen-Nielsen arbejder på en kontrastiv behandling af grammatiske kategorier i engelsk og dansk. Desuden har Claus Færch artikler under udgivelse inden for det kontrastive område.

Udover forskning inden for de klassiske discipliner er også sprog-pædagogisk forskning veletableret ved instituttet, ikke mindst i kraft af instituttets PIF-

projekt. Claus Færch, der er leder af projektet, arbejder med forskellige emner inden for sprogpædagogik, inter-sprog og kommunikationsstrategier og har udarbejdet et antal artikler og bidrag til samleværker som vil fremkomme i den nærmeste fremtid. Kirsten Haastrups forskning drejer sig om forholdet mellem reception og produktion på grundlag af undersøgelser over danske elevers aktive og passive ordforråd, og et par publikationer om disse emner er under udgivelse. Hanne Lauridsen udfører undersøgelser over danskeres udtale af engelsk. Grå Borup-Nielsen arbejder med et pædagogisk forskningsprojekt i form af en sammenligning mellem John Dewey og C. N. Starcke.

Viggo Hjørnager Pedersen er leder af ordbogsprojektet og beskæftiger sig desuden med oversættelsesteoretiske problemer og har skriftlige arbejder om dette emne under udgivelse.

III. Litteratur- og kulturforskning:

En række af instituttets medarbejdere beskæftiger sig med den engelske middelalder. Graham Caie, der netop har udgivet kommentarer til en af Chaucers »Canterbury Tales«, arbejder med noter til »Beowulf«, udgivelse af et oldengelsk manuskript samt artikler og anmeldelser vedrørende oldengelske emner.

Ingeborg Nixon er ved at fuldføre udgivelsen af anden del af en middelengelsk romance, mens Holger Nørgaard studerer Ovid i middelalderen, og Hanne Carlsen arbejder med klassisk påvirkning af engelsk åndsliv og har bl.a. færdiggjort en bibliografi over den klassiske tradition i engelsk litteratur.

Michael Chesnutt arbejder med manuskriptudgivelser, middelalderlige versfortællinger samt middelaldereventyr. Henrik Specht arbejder ligeledes med den engelske middelalderlitteratur.

Allan Findlay har afsluttet manuskriptet til en udgave af en tidlig engelsk roman og fortsætter sine studier af drama og samfund i den engelske renaissance. Holger Nørgaard undersøger Shakespeares anvendelse af Caxton og Thomas Paygnells oversættelse af Dares af Libanius. Henrik Rosenmeier fuldfører et arbejde om den engelske roman i det 18. århundrede, mens Bent Nordhjem benytter romaner af Sterne, Jane Austen og Muriel Spark i sine fiktionsteoretiske overvejelser. Viggo Hjørnager Pedersen har arbejdet med Walter Scott og romantikken i Danmark. Jørgen Erik Nielsen har afsluttet en artikel om Walter Scott-receptionen i Danmark, offentliggør et arbejde om den tidlige danske Byron-kritik og arbejder fortsat med Dickens og Danmark samt med den russiske litteraturs modtagelse i Danmark i det 19. århundrede. Niels Bugge Hansen har udsendt en monografi om Graham Greene og arbejder med komedien som genre. Også H. O. Marquardsen

arbejder med Greenes forfatterskab. Henrik Strandgaard undersøger det visuelle element i moderne britisk og amerikansk lyrik.

I Joyce-året har James Stewart og Jørgen Christian Hansen udsendt arbejder om James Joyce. James Stewart samarbejder med Bo Almquist om udgivelse af en samling irske ordsprog og med Ole Munch-Pedersen om en udgave af irske folkeeventyr. Jørgen Christian Hansen arbejder med palimpsestteknik i den moderne engelske roman.

Paul Levine har skrevet om E. L. Doctorow og arbejder på en bog om moderne amerikansk fiktionslitteratur. B. A. Clunies Ross har ydet adskillige bidrag om australske litterære og kulturelle emner og planlægger et større arbejde om den australske komponist og nordist Percy Grainger.

En række af instituttets videnskabelige medarbejdere behandler kulturteoretiske, æstetiske, litteraturteoretiske og didaktisk-pædagogiske emner. Jan Ulrik Dyrkjøb beskæftiger sig med det marxistiske ideologi-begreb og planlægger desuden billedanalytiske undersøgelser. Paul Levine arbejder sammen med Øystein Hjort på en bog om kulturudviklingen i tiden efter 1940. Arnt Lykke Jakobsen har offentliggjort en artikel om den litterært fremstillede virkelighed, Christian Kock har skrevet om litterær kompetens og receptionsæstetik. Niels Jørgen Skydsgaard undersøger den litterære tekst som genstand for læsning og samtale. Cay Dollerup, der har skrevet om danske universitetsstudier i fremmedsprog, leder et tværdisciplinært projekt vedrørende litteraturoplevelse og arbejder desuden med oversættelsesproblemer.

IV. Samfundsfaglig forskning:

Som helhed har den samfundsfaglige gruppe i det forløbne år været beskæftiget med overvejelse af betingelser og forudsætninger for transmission af kulturelle og politiske værdier fra Storbritannien og USA til Danmark. En række forskelligartede problemområder har været genstand for særlig interesse, således neo-konservatisme, statsopfattelse, kvindelige bevidsthedsformer og ungdomskultur. Jørgen Sevaldsen har endvidere arbejdet med britisk-amerikanske diplomatiske forhold 1917-19; Ole Vadmand har undersøgt sociale og kulturelle sammenhænge under de seneste års storbyuroligheder i England; Niels Thorsen har beskæftiget sig med amerikansk politisk økonomi omkring århundredskiftet; endelig har Lene Koch arbejdet med amerikansk kvindehistorie.

Redaktion:

Redaktionen af *Publications of the Department of English* bestod pr. 31.12.1982 af Graham D. Caie, Michael Chesnutt, Christian Kock og Torben Thrane.

Redaktionen af *Anglica et Americana* bestod af Arnt Lykke Jakobsen, Steen Schousboe og Niels Thorsen.

Niels Jørgen Skydsgaard er engelsk redaktør af *Orbis Litterarum*.

Torben Thrane er administrerende redaktør af *Acta Linguistica*.

Institutpublikationer:

I 1982 er i serien *Anglica et Americana* udkommet Niels Bugge Hansen: *Graham Greene – det private univers*; J. Normann Jørgensen: *Contrastive Linguistics*; Hanne Lauridsen & Robert Phillipson: *Danish Learning of English Obstruents*; Marianne Sørensen: *Halvmånefasen og kuglen – kærlighed, arbejde og kvindefrigørelse i Charlotte Brontës romaner*.

I serien *Publications of the Department of English* er udkommet Bent Conrad: *Referring and Non-Referring Phrases – a Study in the Use of the Gerund and the Infinitive*.

Publikationer:

Caie, Graham, 1982: *The Merchant's Tale: Chaucer. – York Notes*, Longman, London, 80 s.
Carlsen, Hanne og J. Mejer: *Benedetto Luti: Atalanta and Hippomenes and other Mythological Paintings. – Analecta Romana Instituti Danici X* 1982.

Conrad, Bent, 1982: *Referring and non-referring phrases. – Publications of the Department of English vol. 11*, Akademisk Forlag, 188 s.

Davidson-Nielsen, Niels, Claus Færch og Peter Harder, 1982: *English Language Teachers' Manuals 1: The Danish Learner. – Antony Taylor, London*, 108 s.

– 1982: *On the exceptions to the Germanic and High German Consonant Shifts and sp, st, sk in English: a reply to Hans F. Nielsen. – Acta Linguistica Hafniensia*, 17, 1, s. 86-95.

– 1982: *Anmeldelse af L. Bauer et al.: American English Pronunciation. – English Studies* 63, 3, s. 260-68.

Dollerup, Cay, 1982: *Definitionernes dans. En mangetydig genre. – Proxima* 27, s. 14-16.

– 1982: *Oplevelsen af en litterær tekst med særligt henblik på litteraturundervisningen i engelsk. – SELF* 3, s. 13-38.

– 1982: *Studies in the Major Modern Languages (English, German, French) at University Level in Denmark by 1980/81. – Educational Resources Information Center, Washington*, 24 s.

Einersen, Dorrit, 1982: *Chaucer: The Reeve's Tale*, s. 1-25 i *Kommentarer til middelengelske tekster*, Engelsk Institut.

Engelberg, Karsten, 1982: *Striden om et hjerte. – Jyllandsposten* 11.9.82 (præsenterer et aspekt af forskningsprojekt om Shelley).

- Fausbøll, Else, 1982: Sir Gawain and the Green Knight. – 37-342, s. 26-60 i Kommentarer til middelengelske tekster, Engelsk Institut.
- Færch, Claus, Niels Davidsen-Nielsen og Peter Harder, 1982: English Language Teachers' Manuals 1: The Danish Learner. – Antony Taylor, London, 108 s.
- 1982: Fremmedsprogspædagogik 1977-1981: 5 års erfaring med undervisning i fremmedsprogspædagogik i tilknytning til PIF projektet, Engelsk Institut, Københavns Universitet. – Engelsk Institut, 109 s. (sammen med D. Albrechtsen, P. Grindsted, B. Henriksen, K. Haastrup, B. Sneum).
- Færch, Claus og Gabriele Kasper, 1982: Phatic, metalingual and metacommunicative functions in discourse: Gambits and Repairs, (57 s.) i Nils Erik Enkvist (ed.): Impromptu Speech: A Symposium. – Publications of the Research Institute of the Åbo Akademi Foundation No. 78, Åbo.
- 1982: »Procedural Knowledge as a Component of Learners' Communicative Competence«, (20 s.) i Bolde, H. & W. Herrlitz (udg.): Kommunikation in der Schule. – Utrecht Universitet, Utrecht.
- og Gabriele Kasper (red.), 1982: Strategies in Interlanguage Communication. – Longman, Harlow. 280 s., heraf 85 s. artikler m.m. af Claus Færch og Gabriele Kasper.
- Haastrup, Kirsten og Jørgen Gregersen, 1982: Forsøg med mundtlige afgangsprøver i engelsk. – Sproglæreren nr. 8, december 1982.
- Hansen, Jørgen Christian, 1982: Anna Livia Palimpsest, s. 165-81 i James Joyce 1882-1982. Forlaget Rhodos, København.
- Hansen, Niels Bugge, 1982: Graham Greene: Det private univers, 222 s. – Anglica et Americana vol. 18, Engelsk Institut.
- Jakobsen, Arnt Lykke, 1982: An Analysis of Hypothesis Forms. – Acta Linguistica Hafniensia, 17, 1, s. 3-13.
- Kabell, Inge og Hanne Lauridsen, 1982: Symposium i leksikografi. – Ekstrameddelelser fra Gymnasieskolernes Engsklærerforening nr. 18, 3 s.
- 1982: Towneley Plays Secunda Pastorum, s. 61-79 i Kommentarer til middelengelske tekster (red. af Inge Kabell). – Engelsk Institut.
- Kock, Christian, 1982: Non-truth-conditional quantification. I Herman Parret, Marina Sbisa & Jef Verschueren (red.): Possibilities and Limitations of Pragmatics. – Studies in Language Companion Series, 7. John Benjamins, Amsterdam, s. 259-69.
- Lauridsen, Hanne og Robert Phillipson, 1982: Danish Learning of English Obstruents. – Anglica et Americana vol. 16, Engelsk Institut, 96 s.
- Levine, Paul, 1982: Interview with E. L. Doctorow, i Richard Trenner (red.): E. L. Doctorow: Essays and Conversation, Princeton.
- Pedersen, Viggo Hjørnager, 1982: Anmeldelse af Lars Wollin: Svensk Latinöversättning (Lundastudier i nordisk språkvetenskap, serie A nr. 34. Lund 1981). – Acta Linguistica Hafniensia 17.2., s. 189-194.
- Qvistgaard, Ellen, 1982: A Historical and Literary Comment on the Fragment of Kyng Alisaunder, s. 79-108 i Kommentarer til middelengelske tekster. – Engelsk Institut.
- Skydsgaard, Niels Jørgen, 1982: Engelskundervisning som kulturformidling og påvirkning. – Sproglæreren, Konferencenummer, s. 73-76.
- 1982: Der Fremdsprachenunterricht der Universität und der Bedarf der Gesellschaft. – Der Bedarf der Gesellschaft an Fremdsprachenkenntnissen, ed. K. Hyldgaard-Jensen – F. Schmöe, s. 117-20, København.
- og Børge Vesterholm, 1982: Om tekstudvalget i nysprogligt gymnasium. – Meddelelser fra Gymnasieskolens Engsklærerforening 92, s. 8-28.
- Stewart, James: A Portress for the Artist, s. 187-202 i James Joyce 1882-1982, Forlaget Rhodos.
- Calum & Annie Johnston, Songs, Stories & Piping from Barra. Ed. Virginia Blankenhorn (red.). – Arv 70, 1 s.
- Féiniúlacht agus Féinchabhair, An tUltach, marts 1982, 3 s.
- Thorsen, Niels: 'Haven' and 'Heartlessness' in Christopher Lasch's World. – Dolphin nr. 6, 1982, ca. 20 s. (sammen med Malene Mørk).
- 1982: Fra fællesskab til fællesmarked: 'Vor tids kulturhistories' kultur. – Historisk Tidsskrift, bd. 81, hf. 2, s. 425-41.
- 1982: Fællesskab og fortælling. – Kredsen, 48. årgang nr. 4, s. 41-53.
- 1982: TV's politiske underholdninger: Analyse af 'The Reagan Campaign'. – Kaleidoscope 12, nr. 2, s. 8-13.
- Thrane, Torben, 1982: Anmeldelse af D. Young: The Structure of English Clauses. – Studies in Language VI, 1, s. 157-166.
- Zettersten, Arne, 1982: DEMEP and the Computer. i Machine Translation and Computational Linguistics, Report from the ALLC Symposium on Machine Translation and Computational Linguistics, red. af Bente Maegaard og K. Hyldgaard-Jensen.
- 1982: The Dictionary of Early Modern English Translation. – Poetica, april 1982.
- 1982: Research tasks in Early Modern English, Festschrift for Eric Dobson, Oxford.

Gæsteforelæsninger m.m.:

I årets løb har en række af instituttets medarbejdere efter indbydelse holdt gæsteforelæsninger ved indenlandske og udenlandske universiteter, kongresser og konferencer. Det gælder således Inge Kabell, Hanne

Lauridsen, Claus Færch, Niels Davidsen-Nielsen, Paul Levine, Arne Zettersten, Torben Thrane, Michael Chesnutt, Bruce Clunies Ross, Allan Findlay, Henrik Rosenmeier, Jørgen Erik Nielsen, Arnt Lykke Jakobsen og Graham Caie. Nogle har medvirket ved videreuddannelse af gymnasielærere ved kurser arrangeret af Direktoratet for Gymnasieskolen, således Claus Færch, Niels Thorsen og Paul Levine.

Endvidere er der oprettet en afdeling for humanistisk service-virksomhed ved engelsk, som bl.a. besvarer telefoniske henvendelser. Den ledes i det daglige af Arnt Lykke Jakobsen.

Christian Kock

2: Institut for Germansk Filologi

Stab:

Professorer: Karl Hyldgaard-Jensen, Sven-Aage Jørgensen og Per Øhrgaard. Afdelingsledere og docenter: Mogens Wied Jørgensen og Helge Hultberg. Lektorer: Klaus Bohnen (orlov), Arne P. Dittmer, Mogens Dyhr, Bjørn Ekman, N. A. Grossert, Uffe Hansen, Alfons Höger, Lisbeth Falster Jakobsen, Børge Kristiansen, Elisabeth Møller, Birgit Nielsen, Jørgen Olsen, Geerte de Vries, Monika Wesemann, Rolf Wiecker, Vibeke Winge og Ingeborg Zint. Kandidatstipendiat: Ruth Erik Larsen. Seniorstipendiat: Ruth Dinesen.

Eksterne lektorer: 1. Teknisk-administrativt personale: 3 1/3.

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskningsområde omfatter de vigtigste felter inden for faget, som ud over ældre og nyere sprog og litteratur også omfatter hollandsk, frisisk, nedertysk samt jiddisch. Forskningsvirksomheden har – traditionelt – været præget af en blanding af individuel forskning og projekter, hvori også deltager forskere fra andre institutter og universiteter. Endvidere har instituttet gennemført en række symposier i samarbejde med Tysk Kulturinstitut og afholder i foråret 1983 et kollokvium over tysk romantik i forlængelse af det tværfaglige romantik-seminar ved det humanistiske fakultet med deltagelse af danske, tyske, hollandske og italienske forskere.

Ud over den lingvistiske og litteraturvidenskabelige forskning, som behandler disciplinernes centrale problemer, har instituttet i de senere år tematiseret kontakten mellem dansk og tysk i en række projekter strækkende sig fra mødet mellem dansk, nedertysk og frisisk i Slesvig over kontrastiv grammatik til arbejdet med en stor dansk-tysk ordbog, jvf. projektbe-

skrivelserne nedenfor. De sidstnævnte projekter er selsagt af stor interesse både for tyskundervisningen uden for universitetet og en bredere offentlighed. Endvidere kan nævnes undersøgelser af tysk emigrantlitteratur og dens forhold til Danmark.

Instituttet har også i det forløbne år haft gode kontakter med tysk forskning; adskillige medarbejdere har deltaget i kollokvier i BRD og DDR og publiceret arbejder i tyske tidsskrifter, ligesom tyske forskere har besøgt instituttet og bidraget til dets publikationer. Endvidere har flere medarbejdere med udgangspunkt i deres forskning udfoldet publikationsvirksomhed i danske tidsskrifter og aviser.

Fremmedsprogsindlæring:

SHF-projektet »De samfundsmæssige behov for anvendelsen af fremmedsprog i Danmark« under ledelse af Karl Hyldgaard-Jensen fortsætter.

Kontrastiv Lingvistik:

Projektet »Dänisch-deutsche kontrastive Grammatik« er beskrevet i årbog 1975/76. Projektgruppen består af Mogens Dyhr, Cathrine Fabricius-Hansen (Oslo), Erik Hansen (Nordisk filologi, KU), Lisbeth Falster Jakobsen, Jørgen Olsen, Monika Wesemann.

KONTRA er gruppens serie til udgivelse af arbejdsberetninger.

Der foreligger foreløbigt 5 publikationer i serien. Jørgen Olsen er ansvarlig for det maskinlæsbare korpus.

Der arbejdes for tiden især på verbalsyntaksen i dansk og tysk. Således beskæftiger Cathrine Fabricius-Hansen, Lisbeth Falster Jakobsen og Jørgen Olsen sig med forskellige Satzbaupläne. Mogens Dyhr arbejder på »Funktionsverbgefüge im Dänischen und Deutschen« og Monika Wesemann på passiv (forventes færdigt i maj 1983). Erik Hansen beskæftiger sig med trykforhold på dansk. Desuden arbejder Lisbeth Falster Jakobsen og Jørgen Olsen med spørgsmålet tertium comparationis. Lisbeth Falster Jakobsen arbejder med sætningsknuder. Monika Wesemann arbejder med »Modalpartikler i dansk og tysk«, en leksikalsk pragmatisk beskrivelse, samt med »Ækvivalensbegrebet i en oversættelsesteori«.

Grænseregionsforskning:

Projektet »Mødet mellem sprogene i det dansk-tyske grænseområde i fortid og nutid, herunder også tosprogethedsproblematikken i skoleundervisningen« under ledelse af Karl Hyldgaard-Jensen, omtalt i årbogen 1978 fortsætter. Niels Erik Larsen arbejder med sprogsociologiske undersøgelser af flersprogetheden i Rodenäs, Nordfriesland. Flere artikler om emnet er færdiggjort til publikation i løbet af 1983 i

danske og udenlandske tidsskrifter. Mogens Dyhr og Ingeborg Zint arbejder med projektet: »Den sproglige variation i Flensborg«.

Leksikografi:

Projektet »Dansk-Tysk Ordbog« (DTO) har til formål at skabe en større dansk-tysk ordbog på videnskabeligt grundlag. Der er udarbejdet semantiske operationsmodeller, der anvendes i det videre leksikografiske arbejde, som foregår på kontrastiv-semantisk basis. Gruppen består af Elisabeth Møller, Mogens Wied Jørgensen, Arne Dittmer, Karl Hyldgaard-Jensen samt et antal studerende. I løbet af 1982 har DTO med støtte fra fakultetets EDB-konto fået udskrevet dansk og tysk korpusmateriale. Gruppens videnskabelige medarbejdere vil fortsat udarbejde artikler og foredrag om leksikografiske emner. Udarbejdelsen af de enkelte ordbogsartikler fortsætter.

Fonetik:

Mogens Wied Jørgensen fortsætter arbejdet på en lærebog i tysk fonetik (se årbogen 1981). Udarbejdelsen er nært knyttet til undervisningen i fonetik og forventes at strække sig over et par år.

Tekstlingvistik:

Siden 1975 har Lisbeth Falster Jakobsen og Jørgen Olsen arbejdet med begrebet tekstkohærens, idet de ved konkrete tekstundersøgelser forsøger at eftervise, at tekstkohærens ikke alene – som tidligere antaget – kan bero på eksplicite morfosyntaktiske størrelser, men at kohærens er afhængig af et sammenspil mellem eksplicite og implicite faktorer i teksten. Heraf anses de implicite for størstedelen for at kunne afledes (involveres) af de konkrete sætninger, der indgår i teksten, og projektet tager sigte mod at eftervise lovmæssigheder for disse involveringer ved inddragelse af semantiske aspekter af morfosyntaksen (fx. valens, »aktionsarter«) og aspekter af semantisk-pragmatisk art (fx. præsuppositions-lære og argumentationsmønstre). Et sigte med projektet er at bidrage til en almen tekstforståelselære. En del af indsigten i tekstopbygningen stammer fra arbejdet med tertium comparationis inden for kontrastiv lingvistik.

Eldre sprog og dialektologi:

Tysk sprog i Danmark (Vibeke Winge).

Undersøgelserne har været koncentreret om administrationssproget i det 16. årh., specielt overgangen fra nedertysk til højtysk i Det tyske Kancelli, samt om det 18. årh., hvor der er udarbejdet to artikler,

dels om tysksprogede befolkningsgrupper i København, dels om det nedertyske kirkesprog hos den hollandske menighed på Amager.

Karl Hyldgaard-Jensen arbejder med emnerne: »Jacob Grimm als Rechtsphilologe« og »Luthers Sprachschaffen«.

Eksillitteratur:

Til prof. Steffen Steffensens eksil-projekt foreligger manuskripter til artikler på dansk (se også Årbogen 1981):

Artikel om forfatterinden Karin Michaëlis' hjælp til tyske emigranter i Danmark. Efter nogle indledende afsnit om Karin Michaëlis' position før 1933 i Tyskland og Østrig og et alment afsnit om hendes hjælp til emigranter følger et afsnit på 40 s., hvor hendes hjælp til enkelte emigranter behandles. Artikel om videreførelsen af kostskolen, das Landerziehungsheim Walkemühle, i Danmark på Østrupgaard (60 s.). Der er tilkommet nyt materiale, som ikke er indarbejdet endnu. En artikel om forfatterinden Maria Lazar (50 s.). Udkast til artikel om forfatteren og journalisten Alfred Ostermoor (18 s.). Udkast til artikel om kunsthåndværkeren Horst Horster (15 s.). I samarbejde med Hans Deichmann (Milano) foreligger udgivelse af Genia Schwarzwald-dokumenter (breve og artikler). Artiklen om Hans Henny Jahns eksil i Danmark 1933 (Per Øhrgaard) er færdig. Ruth Dinesen udarbejder et brevregister over ca. 3000 breve fra Nelly Sachs. Ved hjælp af et spørgeskema for hvert brev systematiseres oplysninger om adressat, datering, materialets opbevaringssted, samt visse dele af brevindholdet, der angår værkgenese og -kommentar, samt biografi. Gennem inddatering og behandling på et data-program produceres ud over det kronologiske brevregister forskellige indices og registerindgange til materialet. Registret forventes udgivet 1984 i Stuttgarter Arbeiten zur Germanistik.

Litteraturhistorie:

Klaus Bohnen, Sven-Aage Jørgensen og Per Øhrgaard arbejder på en revision af de Boor-Newald: »Geschichte der deutschen Literatur« Bd. VI, 1 (1750-89).

Udgivelse af følgende Wieland-værker i »Verlag deutscher Klassiker«: »Don Sylvio,« »Der goldene Spiegel,« »Danischmend« (Sven-Aage Jørgensen).

Arbejdsbog om Wieland til undervisningsbrug. (Sven-Aage Jørgensen).

»Hamanns Aesthetica in nuce. Kommentar.« (i »Kreuzzüge des Philologen«, sammen med K. Gründer og K. Löhrer).

Den tyske romantik (med henblik på fremstilling

heraf i en dansksproget verdenslitteraturhistorie). (Per Øhrgaard).

Fortsatte studier i tysk samtidslitteratur. (Per Øhrgaard).

Litteraturvidenskab:

Komik og Lachkultur; Rahmenthema des Jahrbuches für Internationale Germanistik 1983/84 ff.; indledning og redaktion (Bjørn Ekmann).

Die Grundlegung der romantischen Frömmigkeit in den »Hymnen an die Nacht« von Novalis. Zu einer psychologischen Betrachtung der Romantik. (Niels Axel Grossert). Begrebet humor hos Søren Kierkegaard (Helge Hultberg). Brechts Lehrstücktheater (Alfons Höger) M. Ebner-Eschenbach, Lena Christ (Alfons Höger).

Fortsatte studier i Max Frischs og Thomas Manns forfatterskaber. (Børge Kristiansen). Parsifal-træk i Thomas Manns roman »Dr. Faustus« (se Årbogen 1978). (Birgit Nielsen).

Nederlandsk:

Geerte de Vries »Nederlandsk grammatik« nærmer sig afslutningen. Der søges penge til offentliggørelse i 1983.

Redaktionsvirksomhed:

Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik Bd. 19 og 20, udgivet af Mogens Dyhr, Karl Hyldgaard-Jensen og Jørgen Olsen.

Text & Kontext Sonderreihe Bd. 13, 14 og 15.

Luther und die Reformation, (Bd. 13), Kopenhagen/München 1982, herausgegeben und ins Deutsche übersetzt von Børge Kristiansen & Bjørn Ekmann.

Die Rezeption Søren Kierkegaards in der deutschen und dänischen Philosophie und Theologie, herausgegeben von Heinrich Anz, Poul Lübcke und Friedrich Schmöe (Bd. 14).

Die Goethe-Zeit in Dänemark. Dänische »Guldalder«-Literatur und deutsche Klassik, herausgegeben von Klaus Bohnen, Sven-Aage Jørgensen und Friedrich Schmöe. (Bd. 15).

Text & Kontext. Sonderreihe. Beiträge zur Literaturvermittlung im Fremdsprachenunterricht. Bd. 2.

Analysér af tysk litteratur. Antologi redigeret af Alfons Höger, Søren Schou og Klaus Schulte.

IDV-Rundbriefe, udgivet af Karl Hyldgaard-Jensen.

Deutsche Sprache, Berlin. Medudgiver: Karl Hyldgaard-Jensen.

Helge Hultberg er redaktør af Kierkegaardiana.

Publikationer:

Dinesen, Ruth, 1982: Das Ziel des Kosmos. Zum Element 'Fisch' in der Lyrik von Nelly Sachs. – Jahrbuch der deutschen Schillergesellschaft (20 s.).

Dittmer, Arne, 1982: »Verb (Zustandspartizip/Vorgangspartizip) oder Adjektiv? – Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik 19, s. 48-84.

– og Elisabeth Møller, 1982: Polysemie, Homonymie, Allomorphie, Synonymie und was dann? Vorschlag zu einem Terminus technicus. – Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik 20, (ca. 4 s.).

Ekmann, Bjørn, 1982: Grenzen der Textsortenbestimmung. Kritik eines Modells zur gattungsorientierten Übersetzungskritik, mit einem Gegenvorschlag. – Germanistische Mitteilungen 15, s. 3-30, Brüssel.

– og Børge Kristiansen, 1982: Vorwort und Herausgabe von »Luther und die Reformation«, Text & Kontext, Sonderreihe 13.

Hultberg, Helge, 1982: Mødernes mønster (om Ole Sarvig »De rejsende«). – Tidstegn, s. 213-24.

– 1982: Kierkegaard og Rasmus Nielsen. – Kierkegaardiana XII, s. 9-21. – Heinrich Steffens. – Text & Kontext, Sonderreihe 15 (12 s.).

Hyldgaard-Jensen, Karl, 1982: Wechselbeziehungen zwischen der Allgemeinsprache und der Fachsprache. – Deutsch als Fachsprache. – Poznań.

– 1982: Die Stellung der Fremdsprachen im Curriculum der Schule – Der Bedarf der Gesellschaft an Fremdsprachenkenntnissen, herausgegeben von Karl Hyldgaard-Jensen und Friedrich Schmöe, s. 82-94.

– 1982: Deutschunterricht an den Universitäten – Der Bedarf der Gesellschaft an Fremdsprachenkenntnissen, herausgegeben von Karl Hyldgaard-Jensen und Friedrich Schmöe, s. 149-51.

– 1982: Probleme des modernen Fremdsprachenunterrichts – Germanistisches Jahrbuch DDR-UVR, Budapest.

Höger, Alfons, 1982: Frank Wedekind: Der Marquis von Keith, 1900 – Analyser af tysk litteratur, red. af A. Höger, S. Schou, Kl. Schulte, s. 119-33.

– 1982: Max von der Grün: Irrlicht und Feuer, 1963 – Analyser af tysk litteratur, red. af A. Höger, S. Schou, Kl. Schulte, s. 211-24.

– 1982: Ehrenkodex und Chaos in den dramatischen Texten Arthur Schnitzlers – Text & Kontext, 11.2, s. 289-302.

Jakobsen, Lisbeth Falster, 1982: Steward of Cross-Challen Packet ... – Sprint, s. 22-28.

– og Jørgen Olsen, 1982: Was ist nun ein naiver Nebensatzbegriff? Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik 20, (10 s.).

- Jørgensen, Mogens Wied, 1982: Die grammatischen Angaben zu den Lemmata in zweisprachigen Wörterbüchern, besonders im Hinblick auf das DTO (Dänisch-Deutsches Wörterbuch). – Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik 20, (20 sider).
- Jørgensen, Sven-Aage, 1982: Klassische Romantik der Dänen. – Neues Handbuch der Literaturwissenschaft, Europäische Romantik I, s. 461-88.
- de Vries, Geerte, 1982: Afsnittet: Scandinavië. – Neerlandistiek buiten Nederland en België Haag/Hasselt.
- Wesemann, Monika, 1982: Noget om appositioner og Nordtysklands største by, *Sprint* 2, s. 34-35.
- 1982: Ergänzungssätze im heutigen Deutsch, (I. Zint-Dyhr), anmeldelse i Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik 19, s. 150-54.
- Winge, Vibeke, 1982: Hochdeutsch und Niederdeutsch in der »Deutschen Kanzlei« in Kopenhagen um 1540. – Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik 19, s. 85-118.
- Øhrgaard, Per, 1982: Konstruktion af det tredje standpunkt (anm. af Johan Fjord Jensen: Efter guldalderkonstruktionens sammenbrud). – Kritik 59, s. 115-26.
- 1982: Til minde om en gammel herre, Informations essay 22.3.1982, skal udkomme på svensk i »Allt om böcker« dec. 1982.
- 1982: Villy Sørensen. – Danske digtere i det 20. århundrede, 4, s. 43-64.
- 1982: Günter Grass in Dänemark – zur frühen Rezeption seiner Werke. – Text & Kontext 10.1, s. 131-43.
- 1982: Goethe und der dänische Bildungsroman. – Text & Kontext, Sonderreihe 15, s. 39-59.
- 1982: Klaus Rifbjerg. – Dansk Biografisk Leksikon 12, 206-09.
- 1982: To skitser af tysk litteratur. – Samtidslitteratur 82, s. 95-99, Oslo.
- Forladt af Gud og mennesker – om Botho Strauss. – Luftsikket 2, årgang 1982, nr. 4, s. 38-42.

Rejser og gæsteforelæsninger:

Mogens Dyhr: Gæsteforelæsning ved Braunschweig Universitet (27.5.82). Karl Hyldgaard-Jensen: Foredrag: Goethe-Gesellschaft Weimar 13.-15.2.82. Gesellschaft zur Verbreitung wissenschaftlicher Kenntnisse, Budapest 25.-28.6.82, 1. Internationales Symposium »Spracherwerb-Sprachkontakt-Sprachkonflikt« Hamburg 1.-3.12.82. Lisbeth Falster Jakobsen: foredrag på konference for svenske universitetslærere i tysk. Sven-Aage Jørgensen: Deltagelse i Hamann-Kolloquium, Marburg maj 1982 samt Goethe-Schiller-Kolloquium Marbach, september 1982. Børge Kristiansen: Foredrag ved symposiet »Literatur und Philosophie«, København 1982. (Deutsches

Kulturinstitut). Niels Erik Larsen: Foredrag i »Verein für niederdeutsche Sprachforschung« Schleswig juni 82. Birgit Nielsen: Foredrag om tysk eksil efter 1933 i Danmark holdt i Det tyske Kulturinstitut for tysklærere ved seminarierne. (jan. 1982). Vibeke Winge: Foredrag i »Verein für niederdeutsche Sprachforschung« Schleswig, juni 82. Ingeborg Zint: Gæsteforelæsning ved Braunschweig Universitet 26.5.82. Per Øhrgaard: Forelæsning i Selskabet for Filosofi og Psykologi, ved symposiet »Goethetid og Guldalder« (Deutsches Kulturinstitut) og på Folkeuniversitetet.

Sven-Aage Jørgensen

3: Romansk Institut

Stab:

Professorer: Birger Munk Olsen, John Pedersen, Ebbe Spang-Hanssen og Carl Vikner. Lektorer: José Alegre-Peyron, Hans Boll-Johansen, Isabelle Durousseau, Eric Egli, Merete Gerlach-Nielsen, Harald Gettrup, Merete Grevlund, Vibeke Grubbe, Marcel Hénaff, Svend Hendrup, Michael Herslund, Ole Hjordt-Vetlesen, Hugo Ibsen, Steen Jansen, Eva Dam Jensen, Ole Kongsdal Jensen, Jonna Kjær, Oleg Koefoed, Hanne Korzen, Ginette Kryssing-Berg, Maryse Laffitte, Karen Landschultz, Hanne Lange, Eugène Lozovan, Hans Peter Lund, Jules Lund, John Kuhlmann Madsen, François Marchetti, Ghani Merad, Ole Mørdrup, Annie Noer, Hilde Orlík, Berta Pallares, Lene Waage Petersen, Henrik Prebensen, Daniela Quarta, Poul Bøggild Rasmussen, Arne Schnack, Gunver Skytte Schmidt, Michèle Simonsen, Nils Soelberg, Luís de Vasconcelos og Thora Vinther. Udenlandske lektorer: Marie-Anne Bernard og Giovanni Mafera. Seniorstipendiater: Henning Nølle og Finn Sørensen. Kandidatstipendiat: Steffen Nordahl Lund.

Eksterne lektorer: 3. Undervisningsassistenter: 20. Teknisk-administrativt personale: 7.

Forskningsvirksomhed:

Romansk Institut har i det forløbne år ydet en forskningsmæssig indsats inden for samtlige hovedområder, der har været dyrket på instituttet gennem de senere år. Nogle af felterne med rødder tilbage til traditionelt studerede områder, andre repræsenterende forskningsaktiviteter startet inden for de sidste 10-15 år. De traditionelle områder, rent sproglige og litterære emner inden for de forskellige romanske sprog, står stadig stærkest repræsenteret. Hvad angår beskæftigelsen med sproglige emner lægges ho-

vedvægten fortsat på undersøgelser af moderne syntaks, men også inden for en række andre sproglige felter foregår der aktiviteter. Med hensyn til det litterære område forskes der inden for alle århundreder, men også her med hovedindsatsen placeret som hidtil, nemlig på undersøgelser over nyere litteratur.

Samtidig med at forskningen inden for de veletablerede områder føres videre, søges arbejdet med de nyudviklede områder til stadighed intensiveret. Således især forskningen omkring teoretiske problemstillinger på både det sproglige og det litterære område, undersøgelserne over de romanskstalende landes kulturelle forhold i mere bred forstand og beskæftigelsen med sprogpedagogiske problemer inden for visse af instituttets sprog. Disse nyere aktiviteter afspejles i instituttets publikationsvirksomhed. På det litteraturteoretiske område kan især nævnes et samleværk udsprunget af et samarbejde mellem litteraturlærere ved instituttet samt en lærebog om fransk litteraturkritik, på det litterært-kulturhistoriske område udgivelsen af en afhandling om klassiske værkers status i 11. og 12. årh. Alle de nævnte områder, såvel de traditionelt studerede som de nyere interessefelter, er imidlertid karakteriseret ved en række udgivelser og nært forestående offentliggørelser.

Inden for forskellige områder og på forskellig måde er der internt på instituttet etableret tværfagligt forskningssamarbejde, f.eks. seminarer til diskussion af fælles problemstillinger (i efteråret et litterært seminar om »jeg-fortællerproblemer«) og f.eks. samarbejde om udgivelser (i år udover det nævnte værk om litteraturteori også en bog om italiensk litteratur). De månedlige forskerseminarer på institutbasis, hvor der fremlægges projekter under udarbejdelse og diskuteres udgivelser ved instituttets medarbejdere, eksisterer nu på 10. år. Også uden for instituttets grænser deltager en række medarbejdere i tværfagligt samarbejde baseret på deres forskningsmæssige ekspertise. Gennem snart mange år har instituttet bidraget til opdyrkelsen af balkanistik og deltager nu også i centret for kvindeforskning, centret for middelalderforskning og i arbejdet omkring et evt. Vesteuropa-områdestudium. Også i andre former for tværfagligt samarbejde uden for instituttets grænser udnyttes den forskningsbaserede viden, som f.eks. ved organisering og afholdelse af seminarer (bl.a. et netop afholdt tværfagligt seminar om fransk klassicisme og et planlagt om europæisk romantik) og gennem en aktiv deltagelse i konferencer afholdt uden for universitetets rammer (f.eks. om oversættelses-, fortolknings- og udgivelsesproblemer).

I det følgende gives en så dækkende beskrivelse som muligt af størstedelen af de igangværende projekter ved instituttet, rækkende fra fremstilling af avanceret undervisningsmateriale til udarbejdelse af større afhandlinger.

Sprogligt område:

De to første bind af ialt fem planlagte af Knud Tøgebys *Grammaire française: Le Nom og Les Formes Personnelles du Verbe*, udarbejdet på grundlag af Knud Tøgebys efterladte manuskript, er udkommet i 1982. Bind III *Les Formes Impersonnelles du Verbe* er under udgivelse og bind IV *Les Mots Invariables* trykkeklart. Udarbejdelsen af femte og sidste bind *La Formation des Mots et la Structure de la Proposition* er planlagt til 1983 (se publikationslisten, Ghani Merad og Ebbe Spang-Hanssen, i samarbejde med Magnus Berg (Århus)).

Inden for *fremmedsprogs-pædagogikken* arbejdes der fortsat med udarbejdelse af et begyndersystem til spansk i gymnasiet med video som den centrale tekstdel. Projektet skal samle trædene fra mange års forberedende studier i fremmedsprogs-pædagogik og undervisningsteknologi (Eva Dam Jensen og Thora Vinther). Et andet fællesprojekt går ud på at udarbejde skriftligt materiale (gloser, båndudskrifter, øvelser) til pædagogisk udnyttelse af videobånd beregnet til optræning af spansk talesprog på 3. g/1. årsstuderendeniveau. Der er planlagt en udgivelse gennem Gyldendal (Eva Dam Jensen og Thora Vinther). Fire forsøgslektioner til lytteforståelse i italiensk er udarbejdet (se publikationslisten). Materialet består af videobånd med tilhørende tekstmateriale. Der er planlagt ialt 16 'episoder', dækkende de 100 sidste år af Italiens historie (Steen Jansen, i samarbejde med Morten Jønsson, AV/ITV, Kbhvn.). Udtaleøvelser til fransk, der bygger på erfaringer i de sidste 10 år og som tager hensyn til fremmedsprogs-pædagogisk forskning er under udarbejdelse. Kurset, der omfatter tekster med tilhørende bånd, forventes færdigt i løbet af 1983 og skal erstatte tidligere øvelser fra 1972-74 (Isabelle Duroseau og Ole Kongsdal Jensen).

Inden for det *sprogteoretiske* område er et arbejde om en »parafrastisk-komponentialgrammatik« (PC-grammar. An alternative.) nær sin afslutning. Der forberedes endnu et arbejde inden for PK-grammatik vedrørende semantiske roller og syntaktisk struktur, subjekts- og objektsprædikater. Det drejer sig her om at vise, at sætninger indeholdende disse led har inkongruente logiske og syntaktiske strukturer – samt at argumentere for at disse strukturer ikke kan forbindes derivationelt (Henrik Prebensen). En beskrivelse af fransk sætningsstruktur færdiggøres inden længe. Der opstilles en teori for lokativiske leds syntaktiske og semantiske status, hvori indgår en vurdering af forholdet mellem adjektivsyntagmer og præpositionssyntagmer, samt af forholdet mellem placeringsteorier og flytningsteorier (Finn Sørensen). Et arbejde om Rasmus Rasks spanske sproglære og dens tempusteori er ligeledes under færdiggørelse (John Kuhlmann Madsen).

På det *syntaktiske* felt fortsættes en undersøgelse af inversion i spørgesætninger på fransk. Inversionsreglerne søges især forklaret ud fra syntaktisk funktion, prædikativ struktur og rytmiske faktorer. De inversionsregler, der gælder for moderne fransk, synes fastlagt mellem det 16. og det 17. århundrede. Det undersøges, hvilke faktorer dette skift i systemet hænger sammen med, og hvad det er der gør, at fransk har udviklet sig forskelligt fra de andre romanske sprog. En artikel herom vil udkomme i 1983, og en bog om emnet forventes færdiggjort inden længe (Hanne Korzen). Arbejdet med en valensbeskrivelse af franske verber fortsættes. Der udarbejdes en lærebog i fransk verbalsyntaks bestående af en teoretisk syntaktisk beskrivelse af sætningsopbygningen og en håndbog over de franske verber. Et delresultat af projektet er udkommet i det forløbne år (se publikationslisten, Michael Herslund og Finn Sørensen). Et projekt der har til formål at opstille et semantisk baseret aktionsartsystem, som kan bruges i redegørelsen for anvendelsen af tempus, tidsadverbialer og tidskonjunktioner i moderne fransk, er under udarbejdelse. Projektet, der er udskilt fra et tidligere projekt om tid og tempus, sigter især mod en afklaring af selve aktionsartklassificeringen: hvilke aktionsarter er der brug for og hvordan skal de defineres? (Carl Vikner). En artikel om styringsreglerne for konjunktioner på spansk er nær afslutningen og der forberedes en oversættelse og omarbejdning af et tidligere udgivet arbejde om modus på spansk. Afhandlingen vil i en generel introduktion behandle modusproblemer og særligt lægge vægt på at give analysemetoder af morfologisk art. Hovedafsnittet centrerer om objektskomplektivernes modus, syntaks og semantik (Poul Rasmussen). Der arbejdes fortsat med en diakronisk undersøgelse af verbets konstruktionsmuligheder med bisætning og/eller infinitiv på italiensk, som led i en mere generel diskussion af forholdet mellem sproglig variation og sprogforandring. Mere generelt søger undersøgelsen at belyse forholdet mellem sproglig variation og sprogforandring. Undersøgelsen, der skal udmøntes i en større artikel, omhandler en gruppe verber fra ca. 1250 til vor tid (Gunver Skytte). Inden for spansk fortsætter endvidere arbejdet med prædikativstrukturer, og en snarlig fremlæggelse af arbejdet er planlagt (John Kuhlmann Madsen). En større undersøgelse af ledfunktionen 'à N' på fransk nærmer sig sin afslutning og et delresultat er offentliggjort (se publikationslisten, Michael Herslund). Der forberedes to artikler om sandhi-fænomener i fransk og portugisisk. I anledning af diskussionen om indsættelse af konsonant overfor sletning af konsonant søges begrebet »latente konsonanter« præciseret (Michael Herslund). I forlængelse af et arbejde publiceret i 1982 (se publikationslisten) forberedes en logisk, tekstgrammatisk og statistisk undersøgelse af udtryk for relationerne år-

sag, indrømmelse, modsætning og følge i moderne fransk. Formålet er på kortere sigt at give en mere præcis beskrivelse end det hidtil har været tilfældet af, hvad der ligger i begreberne, på længere sigt at opstille regler for, hvordan man skal oversætte danske udtryk for disse relationer (Harald Gettrup). I fortsættelse af et licentiatprojekt forberedes en syntaktisk og semantisk-pragmatisk analyse af franske kontekstuelle adverbialer: teori, analyse, applikation. Undersøgelsen, der planlægges udgivet i bogform, er en videreudvikling af et system udviklet i Adverbes paradigmatissants: Fonction et analyse, der er under udgivelse. I tilknytning til dette projekt udarbejdes nogle mindre analyser omhandlende bl.a. bestemt/demonstrativ artikel på dansk og fransk, samspillet mellem franske ytringsadverbialer og sproghandlinger og en transformationsgrammatisk analyse af danske kløvede sætninger (Henning Nølle). Der foretages videre en undersøgelse af nogle adversative sætningsadverbialer på fransk med kontrastivt sigte. Projektet er udsprunget af den erfaring, at det ofte er særdeles vanskeligt at oversætte de sproglige størrelser, der anvendes til den »logiske« strukturering af teksten, og er en forlængelse af tidligere arbejder (Harald Gettrup og Henning Nølle). Et arbejde om afledningsregler på fransk (*L'Hypothèse de la base unique*) udkommer i 1983. Undersøgelsen tager sigte på at påvise, at afledningsreglerne altid tager en bestemt kategori som input, dvs. f.eks. at én regel ikke kan sætte et suffix til både verber og substantiver (Ole Mørdrup).

I en *dialektologisk* undersøgelse over det occitanske sprogs indflydelse på fransk undersøges i første række den syntaktiske og leksikalske afsmitning (Annie Noer).

Inden for *fonetikken* arbejdes der fortsat med en analytisk og perceptiv undersøgelse af danskeres intonation, når de taler fransk. En række danskeres udtale af fransk vurderes med hensyn til intonation af franskmænd. Indtalingerne bearbejdes også ud fra laryngografoptagelser, så afvigelserne fra en »indfødt« intonation kan bestemmes akustisk (Isabelle Dourousseau). Ligeledes fortsætter en instrumental undersøgelse af fransk intonation set i forhold til sætningstype, sætningslængde m.v. En række grundsætninger varieres, og grundtoneforløb, tryk og pause vurderes (Karen Landschultz). Der arbejdes på en samlet beskrivelse af spansk fonetik, med en fonologisk indplacering af hoveddialekterne (John Kuhlmann Madsen).

Et projekt om den franske *ortografis* struktur vil bl.a. belyse problemer og formål med beskrivelsen, give argumentation for et hensigtsmæssigt beskrivelsesgrundlag og give en kort historisk oversigt som baggrund for en forståelse af den nuværende tingenes tilstand (Ole Kongsdal Jensen).

Et arbejde om *oversættelsesteori*, specielt med hen-

blik på italiensk-dansk, dansk-italiensk er under forberedelse. Der planlægges en undersøgelse af mulighederne for at formulere sproglige regler for oversættelse mellem de to sprog, med inddragen af oversættelseskritik, såvel teoretisk som praktisk (Gunver Skytte). I forbindelse med et arbejde om oversættelsesproblemer forberedes en opstilling og systematisering af en række eksempler på typiske danske konstruktioner som frembyder beslægtede problemer ved oversættelse til fransk. Snarere end at give en færdig løsning er formålet med denne kontrastive undersøgelse at incitere til en diskussion på området (Oleg Koefoed). EUROTRA-projektet, det europæiske maskinoversættelsessystem der er under udarbejdelse, fortsættes planmæssigt. Der er udarbejdet en længere rapport for EUROTRA: *Argument Relations and Predicate Types*, afleveret til og godkendt af EUROTRA's ledelse (Ebbe Spang-Hanssen, i samarbejde med Hanne Ruus (Inst. f. Nordisk Filologi, K.U.)). Der arbejdes fortsat på en fransk-dansk suppleringsordbog (François Marchetti, i samarbejde med Poul Høybye, Johan Windfeld Hansen (Odense) og Asger Blom (Odense)). Der arbejdes på en rumænsk-dansk ordbog (Hugo Ibsen). Endelig er en fransk-dansk faglig ordbog over samfundsfaglige termer, der er tænkt som et supplement til de gængse ordbøger, nær sin afslutning. Målgruppen for denne ordbog er: studerende og lærere, ikke-specialister ved deres læsning af fransk samfundsfaglig litteratur. Bogen rummer kortere forklaringer af fænomenerne ved specifikt franske forhold, mens de afsnit der behandler generelle forhold blot indeholder oversættelser af de franske termer eller forklaringer på dansk, hvor danske termer ikke findes (Jules Lund, i samarbejde med Anne Plaschke).

Litterært område:

Inden for det *litteraturteoretiske* område er der, som tidligere omtalt, offentliggjort et samleværk *Tekst og Virkelighed* (se publikationslisten, Jansen, Steen, Jonna Kjær, Hilde Olrik, John Pedersen (red.)) og en lærebog om nyere fransk litteraturkritik (Mål og midler i nyere fransk litteraturkritik, se publikationslisten, John Pedersen). En undersøgelse af begreberne proportionsforskydning og metaforisk iscenesættelse kan gøres operationelle i forbindelse med afgrænsning og analyse af teksttyper og/eller stilperioder fortsættes med en drejning i retning af i højere grad at bygge på en »lingvistisk orienteret« semantik (Arne Schnack). En artikel om positivisme og strukturalisme udkommer i 1983 (Arne Schnack). En udarbejdelse og afprøvning af en tekstteori der tager særligt hensyn til litterære teksters funktion i forhold til læseren er under færdiggørelse. Teorien er udarbejdet med særligt henblik på analysen af dramatiske tekster, idet disse danner det foretrukne materia-

le for undersøgelsen. Der er offentliggjort delresultater af undersøgelsen (se publikationslisten, Steen Jansen). Et projekt om Flaubert fortsættes. Projektet er en problematisering i semiotisk regie af symboliseringslogikker og tager især sigte på en analyse af sproget i *Bouvard et Pécuchet* (Steffen Nordahl Lund).

De *litteraturhistoriske* projekter spænder fra middelalder til samtid. Der arbejdes fortsat med en kulturhistorisk undersøgelse, der på grundlag af samtidige kilder (håndskrifter, biblioteksinventar) diskuterer den rolle de klassiske værker spillede i middelalderen. Undersøgelsen bidrager bl.a. til, på en mere konkret måde end det hidtil har været tilfældet, at bestemme de træk der karakteriserer renæssancen i det 12. årh., gennem en sammenligning mellem på den ene side det 9. og 10. årh., på den anden side det 11. og 12. årh. Bind I i den planlagte serie på ialt 4 bind er udkommet i 1982 (se publikationslisten), og bind II vil foreligge trykkeklart i efteråret -83. Projektet, der er optaget som prioriteret område af Centre National de la Recherche Scientifique, foregår inden for rammerne af et internationalt forskningsprojekt om den middelalderlige humanisme (Institut de Recherche et d'Histoire des Textes, Paris) (Birger Munk Olsen). Der arbejdes endvidere fortsat med en undersøgelse af florilegielitteraturens udbredelse i middelalderen og af dens plads og rolle i det middelalderlige kulturliv. En samlet behandling af emnet udkom i 1980-81, og en generel redegørelse for genren er udkommet i 1982 (se publikationslisten). De kulturhistoriske aspekter af undersøgelsen er fra 1979 indgået i et internationalt forskningsprojekt *Typologie des sources du moyen âge occidental* (Institut d'Etudes médiévales, Université de Louvain) (Birger Munk Olsen). Et arbejde om Virgil og renæssancen i det 12. årh. vil snart være færdiggjort (Birger Munk Olsen). En undersøgelse og udgivelse af hidtil uudgivne filosofisk-matematiske middelalderskrifter om tings- og talsymbolik fortsætter som planlagt. Udover de allerede tre udkomne bind i serien, der bærer fællestitlen *Traité du XIIe siècle sur la symbolique des nombres*, forventes endnu fire bind. Næste bind i serien er planlagt til udgivelse i 1983 (Hanne Lange). Arbejdet med udgivelsen af franske middelalderhåndskrifter på Det kgl. Bibliotek føres videre. En udgave af *Chansonier de Lyon* er på trapperne (Svend Hendrup, i samarbejde med Peter Woetmann Christoffersen, Musikvidenskabeligt Institut). I forlængelse af et tidligere arbejde om den høviske litteratur i Frankrig færdiggøres en fremstilling af kærlighedsopfattelsen i den franske Roseroman, sat i forbindelse med Ovid og Chaucer (hans oversættelse af Roseromanen) og kærlighedskunsttraditionen. En artikel om den franske Roseroman og kærlighedskunsten udkommer i 1983 (Jonna Kjær).

Et arbejde om Tirso de Molinas sprog (det 17. århundrede) tænkes afsluttet inden længe, og en ud-

givelse af samme forfatter (La Huerta de Juan Fernández, edición, prólogo y notas) udgives i 1983 gennem det spanske forlag Castalia (Berta Pallares). Et arbejde om Calderón (*El castigo en la traición*) er under forberedelse (John Kuhlmann Madsen). I forlængelse af et tidligere barok-arbejde afsluttes snarligt en analyse af en karakteristisk metafor hos Tristan l'Hermite med udblik til barok-periodens generelle æstetik. Analysen behandler metaforen med hensyn til dens funktion i den givne sammenhæng og dens mulige fortolkning som udtryk for et væsentligt træk i Tristans poesi: understregningen af sammenhængen mellem sensibilitet og skabende evne (John Pedersen). Et større værk om det litterære portræt i det 17. århundredes Frankrig er nær afslutningen. Undersøgelsen, som er færdig på nær et vist revisions- og verifikationsarbejde, er under renskrivning (Merete Gerlach-Nielsen).

I forbindelse med en undersøgelse af den franske rejselitteratur i det 18. århundrede udarbejdes en artikel om Jesuiternes Kinabreve fra 1702-1772, med en diskussion af rejselitteraturens ideologiske implikationer og en belysning af, hvordan det gik til, at Jesuiterne breve blev et hovedværk i den franske Oplysningstid. Teksterne var tænkt som opbyggelig læsning men blev hurtigt taget til indtægt af »filosofferne« og brugt til systemkritik. Det søges påvist i teksterne, hvorledes den didaktiske målsætning styrer beskrivelsen og betinger en række æstetiske valg, og teksternes »funktionsskift« søges klargjort (Merete Grevlund). Der arbejdes fortsat med en undersøgelse af kvindeopfattelsen i det 18. århundrede og en artikel om Diderot og hans kvindefremstilling nærmer sig sin færdiggørelse. De forskellige tekster Diderot har skrevet om kvinder, og som tilhører forskellige genrer (essays, Encyclopédie-artikler, breve, fiktion), sammenlignes og bruges til en påvisning af, at Diderot var feminist, forstået som sådan ud fra sin samtidssocio-kulturelle kontekst (Ginette Kryssing-Berg). Et arbejde om Parole de Femme au XVIIIe siècle offentliggøres i den 8. Skandinaviske Romanistkongres' akter (Ginette Kryssing-Berg). Et arbejde om D. Cantemir vedrørende et filosofisk-historisk skrift om civilisationernes cykliske udvikling er under forberedelse. Der diskuteres en forbindelse mellem begreberne »grandeur« og »décadence« (Eugène Lozovan).

Arbejdet inden for det 19. århundredes litteraturhistorie fortsættes med udgivelser løbende. En rapport om nyere romantikforskning i Danmark er under udarbejdelse, og endvidere er et kapitel om Mallarmé afsluttet til en fransk litteraturhistorie (Bordas-udg.) samt en artikel om Mallarmé og Gautier (Hans Peter Lund). Der arbejdes fortsat med studier af Zola (Hilde Olrik). En artikel om utopi og atopi hos Baudelaire og Breton er under færdiggørelse (Maryse Laffitte). Et arbejde over Balzacs *Napoléon*

og over androgynmyten i Balzacs forfatterskab er under forberedelse (Jonna Kjær). Der er planlagt udarbejdelse af bidrag vedrørende især det 17. og 19. århundredes litteratur til Gyldendals projekt Verdenslitteratur (hovedredaktør Hans Hertel), der er projekteret til samtidig udgivelse i Danmark, Norge og Sverige, formodentlig i 1984 (Hans Boll-Johansen). En større undersøgelse over traditioner og mekanismer i den mundtlige overlevering i Frankrig i det 19. og 20. århundrede, med særligt henblik på folkeeventyr, hovedsagelig trylleeventyr, videreføres. Undersøgelsen tager nærmere sigte på at studere institutioner i forbindelse med den mundtlige overlevering, eksempler på traditionsbærere og fortælleteknik. Det fortsatte arbejde baseres bl.a. på videregående arkivstudier i Frankrig, hvilket muliggør en inddragelse af sociologiske og etnografiske sammenhænge i beskrivelsen (Michèle Simonsen).

Forskningsaktiviteten er som nævnt størst inden for det 20. århundrede. Bogen Moderne italiensk litteratur (redaktion og indlæg ved Hans Boll-Johansen og Lene Waage Petersen og indlæg ved bl.a. Aase Danstrup og Daniela Quarta) er udgivet i 1982, og der planlægges en tilsvarende publikation om moderne fransk litteratur (Hans Boll-Johansen). Et bidrag til en samlet påbegyndt udgivelse på tysk af Italo Svevos værker (indledning til Svevos roman *Senilità*) er afsluttet (Lene Waage Petersen). Et større projekt vedrørende Robbe-Grilletts romaner skrider fremad. Der arbejdes på kortlægning af udviklingen i Robbe-Grilletts romaner med det formål at påvise, at værkets egentlige genstand er en systematisk udforskning af de konventioner, der får den narrative genre til at fungere. Romanerne kan siges at handle om at være roman og dermed også om den rolle de narrative konventioner tildeler læseren (Nils Soelberg). Der arbejdes fortsat med nyere fransk kvindelitteratur, især Marie Cardinal og Annie Leclerc (Hilde Olrik). En analyse af de forskellige funktioner og betydninger af fortæller-jeg'et i den franske kvindelitteratur gennem de sidste 10 år er under udarbejdelse (Ginette Kryssing-Berg). Et arbejde om Dámaso Alonso, der forsøger at indkredse den sociale og politiske kritik, der er indeholdt i digtsamlingen *Hijos de la Ira* gennem en klarlægning af tekstens landskabsbeskrivelser, videreføres. I forbindelse hermed beskrives den læserreaktion bogen fremkaldte, da den udkom. Endvidere forberedes en større artikel om Martín Fierro og den nationale identitet i Argentina (Thora Vinther). Anden del af et projekt, der går ud på at klargøre, hvilken filosofisk retning situationismen indskriver sig i, er under udarbejdelse. Første del af den planlagte bog behandler de teoretiske forløbere for situationismen. Anden del omhandler forholdet mellem æstetik, ondskabens problematik og de politiske teorier for menneskets frigørelse (Maryse Laffitte). En mindre afhandling om

Georges Perecs forfatterskab, der er karakteriseret ved dets konsekvente afprøvning af forskellige muligheder inden for fiktionlitteraturen, er i planlægningsfasen. Bærende elementer i undersøgelsen af dette eksperimenterende forfatterskab er begreber som tvang og frihed i den litterære skabelsesproces (John Pedersen). En prolog til María Josefa Canellada Leyendas, cuentos y tradiciones de Asturias udkommer i begyndelsen af 1983 på det spanske forlag Ayalga (Berta Pallares). En kortlægning af den spanske romanlitteraturs udvikling siden slutningen af 1960'erne med henblik på en beskrivelse af de nye tendenser samt deres historisk-litterære forudsætninger er under forberedelse (Vibeke Grubbe). Et arbejde om Jean-Louis Curtis er på det forberedende stade (François Marchetti).

Historie og samfundsforhold:

Et arbejde om Daniel Mothé's forfatterskab er afsluttet (se publikationslisten, Jules Lund). Et arbejde om historieskrivning, specielt om skiftende perioders syn på historiske begivenheder, kører videre. Udgangspunktet er den franske revolution i forhold til andre revolutioner, og det undersøges bl.a., hvordan den franske revolution er blevet opfattet af engelske historieskrivere og omvendt (Eric Egli). Der arbejdes fortsat på en bog om opinionen i Frankrig i 1940'erne. Undersøgelsen baseres bl.a. på materiale fra Pétaíns statsarkiv på det franske nationalarkiv (Henrik Prebensen). Der arbejdes med en historisk og teoretisk beskrivelse af de franske intellektuelles specielle forhold til den politiske magt nu og tidligere (Marcel Hénaff). Materiale om de nationale minoriteter i Frankrig indsamles fortsat med henblik på en udgivelse af lærebogsmateriale (Annie Noer). Et arbejde vedrørende opførelsen af Estrela-basilikaen i Lissabon i slutningen af det 18. århundrede videreføres. Nye og vigtige dokumenter er dukket op, og der stiles mod en afslutning i artikelform i 1983 (Luís de Vasconcelos). En undersøgelse af det spanske samfund i 1960'erne forberedes med det formål at give et mere nøjagtigt billede af det spanske samfund end det hidtil fremstillede. Arbejdet er baseret på officielle statistikker, der underkastes en streng analyse. Denne undersøgelse sigter bl.a. mod at gøre det lettere at forstå tematikken inden for den del af den spanske litteratur, der beskæftiger sig med efterkrigstidens samfundsforhold (José Ma. Alegre). Endelig planlægges et arbejde, der har til hensigt at påvise, at Spanien begynder at vise sig som en national enhed allerede i 5.-7. århundrede, tidligere end det normalt fremstilles (José Ma. Alegre).

Publikationsvirksomhed:

Romansk Institut udgiver med støtte fra Statens Hu-

manistiske Forskningsråd det romansksprogede tidsskrift *Revue Romane*. Tidsskriftet, der først og fremmest er formidlingskanal for dansk romanistisk forskning, udgives nu på 17. år med to numre årligt. De ligeledes romansksprogede *Etudes Romanes* er særnumre af *Revue Romane* og rummer større monografier. Disse særnumre udgives med støtte fra Det humanistiske Fakultet. Der er udgivet ialt 21 numre.

En anden serie der udgives gennem instituttet er RIDS (Romansk Instituts Dupligerede Småskrifter), en fortrinvis dansksproget serie, hvis formål i første række er fremlæggelse af foreløbige forskningsresultater til drøftelse blandt fagfæller. Serien er startet i 1972 og er i år, 10 år efter, oppe på ialt 105 numre.

Instituttet har endvidere et samarbejde igang med Akademisk Forlag vedrørende dansksprogede udgivelser i serien *Romansk Bibliotek* (redaktør Hans Boll-Johansen). Den tidligere omtalte *Tekst og Virkelighed* er udgivet i denne serie, med støtte fra Birthe og Knud Tøgebys Fond, Institut VI Roskilde og Det humanistiske Fakultet (Kbhvn.). Bogen *Moderne italiensk litteratur* (Gyldendal), udgivet med støtte fra Birthe og Knud Tøgebys Fond, Henders Fond, Gieses Fond og Det humanistiske Fakultet (Kbhvn.), er ligeledes udtryk for et ønske på instituttet om i højere grad også at få et dansk (nordisk) publikum i tale. Et tredje eksempel på udgivelser med nordisk (i dette tilfælde specielt svensk) publikum for øje er en oversættelse til svensk der er blevet foranstaltet af den på instituttet brugte franske grammatik (se publikationslisten, Pedersen, John, Ebbe Spang-Hansen og Carl Vikner).

Der fremstilles endelig løbende på instituttets reproafdeling lærebøger og andet pædagogisk materiale til brug internt på instituttet.

Vedrørende kontakter til udenlandske udgivelser udfører Jonna Kjær redaktionelt og administrativt arbejde på to løbende middelalder-bibliografier *Encomia* (Bibliography of the International Courtly Literature Society) og *Bulletin Bibliographique de la Société Internationale Arthurienne* (BBSIA). Hans Peter Lund er medredaktør af *Revue d'Histoire Littéraire de la France* og *Romantisme*, *Revue du Dix-neuvième Siècle*, og Birger Munk Olsen medredaktør af *Revue d'Histoire des Textes*.

Publikationer:

- Alegre, José Ma., 1982: *Escandinavia y los orígenes del Feudalismo europeo*. – RIDS 102, 33 s.
- 1982: *Iglesia: génesis del poder temporal*. – RIDS 104, 36 s.
- 1982: *Salamanca y su Universidad en tiempos de «Lazarillo de Tormes»*. – Boletín de la Asociación Europea de Profesores de Español (AEPE), XIV, 26, Madrid, s. 35-50.

- Boll-Johansen, Hans, Lene Waage Petersen (red.), 1982: *Moderne italiensk litteratur*. – Gyldendal, 360 s.
- Boll-Johansen, Hans, 1982: Alberto Moravia. – Boll-Johansen, Petersen (red.): *Moderne italiensk litteratur*. – Gyldendal, s. 115-32.
- 1982: Giuseppe Tomasi di Lampedusa. – Boll-Johansen, Petersen (red.): *Moderne italiensk litteratur*. – Gyldendal, s. 153-68.
- 1982: Realismebegrebets afhængighed af virkelighedsfortolkningen. Jansen, Kjær, Olrik, Pedersen (red.): *Tekst og Virkelighed*. – Romansk Bibliotek, Akademisk Forlag, s. 23-37.
- 1982: Kultur og fremmedsprog. – Sproglæreren (særnummer), s. 84-86.
- 1982: *Musique, psychologie de l'amour et structure romanesque chez Stendhal*. – Stendhal e Milano. – Atti del 14° congresso internazionale stendhaliano, Firenze, s. 555-62.
- Danstrup, Aase Lagoni, 1982: Dino Buzzati. – Boll-Johansen, Petersen (red.): *Moderne italiensk litteratur*. – Gyldendal, s. 135-51.
- 1982: Des procédés stylistiques chez Dino Buzzati. – Cahier no. 5 Buzzati, Paris, Laffont, s. 185-96.
- 1982: Den fantastiske realisme. – Jansen, Kjær, Olrik, Pedersen (red.): *Tekst og Virkelighed*. – Romansk Bibliotek, Akademisk Forlag, s. 91-98.
- Gettrup, Harald, 1982: TOUT EN ... Oversættelsesanalyse eller sammenligningsgrundlag? – RIDS 103, 39 s.
- Glebe-Møller, Lis, 1982: Fra »le français fondamental« til »le niveau-seuil«, fransk sprogpolitik og -pædagogik fra 1951 – 71. – RIDS 101, 35 s.
- 1982: Hvad ved vi om samfundets og individets behov for fremmedsprog og viden om fremmede kulturer? – Sproglæreren (særnummer), s. 6-13.
- 1982: Hvordan bliver vore behov for fremmedsprogkundskaber dækket i folkeskolen? – Sproglæreren (særnummer), s. 15-24.
- 1982: Sprog- og uddannelsespolitik på gymnasieområdet. – Sproglæreren (særnummer), s. 26-36.
- 1982: Tiltrængt ny betænkning om pædagogikum for de gymnasiale uddannelser – med skønhedspletter. – Sproglæreren 2, s. 6-16.
- Hendrup, Svend, 1982: anm. af Christiane Marchello-Nizia: *Histoire de la langue française aux XIVe et XVe siècles*. – *Revue Romane* XVII, 2, s. 139-42.
- Herslund, Michael, Finn Sørensen, 1982: Syntaks og leksikologi. Indledning til en valensgrammatisk analyse af fransk og dansk. – SAML 9, s. 33-83.
- Herslund, Michael, 1982: *Dativ. En syntaktisk-semantisk analyse af à N strukturer på fransk*. – RIDS 100, 40 s.
- 1982: The Stress Pattern of Spanish. – *Acta Linguistica Hafniensia* 17.2, s. 105-29.
- 1982: Ergative Substructures in »Objective« Languages? – *Papers from the Sixth Scandinavian Conference of Linguistics, Trondheim*, s. 75-83.
- 1982: anm. af Jürgen Klausenburger: *Morphologization: Studies in Latin and Romance Morphophonology*. – *Revue Romane* XVII, 2, s. 134-36.
- 1982: anm. af Robert Martin et Marc Wilmet: *Syntaxe du moyen français*. – *Revue Romane* XVII, 2, s. 143-45.
- Jansen, Steen, Jonna Kjær, Hilde Olrik, John Pedersen (red.), 1982: *Tekst og Virkelighed*. – Romansk Bibliotek, Akademisk Forlag, 160 s.
- Jansen, Steen, 1982: *Tekst-læsning-virkelighed*. – Jansen, Kjær, Olrik, Pedersen (red.): *Tekst og Virkelighed*. – Romansk Bibliotek, Akademisk Forlag, s. 47-62.
- 1982: *Lo spazio scenico nello spettacolo drammatico e nel testo drammatico*. – G. Ferroni (a cura di): *La semiotica e il doppio teatrale*. – Napoli, s. 249-70.
- 1982: *L'espace scénique dans le spectacle dramatique et dans le texte dramatique*. – *Revue Romane* XVII, 1, s. 3-21.
- 1982: anm. af E. W. B. Hess-Lüttich (red.): *Literatur und Konversation. Sprachsoziologie und Pragmatik in der Literaturwissenschaft*. – *Orbis Litterarum*, vol. 37, 3, s. 281-288.
- 1982: anm. af Anne Ubersfeld: *L'école du spectateur*, Keir Elam: *The Semiotics of Theatre and Drama*, Patrice Parvis: *Dictionnaire du Théâtre*. – *Revue Romane* XVII, 2, s. 111-21.
- Morten Jønsson (AV/ITV, København), 1982: *Ascoltare e capire. Videobånd med teksthæfte. Fire forsøgslektioner i lyttforståelse*. – Romansk Institut, 36 s.
- Jensen, Eva Dam, 1982: overs. til dansk af noveller af Cortázar: *Axolotl* (s. 36-42), *Poniatowska: Identitet* (s. 86-87), *Vuggesang* (s. 88-90), *Vaskekonerne* (s. 91-93), *Rulfo: Vi er nemlig meget fattige* (s. 73-77). – *Latinamerikas Spejl* (Uffe Harder, Peter Poulsen, red.). – Vindrose.
- Korzen, Hanne, 1982: *Eksempler til grammatisk kommentar*. – Romansk Institut, 126 s.
- Kryssing-Berg, Ginette, 1982: *Realmens veje hos Michel Butor*, overs. af Nils Soelberg. – Jansen, Kjær, Olrik, Pedersen (red.): *Tekst og Virkelighed*. – Romansk Bibliotek, Akademisk Forlag, s. 109-18.
- 1982: *La Marquise de Lambert ou l'ambivalence de la vertu*. – *Revue Romane* XVII, 1, s. 35-45.
- Lange, Hanne, 1982: *Fransk middelalder I-II*. – Romansk Institut, 424 s.
- Lund, Hans Peter, 1982: *Note sur Nodier face à l'histoire des historiens et des mémorialistes*. – *Lendemains*, 25-26, s. 63-69.
- 1982: anm. af Balzac et *Les Parents pauvres*, études réunies par Rossum-Guyon et Brederode. – *Revue Romane* XVII, 2, s. 155-157.

- Lund, Jules, 1982: Fra håndens til åndens arbejde og retur. Linjen i Daniel Mothés forfatterskab fra 1954 til 80. – RIDS 97, 28 s.
- Lund, Steffen Nordahl, 1982: Tekstens indskrift. – Kris, kritik, estetik, politik 22, Stockholm, s. 51-54.
- 1982: Tekstens mulighed. – Semiotik, psykoanalyse/litteratur/politik 4, s. 41-49.
- 1982: anm. af Roland Barthes: Le grain de la voix. – Revue Romane XVII, 1, s. 175-76.
- Marchetti, François, 1982: overs. til fransk af Katalog over Ordbruggaardsamlingen, 64 s.
- Madsen, John Kuhlmann, 1982: anm. af Hans Flasche: Über Calderón. Studien aus den Jahren 1958-1980. – Revue Romane XVII, 2, s. 162-64.
- 1982: anm. af Palle Christensen, Johan Windfeld Hansen: Dansk-spansk ordbog. – Revue Romane XVII, 2, s. 151-52.
- Merad, Ghani, Ebbe Spang-Hanssen, Magnus Berg (Århus), 1982: udg. af Knud Togeby: Grammaire française. Vol. I: Le Nom, 552 s., Vol. II: Les Formes Personnelles du Verbe, 460 s. – Akademisk Forlag.
- Merad, Ghani, 1982: anm. af Albert Camus 1980, Second International Conference. – Revue Romane XVII, 2, s. 122-33.
- Mørdrup, Ole, 1982: anm. af Françoise Pouradier Duteil: Trois suffixes nominalisateurs. – Revue Romane XVII, 2, s. 149-50.
- Nølke, Henning, Frédéric Nef (Paris), 1982: A propos des modalisateurs d'énonciation. – Revue Romane XVII, 2, s. 34-54.
- Nølke, Henning, 1982: Problems in the semantic/pragmatic description of French adverbials like même, aussi, surtout and seulement. – Acta Linguistica Hafniensia 17.2, s. 59-71.
- 1982: anm. af Co Vet: Temps, aspects et adverbes de temps en français contemporain. – Revue Romane XVII, 1, s. 156-60.
- Olrik, Hilde, 1982: Kvindens naturer, Ideologi og videnskab, Om Lombrosos kvindesyn. – Kvindestudier 6, s. 159-78.
- 1982: Naturalismens virkelighedsfremstilling. – Jansen, Kjær, Olrik, Pedersen (red.): Tekst og Virkelighed. – Romansk Bibliotek, Akademisk Forlag, s. 71-80.
- Olsen, Birger Munk, 1982: L'étude des auteurs classiques latins aux XIe et XIIe siècles. – Editions du Centre National de la Recherche Scientifique, Paris, 632 s.
- 1982: Les florilèges d'auteurs classiques. – Les genres littéraires dans les sources théologiques et philosophiques médiévales. Définition, critique et exploitation. – Louvain-la-Neuve, s. 151-64.
- 1982: anm. af Le Roman de Troie en prose, éditée par F. Vieilliard. – Romania CII, s. 270-75.
- Pedersen, John, Ebbe Spang-Hanssen, Carl Vikner: Fransk universitetsgrammatik, översatt och bearbetad af Olof Eriksson och Lars Lindvall. – Akademiförlaget, Stockholm, 431 s.
- Pedersen, John, 1982: Mål og midler i nyere fransk litteraturkritik. – Romansk Institut, 77 s.
- 1982: Hvad er fiktion i virkeligheden? – og omvendt. – Jansen, Kjær, Olrik, Pedersen (red.): Tekst og Virkelighed. – Romansk Bibliotek, Akademisk Forlag, s. 9-15.
- 1982: anm. af G. Graumann: La guerre de Troie aura lieu. – Revue Romane XVII, 1, s. 172-73.
- 1982: anm. af Jürgen Kohls: Aspekte der Naturthematik und Wirklichkeitserfassung bei Théophile de Viau, Saint-Amant und Tristan l'Hermite. – Revue Romane XVII, 2, s. 154-55.
- 1982: anm. af Tzvetan Todorov: Mikhaïl Bakhtine – Le principe dialogique. – Revue Romane XVII, 2, s. 164-66.
- Petersen, Lene Waage, 1982: Hovedlinjer (Drømmen om en ny kultur, Den eksperimenterende roman, Dokumentarisme og ideologi). – Boll-Johansen, Petersen (red.): Moderne italiensk litteratur. – Gyldendal, s. 15-76.
- 1982: Beppe Fenoglio. – Boll-Johansen, Petersen (red.): Moderne italiensk litteratur. – Gyldendal s. 79-96.
- 1982: Italo Calvino. – Boll-Johansen, Petersen (red.): Moderne italiensk litteratur. – Gyldendal, s. 171-90.
- 1982: Italiens mange ansigter. – Boll-Johansen, Petersen (red.): Moderne italiensk litteratur. – Gyldendal, s. 261-74.
- Prebensen, Henrik, 1982: La proposition relative dite attributive. – Revue Romane XVII, 1, s. 98-117.
- Quarta, Daniela, 1982: Kulturindustrien i Italien, overs. af Jytte Lollesgaard. In: Boll-Johansen, Petersen (red.): Moderne italiensk litteratur. – Gyldendal, s. 277-92.
- Schnack, Arne, 1982: Tekst og virkelighed. – Jansen, Kjær, Olrik, Pedersen (red.): Tekst og Virkelighed. – Romansk Bibliotek, Akademisk Forlag, s. 17-21.
- 1982: anm. af Sötér and Neupokoyeva (ed.): European Romanticism. – Orbis Litterarum, vol. 37, 4, s. 268-71.
- Skytte, Gunver, 1982: anm. af Bruno Migliorini, Carlo Tagliavini, Piero Fiorelli: DOP. Nuova Edizione. Dizionario d'Ortografia e di Pronunzia. – Revue Romane XVII, 2, s. 152-53.
- Soelberg, Nils, 1982: En 'ny' roman – og dens virkelighed. – Jansen, Kjær, Olrik, Pedersen (red.): Tekst og Virkelighed. – Romansk Bibliotek, Akademisk Forlag, s. 119-39.
- 1982: Du Côté de Méséglise: les métamorphoses du regard. Marcel Proust: Du côté de chez Swann. – Revue Romane XVII, 2, s. 89-110.

- 1982: anm. af Per Lønning: *Cet effrayant Pari. Une »pensée« pascalienne et ses critiques.* – *Revue Romane* XVII, 1, s. 166-72.
- Spang-Hanssen, Ebbe, 1982: *Romance Studies in Scandinavia.* – *Trends in Romance Linguistics and Philology*, vol. 4. – The Hague, Paris, New York, s. 251-71.
- Sørensen, Finn, 1982: anm. af Gerhard Boysen: *Kapitler af Fransk Syntaks. I. Artiklerne.* – *Revue Romane* XVII, 1, s. 154-55.
- 1982: anm. af Jacques Berg: *Det ny Frankrig.* – *Tous Azimuts* 8, s. 82-84.

Karen Landschultz

4: Slavisk Institut

Stab:

Professorer: Bjarne Nørretranders og Carl Stief.
Lektorer: Erik Adrian, Jørgen Harrit, Kristine Heltberg, Christian Hougaard, Per Jacobsen, Peter Ulf Møller, Knud Rasmussen, Niels Erik Rosenfeldt, Jens Skov-Larsen, Eigil Steffensen og Stig Surland.
Russisk lektor: Vera Barkova. Adjunkt: Bronislaw Swiderski. Seniorstipendiater: Carsten Pape og Jørn Qvonje.

Undervisningsassistenter: 9. Teknisk-administrativ personale: 6.

Forskning:

Den sproglige forskning ved instituttet har beskæftiget sig med almen slavistik samt med emner inden for russisk, polsk, tjekkisk, serbokroatisk og bulgarsk. Men også balkanistiske emner har været taget op. Dertil kommer, at Slavisk Institut, som et institut, der forsknings- og undervisningsmæssigt dækker et geopolitisk område med flere multinationale stater (først og fremmest Sovjetunionen og Jugoslavien), har en naturlig interesse i studier af forholdene omkring sprogpolitik, nationalitet og minoritet.

Blandt de metoder, der er blevet anvendt i bearbejdelsen af materialer og corpora har elektronisk databehandling spillet en væsentlig rolle.

Inden for den almene eller sammenlignende slavistik har Kristine Heltberg arbejdet med sammenlignende studier af aspektsystemerne i polsk, tjekkisk og russisk som forarbejde til en monografi, der beskriver udviklingstendenserne i de tre sprog med udgangspunkt i deres struktur. Chr. Hougaard har beskæftiget sig med sprogbrugsstudier dels i polsk, dels foretaget kontrastive undersøgelser over dansk og slavisk. Rolf H. Christensen har arbejdet videre med

sine undersøgelser af udviklingen af de slaviske accenter på grundlag af EDB-behandlet materiale.

Inden for moderne russisk har Erik Adrian arbejdet med talesprogets syntaks. Jørgen Harrit har forberedt udgivelsen af en revideret og udvidet udgave af sin russisk-danske ordbog og Chr. Hougaard har arbejdet med russiske verber på -sja og deres forhold til aktionsart samt med forholdet mellem adverbium og verbalpræfigering.

I serbokroatisk har Per Jacobsen beskæftiget sig med sproget i forskellige litterære værker, herunder oprensningsteknikken hos Miroslav Krleža, syntagmerne som indholdsmæssige mindsteenheder hos Miloš Crnjanski og har endnu ikke helt afsluttet indtastningen af materiale til en ordbog over M. Krležas kajkaviske tekster.

I tjekkisk har Jens Skov Larsen arbejdet på et projekt til udvikling og afprøvning af en metode til oversættelsesanalyse og kontrastiv analyse.

Helen Krag har beskæftiget sig med udbredelsen af glossemantikken og betingelserne for videnskabelig kommunikationsproces, specielt med henblik på sovjetisk lingvistik og har arbejdet med et projekt om forholdet mellem sovjetisk sprogteori og sprogplanlægning. Hun har endvidere som deltager i tværfagsudvalget om minoritetsforhold beskæftiget sig med forholdet mellem minoritet og sprog.

På det pædagogiske område er Jørgen Harrit i gang med udarbejdelsen af en lærebog i dansk-russisk og russisk-dansk oversættelse.

Inden for balkanistik har Jørn Qvonje færdiggjort en artikel om refleksivitet i bulgarsk og rumænsk og en artikel om possessiv dativ i græsk, bulgarsk, rumænsk og albansk og har iøvrigt forsket i de morfosyntaktiske balkanismer.

Inden for den *litterære sektion* har medarbejderne overvejende været beskæftiget med litteraturhistoriske emner. Således har Carl Stief arbejdet på en monografi om Maksim Gor'kij og Peter Ulf Møller har som disputats indleveret et arbejde om Tolstoj og kønsmoraldebatten i russisk litteratur i 1890'erne, et emne han også har beskæftiget sig med i en bredere kulturel sammenhæng i en færdiggjort tidsskriftartikel om Čechov og seksualmoraldebatten i Rusland efter Kreutzeronaten. Også Eigil Steffensen har i sit arbejde med den teknologiske revolutions afspejling i sovjetlitteraturen specielt perspektiveret litteraturen i forhold til kultur og samfund.

Uden for russisk litteratur forbereder Per Jacobsen en elektronisk behandling af tre serbiske modernisters (Dučić, Rakić og Petković-Dis) digte, et projekt i samarbejde med det serbiske videnskabsakademi i Beograd og med henblik på en undersøgelse af symboler hos de tre digtere.

Carl Stief samler materiale til *Vendernes historie*.

På det *historisk-samfundsfaglige område* er to kollektive projekter blevet videreført: dels arbejdet med seri-

en »Problemer i Ruslands og Sovjetunionens historie« under hovedredaktion af Niels Erik Rosenfeldt, dels den løbende bibliografi vedrørende østeuropæisk historie og samfundskundskab, »Østindex«, under redaktion af Knud Rasmussen og i samarbejde med Universitetsbiblioteket på Amager, støttet af Nordiska komittén för öststatsforskning.

Individuelt har Bjarne Nørretranders videreført sikkerhedspolitiske studier, herunder specielt problemer vedrørende den vestlige politik overfor Sovjetunionen og Østeuropa, og offentliggjort en afhandling om »Polens krise og Europas sikkerhed«. Knud Rasmussen har offentliggjort to afhandlinger vedrørende det 16. århundredes Rusland samt videreført udarbejdelsen af bd. 4 om det 16. århundrede til serien »Problemer i Ruslands og Sovjetunionens historie«. Niels Erik Rosenfeldt har offentliggjort et bidrag om »Kommunikationsbarrierer mellem Danmark og Østeuropa« samt udarbejdet tre afhandlinger under udgivelse i internationale tidsskrifter: »The Consistory of the Communist Church«: The Origins and Development of Stalin's Secret Chancellery«, »Paradigms of Periodization« og »Purges and Evidence«. Endvidere har han fortsat studier over »Stalins system« og indledt studier over aspekter af sovjetisk sikkerheds- og udenrigspolitik. Carsten Pape har videreført arbejdet på en monografi om lokalforvaltning og liberalisme i Rusland 1870-1890 og på et bidrag om »Revolutionen 1905« til bd. 5 i serien »Problemer i Ruslands og Sovjetunionens historie«. Bronislaw Swiderski har offentliggjort en artikel om »Den polske familie som politisk fænomen i det 19. og 20. årh.«, færdiggjort afhandlinger om censuren i Polen 1945-1981 og om »Polens eller statstikkens krise?« samt videreført arbejdet på et større projekt om »Revolutionsgruppe og revolutionsparti i Polen i det 19. årh.«

Extra-institutionelt har den historisk-samfundsfaglige gruppe fortsat fungeret som administrativt og koordinerende centrum for det fællesnordiske forskningsprojekt »Kontinuitet og forandring i Sovjetunionen« indenfor rammerne af Nordiska komittén för öststatsforskning under ledelse af Bjarne Nørretranders. Endvidere har man på grundlag af given bevilling videreført arbejdet med oprettelsen af faget øststatskundskab med henblik på igangsættelse fra september 1983.

Som gæst ved instituttet har Emanuel Halicz arbejdet på et projekt vedrørende forholdet mellem Rusland og de skandinaviske lande.

Redaktionsvirksomhed:

Per Jacobsen, Helen Krag og Eigil Steffensen er medlemmer af redaktionen af Svantevit, Dansk Tidsskrift for Slavistik.

Kristine Heltberg, Bjarne Nørretranders, Knud Rasmussen og Carl Stief er medlemmer af redaktionskomiteen for instituttets skriftrækker.

Knud Rasmussen er redaktør ved »Østindex«, den løbende bibliografi vedr. østeuropæisk historie og samfundsforhold, der videreføres i samarbejde med Universitetsbiblioteket på KUA.

Kristine Heltberg er medlem af redaktionen af Acta Linguistica Hafniensia.

Niels Erik Rosenfeldt er hovedredaktør af serien »Problemer i Ruslands og Sovjetunionens historie« (forberedelse af bind 4 og 5 til udgivelse).

Bjarne Nørretranders er medlem af formandskabet for det sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg, formand for Nordisk komité for øststatsforskning og medlem af bestyrelsen for International Committee for Soviet and East European Studies.

Publikationer:

Heltberg, Kristine, 1982: Nekrolog over Gunnar Bech, Københavns Universitets Årbog 1981, s. 3-6.

Hougaard, Christian, 1981: Husgerningsverber i slaviske og dansk. En kontrastiv semantisk analyse. – Slavica Othiniensia 4, s. 3-26. Odense, udsendt februar 1982.

– 1982: Danish versus Russian. A short contrastive analysis of the verb. – Papers and Studies in Contrastive Linguistics. Vol. fifteen, s. 13-53. Poznań.

– 1982: Deciphering the Shorthand Diary of Dostoevsky's Wife. – National Shorthand Reporter, s. 40-41. Vienna, Virginia, USA.

Jacobsen, Per, 1982: »Koncepcija jezika u romanu TO Milovana Danojlića«, Književnost 1-2, s. 120-23, Beograd.

– 1982: Srpskohrvatski glagolski prilozi. – Zbornik MSC 10, s. 141-46, Beograd.

– 1982: Srpska narodna književnost u Danskoj u XIX veku. – Zbornik MSC 11, s. 247-53, Beograd.

– 1982: Tematske i ključne riječi u Baladama Petrice Kerempuha. – Gesta 4/5, s. 43-46, Varaždin.

Krag, Helen Liesl, 1982: Sovjetunionens mange sprog. Mål og midler i sovjetisk sprogpolitik. – Københavns Universitets Slaviske Institut, Rapport 5, 87 s.

– 1982: Sovjetisk nationalitetspolitik. Den sproglige dimension. – Øststatsforskning vol. 10, nr. 3, s. 38-59, Uppsala.

Nørretranders, Bjarne, 1982: Polens Krise og Europas sikkerhed. – Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalgs årsberetning, bd. I, s. 176-96, København.

Rasmussen, Knud, 1982: Das Hodoeporicon Ruthenicum von Jacob Ulfeldt – eine Quelle zur russi-

- shen oder zur dänischen Geschichte? – Wolfenbütteler Forschungen, Band 21, s. 177-92.
- 1982: Bojarstyre – brud eller kontinuitet? – Svan-tevit VIII, nr. I, s. 61-71.
- Rosenfeldt, Niels Erik, 1982: Kommunikationsbarrierer mellem Danmark og Østeuropa. – Sprog-læseren, Konferencenummer, 13/2-1982, s. 78-82.
- Steffensen, Eigel, 1982: Tjechov. Digteren, virkeligheden, drømmen. – Forlaget Vindrose, 248 s. København.
- 1982: Sovjetlitteraturen og den teknologiske revolution. – Dansk udsyn, nr. 2, s. 103-16, Askov.
- Swiderski, Bronislaw, 1982: Den polske familie som politisk fænomen i det 19. og 20. århundrede. –

Østnyt, Nyhedsbrev fra Selskabet for Østeuropa-studier, 4. årgang, nr. I, s. 24-28, Århus.

Gæsteforelæsninger:

Helen L. Krag har holdt gæsteforelæsninger ved universiteterne i Ålborg og Odense. Niels Erik Rosenfeldt har holdt gæsteforelæsning ved University College of Swansea, Centre of Russian and East European Studies. Eigel Steffensen har holdt gæsteforelæsning ved Åbo Akademi, Finland. Carl Stief har holdt gæsteforelæsninger ved universiteterne i Tromsø og Bergen.

Erik Adrian

Orientaliske sprog

I 1981 oprettedes et centralinstitut, som omfatter efterfølgende 4 institutter: Centralasiatisk Institut, Institut for Indisk Filologi, Institut for Iransk Filologi og Semitisk Institut.

1: Centralasiatisk Institut

Stab:

Lektorer: Kåre Thomsen Hansen og Iben Raphael Meyer.

Undervisningsassistenter: 3. Teknisk-administrativt personale: 1/5.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde omfatter det altaiske sprogområde, som består af tyrkisk, mongolsk og manju-tungusisk, hvis fælles træk enten kan skyldes genetisk slægtskab eller gensidige lån. Endvidere tibetansk, som er en forudsætning for til fulde at forstå de lamaistiske, mongolske tekster, der er oversat fra tibetansk. Dette fag varetages for øjeblikket af undervisningsassistenter.

I fortsættelse af dansk forskningstradition koncentrerer instituttet sig om historiske og sammenlignende sprogstudier, så meget mere som en synkronisk udforskning af disse sprog ville forudsætte en uindret adgang til de pågældende sprogområder.

Tyrkisk:

Som det bedst udforskede af de altaiske sprog (på grund af kontakten med Europa), og som det sprog, der har de ældste mere omfattende kilder (8. årh.), selv om disse langt fra er éntydige, må tyrkisk indtage en central plads inden for altaistikken; turkologien, der på instituttet udgør en selvstændig disciplin, kommer derved naturligt til at danne grundlaget for udredningen af de komplicerede berøringer inden for hele det altaiske sprogområde.

Af central betydning er rekonstruktionen af den tyrkiske vokalisme (K. Thomsen Hansen og I. Raphael Meyer), hvor bl.a. udviklingen af vokalharmonien helt har tilsløret de oprindelige forhold; dette gør sig forøvrigt også gældende for mongolsk og manjutungusisk.

Som det mest afvigende af de tyrkiske sprog indtager tjuvassisk med sit ældste sprogrtrin, de Volgabulgariske gravindskrifter fra det 14. årh., en nøglestilling, både for den interne tyrkiske rekonstruktion

og for hele det altaiske problem (K. Thomsen Hansen og I. Raphael Meyer).

En sproghistorisk analyse af dette materiale danner tillige forudsætningen for forståelsen og udskillelsen af de tidlige låneord i ungarsk af tjuvassisk type, overtaget under de tidligste berøringer mellem ungarsk og tyrkisk (K. Thomsen Hansen).

Mongolsk:

Selv om de altaiske sprog, sammenlignet med indo-europæisk, kun frembyder få ældre kilder, og selv om mange dialekter endnu er udforskede eller kun mangelfuldt beskrevet, synes den indo-europæiske genetiske metode med held at kunne anvendes på altaisk, der på sin side kan yde væsentlige bidrag til en etablering af en almindelig sammenlignende metode, der ikke kun har sit udspring i indo-europæisk.

Som led i disse sammenlignende studier er det mongolske skriftsprog, overleveret først fra det 13. årh. men til dels repræsenterende et endnu ældre sprogrtrin, genstand for en undersøgelse med henblik på en skelnen mellem primære, dvs. oldmongolske notationer, og sekundære notationer, dvs. notationer, der repræsenterer udtalen i det 13. årh. (K. Thomsen Hansen).

Manju-tungusisk:

Manju-tungusisk er, sammenlignet med tyrkisk og mongolsk, mindre veludforsket. Dette skyldes til dels, at næsten alle manju-tekster er oversættelser fra kinesisk og kun har været genstand for ringe interesse.

En række autentiske manjuriske tekster af shamanistisk indhold er imidlertid nu i samarbejde med østasiatisk institut i Köln under bearbejdelse med henblik på udgivelse (I. Raphael Meyer).

K. Thomsen Hansen

2: Institut for Indisk Filologi

Stab:

Professor: Hans Hendriksen. Lektor: Ivo Fišer. Kandidatstipendiat: Christian Lindtner.

Eksterne lektorer: 1. Undervisningsassistenter: 2. Teknisk-administrativt personale: 1/5.

Forskningsvirksomhed:

Omfatter i almindelighed filologiske og lingvistiske studier over religiøse, litterære og andre tekster og deres indhold fra de ældste tider og frem til nutiden.

Et område for særlig forskningsaktivitet er buddhologien der bl.a. omfatter en historisk-filologisk bearbejdelse af tekster på pali, sanskrit, tibetansk og kinesisk.

Igangværende forskningsaktivitet:

Udarbejdelse af bidrag til belysning af klassisk indisk litteraturhistorie (*kāmasāstra*) og kulturhistorie (I. Fišer, delvis i samarbejde med E. Strandberg).

Artikler til Pali Tipiṭakam Concordance (I. Fišer m. E. Strandberg). Udarbejdelse af en oversigt over verdens sprog til brug for folkeskolelærere (F. Thiesen).

Udarbejdelse af tolkeordliste (norsk/dansk-urdu/hindi) og lærebog i urdu (F. Thiesen, delvis i samarbejde med G. Shabbir).

Grammatik over det moderne indo-ariske sprog Himachali (H. Hendriksen). Hinduismen. Livs- og verdensanskuelse (C. Lindtner).

Indisk filosofi. En indføring i de klassiske systemer (C. Lindtner). A Miscellany of Buddhist Studies (redaktør og bidragsyder C. Lindtner). Kritisk udgave (sanskrit-tibetansk) af Kambalas Ālokaṃālā (C. Lindtner). Kritisk udgave af Śāntarakṣitas Tattvasiddhi (sanskrit-tibetansk) og andre ældre tantriske tekster (C. Lindtner).

Redaktionsvirksomhed:

H. Hendriksen er medlem af Videnskaberne Selvkabs komité for A Critical Pāli Dictionary.

C. Lindtner er redaktør og udgiver af serien »Indiske Studier« hvoraf 4 bind hidtil er udkommet. Dens formål er dels at samle danske bidrag til den internationale indologiske og buddhologiske forskning, dels at udbrede det almindelige kendskab herhjemme til indisk religion, filosofi og kultur.

Publikationer:

Hendriksen, H.: The words for »eye-brow« in Indo-Aryan and Indo-European. – Monumentum Georg Morgenstierne, Leiden. 4 s.

Lindtner, C.: Nāgārjunas filosofiske værker. – Indiske Studier 2, København. 264 s.

– Poul Tuxen, Yoga. – Indiske Studier 3, København (genoptryk med efterord). 232 s.

– Nagarjuniana. – Indiske Studier 4, København (disputats). 328 s.

– Aṣṭāvakra Sang. – København. 60 s.

– Adversaria Buddhica. – WZKS 26 (1982). 27 s.

– (i samarbejde med andre): Buddhismen, tanker og livsformer. – København. 216 s.

Thiesen, F.: A Manual of Classical Persian Prosody with chapters on Urdu, Karakhanidic and Ottoman prosody. – Wiesbaden. 300 s.

– Nogle betragtninger over sprogets medvirken ved dannelsen af verdensbilledet. – Dansk som fremmedsprog. Lærerforeningens Materialeudvalg, København. 27 s.

Rejser:

H. Hendriksen har gæsteforelæst i Uppsala i oktober (»Helmer Smiths indsats ved udforskningen af singhalesisk«). C. Lindtner har gæsteforelæst ved universitetet i Hamburg (»Recent research on Nāgārjunā«), i Stockholm (»On Bhavya's Ratnapradīpa«) og Oxford (»Bhavya's critique of Yogācāra«).

Chr. Lindtner

3: Institut for Iransk Filologi

Stab:

Professor: Jes P. Asmussen. Lektor: F. Vahman. Seniorstipendiat: Bodil Hjerrild Carlsen.

Teknisk-administrativt personale: 1/5.

Forskningsvirksomhed:

Fortsat arbejde med jødisk-persiske tekster (2 afhandlinger er blevet trykt i årets løb, og en tredje er under udarbejdelse) stilende mod udgivelsen af en række tekstkritiske anoterede udgaver (Jes P. Asmussen), afsluttende arbejde med den middelpersiske Artay Viraz-tekst med oversættelse og kommentar og med computerbehandlingen – første forsøg af denne art i iransk leksikografi – af totalglossaret (F. Vahman) samt fortsatte studier (2 afhandlinger under udgivelse) i sasanidisk retshistorie med særligt henblik på kvindens stilling (Bodil Hjerrild Carlsen).

Publikationer:

Jes P. Asmussen, 1982: Muhammed – Jesus – Abraham, kristendom og jødedom i Koranen. – G. E. C. Gad, København, 128 sider.

– 1982: The Sogdian and Uighur-Turkish Christian Literature in Central Asia Before the Real Rise of Islam: A Survey. – Indological and Buddhist Studies. Volume in Honour of Professor J. W. de Jong on his Sixtieth Birthday, Canberra, s. 11-29.

– 1982: Visdommen i den jødisk-persiske litteratur. – Carlsbergfondet, Frederiksborgmuseet, Ny Carlsbergfondet – Årsskrift 1982, København, s. 8-17.

– 1982: Tanker om Iran før og efter Ajatullah Khomeini's magtovertagelse. – Aabenraa Statsskoles Aarskrift 1982, Aabenraa, s. 29-31.

Jes P. Asmussen

4: Institut for Semitisk Filologi

Stab:

Professor: Frede Løkkegaard. Lektorer: Svend Søndergaard og Judith Winther. Adjunkt: Kerstin Eksell. Kandidatstipendiat: Ellen Wulff.

Eksterne lektorer: 1. Undervisningsassistenter: 2. Teknisk-administrativ personale: 1.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde er sprog, kultur og religion indenfor det semitiske sprogområde (med undtagelse af akkadisk). Hovedvægten ligger på arabisk og hebraisk samt den islamiske og jødiske kultur.

Frede Løkkegaard har fortsat sin forskning over spansk-arabisk digtning med detailanalyser af lingvistiske og metriske elementer indenfor Ibn Quzman's digtning. Der tilsigtes en undersøgelse af topoi og troper i en sammenligning mellem den spansk-arabiske og den østlige digtning i et forsøg på at opklare problemet om forløbet af påvirkningen.

Nogle forskningsresultater inden for ugaritologien offentliggøres i *Ugarit-Forschungen* bd. 14, 1982 (Frede Løkkegaard).

Svend Søndergaard har færdiggjort og afleveret et afsnit om Islam (indledning, tekster og noter) til antologien *Religionshistoriske tekster*.

Kerstin Eksell har færdiggjort tre arbejder vedrørende moderne arabisk sprog: 1) *On participles with an /n/-element in some Arabic dialects*, 2) *On the use of the verbal active participle in Northern Arabian narrative texts*, 3) *On the origin and development of d/l-particles as genitive exponents in Arabic dialects*. Hun har endvidere udarbejdet artiklen: Lawrence Durrell's »Alexandria Quartet« and Naguib Mahfouz' »Miramar« – a comparison.

Judith Winther har færdiggjort artiklen: *Transvaluering og transformation af traditionelle jødiske religiøse begreber i den socialistiske zionismes ideologi/verdslig-politiske religion, der indgår i bogen Zionismen og Israel: Religion – Ideologi – Stat, belyst ved det moderne Israel som eksempel*. Hun er ved at udarbejde et bidrag om israelsk og palæstinensisk litteratur til en af Gads Forlag planlagt udgivelse om litteratur uden for Europa.

Judith Winther og Hanne Friis har fortsat deres arbejde med en hebraisk-dansk ordbog.

Judith Winther har foretaget undersøgelser over temaet Kabbalah og den religiøse diskurs.

Rejser:

Judith Winther foretog i december 1982 en forskningsrejse til Israel i forbindelse med projekterne om israelsk og palæstinensisk litteratur og hebraisk-dansk ordbog.

Judith Winther

5: Østasiatisk Institut

Stab:

Professorer: Søren Egerod og Olof Lidin. Lektorer: Birthe Arendrup, Viggo Brun, Simon Heilesen, Mette Laderrière, Leif Littrup og Robert Tung. Udenlandsk lektor: Yoichi Nagashima. Forskningsrådsstipendiater: Poul Andersen og Inga-Lill Hansson.

Undervisningsassistenter: 7. Teknisk-administrativ personale: 2.

Forskningsvirksomhed:

Forskningsvirksomheden ved Østasiatisk Institut spænder vidt; i geografisk henseende fra det burmansk-tibetanske sprogområde i vest til det malayopolynesiske i syd og øst til de japanske, kinesiske og koreanske mod nord og nordøst; med hensyn til emner både sproglige, kulturelle, samfundsmæssige og historiske; og i historisk henseende fra ældste tid og op til vor tid.

Igangværende forskning:

Kinesisk afdeling: Der forskes i finalpartikler i syd kinesisk og i kinesiske religioner, ligesom en beskrivelse af Mlabri-sproget fra Nordøstthailand er påbegyndt (Egerod). Arbejdet med en analyse af Lao She og hans værker samt af kinesisk undergrundslitteratur er fortsat (Tung). Forskningen i moderne kinesisk grammatik, især i sprogets aspektforhold, fortsættes og har koncentreret sig om en større anmeldelsesartikel (Arendrup). Undersøgelserne af moderne kinesisk verdenshistorieskrivning har koncentreret sig om opfattelser af legitimitetsbegrebet, og der fortsættes med undersøgelser af lokaladministration i Shandongprovinen (Littrup). Fraktionsdannelsens betydning for udformningen af den økonomiske politik i Kina udforskes i fortsættelse af under-

søgelsen af reformer i moderne kinesisk økonomi (Brødsgaard). Arbejdet med en grammatisk beskrivelse af Akha-sproget og bearbejdelse af rituelle Akha-tekster er fortsat og udvidet med en sammenligning med fire sprog fra Hani-sproggruppen i Sydchina (Hansson); ligesom der fortsat arbejdes på en beskrivelse af den taoistiske liturgiske tradition samt på et analytisk og deskriptivt katalog over den taoistiske kanon, *Dao-zang* (Andersen).

Japansk afdeling: Der forskes i Ogyū Sorai's (1666-1728) politiske filosofi, i japansk religion, i den moderne forfatter Abe Kōbō's filosofi samt i den kinesiske filosof Mo Ti's fredsfilosofi (Lidin). Arbejdet med *kabuki*-skuespilleren Yoshizawa Ayame (1673-1729) er fortsat med særlig henblik på en analyse af hans betydning for efterfølgerne. Der arbejdes desuden på et kompendium til grammatikundervisningen (Laderrière). Der forberedes en oversættelse med kommentar af Abe Kōbō's skuespil »*Tomadachi*« (venner), og der arbejdes på en analyse af Kume Kunitake's »*Beiō kairan jikki*« (beretning fra rundreisen i USA og Europa, 1878) med særlig henblik på japanernes møde med Danmark (Nagashima). Endvidere er arbejdet med en beskrivelse af Ainusproget med særlig henblik på Shizunai-dialekten fortsat (Refsing).

Afdelingen for kinesisk kunst og kultur: Der arbejdes fortsat med Wang Hui's Nanxuntu malerier af Kangxi kejserens rejse til Sydchina 1689 og beslægtede hofværkstedsarbejder, ligesom et større studium af moderne kinesisk billedkunst og kulturpolitik forventes afsluttet i 1983 (Helesen).

Thai afdeling: Arbejdet med lokalmedicinsk tradition i Nordthailand er i sin afsluttende fase, og der forskes desuden i arbejderbevægelsen i Thailand (Brun).

Koreansk afdeling: Der arbejdes på koreansk shamanisme og en kulturhistorisk beskrivelse af Korea (Shin).

Vietnamesisk afdeling: Der er for tiden ingen forskere tilknyttet afdelingen.

Afdelingen for stillehavsforskning: Analyse af bellonesiske fejder ud fra indsamlet primærmateriale der strækker sig over 25 generationer (Kuschel).

Fagligt udviklingsarbejde og forskningsorganisatoriske funktioner:

Søren Egerod er redaktør af *Acta Orientalia* (København) og medredaktør af *Acta Linguistica Hafniensis* samt medlem af den styrende komité for

kinesiske forskningsprojekter organiseret for European Science Foundation af European Association of Chinese Studies.

Olof Lidin er i redaktionskomitéen for *The Journal of Intercultural Studies* (Hirakata, Japan) og desuden sekretær og fra september formand for European Association for Japanese Studies. Han var organizer af International Conference of EAJS i Haag, september 1982.

Leif Littrup er kasserer for European Association of Chinese Studies.

Viggo Brun (formand), Olof Lidin og Leif Littrup er medlemmer af Københavns Universitets arbejdsgruppe for et østasiatisk områdestudium.

Østasiatisk Institut var sammen med Centralinstituttet for Nordisk Asienforskning og Østasiatisk Institut, Århus Universitet arrangør af Sandbjergsymposiet 5.-9. november 1982 med titlen »China in the Eighties and Beyond« (Arendrup og Littrup).

Publikationer:

- Brun, Viggo, 1982: Workers and Labour Unions in Thailand. – AMPO: Japan-Asia Quarterly Review 14.2, s. 50-59, og 14.3, s. 50-57.
- 1982: Arbejdere og faglig organisering i Thailand. – Thailand-Nyt nr. 12, s. 4-11.
- 1982: Den filippinske arbejderbevægelses historie. – Thailand-Nyt nr. 12, s. 33-37.
- Brødsgaard, Kjeld Erik, 1982: Det kinesiske udviklingsparadigme. – Grus nr. 7, s. 63-83.
- 1981/82: Justering fortsat nøgleordet i kinesisk økonomi. – Kontakt nr. 3, s. 6-10.
- Egerod, Søren, 1982: Tre kinesiske digte. – Danmark-Kina nr. 72, p. 14-15.
- og Mantaro J. Hashimoto, 1982: Concord, vowel harmony, and accents – A typo-geographical view of suprasegmental government. – Computational Analyses of Asian & African Languages No. 19, pp. 1-21.
- 1981: The drunk sea captain. A letter from the Siamese Barcalão to the Governor of Tranquebar dated 11 December 1703. – Annual Newsletter of the Scandinavian Institute of Asian Studies No. 15, pp. 3-20.
- 1982: How not to split tones – the Chaozhou case. – Fangyen 1982, s. 169-73 (For the 15th International Conference on Sino-Tibetan Languages and Linguistics, Peking 1982).
- Hansson, Inga-Lill, 1982: A Phonological Comparison of Akha and Hani. – Linguistics of the Tibeto-Burman Area, 7.1, s. 63-115.
- Lidin, Olof, 1982: A. E. Nordenskiöld i Japan 1879. – The Journal of Intercultural Studies No. 8, 15 s.
- 1982: Ogyū Sorai's Thinking in 1706. – Monograph Series, Østasiatisk Institut, Oslo Universitet, 20 s.

- 1982: Anmeldelse: H. Carl Trolle Steenstrup: Ho-jo Shigetoki (1198-1261) and his Role in the History of Political and Ethical Ideas in Japan. – Historisk Tidsskrift 82.1, s. 185-87.
- Littrup, Leif, 1982: Local Administration in Ming and Early Qing – A Case of Subcontracting? – R. P. Kramers, ed., China: Continuity and Change, (Zürich, 1982), s. 111-20. (Papers of the XXVIIth Congress of Chinese Studies).
- Nagashima, Yoichi, 1982: Affaldsmennesker og andre mennesker. – Politikens kronik, d. 15. juli 1982.
- Refsing, Kirsten, 1982: Personal Affixes in the Shizunai Dialect of Ainu. – Chi'iki kenkyūjo nenpō (Annual Report of the Regional Research Institute) 4, s. 101-18.
- Shin, Huy Dong, 1982: Some Remarks on the Hereditary Shamanism, TANGOL, in Korea. – Papers of the 6th Conference of Association for Korean Studies in Europe. Publ. by Korea Research Foundation, (Seoul 1982) (engelsk og koreansk), s. 91-102 og 367-76.

Gæster og rejser:

Professor Li Rong, Beijing, opholdt sig ved instituttet i marts og april og forelæste over kinesisk lingvistik.

Mrs. Chalida Rojanawathanavuthi, Bangkok, har siden september arbejdet ved instituttet med Thai dialektologi på et dansk statsstipendium.

Afdelingen for stillehavsforskning har i september og oktober haft besøg af en bellonesisk informant, Sengeika Tepuke.

Søren Egerod opholdt sig i august og september i Korea, Hong Kong, Kina og Thailand for at indsamle materiale til sine studier af sydkinesiske dialekter og sprog i Thailand. I november forelæste han ved universiteterne i Bergen og Helsinki.

Olof Lidin opholdt sig fra begyndelsen af november ved National Institute of Japanese Literature i Japan for at arbejde med tekster til Japans intellektuelle historie i 1700-tallet. Han har holdt gæsteforelæsnings i Lund og Tokyo.

Viggo Brun opholdt sig i januar i Thailand for at samle materiale om fagbevægelsen.

Inga-Lill Hansson opholdt sig i august ved Minoritetsinstituttet i Kunming, Kina, og i september og oktober i Nordthailand for at indsamle materiale til sine Hani og Akha studier.

Poul Andersen opholdt sig i Paris i april og maj med henblik på samarbejde med øvrige deltagere i *Dao-zang* projektet.

Huy Dong Shin opholdt sig i august i Korea for at arbejde på projektet om shamanisme.

Leif Littrup

Klassiske sprog

1: Institut for Græsk og Latinsk Middelalderfilologi

Stab:

Docent: Jørgen Raasted. Lektorer: Sten Ebbesen og Brian McGuire. Seniorstipendiat: Kirsten Grubb-Jensen.

Teknisk-administrativt personale: 1/2.

Forskningsvirksomhed:

IGLMs forskningsområde er den europæiske middelalderlige kultur belyst af skriftlige kilder på datidens to internationale sprog, latin og græsk. Den middelalderlige litteratur er overleveret til eftertiden i håndskrevne bøger. Udforskningen af dette materiale kræver for det første en registrering af, hvad der faktisk er overleveret (hvilke værker, af hvilke forfattere, fra hvilken tid...). Dernæst må materialet gøres nemmere tilgængeligt ved at der trykkes videnskabeligt gennemarbejdede udgaver af teksterne. Endelig må teksterne fortolkes – anvendes som kilder til opklaring af de spørgsmål, nutiden gerne vil stille om middelalderlige menneskers virke og meninger. Et karakteristisk træk ved arbejdet på IGLM er, at alle faser i udforskningen af de græske og latinske kilder dyrkes: håndskrifter bliver opsporet og beskrevet, tekster bliver udgivet, og de bliver fortolket. Til gengæld er det ikke alle typer tekster, instituttets medarbejdere beskæftiger sig med. Man koncentrerer sig om nogle emnekredse, nemlig (a) lingvistik og filosofi, især logik; (b) den ortodokse kirkes musik; (c) kulturfænomener med særlig tilknytning til munkeordenerne. Derudover arbejdes der (d) med registrering af samtlige de latinske håndskriftsfragmenter som befinder sig i Danmark, uanset hvilken slags litteratur, de indeholder. De filosofi- og musikhistoriske studier har igennem hele IGLMs historie spillet en særlig rolle, idet instituttet fungerer som samlingspunkt for den forskning der ligger bag Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs udgave af de danske middelalderfilosofers arbejder, Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi, og Union Académique's udgave af de byzantinske musikalske tekster, Monumenta Musicae Byzantinae. På dette grundlag har IGLM udviklet sig til et sted, hvortil såvel danske som udenlandske udforskere af middelalderlig filosofi og byzantinsk musik søger (der er permanent en eller flere gæsteforskere), og som selv leverer deltagere til internationale projekter inden for disse felter. Udover at dyrke sine særlige forskningsområder har IGLM i en årrække via den såkaldte Middelaldercentral søgt at befordre et bredt

samarbejde mellem alle de personer fra mange forskellige institutter, som beskæftiger sig med europæisk middelalder. Hovedmidlet har været en række »frokostmøder« med samtale, korte præsentationer af ny forskning og diskussion. Middelaldercentralen blev i 1982 nedlagt, da der i tilknytning til IGLM oprettedes et tvær-institutionelt Center for Europæiske Middelalderstudier, som ikke blot viderefører Middelaldercentralens virksomhed, men også ved andre aktiviteter bestræber sig på alment at fremme beskæftigelsen med middelalderlige emner ved Det humanistiske Fakultet.

Lingvistikken og filosofiens historie:

Der er i 1982 blevet arbejdet på flg. udgaver: (1) en anonym serie kvæstioner (undersøgelser) fra det 14. årh. til Petrus Hispanus' håndbog i logik. Publiceret i instituttets tidsskrift CIMAGL (se nedenfor) nr. 41. (J. Pinborg). (2) Tre logiske tekster tilskrevet den engelske filosof Bradwardine fra det 14. årh. Publiceret i CIMAGL 42. (J. Pinborg, N. J. Green-Pedersen samt L. O. Nielsen, Kirkehistorisk Institut). (3) Byzantinske forklarende noter til Aristoteles' skrift *Sophistici Elenchi*. Publiceret i CIMAGL 43. (S. Ebbesen samt forskningsstipendiat ved Institut for klassisk Filologi A. Bülow-Jacobsen). (4) Peter af Irlands kommentar fra ca. 1250 til Aristoteles' *Peri Hermeneias*. Uddrag publiceret i CIMAGL 43. (K. E. Dalgaard, på grundlag af speciale under vejledning af S. Ebbesen). (5) Simon af Favershams kvæstioner (ca. 1280) til Aristoteles' *Sophistici Elenchi*. Forventes publiceret i foråret 1983. (S. Ebbesen som leder af internationalt team). (6) Boethius de Dacias *Sophismata* fra 1270'erne. Til publikation i Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs serie *Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi* om nogle år. Meget arbejde mangler endnu. (J. Pinborg og Sten Ebbesen). (7) Petrus de Dacias astronomiske og aritmetiske arbejder (fra ca. 1290). Til publikation i samme serie 1983-84 (F. Saaby Pedersen). (8) J. Buridanus' kvæstioner fra 14. årh. til Aristoteles' *Topica*. Arbejdet ikke afsluttet. (N. J. Green-Pedersen).

En oversigt over tekster som stammer fra skoler i Erfurt i det 14. årh. blev publiceret i CIMAGL 41. (J. Pinborg).

Der blev arbejdet med kildeoversigt og fortolkning vedrørende: (1) De middelalderlige latinske kommentarer til Aristoteles' og Boethius' *Topica*. Håndskriftsmaterialet er gennemgået med påvisning af knap 100 forskellige værker, og udviklingen af den argumentationsteori, som knytter sig til begrebet 'locus' er blevet fulgt. Et mindre udvalg af tekster er udgivet. Dette flerårige forskningsprojekt er nu nedfældet i bogform. Publikation ventes i 1983. (N. J. Green-Pedersen). (2) Den middelalderlige lære om

logisk følge. Gennemgang af håndskriftmaterialet, genreinddeling, socialt miljø mm. Beskrivelse af teoriviklingen. Projektet ikke afsluttet (N. J. Green-Pedersen).

Endelig blev der arbejdet med følgende fortolkningssemner: (1) En 12. århundredes teori om grammatisk ukorrekt vedtægelse versus usandhed. Publikation i artikelform nært forestående. (S. Ebbesen). (2) Antik og middelalderlig beskæftigelse med det problem, at man kan tale om ting, der ikke er til, såsom fabeldyr. Publikation ventes 1983 i artikelform. (S. Ebbesen). (3) Samlet fremstilling af den middelalderlige filosofi (J. Pinborg). Dette projekt forblev på grund af prof. J. Pinborgs død på planlægningsstadiet. Forventes genoptaget af S. Ebbesen. Et beslægtet projekt fandt sin endelige afslutning i 1982, da *The Cambridge History of Later Medieval Philosophy* udkom. Dette værk var resultatet af et multinationalt samarbejde ledet af bl.a. J. Pinborg, og indeholder bidrag af J. Pinborg og S. Ebbesen.

Byzantinsk musik:

Arbejdet med udgivelse af den musikteoretiske traktat 'Hagiopolites' fra håndskriftet Paris, B. N. Ancien Fonds Grec 360 er blevet fortsat. En præliminær udgave forventes 1983. (J. Raasted). I fortsættelse af tidligere studier af 'Stichera', har der foregået en undersøgelse af overleveringen af de Stichera, der anvendtes ved gudstjenesterne i april måned (J. Raasted sammen med B. Schartau og N. Konstantinova). Denne undersøgelse vil fortsætte i 1983. I forlængelse af diskussionerne ved byzantinistkongressen i Wien 1981 (jfr. publikationslisten) er der blevet indsamlet materiale til belysning af forekomsten af kromatiske tonearter i middelalderlig byzantinsk musik; arbejdet vil blive fortsat. (J. Raasted).

Klosterliv:

En større undersøgelse af cisterciensernes rolle i Danmark er blevet afsluttet med publikation i bogform. (B. McGuire). Ligeledes er en oversættelse med indledning af Cæsarius af Heisterbach's Samtale om Mirakler afsluttet med publikation i bogform. (B. McGuire m.fl.). To artikler om exemplum-genren og cistercienserne er afsluttede. Publikation forventes 1983. (B. McGuire). En tidligere påbegyndt undersøgelse af venskab i senantik og middelalder, med særligt henblik på kirkefædrenes og klostresamfundenes holdning til begrebet, er blevet fortsat. Projektet vil kræve en hel del tid endnu. (B. McGuire).

Fragmentregistrering:

Flere hundrede fragmenter af et 1100-tals psalter, anvendt som tættmateriale i Compenius-orglets

bølge, er blevet identificeret. Analysen af en række interessante brudstykker af dødsufficiets responsorier fra det nævnte håndskrift ventes afsluttet i 1983. (J. Raasted sammen med lektor K. Ottosen, Århus Universitet).

Andet:

Der er blevet arbejdet på en undersøgelse af værdinormer hos Boccaccio og hans samtidige. Projektet ventes afsluttet 1983. (K. Grubb-Jensen under vejledning af B. McGuire).

Redaktionsarbejde m.m.:

Der blev i 1982 udgivet tre numre (41-43) af instituttidsskriftet *Cahiers de l'Institut du Moyen-Age grec et latin (CIMAGL)*.

J. Pinborg var medredaktør/konsulent ved tidsskrifterne *Classica et Mediaevalia*, *Vivarium* og *History and Philosophy of Logic*, tilsynsførende ved *Diplomatarium Danicum* og redaktør af *Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi*.

B. McGuire er indtrådt i redaktionen af *Vox Mediaevalis*.

J. Raasted har fungeret som medredaktør af *Monumenta Musicae Byzantinae* og underserien *Corpus Scriptorum de Re Musica*. Han er endvidere indtrådt i redaktionskomiteen for en nystiftet udgivelse, *Musica Antiqua Europae Orientalis* (Polen).

J. Pinborg og S. Ebbesen har fungeret som konsulenter for *National Endowment for the Humanities* (USA).

Publikationer:

Bülw-Jacobsen, Adam, & Sten Ebbesen, 1982: *Vaticanus Urbinas Graecus 35. An Edition of the Scholia on Aristotle's Sophistici Elenchi*. – *CIMAGL* 43, s. 45-120.

Dalgaard, Karen, 1982: *Peter of Ireland's Commentary on Aristotle's Peri Hermeneias*. – *CIMAGL* 43, s. 3-44.

Ebbesen, Sten, 1981: *Suprasegmental Phonemes in Ancient and Mediaeval Logic*. – *English Logic and Semantics from the End of the Twelfth Century of the Time of Ockham and Burleigh (Artistarium, Supplementa I)*. Nijmegen, s. 331-59.

– 1982: *Ancient scholastic logic as the source of medieval scholastic logic*. – *The Cambridge History of Later Medieval Philosophy*, Cambridge, s. 101-27.

– & Jan Pinborg, 1982: *Gennadios and Western Scholasticism. Radulphus Brito's 'Ars vetus' in Greek Translation*. – *Classica et Mediaevalia* 33, København, s. 263-319.

– 1982: *anm. af Guillelmi de Ockham Expositio su-*

- per libros Elenchorum, ed. F. del Punta. – Vivarium 20, Leiden, s. 142-53.
- Green-Pedersen, Niels Jørgen, 1982: Bradwardine (?) on Ockham's Doctrine of Consequences. An Edition. – CIMAGL 42, s. 85-150.
- Jensen, Kristian, 1982: Latinskolenes dannelse. – Antikken i Danmark 3 (Museum Tusulanums Forlag), København, 264 s.
- McGuire, Brian, 1982: The Cistercians in Denmark: Their Attitudes, Roles and Functions in Medieval Society. – Cistercian Studies 35, Kalamazoo, Michigan, 421 s.
- 1982: (red.): Triviallitteratur og samfund i latinsk middelalder: Caesarius af Heisterbach og hans 'Dialogus Miraculorum'. – Center for europæiske Middelalderstudier/Museet Holmen, Løgumkloster, 213 s.
- Raasted, Jørgen, 1981: The manuscript tradition of the Hagiopolites: A preliminary investigation on Ancien fonds grec 360 and its sources. – Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, 125: Überlieferungsgeschichtliche Untersuchungen. Berlin, s. 465-78.
- 1982: Zur Analyse der bulgarisch-griechischen Melodie des Doxastikons »Bogonachalnim manoveniem«. – Bolgarsko muzikoznanie 6, s. 68-85.
- 1982: Zur Melodie des Kontakions 'Ἡ παρθένος σήμερον'. – Musica Antiqua. VI. Acta scientifica, Bydgoszcz, s. 191-204.
- 1982: Monumenta Musicae Byzantinae og studiet af 1000 års græsk-orthodoks kirkesang. – Carlsbergfondet/Frederiksborgmuseet/Ny Carlsbergfondet. Årsskrift 1982, s. 33-37.
- 1982: Pulse and Pauses in medieval and post-medieval Byzantine chant. (XVI. internationaler Byzantinistenkongress, Wien, 4.-9. Oktober 1981. Akten. II. Teil, 7. Teilband: Symposion für Musikologie: Byzantinische Musik 1453-1832 als Quelle musikalischer Praxis und Theorie vor 1453. Leitung: Jørgen Raasted. – Jahrbuch der österreichischen Byzantinistik, 32/7, Wien, 63-72.
- 1982: XVI. int. Byz.kongr., Symposion für Musikologie...: Discussion (Summary). – ibidem, s. 131-40.
- Pinborg, Jan, 1981: A Logical Treatise Ascribed to Bradwardine. – Studi sul XIV secolo in memoria de Annelise Maier. Storia e Letteratura, Raccolta di Studi e Testi, 151, Rom, s. 27-55.
- 1981: Walter Burley on Exclusives. – English Logic and Semantics from the End of the Twelfth Century to the Time of Ockham and Burleigh (Artistarium, Supplementa I), Nijmegen, s. 305-30.
- 1982: The Cambridge History of Later Medieval Philosophy from the rediscovery of Aristotle to the Disintegration of Scholasticism, 1100-1600. Ed. N. Kretzmann, A. Kenny, J. Pinborg, E. Stump. Cambridge University Press, 1050 s.
- 1982: Medieval Philosophical Literature. – Ibidem, s. 11-42.
- 1982: Speculative Grammar. – Ibidem, s. 254-70.
- 1982: Remigius, Schleswig 1486. A Latin Grammar in Facsimile Edition with a postscript by J. Pinborg. – Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs Historisk-filosofiske Meddelelser 50:4, København, 84 s.
- 1982: Anonymi Quaestiones in Tractatus Petri Hispani I-III Traditae in Codice Cracoviensi 742 (Anno fere 1350). – CIMAGL 41, s. 1-170.
- 1982: The 14th Century Schools of Erfurt. Repertorium Erfordienae. – CIMAGL 41, 171-92.
- 1982: 'Opus Artis Logicae'. Three Logical treatises Ascribed to Thomas Bradwardine. – CIMAGL 42, 151-164.

Gæster og rejser:

Yukio Iwakuma (Kyoto, Japan) afsluttede i foråret mere end ét års ophold ved IGLM, hvorunder han studerede det 12. århundredes logik, forberedte en udgave af 'Ars Meliduna' og erhvervede licentiatgraden med afhandlingen 'Instantiae' (trykt i CIMAGL 38). Brian McGuire gæsteforelæste i foråret ved California Institute of Technology, Stanford, Univ. of California at Berkeley, og Western Michigan University. Jan Pinborg gæsteforelæste i juli og august ved Victoria University of Wellington, New Zealand. Clemens Kopp (Köln) har besøgt IGLM for sammen med Sten Ebbesen at undersøge den traditionshistoriske placering af Fallaciae ad modum Oxoniae. Nina Konstantinova (Burgas, Bulgarien) har siden september opholdt sig ved IGLM, hvor hun deltager i et projekt til undersøgelse af den håndskriftlige overlevering af en af de store byzantinske melodisamlinger, det såkaldte Sticerarion.

I juli måned studerede J. Raasted byzantinske og slaviske musikhåndskrifter i Bulgarien (Sofia og Rila-klostret) samt deltog i diskussioner om bulgarsk musiktradition på det musikvidenskabelige institut i Sofia.

Sten Ebbesen

2: Institut for Klassisk Filologi

For faget nygræsk henvises til Center for Nygræsk og Balkanistik.

Stab:

Professorer: Jerker Blomqvist og Johnny Christensen. Lektorer: Thorkild Breitenstein, Mogens Her-

man Hansen, Minna Skaft Jensen, Jørgen Mejer, Helle Salskov Roberts, Ole Smith og Christian Marinus Taisbak. Seniorstipendiater: Marianne Alenius og Patrick Kragelund. Forskningsrådsstipendiater: Lene Andersen og Karsten Friis-Jensen. Forskningsstipendiat: Adam Bülow-Jacobsen.

Teknisk-administrativ personale: 2.

IKF danner ramme om forskning i meget forskellige emner med det fællestræk at beherskelsen af græsk og/eller latin er en forudsætning for, at man kan behandle stoffet. For meget af instituttets forskning gælder det endvidere at kyndighed i benyttelse af håndskrevne bøger er af central betydning – arbejdet består her i at frembringe trykte udgaver af bøger, der ellers kun eksisterer i form af nogle få middelalderlige håndskrifter. Hovedemnerne er, og har længe været, sprogvidenskab, udgivelse og oversættelse samt kommentering af tekster, litteratur, filosofi, videnskabshistorie, historie, arkæologi og kunsthistorie. Ud over studiet af den klassiske oldtid danner IKF også rammen om studier af renaissancelatin og nygræsk.

Der er livlig kontakt med udenlandske forskere; i nogle tilfælde er der ligefrem tale om fællesprojekter med dem. Institutet har hvert år besøg af flere udenlandske forskere.

Forskningsvirksomhed:

Sprogvidenskab:

Da de klassiske sprogs udvikling kan følges over en periode af mere end tusinde år, danner de en naturlig grund for sproghistoriske studier; i øjeblikket er K. Friis-Jensen beskæftiget med Saxostudier som blandt andet vil gøre rede for forholdet mellem Saxos middelalderlige latin og dens antikke billeder. Århundreders udforskning af det græske og latinske sprog har afkastet en mængde empiriske resultater, som nu er let tilgængelige i lexikalske, grammatiske og bibliografiske håndbøger; dette materiale analyseres med den moderne lingvistik's metoder og begrebsapparat med det formål at sætte beskrivelsen af de antikke sprog på et nøjagtigt teoretisk grundlag, f.eks. i J. Blomqvists studier over græsk orddannelse. En række sprogvidenskabelige resultater, f.eks. vedrørende enkelte syntaktiske fænomener og enkelte ords semantik, fremkommer også ved arbejdet med de antikke teksters fortolkning som altid har været den klassiske filologis hovedopgave.

Udgivelse, kommentering:

Ole L. Smith har arbejdet med udgivelse af de middelalderlige kommentarer (scholier) til Aischylos, hvoraf bind 2, fasc. 2 er udkommet i år. Han fortsætter sine kollationer og tekstetablering vedr. bind II,

fasc. 1 og 3. Han forbereder en monografi om interpretationen af Aischylos' Syv mod Theben og et større arbejde om Pindar's 6. nemeiske ode. Han har desuden fortsat sine undersøgelser omkring den byzantinske filolog Demetrius Triclinius' virksomhed som kommentator til antik græsk tragedie og komedie, specielt vedrørende Euripides og de metriske scholier hertil. Thorkild Breitenstein arbejder fortsat med en tekstkritisk udgave af Archestratos fra Gela.

Græsk papyrologi:

Instituttets samling af græske papyri fra Ægypten har også i år været varetaget af forskerstipendiat A. Bülow-Jacobsen (Carlsbergfondet). Katalogiseringen af papyrussamlingen er nu afsluttet og den væsentligste aktivitet i årets løb har været arbejdet med fascikel III af Papyri Graecae Haunienses, som vil blive færdig i løbet af 1983. Det er for tiden helt usikkert, hvorvidt det vil blive muligt at fortsætte arbejdet med papyrusudgaven.

Herudover har der været arbejdet med adskillelse af papyruskartonnage i samarbejde med Firestone Library, Princeton, N. J. og Kemisk Laboratorium II, H. C. Ørsted Institutet.

Litterære undersøgelser:

Homer. I forbindelse med genudgivelsen af Chr. Wilsters danske oversættelse (udsendt 1979) forberedes to bind med Homerstudier, dels et kommenteret billedstof til belysning af kulturel baggrund og senere perioders benyttelse af Homer i billedkunsten (Helle Salskov Roberts), dels en artikelsamling om de vigtigste emner i nyere Homerforskning (Lene Andersen, Johnny Christensen og Minna Skaft Jensen, i samarbejde med forskere udefra).

Ovid og Shakespeare. Jørgen Mejer arbejder med en undersøgelse af de to forfatters beslægtethed med hensyn til verdensanskuelse og poetisk udtryksform.

Filosofi:

Troels Engberg-Pedersen har afsluttet sit arbejde med Aristoteles' redegørelse i Etikken for forholdet mellem begreberne lykke og moralsk god handling og mellem begreberne begær og fornuft. Afhandlingen *Aristotle's Theory of Moral Insight* (305 ss.), som er resultatet af dette arbejde, er blevet forsvaret for den filosofiske doktorgrad ved Københavns Universitet og er under udgivelse på Oxford University Press. Engberg-Pedersen har desuden arbejdet med udviklingen i erkendelsesteori og ontologi fra Platon over Aristoteles til stoikerne.

Jørgen Mejer arbejder med den antikke filosofis overlevering i oldtiden, med specielt henblik på do-

xografitraditionen (til den nye udgave af Ueberweg/Praechter).

Historie:

M. H. Hansen undersøger »politikere« i det athen-ske direkte demokrati. Undersøgelsen baseres på en registrant over samtlige kendte »politikere« fra 4. årh. Endvidere inddrages analogimateriale fra andre direkte demokratier, f.eks. de schweiziske Landsgemeinden. Samtidig undersøges modsætningsvis politikerbegrebet i dagens Danmark. Et spørgeskema med spørgsmålene »Hvad er en politiker?« og »Hvem er politikere?« er blevet omdelt til folketingsmedlemmerne, medlemmerne af en kommunalbestyrelse, de politiske medarbejdere ved DR, embedsmændene i et ministerium samt flere andre grupper. De flere hundrede indkomne besvarelser vil blive analyseret og sammenstillet med en undersøgelse af anvendelsen af ordet politiker i pressen, i sagprosa og i dansk skriftsprog i det hele taget, dels for at belyse politikerbegrebet i dag og dels for at give en historisk skitse over begrebets udvikling fra Holberg og fremad.

Arkæologi og kunsthistorie:

I fortsættelse af udgivelsen af fascikel 1 af Corpus Speculorum Etruscorum, der vedrører Nationalmuseets og Ny Carlsberg Glyptoteks etruskiske spejle, har Helle Salskov Roberts under et ophold på det danske akademi i Rom og ved studier i italienske museer haft lejlighed til at undersøge nye fund, der bl.a. ved fundkontekster med romerske mønter muliggør en betydelig præcisere datering af en større gruppe af denne oldsagstype end det hidtil ved traditionel stilanalyse har været muligt. Resultaterne heraf publiceres i en artikel i *Analecta Romana* i begyndelsen af 1983. Arbejdet med de etruskiske spejle danner også baggrunden for et bidrag om forfængelighed hos etruskerne i Nationalmuseets publikation til den store etruskerudstilling i Bredt i sommeren 1982. Endvidere har Salskov Roberts behandlet aspekter af det etruskiske dagligliv, har deltaget i et kollokvium på British Museum med henblik på dette museums nyindretning af dets italisk-etruskiske samling og er bidragsyder til en publikation i forbindelse hermed i 1983.

Nylatin:

Instituttet fortsætter sine bestræbelser på at udvikle et forskningsmiljø omkring renaissance- og humanistlatin, indtil videre især dansk nylatinpoesi. Renaissance latinforfattere så selv deres værker som en videreudvikling af den antikke litteratur, så området hører naturligt til inden for instituttets rammer.

Der er, så vidt midlerne har rakt, indkøbt bøger vedrørende nylatin til institutbiblioteket; der undervises regelmæssigt i nylatin; indtil 1. februar havde instituttet et eksternt lektorat i emnet; nylatin indgår nu i examensordningerne på både bifags- og hovedfagsniveau, og den ene af instituttets seniorstipendiater arbejder inden for området.

Karsten Friis-Jensen og Minna Skaft Jensen er medarbejdere på Gyldendals og Forskningsrådets »Projekt Dansk Litteraturhistorie«, hvortil de har udarbejdet en beskrivelse af latindigtningen i Danmark ca. 1450-1620.

Marianne Alenius har arbejdet med en undersøgelse af lærde kvinder i Danmark fra 1500 til 1800 og forbereder en latin-dansk udgave med indledning af Albert Thura: »Gynæceum Daniæ Literatum«, Altona 1732.

Religion og Bibelfortolkning:

Da Det nye Testamente er skrevet på et af de klassiske sprog, har der altid været mange berøringspunkter mellem klassisk filologi og bibelsk exegese. Også Det gamle Testaments apokryfe eller deuterokanoniske bøger er forfattet eller er i hvert fald blevet overleveret på græsk; for disses overlevering er også de antikke latinske oversættelser betydningsfulde. I tilknytning til arbejdet med en nyoversættelse til den svenske Bibelkommissions regi planlægger J. Blomqvist nogle studier netop over de apokryfe bøger. Foruden rene fortolkningsproblemer, især i Visdommens bog, drejer det sig om en studie over stil og kompositionsteknik i Anden Makkabærbog og en sammenligning af et formodentlig uægte dokument, der citeres i Første Makkabærbog, med lignende dokumenter i indskriftlig overlevering.

Kvindeforskning:

Helle Salskov Roberts har til Nationalmuseets publikation til Bredeudstillingen 1982 skrevet en almen oversigt over etruskiske kvinder byggende på billedstof og indskrifter, ligesom publikationen »Etruskerne. Mennesker i hverdagen« i vidt omfang behandler kvindeaspekter. Endelig havde Salskov Roberts ved et kollokvium i London i december 1982 lejlighed til at drøfte materiale vedrørende antik gynækologi med udenlandske kolleger.

Redaktionsvirksomhed m.v.:

Tre medarbejdere er ad hoc-konsulenter i det 16. og 17. århundredes danske latinlitteratur for en gruppe, der arbejder på en ny dansk litteraturhistorie til udgivelse hos Gyldendal.

To medarbejdere er tilknyttet Gyldendals projekt om en ny verdenslitteraturhistorie.

Medarbejdere har været gæsteforelæsere ved Göteborg Universitet, Columbia University, Fordham University, Princeton University, samt ved symposium i forbindelse med 18. assemblée générale de la Fédération internationale des études classiques, ved British Museum's 6th Italic Seminar og ved Institut for Etnologi og Antropologi.

En medarbejder er medlem af Den svenske Bibelkommissions arbejdsgruppe til oversættelse af de apokryfe bøger.

En medarbejder er fast anmelder ved Mathematical Reviews inden for de eksakte videnskabers historie.

En medarbejder fungerer som referee for tidsskriftet *Classical Philology*.

Instituttet har afholdt forskningsseminarer, såkaldte »onsdagskollokvier«, hvor instituttets medarbejdere har forelagt deres arbejde og diskuteret med kolleger og studerende.

En medarbejder er formand for Folkeuniversitetets styrelse i København, medlem af Folkeuniversitetsudvalget, studieleder for linjestudiet Antikken ved Folkeuniversitetet i København samt er sekretær i Platonselskabet.

Instituttet udgiver i samarbejde med foreningen Tusculum tidsskriftet *Museum Tusculanum*; til tidsskriftet er knyttet monografiserierne *Opuscula Graecolatina*, *Rudimenta Graecolatina*, *Ad Fontes. Opuscula Byzantina et Neograeca* og *Sources for Modern Greek History*.

En medarbejder deltager i redaktionen af *Classica et Mediaevalia*.

Publikationer:

Alenius, Marianne, 1981: Omkring den danske ur-oversættelse af Senecas Thyestes ved Leo Hjortsø, 1977. – *Museum Tusculanum*, 44-47, s. 147-60.

Andersen, Lene, 1982: Cicero: De divinatione (indlæg ved Religionshistorisk forenings symposium d. 20.-21. jan. 1982). – *Chaos*, særnummer om divination, s. 36-47.

Blomqvist, Jerker, 1982: Lärobok i grekiska för teologiska studier. Andra upplagan, fjärde tryckningen. – Liber, Lund, 160 s.

– 1982: Translation Greek in the Trilingual Inscription of Xanthus. – *Opuscula Atheniensia* 14, s. 11-20.

– 1982: Grekiska dialekter i mykensk tid. – *Museum Tusculanum*, 48-51, s. xx-xx.

– 1982: Grekiska – det levande språket. – *Hellenika*, 21, s. 3-5.

Bülow-Jacobsen, Adam, 1982: Three Ptolemaic Tax-Receipts from Hawara. P. Carlsberg 46-48. – *BICS* 29, s. 12-16.

– 1982: Vaticanus Urbinas Graecus 35. An Edition of the Scholia on Aristotle's *Sophistici Elenchi* (sammen med Sten Ebbesen, IGLM). – *CI-MAGL* 43, s. 45-120.

– 1982: The Oxyrhynchus Papyri vol. 49 (sammen med J. G. Whitehorne). – London, The Egypt Exploration Society, 00 s.

Hansen, Mogens Herman, 1982: The Athenian *Ecclesia* and the Assembly-Place on the Pnyx. – *Greek, Roman and Byzantine Studies*, 23, s. 240-49.

– 1982: When Did the Athenian *Ecclesia* Meet? – *Greek, Roman and Byzantine Studies*, 23, s. xx-xx.

– 1982: Afstemning ved Håndoprækning. – *Sfinx*, 5, s. 51-55.

Jensen, Minna Skafte, 1982: A note on Homer's use of the word *kranaos*. – *Classica et Mediaevalia* 33, s. 5-8.

Kragelund, A., 1982: Holberg og Seneca. Redigeret af Jørgen Mejer.

Kragelund, Patrick, 1982: Prophecy, Populism and Propaganda in the »Octavia«. – *Opuscula Graecolatina* 25. – København, 88 s.

– 1982: Abildgaard, kunstneren mellem oprørerne. – *Kritik*, 59, s. 53-73.

Mejer, Jørgen og Carlsen, H., 1982: Benedetto Luti: Atalanta and Hippomenes and other mythological paintings. – *Analecta Romana* X, s. 33-40.

Roberts, Helle Salskov, 1982: Etruskiske kvinder. – Nationalmuseets udstillingspublikation 1982, s. 37-40.

– 1982: Forfængelighed, forfængelighed. – Nationalmuseets udstillingspublikation 1982, s. 60-62.

– 1982: Etruskerne. Mennesker i hverdagen. – Gyldendal, København, 54 s.

– 1982: Om kronologi. – *Via*, 7, s. 17-20.

Smith, Ole L., 1982: The So-Called »Sch.Rec.« in Editions of the Scholia on Aeschylus. – *Philologus*, 126, s. 138-40.

– 1982: On the Scribal Hands in the MS P of Euripides. – *Mnemosyne* 1982.

– 1982: Scholia graeca in Aeschylum qual extant omnia. Pars II, fasc. 2. Scholia in Septem aduersus Thebas continens edidit Ole L. Smith. – Teubner, Leipzig, 423 s.

Taisbak, Christian Marinus, 1982: Coloured Quadrangles. A Guide to the Tenth Book of Euclid's Elements. – *Museum Tusculanum Press*, København, 78 s.

– 1982: Da Evigheden sprang 10 dage over. Pave Gregor den 13.s »Nye Stil« fylder 400 år. – *Fønix*, 3, s. 145-56.

Mogens Herman Hansen

Filosofi, psykologi og pædagogik

I: Filosofisk Institut

Stab:

Professorer: Mogens Blegvad, Karsten Friis Johansen og Svend Erik Stybe. Lektorer: Erik Elten, Jan Riis Flor, Helmuth Hansen, Peter Kemp, C. H. Koch, Flemming Steen Nielsen og Kjell Sellin. Seniorstipendiater: Arne Grøn og Poul Otto Lübcke. Kandidatstipendiat: Nina Rosenstand. Forskerstipendiat: Ole Thyssen. Akademisk medarbejder: Peter Zinkernagel.

Eksterne lektorer: 1. Teknisk-administrativt personale: 4.

Forskningsvirksomhed:

Institutets *forskningsvirksomhed* omfatter et bredt felt af emner såvel inden for filosofi- og idéhistorie som inden for filosofiens systematiske discipliner. I overensstemmelse med gammel tradition og med de undervisningsopgaver over for studerende fra andre fag, der påhviler instituttet, lægges vægt på problemer, der har tilknytning til fagvidenskabelige problemstillinger, såvel inden for naturvidenskab som inden for samfundsvidenskab og humaniora. Der arbejdes på at udvide bestående internationale kontakter, både i retning af nordisk, angelsaksisk og kontinentaleuropæisk filosofi.

Instituttet afholder regelmæssigt *forskningsseminarer*. Ved disse har i årets løb følgende emner været behandlet:

- 3/11 Romantik som filosofisk begreb. (Arne Grøn)
- 1/12 Bidrag til en narrativ filosofi. (Peter Kemp)
- 15/12 Fundamentalisme versus kohærentisme. (Jan Riis Flor)

Den følgende redegørelse for de videnskabelige medarbejders forskningsvirksomhed i året er opdelt efter emner på en måde, der svarer til den inddeling i tre hovedområder: filosofi- og idéhistorie, teoretisk filosofi og praktisk filosofi, der også afspejler sig i filosofistudiets organisation.

Dansk filosofi- og idéhistorie:

Udarbejdelse af 3. del, omfattende tiden efter 1920, af en samlet fremstilling af dansk idéhistorie (Sv. E. Stybe).

Studier over Søren Kierkegaards tænkning med henblik på bl.a. en leksikonartikel og et foredrag i Søren Kierkegaard-Selskabet om »H. B. Vergote og Mark C. Taylor – den evige strid mellem Kierkegaard og Hegel« (Peter Kemp).

Studier over Søren Kierkegaards forhold til græsk tænkning i forbindelse med disputatsbedømmelse (K. Friis Johansen).

Udarbejdelse af artikler om danske filosoffer og sociologer til 3. udg. af Dansk Biografisk Leksikon (Mogens Blegvad).

Antik filosofi- og idéhistorie:

Fortsættelse af arbejdet på en samlet fremstilling af oldtidens filosofihistorie (specielt afsnit om Sofisterne, Sokrates og Platon). I forbindelse hermed udarbejdelse af foredrag om »Platons Sokrates« ved Folkeuniversitetet i Aarhus (K. Friis Johansen).

Nyere tids filosofihistorie:

Fortsættelse af arbejdet på en samlet fremstilling af filosofiens historie fra ca. 1600-1780 (C. H. Koch).

Afslutning af udarbejdelse af afsnit om pragmatismen og om Quine (N. Chr. Stefansen) samt om G. E. Moore, Bertrand Russell, Wittgenstein, den logiske positivisme, Carnap, Popper, Kuhn, Ryle, Strawson og Rawls (Jan Riis Flor) til en samlet fremstilling af vort århundredes angelsaksiske filosofi (se publikationsfortegnelse).

Studier inden for et stipendiatprojekt om »Normativitet og virkelighed hos Hegel« over Hegels retsfilosofi, over Hegel-fortolkningen i moderne fransk filosofi samt over filosofisk romantik og Hegels kritik af denne (se ovenfor under 'forskningsseminarer') (Arne Grøn).

Færdiggørelse af første del af afhandling om Husserls cartesianisme (L. Dobrzanski).

Udarbejdelse af afsnit om fransk filosofi i det 20. århundrede til en samlet fremstilling af vort århundredes kontinentaleuropæiske filosofi (se publikationsfortegnelse) (Arne Grøn).

Udarbejdelse af indledning og af afsnit om fænomenologien og hermeneutikken til samme fremstilling (se publikationsfortegnelse) (Poul Lübcke).

Studier over tidsbegrebet i den fænomenologiske tradition med særligt henblik på Edmund Husserl og Martin Heidegger, og afholdelse af foredrag om »Tidsbegrebet hos Heidegger« i den filosofiske forening i Odense (Poul Lübcke).

Kildekritiske studier over Karl Marx til publicering i et samleværk i anledning af 100 året for Marx's død (Erik Elten).

Teoretisk filosofi (herunder logik, sprogfilosofi, erkendelsesteori og videnskabsfilosofi):

Fortsatte studier i Alfred Sidgwick's argumentationsteori (se publikationsfortegnelse) og i nyere argumentationsteoretisk litteratur (Flemming Steen Nielsen).

Fortsatte studier over sprogfilosofi med særligt henblik på narrativitetens (fortælleprogets) problematik (se ovenfor under 'forskningsseminarer'). Deltagelse i symposium over »Literatur und Philosophie« på Goethe Institutet, København (Peter Kemp).

Sprogfilosofiske og erkendelsesteoretiske undersøgelser over fallibilisme-problemet hos Peirce og Popper (N. Chr. Stefansen).

Fortsatte studier over spørgsmålet om fundamentalisme eller kohærentisme er mest dækkende for en justificationsteori for erkendelse (se litteraturlisten og ovenfor under 'forskningsseminarer') (Jan Riis Flor).

Fortsatte studier over kybernetiske modeller, specielt i relation til medicin (Kjell Sellin).

Arbejdet på projekt i samarbejde med forskere ved Sociologisk Institut over »Strukturel Dialektik« (se publikationsfortegnelse) (Helmuth Hansen).

Studier over naturretstraditionens betydning for forsøgene på en videnskabelig behandling af samfundet i det 17.-18. århundrede (se publikationsfortegnelse) samt over interaktionisme i det 20. århundrede samfundsteori (herunder udarbejdelse af forskningsrapport om 'Chicago-skolen og den sociologiske interaktionisme' til den danske nationalkomité for IUHPS's landsmøde) inden for projektet »Forklaringer af menneskelig adfærd og sociokulturelle fænomener« (Mogens Blegvad).

Fortsat udarbejdelse af en grundbog om humanistisk videnskabsteori (Sv. E. Stybe).

Studier over problemet 'tid - kausalitet' i forholdet mellem relativitet og kvantemekanik (Helmuth Hansen).

Undersøgelser over det erkendelsesteoretiske grundlag for moderne fysik, specielt i forbindelse med problemet om neutronens henfald i en antineutrino, en elektron og en proton (P. Zinkernagel).

Fortsatte studier af mytefænomenet med særligt henblik på myten om den Evige Tilbagekomst (Nina Rosenstand).

Praktisk filosofi:

Fortsatte studier over det etiske indhold i de nytestamentlige skrifter, specielt Markusevangeliet (Erik Elten).

Genoptagelse af studier i moralfilosofi og i tilslutning hertil udarbejdelse af foredrag om »Metaetik og sprog i det 20. århundrede«, holdt i Selskabet for Filosofi og Psykologi (Mogens Blegvad).

Fortsatte studier over teknologifilosofi med særligt henblik på forholdet mellem videnskab, etik og samfund og i tilslutning hertil udarbejdelse af foredrag »Raconter et Comprendre dans le monde technologique« og »Ethics in Modern Technology«, holdt

ved seminarer på Askov Højskole (se også nedenfor under 'rejser og studieophold') (Peter Kemp).

Studier over menneskerettighederne, herunder udarbejdelse af foredrag om »Menneskerettighederne og Amnesty Internationals formål«, holdt for medlemmer af Amnesty International (Peter Kemp).

Projekt i samarbejde med Mihail Larsen om menneskerettigheder i idéhistorisk, filosofisk og politisk perspektiv (Ole Thyssen).

Studier over John Rawls' etik, herunder udarbejdelse af foredrag om »Rawls' konstruktivisme«, holdt i Selskabet for Filosofi og Psykologi (Jan Riis Flor).

Redaktionel virksomhed:

I instituttets skriftserie Filosofiske Studier udkom i 1982 bind 5 under redaktion af C. H. Koch, K. Friis Johansen og Sv. E. Stybe.

Mogens Blegvad er formand for redaktionen af »Danish Yearbook of Philosophy« (Vd. 19 er udkommet i 1982).

Karsten Friis Johansen er medredaktør af Platon-selskabets skriftserie.

Poul Lübcke er redaktør af Vor tids filosofi, 1-2, København 1982, og Politikens filosofileksikon, København 1983, samt medredaktør af Kierkegaardiana. Bind 12 er udkommet i 1982.

Ole Thyssen er sammen med Tine Bryld redaktør af Krig og fred og kærlighed, Gyldendal.

Publikationer:

Blegvad, Mogens, 1982: Law and the Concept of Social Order, s. 267-82 i P. Trappe, ed.: Contemporary Conceptions of Law. IVR - 9th World Congress, Basel 27/8 - 1/9 1979, Proceedings Part I. - Franz Steiner Verlag, Wiesbaden (= Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie. Supplementa, Vol 1, Part 1).

- 1982: Evolutionistiske forklaringer og kritikken af historicismen. - Filosofiske Studier 5, s. 7-32.

- 1982: Natural Law and Social Science. A Study of Thomas Hobbes and Adam Smith. - Danish Yearbook of Philosophy, 19, s. 7-62.

- 1982: Artikel om Svend Ranulf. Dansk biografisk leksikon, 3. udg. bd. 11, s. 639-41.

Flor, Jan Riis, 1982: Er fallibilismen kohærent? - Filosofiske Studier 5, s. 85-106.

- 1982: Bidrag til Vor tids filosofi, bd. 2: Videnskab og sprog, Politikens forlag, s. 40-54, 76-211, 226-235, 271-282.

- 1982: Erkendelsens produktionsbetingelser og erkendelsens gyldighed. - Philosophia, Institut for Filosofi, Aarhus Universitet, 8.s. u.o.

Grøn, Arne, 1982: Fransk filosofi i det 20. århundrede-

de. I Vor tids filosofi, bd. 1, København, s. 280-395 og s. 419-427.

Johansen, Karsten Friis, 1982: Diogenes Laertios (disputatsopposition), Museum Tusulanum 44-7, p. 193-214.

Kemp, Peter, 1982: Teknologi, ideologi og etik. – Pædagogisk Orientering 7-8 1981, s. 10-20.

– 1982: Sprog som magt, i Ind med sproget! – Rapport fra Sprogkonferencen den 13/2 1982 på Christiansborg, s. 25-31.

– 1982: »Le structuralisme français« i G. Fløistad (ed.): Contemporary Philosophy. A new Survey, M. Nijhoff, Hague, Vol. II, pp. 413-52.

– 1982: »Death and Gift« (On the philosophy of Derrida). – Journal of the American Academy of Religion, s. 459-71.

– 1982: »Teknologi og Social Fantasi«. Dansk Udsyn, Askov, nr. 4, s. 255-71.

– 1982: »Fortælling og kritik i teologien« (1. officielle opposition ved Svend Bjergs disputatsforsvar den 10/12 1981). – Religionsvidenskabeligt Tidsskrift, Århus, nr. 1, s. 9-26.

Lübcke, Poul, 1982: »Fænomenologien i Tyskland efter Hegel« og »Fænomenologien og hermeneutikken i Tyskland«. – I Vor tids filosofi, København, s. 9-24, s. 25-177 og s. 188-194.

Nielsen, Flemming Steen, 1982: Alfred Sidgwick om vaghed og flertydighed. – Filosofiske Studier 5, s. 107-36.

Stefansen, N. Chr., 1982: Artikler om Peirce, Quine m.fl. – I Vor tids filosofi, bd. 2, København, s. 9-39 og s. 283-92.

Thyssen, Ole, 1982: Artikler om Fremmedførelse og om Undertrykkelse og Fortrængning i Karsten Schnack (red.): Psykologisk Opslagsbog, Christian Ejlens Forlag.

– 1982: Den anden natur. – Forlaget Vindrose 198 s.

Gæsteforelæsninger:

Professor Kim Chang Myong, Videnskabernes Akademi, Den koreanske Folkerepublik, forelæste den 25/2 om »Human Being and Nature«.

Simon Blackburn, Pembroke College, Oxford forelæste den 30/3 og den 2/4 om »Realism, Objectivity and Ethics«.

Mark Platts, Birkbeck College, University of London, forelæste den 24/5 til den 28/5 om »Modern Philosophy of Language«.

Professor Henning Jensen, University of Arizona, forelæste den 26/11 om »Moral Luck«.

Rejser og studieophold:

Mogens Blegvad opholdt sig i oktober og november ved University of Wisconsin, Madison, og University of Chicago, hvor han holdt seminarer over »The

Idea of Social Science in the 17' and 18' Century«. Han deltog i august i 10. World Congress of Sociology med et bidrag til sessionen om evolutionisme: »The Evolution of Evolutionism and the Logic of Evolutionist Explanations«.

Peter Kemp har i maj gæsteforelæst i Genève og Neuchâtel over »Le conflit entre l'herméneutique et l'éthique« og »La philosophie Narrative«. Han har deltaget i den 3. nordiske filosofikongres i Bergen med et foredrag om »Sprog, kunst og handling« samt i et seminar i Stockholm om »The Nordic Countries: Past, Present, Future«, arrangeret af Aspen Institute, USA. I juni-juli ledede han en officiel delegation fra KU til Nord-Korea efter invitation af Det koreanske Socialvidenskabernes Selskab. I september deltog han i 5. kongres om religionsfilosofi i Perugia.

Poul Lübcke deltog i september i et kollokvium over temaet »Logik und Zeit« i Heidelberg med foredraget »Zeit und Zeitlichkeit als Konstitutionsproblem bei Martin Heidegger«.

Nina Rosenstand har i universitetsåret 1982 opholdt sig ved University of California i Campus La Jolla.

Mogens Blegvad

2: Institut for Klinisk Psykologi

Stab:

Professor: Lise Østergaard (orlov). Lektorer: Ole Almstrup, P. V. Bentsen, Kirsten Boman, Annie Darum, Judy Gammelgaard, Ulla Haslund, Barry Hutchings, Eric Friis Jørgensen, Axel Larsen, Merete Lenstrup, Ingrid Leth, Lise Lindgaard, Gretty M. Mirdal, Vivi Maar, Hanne Schulsinger, Bent Strandbygaard, Libby Tata, John Smidt Thomsen og Jytte Vestergaard-Bogind. Forskningsrådsstipendiat: Hanne Munck.

Kandidater (cand.psych.) i tidsbegrænsede uddannelsesstillinger: 6. Pædagoger: 3. Socialrådgivere: 2. Teknisk-administrativt personale: 8. Betjente: 1½. EFG-elever: 1.

Instituttets klinikvirksomhed:

Instituttets klinikvirksomhed er det nødvendige grundlag for praktisk og teoretisk udforskning af de basale områder inden for den kliniske psykologi. Det psykologiske rådgivnings- og behandlingsarbejde integreres i såvel undervisning som forskning.

En af grundtankerne bag undervisningen i klinisk psykologi er at uddanne de studerende og de psykologkandidater, som er tilknyttet instituttet efter en videnskabelig – professionel model, hvor målsætning-

gen er, at praksis og teori naturligt indgår i dialog for den enkelte psykolog under dennes fremtidige virke inden for faget.

I de senere år har instituttets klinikvirksomhed gjort det muligt for et voksende antal studerende fra studiets sidste trin at gøre egne erfaringer med klinisk psykologisk arbejde, under supervision af de faste lærere, som er tilknyttet klinikkerne.

De studerende får her ved personlig træning kendskab til nogle af psykologens undersøgelses- og behandlingsmuligheder, deres virkning og begrænsning og høster erfaringer, som ikke ville kunne opnås alene ved at iagttage eller læse om andres praksis. Studenterklinikken inddrages i kandidatuddannelsen i relation til kandidaternes supervisionstræning. Der skabes gennem studenterklinikken og dens forbindelse til kandidatuddannelsen en integration mellem undervisning, teori og klinisk psykologisk praksis, som tillige støtter udviklings- og forskningsarbejdet ved instituttet.

Instituttet er ikke bundet af en serviceforpligtelse f.eks. over for et bestemt geografisk område, men kan foretage klientudvælgelsen under hensyntagen til de undervisningsforpligtelser og forskningsformål, som gælder for instituttet. Ved visitation af klienter til instituttet foretages ikke blot et skøn over, hvilken behandlingsform, der i det enkelte tilfælde vil være mest hensigtsmæssig (individuel-, par-, familie- eller gruppebehandling), men også over hvilken grad af terapeutisk erfaring, som synes påkrævet for gennemførelse af behandlingen. Således vil de sager, som behandles af instituttets kandidater og kliniklærere, gennemgående være længerevarende og mere dybtgående end de studerendes mere kortvarige behandlingsforløb.

Af undervisningsmæssige grunde anses det for betydningsfuldt at arbejde med et differentieret klientel, som giver mulighed for kontakt med klienter fra forskellige befolkningsgrupper og med forskellige former for psykiske lidelser. Ofte er klienternes situation præget ikke blot af psykologiske, men også af medicinske og sociale problemstillinger og fordrer derfor et tæt samarbejde med institutioner inden for social- og sundhedsvæsenet. I året 1982 har ialt 323 klienter/klientfamilier været i behandling, heraf fortsatte 153 fra tidligere år.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Institut for klinisk Psykologi har relation til faget både som teoretisk disciplin og som profession.

Forskningsvirksomheden belyser psykiske lidelser, hvorledes de opstår, hvilke former de viser sig i samt klinisk psykologisk behandling.

Forskningsprojekterne falder i tre kategorier:

grundforskning, målforskning og udviklingsarbejder.

Grundforskningsprojekterne omhandler betingelserne for psykiske lidelsers opståen og forløb i almenpsykologisk belysning.

Målorienterede projekter undersøger afgrænsede sociale gruppers psykiske og sociale situation. Det drejer sig om både børn og voksne. Herudover udvikles psykologiske behandlingsmetoder løbende i relation til instituttets behandlingsvirksomhed.

Grundforskning:

Seks projekter har karakter af grundforskning og omfatter overvejende empiriske arbejder.

Lektor, cand.psych. *Judy Gammelgaard* foretager et teoretisk studie over hysteri i historisk belysning, forstået som særlig kvindelig udtryksform.

Lektor, M. Phil. *Barry Hutchings* har, sammen med overlæge J. C. Poulsen og mag. art. H. H. Jensen, afsluttet undersøgelsen over transfer af en afbetiget emotionel reaktion fra drug til no-drug og drugtilstande. Rapporten er under udarbejdelse. I maj 1982 har Barry Hutchings sammen med lægerne Else Andersen og Kirsten Holst påbegyndt en undersøgelse over graviditet og fødsel af børn født i Frederiksborg amt i 1978 med henblik på konstatering af handicap m.m. i 4-års alderen.

Endvidere har Barry Hutchings afsluttet sin epidemiologiske undersøgelse over arv-miljø ved kriminalitet, med udgangspunkt i et sample af personer opvokset hos ikke-biologiske plejeforældre. Rapport foreligger.

Lektor, cand.psych. *Axel Larsen* har gennemført eksperimentelle studier over vor evne til at klassificere mønstre på basis af form, men uafhængigt af størrelse og orientering. I igangsatte og planlagte undersøgelser søges vor viden om de processer i kort- og langtidshukommelse, der ligger bag vor evne til mønstergenkendelse, uddybet. I en del af de igangsatte og planlagte projekter medvirker lektor Claus Bundesen, Psykologisk Laboratorium.

Lektor, cand.psych. *Merete Lenstrup* har afsluttet det behandlingsforløb, der danner udgangspunkt for en undersøgelse af grandiositet og depression som beslægtede former for narcissistisk forstyrrelse. Bearbejdningsfasen påbegyndes i foråret 1983.

Som led i sin deltagelse i en tværfaglig prospektiv langtidsundersøgelse af børn af skizofrene mødre arbejder lektor, cand.psych. *Hanne Schulsinger* med dataanalyse vedrørende neuropsykologiske faktoreres betydning for manifesterede skizofrene symptomer. Endvidere arbejdes med data vedrørende psykosociale faktoreres betydning for udvikling af skizofren psykopatologi. Endelig arbejdes med forberedelserne til det sidste klinisk- og socialpsykologiske follow-up af det totale sample (207 høj-risiko personer og 104 lav-

risiko kontroller), som forventes påbegyndt 1983-84. Den prospektive langtidsundersøgelse startede i 1962.

Lektor, cand.psych. *John Smidt Thomsen* fortsætter arbejdet med teoretisk baseret undersøgelse af metoder og begrebsdannelser i psykoterapi. På grundlag af en analyse af begreber fra fænomenologi og eksistensanalyse er opstillet tentative modeller, som for tiden afprøves i praksis ved gruppeterapi og individualterapi ved depressive tilstande.

Målforskning:

Seks projekter er målorienterede, idet de undersøger konkrete problemstillinger hos afgrænsede målgrupper.

Lektor, cand.psych. *P. V. Bentsen* bearbejder sin efterundersøgelse af tidligere børne- og ungdomsforsørgselever. Arbejdet er en samfundsmæssig beskrivelse af social funktion på grundlag af registeroplysninger fra primærkommuner og tidligere opholdsinstitutioner samt central registrering af eventuelle afvigere.

Lektor, cand.psych. *Ingrid Leth* fortsætter uddybningen af sit tidligere projekt om fattige familier, med henblik på belysning af selvstændighedsudvikling og deprivationsbegrebet.

Lektor, mag.art. *Gretty M. Mirdal* har afsluttet daindsamling og -bearbejdelse af sin undersøgelse af herboende tyrkiske kvinders psykiske og sociale situation. 75 kvinder fra Ishøj, København, Århus og enkelte kommuner med få tyrkiske statsborgere er blevet interviewet, og materialet er blevet analyseret. Resultaterne af disse samtaler har foreløbig dannet baggrund for tre radioprogrammer på tyrkisk. Hensigten med disse udsendelser er at informere de tyrkiske kvinder om undersøgelsesresultaterne, før rapporten, som er under udarbejdelse, udkommer.

Lektor, cand.psych. *Vivi Maar* foretager en analyse af børns betingelser for udvikling og tilpasning i familien, daginstitutionen og skolen ud fra data, indsamlet ved en longitudinel undersøgelse, Projekt Førskole Gladsaxe 76.

Lektor, cand.psych. *Bent Strandbygaard* har startet en effektundersøgelse, hvor virkningen af en langvarig kropsoverorienteret gruppeterapi søges belyst gennem en række målinger af såvel psykologisk som psykofysiologisk art.

Lektor, cand.psych. *Libby Arcel Tata* arbejder videre med den teoretisk/empiriske analyse af relationen mellem socialrådgiver og klient. Libby Tata fortsætter endvidere sin koordination af og deltagelse i en sammenlignende undersøgelse af selvmordsforsøg hos danske og græske kvinder, et tværkulturelt studie af sociokulturelle faktorer. Interviewanalyse påbegyndes 1983.

Udviklingsarbejder:

En række udviklingsarbejder, tilknyttet instituttets klinikvirksomhed, sigter på at udvikle det konkrete klientarbejde inden for nye anvendelsesområder i takt med de udfordringer, som sundheds- og socialsektoren stiller kommende kliniske psykologer overfor.

Der er knyttet såvel studenterundervisning som kandidatundervisning til en række af de nedennævnte udviklingsarbejder.

Lektor, cand.psych. *Ole Almstrup* har startet en beskrivelse af en række problemstillinger i psykoterapi med børn samt en beskrivelse af et tidsbegrænset behandlingsprojekt for 10-12-årige børn.

Lektorerne, cand.psych. *Kirsten Boman*, cand.psych. *Eric Friis Jørgensen* og cand.psych. *Jytte Vestergaard-Bogind* viderefører udviklingsarbejdet med samtalebehandling med par, dels med henblik på afprøvning af metode til registrering i visitationsfasen, dels med henblik på træning af instituttets kandidater i behandlingsformen. Det parterapeutiske arbejde i form af korttidsterapi fortsættes.

Lektor, cand.psych. *Kirsten Boman* har startet et udviklingsarbejde vedrørende psykoterapi af klienter med psykisk lidelse udløst i forbindelse med skilsmisse. Gennem en analyse af det psykoterapeutiske arbejde med individuelle voksne mænd og kvinder, der som følge af en skilsmisse befinder sig i en krise-tilstand eller lider af eftervirkningen af en sådan, søges den psykologiske skilsmisse og mulighederne for at afhjælpe dens negative virkninger belyst. Samtidig undersøges den psykodynamiske proces, der har ledt op til såvel indgåelse som opløsning af parforholdet, herunder klientens livshistorie, livssituation og personlighedsdannelse.

Lektor, cand.psych. *Annie Darum* fortsætter sit klinisk-psykologiske projekt vedrørende psykologisk rådgivning af gravide i samarbejde med Hvidovre Hospital.

Lektor, cand.psych. *Eric Friis Jørgensen* har afsluttet første fase i det gruppeterapeutiske arbejde med udvikling og afprøvning af en metode til brug ved udvælgelse af klienter til længerevarende gruppeterapi. Ydermere har han indledt en beskrivelse og en systematisering af erfaringer i tilknytning til supervisorsarbejde.

Lektorerne, cand.psych. *Merete Lenstrup* og cand.psych. *Vivi Maar* fortsætter udviklingsarbejdet vedrørende analytisk gruppeterapi med henblik på en differentiering af denne terapiforms anvendelighed på forskellige typer af klienter.

Lektor, cand.psych. *Lise Lindgaard* arbejder med fantasimaterialets brugbarhed som analytisk redskab ved behandlingen af jeg-svage tilstande.

Lektor, cand.psych. *Bent Strandbygaard* fortsætter

sit hidtidige udviklingsarbejde inden for området kropsterapi.

Lektor, cand.psych. *Jytte Vestergaard-Bogind* fortsætter sit udviklingsarbejde vedrørende korttids terapimodeller inden for læge-psykolog samarbejde.

Gæsteforskere:

Cand.psych. *Hanne Munck* er fortsat tilknyttet instituttet – under udvalget for småbørnsforskning – med støtte fra Det lægevidenskabelige, Det humanistiske og Det samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

Redaktionsvirksomhed m.v.:

Lektor, cand.psych. *P. V. Bentsen* er medlem af Danmarks Pædagogiske Instituts faglige råd.

Lektor, M. Phil. *Barry Hutchings* har overtaget den danske redaktion af indput til Psychological Abstracts.

Publikationer:

- Andreassen, J., Krabbe, E., Bækbo, C., 1982: Gruppeterapi med unge og deres forældre – en kritisk analyse af egen praksis. – Skriftserie no. 21, Institut for klinisk Psykologi, 43 s.
- Boman, K., 1982: Voksengruppens studenterklinik. – Skriftserie no. 20, Institut for klinisk Psykologi, s. 93-103.
- K. Jørgensen, E. F., Vestergaard-Bogind, J., 1982: Parforhold – parterapi. – Skriftserie no. 20, Institut for klinisk Psykologi, s. 45-66.
- Darum, A., Jørgensen, E. F. (red.), 1982: Udviklingsarbejde og psykologisk behandling ved Institut for klinisk Psykologi 1980-81. – Skriftserie no. 20, Institut for klinisk Psykologi, 147 s.
- 1982: De pædagogisk-psykologiske behandlingsgrupper. – Skriftserie no. 20, Institut for klinisk Psykologi, s. 85-92.
- Gammelgaard, J., 1982: Angst kommer indefra. – Temanummer i Politisk Revy, s. 2.
- Lunn, S., 1982: Hadets og kærlighedens farver. – Kontext nr. 43, 14 s.
- Hutchings, B., Andersen, E., Jansen, J., Nyholm, M., 1982: Højde og vægt hos danske børn. – Ugeskrift for Læger, 144, s. 1760-1766.
- Jørgensen, E. F., 1982: Oplevelsesorienteret formidling af psykologisk grundviden til andre faggrupper. – Skriftserie no. 20, Institut for klinisk Psykologi, s. 67-84.
- Sørensen, L., 1982: Gestalt therapy with Schizophrenic patients. – I: Pines, M. & Rafaelsen, L. (eds.): The individual and the group. Boundaries and interrelations. Vol. 2: Practice. Plenum Press, New York/London. 10 s.

– Thomsen, J. S., 1982: Klientudvælgelse. – Skriftserie no. 20, Institut for klinisk Psykologi, s. 29-43.

Lenstrup, M., 1982: Børnegruppens studenterklinik. – Skriftserie no. 20, Institut for Klinisk Psykologi, s. 105-107.

Leth, I., 1982: Fattige familier, personlighed og udviklingsbetingelser. Nordisk Psykologi, 34 (2), s. 148-152.

Lindgaard, L., 1982: Supervisors rolle og kontraktaspektet i supervision. – Skriftserie no. 20, Institut for klinisk Psykologi, s. 109-113.

Mirdal, G. M., 1982: Tyrkiske kvinder i Danmark. – Skriftserie no. 20, Institut for klinisk Psykologi, s. 123-131.

Munck, H., 1982: Nyfødt. – I: Christensen, E. (ed.): Fra to til tre – en bog om det at blive forældre. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 13 s.

– 1982: Fødsel og forebyggelse. – Nordisk Psykologi, 34, s. 114-121.

– 1982: Uddannelsesstilling i spædbørnsforskning. – Nyhedsbrev om småbørnsforskning, s. 5-15.

Maar, V., 1982: Samarbejde med nøglepersoner i et lokalområde. – Nordisk Psykologi, 34, s. 209-214.

– Rasmussen, L., 1982: Forældres holdning til samarbejde med daginstitution og skole – indtryk fra et 5-årigt forskningsforløb. – Skolernes Småbørns-pædagoger, nr. 3, s. 5-7.

Schulsinger, H., 1982: Psykiatri i Afrika. Indtryk fra en rejse i Tanzania. – Skriftserie no. 20, Institut for klinisk Psykologi, s. 115-122.

Parnas, J., Schulsinger, F., Schulsinger, H., Mednick, S. A., Teasdale, T., 1982: Behavioral precursors of schizophrenia spectrum. – Arch. Gen. Psychiat., 39, s. 658-664.

– Schulsinger, F., Teasdale, T., Schulsinger, H., Feldmann, P. M., Mednick, S. A., 1982: Perinatal complications and clinical outcome within the schizophrenia spectrum. – Brit. J. Psychiat., 140, s. 416-420.

– Teasdale, T. W., Schulsinger H., 1982: Continuity of character neuroses from childhood to adulthood: A prospective longitudinal study. – Acta Psychiat. Scand., 66, s. 491-498.

Tata, L. A., 1982: Women's instability stabilizes the world. – I: Når kvinder ser med egne øjne. – Arken Tryk, K.U., 12 s.

Thomsen, J. S., 1982: Hvem kommer i psykoterapi. – Skriftserie no. 20, Institut for klinisk Psykologi, s. 17-28.

Gæster og rejser:

Lektor, cand.psych. *Judy Gammelgaard* har gæsteforelæst på Dansklærernes kursus, på Historielærerefore-

ningens kursus, på Folkeuniversitetet i Roskilde, på Århus Universitets Institut for nordisk filologi og på Håndbiblioteket for kvindeforskning.

Lektor, M. Phil. *Barry Hutchings* har holdt gæsteforedrag i Dansk Psykiatrisk Selskab 29. november 1982: Epidemiologisk undersøgelse over arv-miljø ved kriminalitet, med udgangspunkt i et sample af personer opvokset hos ikke-beslægtede plejeforældre.

Lektor, cand.psych. *Ingrid Leth* har holdt foredrag i kulturelt udvalg, Viborg amtskommune, på Børnerådgivningscentret i Odense og på Dag- og døgncentret, København.

Lektor, mag. art. *Gretty M. Mirdal* har holdt foredrag på Hälsovårdshögskolan, Göteborg, om det tidlige forældre-barn samspil. Hun har tillige i 1982 holdt 15 foredrag forskellige steder i Danmark om herboende tyrkiske kvinder.

Lektor, cand.psych. *Hanne Schulsinger* afholdt efter invitation af den kinesiske lægeforening gæsteforelæsninger 24. oktober – 6. november 1982 ved universiteterne i Chengdu, Peking og Shanghai, Den Kinesiske Folkerepublik. Forelæsningsernes emner var: (1) The Danish study of children at high risk for schizophrenia, (2) Results of diagnostic procedures in the Danish study of children at high risk for schizophrenia, (3) Problems and methods of diagnostic classification. Herudover indbefattede invitationen »scientific exchange« ved konferencer på ovennævnte universiteter og universitetet i Canton. – Endvidere holdt Hanne Schulsinger inviteret foredrag den 30. november 1982 i Dansk Psykiatrisk Selskab: Klassifikationsproblemer i populationsstudier.

Lektor, cand.psych. *Bent Strandbygaard* har undervist på Danmarks Lærerbhøjskole samt på Fysioterapeutskolen i Odense om kropsterapi.

Lektor, cand.psych. *Libby Arcel Tata* har afholdt gæsteforelæsninger på Institut for Nygræsk, Københavns Universitet, om specialundervisning inden for skolevæsenet i Grækenland og på Institut for bibelsk eksegese om metodiske problemer i psykologisk kvindeforskning. Endvidere har Libby Tata afholdt kursus for Hvidovre kommunes sagsbehandlere om gruppearbejde med kvindelige sociale klienter.

I februar 1982 arrangerede lektorerne, cand.psych. *Jytte Vestergaard-Bogind* og cand.psych. *Kirsten Boman* workshop i »Short Term Dynamic Psychotherapy« ved professor Peter E. Sifneos, Harvard Medical School, på Københavns Universitet Amager, i samarbejde med Psykoterapeutisk Workshop, Gentofte Amtssygehus.

Socialrådgiver Vibeke Nathan har med legat fra Council of Europe været på 4 ugers studieophold i London for at studere psykoanalytisk gruppeterapi ved Institute of Group Analysis og The Tavistock Clinic.

Vivi Maar

3: Psykologisk Laboratorium

Stab:

Professorer: Martin Johansen, Ib Kristian Moustgaard og Rolf Willanger. Lektorer: Svend Børge Andersen, Inger Bernth, Jens Berthelsen, Kresten Bjerg, Annelise Bom, Vilhelm Borg, Claus Bundesen, Ole Dreier, Arne Friemuth Petersen, Åge Haugland, Jørgen Hviid, Torsten Ingemann Nielsen, Benny Karpatschof, Rolf Kuschel, Lars v.d. Lieth, Melvin Lyon, Aksel Mortensen, Sven Mørch, Johs. Mørk Pedersen, Lone Pál, Arne Poulsen, Arne Prahl, Nini Prætorius, Iven Reventlow, Strange Ross, Ivy Schousboe, Erik Schultz, Olav Storm Jensen og Poul Vidriksen. Adjunkt: Erik Hoffmann. Seniorstipendiater: Erik Bardrum Nielsen og Ole Andkjær Olsen. Kandidatstipendiater: Helle Andersen, Søren Brier, Ole Elstrup Rasmussen, Iver Iversen, Simo Køppe, Claus Ljungstrøm, Børge Lorentzen og Flemming Vestergaard. Forskningsrådsstipendiater: Ralph Vollstedt. Forskningsstipendiat: Connie Ankjær Jensen.

Eksterne lektorer: 18. Undervisningsassistenter: 17. Hjælpelærere: 10. Teknisk-administrativt personale: 16. Fondslønnede forskningsassistenter: 13.

Forskningsvirksomhed:

For den psykologiske forskning er det erkendelsesmæssige grundlag blevet et stadig mere påtrængende problem, hvilket også kommer til udtryk i den samlede rapport. Udadtil giver dette forhold sig til kende ved en stadig mere uoverskuelig pluralisme, f.eks. i terapeutiske tilbud, indad i, at den enkelte forsker selv nødes til at tage sit forskningsprojekts teoretiske grundlag med i sit arbejde.

Karakteristisk er det måske, at forskningen ved Universitetets Psykologiske Laboratorium, der historisk har været præget af, at en enkelt »skole« har kunnet tjene som referenceramme for såvel konformister som non-konformister, i stigende grad har sat kommunikationsproblemet i fokus.

Den indbyrdes kommunikation er i konstruktiv udvikling, men forskningen ved laboratoriet præges tydeligt af, at de basale grundproblemer tackles ud fra meget forskellige præmisses, også hvor de rent konkrete forskningsprojekter tilsyneladende griber ind i eller supplerer hinanden:

»Kernefamiliens samfundshistoriske konstituering som grundlag for udviklingen af den kvindelige psyk«, et projekt som formår mod en belysning af de specifikt kvindelige egenskaber, deres begrænsninger og styrker. (Helle Andersen).

Videreførelse af undersøgelser i angstens erkendelsesmæssige funktioner, idet der p.t. arbejdes med

en udredning af de teoretisk-metodiske problemer i forbindelse med indsamling og bearbejdelse af empiriske data. (Svend Børge Andersen).

Fortsat undersøgelse af udviklingspsykologiske hovedteorier med henblik på disses mulighed for at udgøre et grundlag for teoretisk praksis. Til dette formål analyseres teorier og deres anvendelse. De synes at falde i tre begrebsmæssige hovedgrupper med hver deres konsekvenser, fordele og begrænsninger i forhold til praksis; de kan foreløbig betegnes som de kontinentale, de angelsaksiske og de »meningsorienterede« teorier, idet vægten lægges på opfattelsen af forholdet mellem individ og miljø. (Inger Bernth).

Udvikling og afprøvning af en metode til træning af psykologkvalifikationer (specielt rådgivningsprocesser) ved brug af ITV og observatør. Teoretisk arbejde med opstilling af model til beskrivelse af psykologfunktioner, samt en analyse af træk ved »den særegne psykologkompetance«. (Jens Berthelsen).

Videreførelsen af arbejde omkring *Hjemmets Psykologi*, med særligt henblik på udvikling af metode til gennemførelse af en humanistisk teknologivurdering vedrørende informationsteknologiens implikationer i hjemmesfæren. (Kresten Bjerg).

Fortsættelse af teoretisk arbejde med at afklare udviklingspsykologiske grundbegreber samt i denne forbindelse kortlægning af dataindsamlingsprocedurer, der er af speciel relevans i en udviklingspsykologisk sammenhæng. (Annelise Bom).

Automationsprojekt om NS-teknologis forudsætninger og konsekvenser afsluttet med en rapport. Studie af arbejdsmarkedets og arbejdsløshedens struktur i Ribe amt, i samarbejde med Karin Borg. Studie af en skoleklasses udvikling fra 1.-5. skoleår videreført i samarbejde med Karin Borg og folkeskolelærere fra Københavns kommune. Projekt om den industrielle udvikling i Danmark videreføres. (Vilhelm Borg).

Studier af etologiens genstands- og gyldighedsområde indenfor psykologien ud fra en analyse af dens metodiske og ontologiske grundlag. Problemstillingen er blevet generaliseret til kritiske studier i de udviklings-materialistiske paradigmers verdens-, menneske- og erkendelsesopfattelse, i særdeleshed problemer forbundet med forklaringer på fænomener som evolution, liv, bevidsthed og erkendelse. De første antydninger af en alternativ teori udvikles i Biofag-artiklen (Brier 1982). Teorien vil danne hovedkernen i en licentiatopgave. (Søren Brier).

Projekterne »Visual apparent movement: evidence for separate short- and long-range processes« (i samarbejde m. Axel Larsen & Joyce E. Farrell) og »Color segregation and selective attention« (i samarbejde m. Lisbeth Harms) er blevet afsluttet med udarbejdelse af to artikler. (Claus Bundesen).

Udredning af nogle teoretisk-metodiske problem-

stillinger for en historisk-materialistisk psykologi, specielt med henblik på en sådan teori om personlighedens udvikling. Sammen med S. Kvale, Århus, udarbejdelse af en review-artikel: »Dialectical and Hermeneutical Approaches to Scandinavian Psychology«. Metodologisk, superviserende og organisatorisk-planlæggende arbejde med udvikling af terapi- og rådgivningspraksis og dennes forskningsmæssige udnyttelse; led i internationalt initiativ. (Ole Dreier).

Manuskriptet *Freud's vision* (med tidligere arbejdstitel »Projekt Psykologiens Ikonoklast«) afsluttet. Visse punkter skal diskuteres med særligt sagkyndige. (Åge Haugland).

Fortsat efterundersøgelse af neurotiske patienter i behandling på Arthur Janov' Primalinstitut i New York under anvendelse af EEG-metoder, og færdiggørelse af manuskriptet med henblik på publikation i 1983. Fra 1.9. udlånt til Center for Audiologopædi. (Erik Hoffmann).

Det normale og det afvigende: Forskningsprojekt med det formål at udforske de basale kommunikationsformer mellem handicappede, forældre, pædagoger, psykologer m.v. Projektet, der har samfundsmæssige og politiske perspektiver, har faglig relation til såvel psykologi som til pædagogik. (Jørgen Hviid).

Projekt, hvor lovmæssigheder for momentane adfærdsændringer i form af engangsbetingning og responsgeneralisering søges kortlagt. Selv hos lavestående pattedyr kan adskillige adfærdsnormer betinges momentant efter princippet: Den adfærd der kommer lige før en tilfældigt præsenteret belønning, stiger straks i frekvens. Forsøgene søger at klarlægge de optimale omstændigheder for denne effekt samt for den samtidig virkende mekanisme for responsgeneralisering. Ved responsgeneralisering ses, at også lignende adfærdsformer stiger i frekvens. Projektet foregår inden for eksperimentelt-naturalistiske rammer med rotter og aber som forsøgsdyr. (Iver Iversen).

Videregående og afsluttende undersøgelse af håndskriftforstyrrelser hos patienter med diffus cerebral atrofi. Planlægning og igangsætning af nyt projekt med udvikling af en computeriseret automatisk metode til måling og registrering af håndskriftvariable, der skal afløse den nu anvendte særdeles arbejdskrævende manuelle grafometriske måle- og registreringsmetode. (Connie Ankjær Jensen).

Videre teoretiske og praktiske studier i forbindelse med udforskningen af menneskets udfoldelse og selvforståelse som erkendende, kropsligt subjekt. To manuskripter færdiggjort i 1982. Et om fortrængningens logik – holdt som kongresforedrag på international bioenergetik-konference i Mexico i april. Et andet om orgasme og transcendens (»Mænd og kvinder – Orgasme og Transcendens«). (Olav Storm Jensen).

Manuskript om den emotive følelshæmnings-type udarbejdet. (Martin Johansen).

Færdiggørelse af 3 artikler inden for de respektive hovedforskningsområder, psykologisk metodelære, psykologisk videnskabsteori, informationsteknologi. Se publikationsfortegnelsen. Medarrangør af 2 videnskabelige seminarer, henholdsvis om refleksivitet (arrangeret af Psyke & Logos) og i lingvistik og psykologi (med stiftelse af DAIS (Dansk AI Selskab)). (Benny Karpatschhof).

Analyse af primærmateriale indsamlet på øen Beltona (Salomon-øgruppen) i 1977 vedrørende Beltona-der førte til drab og fejder. (Rolf Kuschel).

Psykiatriens og psykopatologiens historie i 1800-tallet. Neurosernes socialhistorie. Narcissismebegrebet i psykoanalysen. En videnskabshistorisk undersøgelsesmodel. (Simo Køppe).

Opstilling af et testbatteri til undersøgelse af et individs totale kommunikationsformåen. Testbatteriet vil i sin endelige form indgå i såvel undervisning som forskning og i audiologopædisk regi blive anvendt i en større undersøgelse af såvel ikke-handicappede som kommunikationshandicappede. Fra I.9. fast tilknyttet *Center for audiologopædi* – se dette. (Lars von der Lieth).

Videreførelse af en række konkrete analyser af kampen for arbejderkontrol på de italienske FIAT-fabrikker siden slutningen af 1960'erne – med udgangspunkt i en generel problemstilling om de Tayloristiske arbejdsorganisationsprincippers aktuelle udbredelse i den vesteuropæiske industri. (Børge Lorenzen).

Psykofarmakologisk grundforskning bl.a. om dopamin (DA) systemet i hjernen og dens evt. forbindelse med psykoser. EDB-analyser af psykotiske patienters adfærd med henblik på DA-relevante adfærdstræk (samarbejde med Leif Flemming Pedersen og Magnus Magnusson). Forsøg med gluten-fri kost hos rotter og dens virkninger på unormal adfærd. Fortsat analyse af nervecelletab hos dyr påvirket af anti-psykotiske midler (samarbejde med seniorstipendiat E. B. Nielsen og overlæge H. Pakkenberg, Hvidovre Hospital). Fortsat analyse over adfærd hos dyr med EDB-metoden THEME (udviklet af Magnus Magnusson). (Melvin Lyon).

Fortsættelse af projektet: Egocentrisk lokalisation og muskulær tonusfordeling. Ibrugtagning af nyt eksperimentelt udstyr til registrering af oplevet øjenhøjde samt foretrukne retninger for klassisk autokinese. Udarbejdelse af – og senere afspunding af – en serie forelæsningsnoter holdt i Duquesne, Pittsburgh Pennsylvania. Serien publiceret i stencilert form. (I. K. Moustgaard).

Udvikling af en kritisk socialpsykologi, centralest i forbindelse med den socialpsykologiske ungdomsforskning. (Sven Mørch).

Farmakologisk fremkaldte adfærdændringer hos

dyr og forbindelsen til psykoser hos mennesker. (Erik Bardrum Nielsen).

Empirisk og teoretisk arbejde med spørgsmålene: Hvilke sider ved virkeligheden har vi overbetonet i vor kultur (herunder også psykologien)? Hvordan kan vi gennem en symboliserende erkendelse, på en forstående måde, blive forbundet med de sider af virkeligheden, som i vor kultur (og psykologi) nærmest er blevet ekskommunikeret som »irrationalitet«? Kan en symboliserende erkendelse af numinøse aspekter ved virkeligheden medvirke til at give hverdagslivet ny mening og værdi? Kan en ensidig personlighedsudvikling derved vendes til en mere alsidig udvikling? (Torsten Ingemann Nielsen).

Et videnskabshistorisk studium af psykoanalysen efter Freud. Overordnet arbejde med at finde et sammenligningsgrundlag for de nyere psykoanalytiske skoledannelser, som er inddelt i (1) den angelsaksiske egopsykologi og dens udløbere, (2) den marxistiske og hermeneutiske psykoanalyse og (3) den fantasi- og symbolorienterede psykoanalyse hos Melanie Klein og Jacques Lacan. (Ole Andkjær Olsen).

Fortsatte studier over forskellige forståelser af magtbegrebet skal bl.a. udmøntes i en artikel, som under den foreløbige arbejdstitel »kan magtbegrebet opretholdes uden støtte af velkendte magtbilleder?«, diskuterer, om temaer som fysisk vold, psykisk censur, økonomisk udbytning, rationalitet, »magthavere og magtesløse«, kan undværes som hjælpeforestillinger, om de blot udgør et efterslæb af primitive *billeder*, knyttet til en magtkonception, der opererer med den konkrete, intentionelle undertrykkelse. (Lone Pál).

I videreførelsen af arbejdet med psykologiens idéhistorie, et studium af forholdet mellem erkendelse og holdninger, er studiet af holdninger blevet selvstændiggjort i forhold til det oprindelige projekt. Der er etableret kontakt med flere »græsrodsbevægelser« med henblik på undersøgelse af de holdninger, man her finder, samt deres baggrund – og med det langsigtede spørgsmål om, hvordan holdninger flyttes, og om påvirkningsstrategier, for øje. (Johs. Mørk Pedersen).

Sammenhængen mellem kulturform, personlighed og tænke-måde. Intersubjektivitetens opståen. Indvandrerbørns indskolingsproblemer. (Arne Poulsen).

Videreførelse af undersøgelser af kemisk kommunikation hos arten *phoxinus*, af motivations- og interaktionsforhold hos forskellige dyrearter, herunder primater, og af forskelle i leg og anden selvreguleret aktivitet mellem psykotiske og normale børn. (Årbog 1981, s. 479). Undersøgelserne af kemisk kommunikation er fortsat med afprøvning af flere fraktioner, hvis adfærdsmæssige korrelater er foreløbigt beskrevet i to specialeafhandlinger. Undersøgelserne af

motivations- og interaktionsforhold hos dyr er fortsat, for sidstnævntes vedkommende med udarbejdelse af en første beskrivelse af mor-unge dyadens udvikling hos forskellige primatarter. Undersøgelsen af psykotiske og normale børn er fortsat med optagelser på video af børnenes aktiviteter i et standardiseret legerum og med en afkodning af disse bånd med henblik på databehandling. (Arne Friemuth Petersen).

I det fortsatte arbejde med at udvikle en psykologisk socialpsykologi har en analyse af grundlagsteoretiske og etnometodologiske synspunkter været dominerende. Endvidere er udarbejdet en artikel-skitse over psykologihistorie og samfundshistorie. (Arne Prahl).

1. Revidering og udvidelse af monografi på engelsk om psykologiens erkendelsesteoretiske grundlag – med henblik på offentliggørelse i serien Boston Studies for the Philosophy of Science. 2. Foredrag med titlen: Subjekt og objekt – om psykologiens grundlag. September 1982 i Filosofisk Forum. 3. Udgivelse af artiklen: Fundamental Principles for a Theory of Consciousness, i Psyke & Logos nr. 1 1982. 4. Deltagelse i Nordisk Forskerkursers sommerskole om Artificial Intelligence and linguistics – med læsning af omfattende litteratur i denne forbindelse. 5. Medarrangør af Seminar om Reflexivitet-problemer, Psyk.Lab., april 1982. 6. Medredaktør af Psyke & Logos. 7. Læsning af litteratur, møder på Forsøgsanlæg Risø etc., i forbindelse med mit nye forskningsprojekt inden for man-machine communication. (Nini Prætorius).

Projektet: »Begrebsdannelse som virksomhed« retter sig mod at bidrage til en afklaring af relationen mellem det idiogene og sociogene moment i begreber, der omfatter idio- og sociogenesen, ved at foretage den biografiske analyse af en bestemt begrebsudvikling med henblik på at konstruere en metateori om begrebsdannelsen som virksomhed. (Ole Elstrup Rasmussen).

Dansk/tyrkisk litteraturpsykologisk undersøgelse af det kollektive versus det individuelle i litteraturoplevelsen, i samarbejde med lektor, cand.mag. Cay Dollerup og skolepsykolog Carsten Rosenberg Hansen + et tyrkisk team. – Databehandling af et stort observationsmateriale vedrørende forskellige primaters sociale adfærd udført i samarbejde med lektor, mag.art. Arne Friemuth Petersen og stud.psych. Svend Aage Jepsen. (Iven Reventlow).

Der arbejdes videre med en model til beskrivelse af de auditive sanscellers funktionsmåde. (Strange Ross).

Videreførelse af projektet i samarbejde med Kirsten Poulgaard: med udgangspunkt i almindelige småbørns vækstvilkår at søge at indkredse og begribe centrale forudsætninger for udviklingen af selvbestemmelse. Fokus rettes dels mod forældrenes vilkår,

egne livsperspektiver og ønsker for børnene. Dels undersøges det, hvorledes barnet opbygger sin erfaringsverden og udvikler sine levemiljøer. Der er tale om en to-årig forløbsundersøgelse af 4 børn i 3-årsalderen og deres forældre. Den teoretiske og metodiske tilgang er kvalitativ og helhedspræget. Halvdelen af de planlagte interviews er gennemført. (Ivy Schousboe).

Udarbejdelse af artikel »Om erkendelsen af andres adfærd«. Heri behandles metodologiske problemer inden for adfærdsbeskrivelse via en diskussion af etologiens og københavnerskolens standpunkter. – Læsning af nyere litteratur om personlighedspsykologiens grundproblemer. (Erik Schultz).

Undersøgelser af tidlig sprogtilegnelse, især grammatiske/syntaktiske aspekter deraf, relateret til cognitionspsykologiske problemstillinger. Et tvillingpars sprogudvikling registreres intensivt. (Flemming Vestergaard).

De foreløbige resultater af en undersøgelse af brevberørernes arbejdsmiljø foreligger nu i manuskriptform. Den endelige rapport forventes trykt i 1983. (Poul Vidriksen).

Koordination og vejledningsarbejde knyttet til 4 fondslønnede medarbejdere helt eller delvist ansat ved laboratoriet og med projektilknytning til neuropsykologiske afsnit. Herudover fortsat arbejde med denial/neglect projektet samt videreført arbejdet omkring neuropsykologi og sprog. Der har også i dette år været en ret bred kontrakt- og rådgivningsvirksomhed til projekter, der igangsættes i de neuropsykologiske klinikker i Danmark. (Rolf Willanger).

Redaktionsvirksomhed:

Lektor, cand.stat. Benny Karpatschof, seniorstipendiat, mag.art. Ole Andkjær Olsen, lektor, mag. art. Arne Poulsen & lektor, dr.phil. Nini Prætorius: Medredaktører af Psyke & Logos. Lektor, cand. psych. Ivy Schousboe & lektor, cand.psych. Poul Vidriksen: Medl. af redaktionsgruppen for Psykologi. Lektor, mag.art. Sven Mørch: Medredaktør af Udkast.

Publikationer:

Andersen, H. et al, 1982: Søren. En terapi på kritisk psykologisk grundlag. – udkast, 10, 3/4.
 Bernth, I., 1982: Fra person for andre til person blandt andre i en fælles menneskelig livsform. – Psyke & Logos, 1982 2, s. 333-64.
 Berthelsen, J., 1982: Fyringer. – Dansk Psykolognyt, 36, s. 358-65.
 Bjerg, K., 1982: Hjemmenes Tværfag 5, 1 + 2.
 – 1982: Samtalen under måltiderne. – I: Måltidet i boligen. – Boliglaboratoriets Forlag.
 Brier, S., 1982: En ikke-reduktionistisk ethologis bi-

- drag til løsning af psykologiens biologiske grundlagsproblem. – Psyke & Logos, 1982 1, 95-143.
- 1982: Den fortrængte natur – energiens elendighed og det utopiske samfund (Refererende og diskuterede anmeldelse af Jesper Hoffmeyer: Samfundets naturhistorie) – Biofag (medlemsblad for foreningen af danske biologer), s. 115-24.
- Bundesden, C., 1982: Item recognition with automatized performance. *Scandinavian Journal of Psychology*, 23, s. 173-92.
- Dreier, O., 1982: Reden/Schreiben über Praxis und Aufruf & Die Kollegen in der Praxis. – *Forum Kritische Psychologie*, 10, s. 148-51.
- Karpatschhof, B., 1982: Om empirisk og teoretisk metode i psykologien. – Psyke & Logos, 1982 1, s. 27-54.
- 1982: Refleksivitet som antropologisk karakteristikum. – Psyke & Logos, 1982 2, s. 239-54.
- 1982: Artificial Intelligence or Artificial Signification. – *Journal of Pragmatics*, 6, s. 293-304.
- Køppe, Simo, 1982: Neuroserne før Freud. – Psyke & Logos, 1982, 1, s. 145-60.
- Lyon, M. & Magnusson, M. 1982: Central stimulant drugs and the learning of abnormal behavioral sequences. – Spiegelstein, M. Y. & Levy, A. (Eds.): *Behavior Models and the Analysis of Drug Action*, Elsevier, Amsterdam, s. 135-53.
- Nielsen, E. B. & Lyon, M., 1982: Behavioral alterations during prolonged, low-level continuous amphetamine administration in a monkey family group (*Cercopithecus aethiops*). – *Biol. Psychiat.*, 17, s. 423-35.
- Nielsen, E. B., Eison, M. S. & Iversen, S. D., 1982: Hallucinatory behaviors in primates produced by around-the-clock amphetamine treatment for several days via implanted capsules. – In: Miczek, K. (Ed.): *Primate Ethopharmacology: Models for Neuro Psychiatric Disorders*. – Alan Liss Inc., New York.
- Magnusson, M., Bording, N., Bach, B. & Ulsø, K., 1982: Effect of gluten free diet on dopamine-relevant behavior in rats: with a new computer method of analysis. – Abstracts of VI Scandinavian Meeting on Physiology and Behaviour, Wennergren Center, Stockholm, Sweden, s. 10.
- Moustgaard, I. K., 1982: Descriptive Psychology – The Psychology of Description. Lectures given at the Psychology Department, Duquesne University April-May 1982. (Stencileret). Psyk. Lab.
- Mørch, S., 1982: Er ungdomsproblemet et socialisationsproblem? En perspektivering af den samfundskritiske socialpsykologi i relation til tematiseringen livshistorie og socialisation. – *Danske Noter*. Ca. 30 sider.
- Nielsen, E. B. and Lyon, M., 1982: Behavioral alterations during prolonged low-level continuous amphetamine administration in a monkey family group (*Cercopithecus Aethiops*). *Biological Psychiatry*, 17, 423-35.
- Shepard, R. A. and Broadhurst, P. L., 1982: Sex and benzodiazepine receptor binding in Roman rat strains. – *European Journal of Pharmacology*, 77, 327-30.
- F. J., Holohean, A., Callahan, P., and Appel, J. B., 1982: Behavioral and biochemical evidence for serotonergic actions of tetrahydro-beta-carbolines. *Life Sciences*, 31, 2433-39.
- White, F. J., and Appel, J. B., 1982: LSD-like effects of tetrahydro-beta-carbolines. In: Ho, B. T., Schoolar, J. C. and Usdin, E. (Eds.): *Serotonin in biological psychiatry (Adv in Biochem Psycho-pharmacology, vol 34)*, Raven Press, New York, s. 322-23.
- Olsen, O. Andkjær, 1982: Refleksivitet og psykoanalyse. – Psyke & Logos, 1982 2, 261-82.
- sammen med Køppe, S. – Den sidste fra starten. Essay om Anna Freud. – *Information* d. 1.11.1982.
- Petersen, A. Friemuth, 1982: »Popper et la psychologie: les problèmes et la résolution des problèmes«. – In: R. Bouveresse & C. Schmidt (Eds.) *Karl Popper et la science d'aujourd'hui*, Éditions Cerisy-la-Salle, 18 s.
- Poulsen, A., 1982: Indvandrerbørn, sprog og erfaring. – *Psykologi*, nr. 2, s. 26-36.
- 1982: Conversation, iterative knowledge and intersubjectivity. – Psyke & Logos, 1982 2, 365-76.
- Prætorius, N., 1982: *Fundamental Principles for a Theory of Consciousness*. Psyke & Logos, 1982 1, s. 7-26.
- Rasmussen, O. Elstrup, 1982: Refleksion og refleksivitet i virksomhedsbegrebet. – Psyke & Logos, 1982 2, s. 311-22.
- Reventlow, I. sammen med Dollerup, C. og Hansen, C. R., 1982: Methodological and practical considerations in setting up an interdisciplinary, cross-cultural study of the experience of literature in Danes and Turks. – *Acta Fillm. Phoenix. USA*.
- Dollerup, C., Doltas, D., Hansen, C. R. og Seugen, C., 1982: The nine tales for the selection study. – Report No. 7. Fairytale. An Interdisciplinary Turco-Danish Study of the Collective v. the Individual Nature of the Response to Litterature. (109 s. dupl.)
- 1982: A Discussion of the Various Groups of Readers in the Fairytale Projekt, With a Detailed Description of the »Core-Groups« in Denmark and Turkey. – Report No. 10. Fra samme projekt. (20 s. dupl.)
- Ross, S., 1982: A model of the hair cell-primary fiber complex. – *Journal of Acoustical Society of America*, 71, 926-941.
- Schultz, E., 1982: Om erkendelsen af andres adfærd. – Psyke og Logos, 1982 1, 55-94.

Gæster og rejser:

Lektor, mag.art. Rolf Kuschel har med støtte fra det humanistiske fakultet i dagene 4. sept. – 23. okt. modtaget og arbejdet med en bellonesisk informant.

Lektor, mag.art. Ole Dreier har foretaget tre rejser til Berlin i forbindelse med redaktion af et internationalt tidsskrift og planlægning af international kongres.

Lektor, mag.art. Åge Haugland har med støtte fra det humanistiske fakultet foretaget en forskningsrejse til New York med besøg i det derværende Freud-Arkiv og diskussion med dettes leder, Kurt Eissler, M.D.

Professor, dr. I. K. Moustgaard har afholdt 12 gæsteforelæsninger ved Duquesne University, USA, april-maj.

Seniorstipendiat, cand. psyk. Erik Bardrum Nielsen har med støtte fra Statens Lægevidenskabelige Forskningsråd haft ophold som gæsteprofessor ved University of South Carolina, Department of Psychology, Columbia, USA, siden 1980. Opholdet afsluttet august 1982. Og – ligeledes med støtte fra Statens Lægevidenskabelige Forskningsråd – deltaget med foredrag i XIth International Congress of the International Primatological Society, Atlanta, Georgia, USA, aug. (Inviteret deltagelse med foredrag ved symposium vedr. Primate Ethopharmacology: Models of Human Neuropsychiatric Disorders, Tufts University, USA.

Diplompsykolog Maria Kokai Capar, Jugoslavien, har under et gæsteophold ved Psykologisk Laboratorium februar-juli, formidlet af det danske Undervisningsministerium, arbejdet med personlighedspsykologiske undersøgelser ad modum Eysenck.

Erik Schultz

4: Institut for Pædagogik*Stab:*

Professor: Staf Callewaert. Lektorer: Joan Conrad, Helge Dohn, Bo Jacobsen, Per Fibæk Laursen, Lars Jakob Muschinsky, Sven Erik Nordenbo, Knud D. Wagner og Thyge Winther-Jensen.

Eksterne lektorer: 1. Teknisk-administrativt personale: 5.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed omfatter en række historiske, teoretiske og empiriske projekter inden for det pædagogiske område.

Inden for det historiske område arbejder lektor Joan Conrad med et projekt om den pædagogiske uddannelse af lærerne til den højere skole i Danmark. Lektor Thyge Winther-Jensen arbejder med en fremstilling af de didaktiske ideers historie.

Instituttets teoretisk orienterede forskning omfatter et projekt ved professor Staf Callewaert om Bourdieu-skolens uddannelsessociologi i relation til pædagogik. Lektor Sven Erik Nordenbo arbejder på tre filosofisk prægede opgaver, nemlig for det første en videnskabsteoretisk undersøgelse af pædagogik-historien, for det andet et projekt om moralopdragelsens teori og for det tredje en normativ undersøgelse af pædagogisk paternalisme.

Instituttets empiriske forskning omfatter førskoleområdet, gymnasiet, universiteterne og voksenundervisningen. Inden for førskoleområdet arbejder lektor Lars Jakob Muschinsky med et projekt om barndommen som social kategori, en undersøgelse af småbørns hverdagsliv. Inden for gymnasieområdet arbejder professor Staf Callewaert med en undersøgelse af forholdet mellem pædagogik og faglighed i gymnasieinstitutionen. Lektor Helge Dohn arbejder med en undersøgelse af frafaldet blandt eleverne i gymnasiet. Lektor Per Fibæk Laursen arbejder med et projekt om forholdet mellem gymnasiets samfundsmæssige funktioner og dets undervisningsmæssige praksis.

Angående universitetsforhold arbejder lektor Joan Conrad på en undersøgelse af eksamensprocedurer ved det lægevidenskabelige område. Lektor Helge Dohn arbejder på en undersøgelse af vurderinger af den medicinske uddannelses curriculum. Inden for voksenundervisningens område arbejder lektor Bo Jacobsen på en undersøgelse af forholdet mellem udbud af og behov for voksenundervisning i Danmark.

Redaktionsvirksomhed:

Professor Staf Callewaert er medlem af Editorial Board for Scandinavian Journal of Educational Research.

Lektor Sven Erik Nordenbo har redigeret Danish Yearbook of Philosophy, vol. 19, 1982.

Desuden har han været næstformand for Selskabet for Filosofi og Psykologi samt studieleder i pædagogik ved Folkeuniversitetet, København.

Publikationer:

Bjerg, J., Callewaert, S., 1982: Kulturel og social reproduktion i classesamfundet og uddannelsessystemets udvikling. – Institut for Uddannelsesforskning, Medieforskning og videnskabsteori, Roskilde universitetscenter, 29 s.

– 1982: Kulturelle und soziale Reproduktion in der Klassengesellschaft und die Entwicklung des Bil-

- dungssystem. – Institut for Uddannelsesforskning, Medieforskning og videnskab, 41 s.
- Callewaert, Staf, 1982: Pædagogik og fag inden for uddannelserne med relevans for gymnasielærerehvervet. Nogle historiske og aktuelle indfaldsvinkler. – Rapport nr. 2 fra projektet Gymnasiets samfundsmæssige funktion og undervisningsmæssige praksis. – Institut for pædagogik, 37 s.
- 1982: Uddannelsesforskning, en videnskab til glæden? – Nyt om uddannelsesforskning, 2 årg. nr. 2, s. 4-12.
- Conrad, Joan, 1982: Towards Greater Mobility and Co-operation among University Teachers: Practice and Theory. – CRE-Information 60, 4, Geneve, s. 71-81.
- 1982: Improvements in University Teaching. Strategies for improving University Teaching and Learning in Africa. Background Papers for The International Workshop in Nairobi, Kenya, 25 s.
- »Den pædagogiske uddannelse af lærere til den højere undervisning i Danmark. Nogle forskningsmetodiske spørgsmål«. Symposierapport fra nordisk forskningssymposium vedr. historisk-pædagogisk forskning, 15 s.
- Dohn, Helge, 1982: Om medicinsk pædagogik. – Institut for pædagogik, 35 s.
- Jacobsen, Bo, 1982: Voksenundervisning og voksenoplysning som forskningsområde. – Nyt om uddannelsesforskning, 2, nr. 1. – Institut for pædagogik, s. 4-12.
- Laursen, Per Fibæk, m.fl., 1982: »Gymnasiehverdag – teori – og observation«, 78 s. 1. delrapport fra projektet »Gymnasiets samfundsmæssige funktion og undervisningsmæssige praksis. – Institut for pædagogik.
- Muschinsky, Lars Jakob, 1982: Familien, småbørnene og pædagogikken, Skolernes småbørnspædagoger, nr. 6, 1982.
- Nordenbo, Sven Erik, 1982: Refleksivitet og pædagogisk teori. Et bidrag til refleksivitetsargumentets typologi. – Psyke og logos, nr. 2, s. 211-24.
- 1982: »Wolfgang Klafki – fra åndsvidenskabelig til kritisk-konstruktiv pædagogik«, W. Klafki: Kategorial dannelse og kritisk-konstruktiv pædagogik. – NNF, København, s. 7-32.
- Gabriel Sibbern, i Dansk biografisk Leksikon, Gyldendal, 5 s.
- 1982: The Quincentennial Celebrations at the University of Copenhagen, 1979, Paedagogica Historica. – International Journal of the History of Education, 7 s.
- Winther-Jensen, Thyge, 1982: Zur Einschätzung der Lernzielpädagogik – aus allgemeiner und aus dänischer Sicht. – Institut for pædagogik, 14 s.
- 1982: Komparative forskningsmetoder – dels generelt, dels i relation til et fællesnordisk projekt omkring læreruddannelserne. – Institut for pædagogik, 14 s.
- 1982/83: Pædagogikkens sprog. – Uddannelse, 8 s.
- 1982: Some Reflections concerning the Relationship between School and Society. – Institut for pædagogik, 14 s.

Gæsteforelæsninger og studieophold:

Professor Staf Callewaert har været gæsteforelæser ved en række seminarer ved Pedagogiske Institutionen, Umeå universitet, Sverige, omkring Bourdieus skolens uddannelsessociologi.

Lektor Joan Conrad var seminarleder ved The International workshop: Strategies for improving University Teaching and Learning in Africa, inviteret af Kenyatta University College, Faculty of Education, Nairobi-Kenya sept. 1982.

Lektor Helge Dohn har været på studieophold ved University of Southern California 1 måned med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd.

Lektor Thyge Winther-Jensen har holdt gæsteforelæsning ved Landesinstitut Schleswig-Holstein für Praxis und Theorie der Schule samt deltaget med foredrag om dansk læreruddannelse ved konference om norsk læreruddannelse i internationalt perspektiv arrangeret af Læreruddannelsesrådet.

Per Fibæk Laursen

Tværfaglige centre

1: Center for Arbejderkulturstudier

I 1982 blev der oprettet et center for arbejderkulturstudier. De fag, som deltager aktivt i arbejdet ved centret er historie, dansk, teatervidenskab, folkemindevidenskab og europæisk etnologi, men også andre institutter har vist interesse. Staben består dels af 5 lektorer, ansat ved andre institutter, som i 1982-83 lægger en del af deres arbejde ved centret, dels af 5 undervisningsassistenter. Der er endnu ingen stipendiater eller TAP knyttet til centret.

Center for arbejderkulturstudier har følgende arbejdsområder:

1) at sikre en gradvis udbygning af den tværfaglige undervisning på hovedfags-, konferens- og licentiatniveau,

2) at styrke en *tværfaglig vejledning* med henblik på speciale-, konferens- og licentiatafhandlinger – evt. i form af fast institutionaliserede seminarer med flere lærere fra forskellige fag,

3) at fremme et *tværfagligt forskningsmiljø*, dels som støtte for den eksisterende forskning, dels gennem iværksættelsen af *nye forskningsprojekter på ubearbejdede eller ringe dækkede områder*,

4) at udbygge og *styrke de eksterne forskningskontakter* både nationalt og internationalt,

5) at fremme formidlingsopgaver på området – både i forhold til arbejderbevægelsens egne organisationer og til offentligheden, samt

6) på både kortere og længere sigt at udvikle modeller for efteruddannelsesaktiviteter både i forhold til de faglige foreninger og til bredere og mere utraditionelle grupper på arbejdsmarkedet.

Angående forskningsvirksomheden kan oplyses, at da centret befinder sig i en forsøgsperiode og til nu mest har beskæftiget sig med tværfaglige undervisningsaktiviteter, redegøres der for de enkelte medarbejders forskning i indberetningerne fra deres respektive institutter, d.v.s. Institut for nordisk Filologi, Historisk Institut, Institut for europæisk etnologi, Institut for Folkemindevidenskab og Institut for Teaterhistorie.

Poul Balle-Petersen

2: Center for Audiologopædi

Audiologopædisk Forskningsgruppe blev oprettet i 1975 med det formål at forberede en uddannelse i audiologopædi samt at etablere et forskningsmiljø omkring samme fagområde. Den nye uddannelse

blev etableret pr. 1. september 1982 som et humanistisk hovedfagsstudium med et indtag på 22 studerende. I forbindelse hermed nedlagdes forskningsgruppen og i stedet oprettedes Center for Audiologopædi under det humanistiske fakultet.

Stab:

2 lektorer udlånt fra henholdsvis Institut for Fonetik og Psykologisk Laboratorium. Hertil kommer 1 adjunkt fra Psykologisk Laboratorium allokert centret i efterårssemestret. 5 udefra kommende lærere (undervisningsassistenter). 1 halvtidsansat TAP. Udover de ansatte medarbejdere har 4 gæsteforskere og en gruppe ældre psykologistuderende benyttet sig af centrets faciliteter.

Forskningsvirksomhed:

Forskningsgruppens og nu centrets formål har været at opbygge et forskningsmæssigt miljø til inspiration af den audiologopædiske uddannelse. Forskningen har derfor koncentreret sig om to hovedområder: 1. kommunikationsforskning og 2. handicapforskning. Begge forskningsområder er brede og kræver en tværfaglig forskning, hvor centrets medarbejdere har kontakt med dels handicaporganisationer og -institutioner, dels faglig ekspertise inden for og uden for universitetet.

Til løsning af de forskellige forskningsopgaver er avanceret teknisk udstyr inddraget, herunder i stigende grad den computer, som centret råder over. En række specialprogrammer er udviklet på centret til brug for taleanalyser, testprofiler, adfærdsanalyser etc. Computeren bliver ligeledes i stigende grad anvendt ved fremstilling (tekstbehandling) af undervisningsmaterialer og forskningsrapporter.

Udover indenlandske kontakter har forskningsgruppen haft en tradition for kontakt med udenlandske forskere og uddannelsescentre for beslægtede uddannelser. Centret har videreført denne tradition og dets medarbejdere samarbejder såvel forskningsmæssigt som undervisningsmæssigt med andre lande – alene i 1982 har der således været kontakter personligt eller pr. korrespondance med kollegaer fra over 20 lande.

Kommunikationsforskning:

Arbejdet med opstilling af et testbatteri til undersøgelse af et individs totale kommunikationsformåen er fortsat. Testbatteriet vil i sin endelige form indgå i såvel undervisning som forskning, idet det er tanken at de studerende som led i de tekniske discipliner skal lære at benytte testbatteriet og samtidig selv skal kunne udføre mindre eksamensprojekter ud fra egne data. Ligeledes vil batteriet blive anvendt i

større undersøgelser af såvel ikke handicappede som kommunikationshandicappede, således at der opbygges en database, der baseret på flydende standardisering kan udtegne en relevant kommunikationsprofil for den enkelte proband (Børge Frøkjær-Jensen, Lars von der Lieth, Erik Hoffmann, Bent Weigaard Jørgensen og Boje Bjæverskov).

På grundlag af den danske oversættelse af Joan Reynolds sprogudviklingstest er der indsamlet data til brug for en sammenligning af normalt sprogudviklede og mentalt retarderede børns impulsive og ekspressive sprog. Disse data er forstudiet til en egentlig standardisering af testen på dansk (Dora Skovlund, Ruben Elgård, Robert Byriel og Lars von der Lieth).

Udfra videooptagelser er dialogen mellem et spædbarn og dets hørehæmmede forældre analyseret. Samtaleformen er karakteriseret ved turntakingens udseende og præcision. Undersøgelsen viser, at der er sammenhæng mellem graden af interaktionel synkroni t/b og en præcision i turntakingen. Følelsen af »at være i kommunikation« viser sig at være afhængig af i hvert fald følgende tre forhold: parternes blikadfærd, imitation og parternes fælles rytme (stud.psych. Conni Løwe Nielsen og stud.psych. Hjørdis Damsholt).

Centrets datamatiske udstyr har bl.a. været benyttet til at udvikle en fonetisk/akustisk analysemodel til brug ved undersøgelse af børnehæshed (Ulla Søndergaard, Børge Frøkjær-Jensen m.fl.). Endvidere er tidsmønstreanalyseprogrammet THEME udviklet til brug ved adfærdstudier. En simplificeret og specialiseret version af THEME, kaldet SYNDROME, er udviklet til intens automatisk søgning efter kategorier af individer i data af spørgeskematypen (Magnus Magnusson).

En række biologisk-lingvistiske undersøgelser af form for og grad af genetisk determination i menneskets sprogevne er udført med hørehæmmede børns sprogproduktion. Herved er de ved hæmmet hørelse af naturen faktisk udførte eksperimenter udnyttet i både grundforsknings- og klinisk perspektiv (Otto Hansen).

Ved centret er pågået en række elektroglossografiske undersøgelser af stemmelæberne. Ved den glossofrafiske registrering måles den elektriske modstand i halsen på højde med stemmelæberne. Ændringer i modstanden afhænger bl.a. af stemmelæbernes øjeblikkelige stilling.

Det har i fagkredse været diskuteret, hvorvidt den akustiske trykbølge påvirker vævet i retning af større kompression af vævet ved akustiske trykmaxima, hvilket skulle resultere i en nedsat elektrisk modstand i vævet. Der er foretaget forsøg med taleorganerne fyldt dels med luft dels med helium. Idet lydets hastighed er tre gange større i helium vil den akustiske trykbølge over stemmelæberne ændre sig

(vokalernes formantfrekvenser vil stige). Ved at sammenligne optagelser i luft og i helium af det akustiske lydtryk dels over og dels under stemmelæberne og sammenholde resultaterne med en elektroglossografisk registrering påvises, at den elektroglossografiske registreringsmetode ikke i væsentlig grad er følsom for de akustiske trykforhold omkring stemmelæberne.

De ændringer, der sker med stemmen efter en periode med intensiv stemmetræning, kan bl.a. fortolkes som en ændring af glottis' åbningstid i den enkelte stemmelæbesvingning. For at eftervise dette instrumentelt er der udviklet apparatur til normalisering af glossofrafiske registreringer m.h.t. frekvens og amplitude. Ud fra de normaliserede kurver er forestået en ny parameter β , hvor β er defineret som varigheden af den positive halvbølge divideret med hele periodetiden (resultatet opgives i %). På basis af elektroglossografiske optagelser af studerende før og efter stemmetræning er der påvist en 99,9 % signifikans mellem reduktion af B og ændringer af stemmefunktion i retning af en mindre åbningstid (typisk fra 60 til 50 %) (Børge Frøkjær-Jensen og Kirsten Thyme).

Handicapforskning:

For at undersøge, hvorvidt der eksisterer særlige psyko-sociale problemer hos børn født med læbeganespalte er der gennemført en spørgeskemaundersøgelse af 80 unge med læbeganespalte. I spørgeskemaet redegør de unge for deres personlige erfaringer og oplevelser i forbindelse med deres handicap. Resultaterne er endnu ikke opgjort (Wendy Cohn og Lars von der Lieth).

Der pågår i Oslo en undersøgelse af døves vilkår og funktion i samfundet. Centrets medarbejdere har været rådgivende med hensyn til undersøgelsesdesign, ligesom visse af de indkomne data vil blive analyseret på vor datamat (Eva Signe Falkenberg, Reidar Olsholt, Lars von der Lieth og Børge Frøkjær-Jensen).

Som en fortsættelse af tidligere undersøgelser over skrivetelefonen som handicapbølgemiddel har forskellige forslag til alfabetisering af telefontryknaptastaturer været vurderet i samarbejde med KTAS (Lars von der Lieth).

I samarbejde med psykologerne på Amtssygehuset Nordvang er et computerprogram udarbejdet til registrering af profiler udfra flydende standardisering af den psykologiske prøve MMPI.

En medvirkende faktor ved mange kommunikationshandicap er den menneskelige hjernes funktion, herunder specielt dens asymmetri. Centret har påtaget sig at redigere en lærebog om dette emne. Bogen bliver tekstbehandlet på vor datamat og vil foreligge

i tryk i løbet af 1983 (Børge Frøkjær-Jensen og Erik Hoffmann).

Publikationer:

Frøkjær-Jensen, B., 1982: Interpretation of Electrolottographic Recordings, ARIPUC, 16, s. 243-47.

Hansen, O., 1982: Are the genes of universal grammar more than structural? HEREDITAS, 95, s. 213-18.

Knudsen, P., Lieth, L.v.d., Remvig, J., 1982: Handicapgrupperes afgrænsning i forbindelse med medicinske, pædagogiske, sociologiske og psykologiske undersøgelser over hørehandicappede. I: M. Melchior (Red.): Handicapforskning i Danmark, Symposium I. s. 12-16.

Lieth, L.v.d., 1982: Kommunikation. I: K. Schnack (Red.): Psykologisk opslagsbog. Ejlers Forlag, København, s. 123-30.

– 1982: Holistisk udviklingspsykologi. Arbejdsblade I & II. Logos særtryk 8, s. 1-16.

Gæster og rejser:

I forbindelse med 5 måneders gæstophold på Psykologisk Laboratorium har psykolog Maria Kokai Capar, Jugoslavien, arbejdet med sammenlignende undersøgelser af døvepædagogik i Jugoslavien og de skandinaviske lande.

Børge Frøkjær-Jensen

3: Center for Europæiske Middelalderstudier

Videnskabeligt personale med tilknytning til centret:

Styrelsesudvalget: Ulla Haastrup (Institut for Kunsthistorie), Jonna Kjær (Romansk Institut), Brian McGuire (Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi) og Inge Skovgaard-Petersen (Historisk Institut).

Ved centret er der i efteråret 1982 leveret undervisning m.v. af lærere fra følgende institutter (antallet af lærere fra hvert institut er anført i parentes efter instituttets navn):

Det Arnamagnæanske Institut (2), Engelsk Institut (4), Institut for Germansk Filologi (1), Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi (4), Historisk Institut (9), Institut for Iransk Filologi (1), Institut for Klassisk Filologi (3), Institut for klassiske studier, Odense Universitet (1), Institut for Kunsthistorie (2), Musikvidenskabeligt Institut (2), Institut for Nordisk Filologi (2), Institut for Religionshistorie

(1), Romansk Institut (5), Slavisk Institut (1) og Østasiatisk Institut (1).

Middelaldercentret er en nyskabelse fra efteråret 1982. Det er et organ til på tværs af institutgrænser at fremme forskning og undervisning i europæisk kultur i den middelalderlige periode. Der er ingen stab i betydningen »ansatte«. Som institution er centret administrativt og lokalemæssigt knyttet til Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi. Men de personer, som deltager i arbejdet, er medlemmer af stabene ved en række af det humanistiske fakultets institutter, i hvis beretninger deres forskningsindsats og publikationer er anført.

Centrets forskningsmæssige formål er i 1982 primært søgt fremmet via månedlige foredrags- og diskussionsmøder, hvor bl.a. følgende emner har været behandlet: Trójumanna Saga (Professor Jonna Louis-Jensen, Det Arnamagnæanske Institut), Studiet af den klassiske litteratur i middelalderen (Professor Birger Munk Olsen, Romansk Institut), Bonderejsningen i Estland i 1343 set mod en europæisk horisont (Professor Niels Skyum-Nielsen, Historisk Institut), Løst og fast om astronomi ca. år 1300 (Lektor Fritz Saaby Pedersen, Institut for klassiske studier, Odense Universitet).

Af udadventt virksomhed kan nævnes samarbejde med The Medieval Institute, Kalamazoo, Michigan, om redaktion og distribution af tidsskriftet VOX MEDIAEVALIS, der informerer om middelalderstudier i USA og Europa.

Centerpublikation:

McGuire, Brian (udgiver), Trivillitteratur og samfund i latinsk middelalder. Caesarius af Heisterbach og hans 'Dialogus miraculorum'. Københavns Universitet (1982). 213 s.

Gæster:

Centret har desuden stillet lokaler til rådighed for forskere beskæftiget med byzantinsk musik (Nina Konstantinova) og vestlig talsymbolik (Ovila Brabant).

Jonna Kjær

4: Center for Kvindeforskning og -undervisning

Stab:

2 eksterne lektorer, 1 kandidatstipendiat, 1 udlånt lektor fuldtids, 2 udlånte lektorer deltid, 2 udlånte

eksterne lektorer, 1 udlånt undervisningsassistent, 6 tilknyttede tværfagsassistenter, samt 1/2 TAP.

Center for kvindeforskning og – undervisning startede sin virksomhed i september 82. Oprettelsen af centret skal ses som et modtræk til de nedskæringer, som i de sidste år har fundet sted på det humanistiske fakultet, og som udtryk for nogle kvindevisioner om at udvide og forbedre betingelserne for kvindestudierne ved det humanistiske fakultet.

Ledelse og administration varetages af *styringsgruppen* og *centernævnet*, hvori der er lærer- og studenterrepræsentanter fra fagene: dansk, psykologi, litteraturvidenskab, historie, romansk og engelsk.

Forskningsvirksomhed og øvrige aktiviteter:

Aktiviteterne i efteråret har været mange og omfattende.

Der har kørt en række kurser delvis underordnet et fælles tema: *kvindefællesskaber*. Disse kurser varetages dels af centerets egne lærere, dels af udlånte lærere fra de humanistiske fag og endelig af 6 undervisningsassistenter under kvindetværfag.

Centeret har arrangeret en forelæsningsrække (med interne og eksterne gæsteforelæsere) med det formål at diskutere hvorledes vi med udgangspunkt i forskellige kvindeforskningsprojekter og faglige traditioner vil definere kvindeforskningens problemer.

Forelæsningsrækken fortsætter i foråret 1983.

Bredden i foredragene har været stor, og da centret mener, at de vil have interesse for et større publikum, vil vi i foråret forsøge at skaffe midler til en udgivelse af dem.

I november og december har *Kvindegalleriet* udstillet billeder og skulpturer på centeret og i universitetets forhal. Samtidig har Tania Ørum afholdt en række seminarer med forskellige udøvende kunstnere (bl.a. fra Kvindegalleriet) som gæstelærere.

Som et led i etableringsfasen har vi brugt en del tid på at kontakte andre kvindesammenhænge i og udenfor universitetet f.eks. Kvindeforbund, Kvindegalleriet, Kvindelige Forfatteres Forening, Ligestillingsrådet og de øvrige kvindeforskningsmiljøer på universiteterne i landet.

Disse kontakter samt kontakter til udenlandske universiteter vil fortsat prioriteres højt.

I øvrigt har adskillige af de videnskabelige medarbejdere tilknyttet centeret igangværende kvindeforskningsprojekter indenfor fagene psykologi, litteraturvidenskab, engelsk, historie, nordisk filologi.

Kandidatstipendiat, mag.art. Lise Busk-Jensen beskæftiger sig med emnerne: »Kvindelighedens emancipation og sammenbrud« og »Dansk kvindelitteraturhistorie 1875-1901«, begge indenfor rammerne af Projekt Dansk Litteraturhistorie. Derudover foretager Lise Busk-Jensen undersøgelser i den nyere, humanistiske kvindeforskning med henblik på

spørgsmålet om kvindeforskningens videnskabsteori.

Lektor cand.psych. Judy Gammelgaard beskæftiger sig med et teoretisk studie over hysteri om kvindelig udtryksform.

Ekstern lektor cand.mag. Lene Koch er i gang med at redigere en antologi om amerikansk kvindehistorie. Derudover arbejder hun med en interviewundersøgelse vedrørende kvinder, der har givet afkald på et barn.

Tværfagsassistent Marie-Louise Sodemann er i gang med et forskningsprojekt med titlen »Kønnetts skrift – skriftens køn«, et bidrag til diskussionen om antagelsen af en specifik kvindelig skrift.

Lektor cand.psych. Libby Arcel Tata koordinerer og deltager i en dansk/græsk empirisk undersøgelse af kvinders selvmordsforsøg set i relation til deres kønsrolle og sociale situation.

Tværfagsassistent Lise Winther-Jensen arbejder med en analyse af familie-, bevidstheds- og seksualitetsstrukturer i den engelske litteratur 1720-1850.

Endelig arbejder ekstern lektor, cand.mag. Tania Ørum på et projekt om kvindelighed og æstetik med hovedvægt på den engelske roman.

Redaktionsarbejde:

Forskningsrådsstipendiat Lise Busk-Jensen, der er medlem af centerets styringsgruppe, er redaktionsmedlem af tidsskriftet »Kultur og klasse« og ekstern lektor Tania Ørum er medlem af redaktionen af tidsskriftet »Kontext«. Desuden har centeret nedsat en redaktionsgruppe som skal varetage udgivelsen af centerets nyhedsbreve fire gange årligt. I september kom det første, nemlig pjecen om kvindecenterets start. Redaktionsgruppen skal derudover sørge for udvælgelse og redigering af bidrag til centerets skriftrække, der skal starte i 83.

Publikationer:

Busk-Jensen, L., 1982: »George Sands *Consuelo* og *La comtesse de Rudolstadt*« i: T. Jensen og C. Nicolaisen (red.): *Udviklingsromanen – en genres historie*. Odense Universitetsforlag, 27 s.

Gammelgård, Judy, 1982: »Angst kommer indefra.« *Politisk Revy*, febr. 8 s.

– og Lunn, Susanne, 1982: »Hadets og kærlighedens farver.« – *Kontext* 43. 14 s.

Koch, Lene og Busk-Jensen, L., 1982: »Kvindestudier: Akademisk disciplin eller social bevægelse«. – *Information* marts. 6 s.

Sodemann, Marie Louise og Palmvig, Lis, 1982: »Fuglene flakser – fuglene flyver«. – *Karneval* 82. (red. Erik Wikkelsø Pedersen, John Mogensen, Bo Hakon Jørgensen og Lisbeth Møller Jensen).

Tata, Arcel L., 1982: »Women's Instability Stabilizes the World«. – *Betragtninger over psykologiens*

negative kvindebillede. I Når kvinder ser med egne øjne. Arken Tryk. Københavns Universitet. 17 s.

Winther-Jensen, Lise, 1982: »Frygten er levende – en analyse af Sylvia Plaths »Glasklokken«.« Kulturtur og Klasse nr. 41. 40 s.

– 1982: »Overvejelser over den kvindelige passivitet«. – Forum for kvindeforskning nr. 2. 8 s.

Ørum, Tanja, 1982: »En helvedes sejr«. – Kritik nr. 60. 12 s.

– 1982: »Virginia Woolf – en kvindelig modernist«. – Essay i Information, 20. december, 15 s.

– 1982: »Æstetik og kvindelighed«. I Når kvinder ser med egne øjne. Arken Tryk. Københavns Universitet. 6 s.

Gæster og rejser:

Lektor, cand.psych. Judy Gammelgård har gæsteforelæst på Dansk lærerforeningens kursus, på Historielærerforeningens kursus, på Folkeuniversitetet i Roskilde, på Århus Universitets Institut for Nordisk Filologi og på Håndbiblioteket for kvindeforskning. Desuden har hun deltaget i en radioudsendelse i Familiespejlet.

Ekstern lektor Lene Koch har holdt en række forelæsninger på Folkeuniversitetets linjekurser i Kvindestudier om emnerne Feminologi, kvindelitteratur og utopi-teorier. Desuden deltog Lene Koch som centerets repræsentant i OUC's konference i kvindeforskningspolitik i sept. 1982.

Lektor cand.psych. Libby Arcel Tata har holdt foredrag ved Institut for Nygræsk om emnet »Socialisering i Grækenland« og på Institut for Bibelsk Eksegese om »Kvindeforskningsproblemer i psykologi«. Endelig holdt hun kursus for Hvidovre Kommunes sagsbehandlere om »Gruppebehandling af kvindelige sociale klienter«.

Ekstern lektor Tanja Ørum har gæsteforelæst om »Æstetik og kvindelighed« ved et kvindeseminar på Institut for Bibelsk Eksegese.

Lene Koch

5: Center for Massekommunikation:

Centeret er oprettet i 1982. Det ledes af en centerbestyrelse. Undervisningsfunktionerne styres af et centernævn.

Centerets formål er for det første at udvikle et tværfagligt forskningsmiljø. Dette omfatter bl.a. følgende aktiviteter:

- tværfaglige møder, seminarer, konferencer
- kontakt til forskningsmiljøer uden for fakultetet

- koordinering af materielle ressourcer
 - forvaltning af lærerressourcer, som overføres midlertidigt fra instituttet og fag til centeret
 - udvikling af tværfaglige forskningsprojekter
- Centerets formål er for det andet at varetage forskellige uddannelsesaktiviteter. En selvstændig uddannelse i massekommunikation er planlagt til påbegyndelse i efteråret 1983. Man regner med, at der i tilknytning til denne uddannelse vil udvikle sig visse efteruddannelsesaktiviteter. Derudover foregår der en løbende tværfagsundervisning.

Centeret har i sin etableringsfase først og fremmest koncentreret sig om følgende opgaver – udover de løbende administrative sager:

På forskningssiden:

- koordinering af materielle ressourcer
- forberedelse af offentlig møderække
- forberedelse af egen publikationsvirksomhed

På undervisningssiden:

- udarbejdelse af rammerne for den planlagte uddannelse
- etablering af tværfagskurser. På grund af arbejdet med uddannelsen har disse kurser dog indtil videre stort set haft karakter af enkeltfagskurser.

Følgende institutter er involveret i arbejdet under centerets område: Nordisk filologi, litteraturvidenskab, filmvidenskab, musikvidenskab, teatervidenskab, engelsk, historie, kunsthistorie, psykologi, metrik og foredragslære.

Der foregår en livlig og alsidig forsknings- og undervisningsaktivitet inden for området med udgangspunkt i de enkelte institutter og fag. Specifcere oplysninger om de relevante forskningsaktiviteter findes i de nævnte institutters bidrag til årbogen.

Ralf Pittelkow

6: Center for Nygræsk og Balkanistik

Stab:

2 lektorer, 1 udenlandsk lektor, 1½ seniorstipendiat, 2 eksterne lektorer.

Forskningsvirksomhed:

Centerets forskning har to brændpunkter. Det moderne Grækenlands sprog, litteratur og historie, og Balkanlandenes, herunder Grækenlands, komparative sprog og historie i nyere tid.

En kongres med to hovedemner, nemlig »Den græske borgerkrig 1945-1949« og »Balkansprogene: forskning og didaktik« planlægges afholdt i samarbejde med udenlandske forskere, enten i efteråret 1983 eller i foråret 1984.

I tilknytning til en ekskursion med 10 studerende til Thessaloniki og Kavala i okt.-nov. har tre lærere forsket i Grækenlands uddannelsessystem og -politik. En del af centrets forskning finder direkte anvendelse udadtil: centret besvarer mange henvendelser fra institutioner og personer, både i Danmark og udlandet, som ønsker information om emner indenfor centrets fagområde.

Enkeltte forskningsemner:

Sprog:

Rolf Hesse er i færd med en analyse af de græske præpositioner og præpositionaladverbier. Sysse Engberg færdiggør en undersøgelse af en dialekts sociale funktion i en græsk landsby. Jørn Qvonje er som seniorstipendiat i færd med et omfattende forskningsprojekt om de morfologiske balkanismer. I den forbindelse har han færdiggjort artiklerne »Knigata mi – to biblío mou – cartea mea – libri im« (optaget til publikation i Zeitschrift für Balkanologie), og »Reflexivitet i bulgarsk og rumænsk« (til publikation i Skandinaviska bälgaristika). Desuden arbejder han med en typologisk undersøgelse af vokativ i det europæiske areal med hovedvægt på balkansprogrubundet.

Historie og samfundsf forhold:

Lars Bærentzen har som led i sine undersøgelser af Grækenlands historie ved overgangen mellem besættelse og borgerkrig færdiggjort en artikel »The Liberation of Greece: Certainties and Uncertainties«, til publikation i kongresberetning fra Modern Greek Studies Association, New Haven, samt en artikel om sovjetisk indflydelse på det græske kommunistpartis politik, som vil komme i Journal of the Hellenic Diaspora, New York. Han planlægger desuden bind 2 i serien »Documents on Modern Greek History«, som skal udgive kildetekster om den græske borgerkrig. Sysse Engberg arbejder fortsat med en undersøgelse af græske kvindebevægelser i det 20. årh. Lars Nørgaard fortsætter sine studier af dansk filhellenisme, herunder en undersøgelse af Th. Hansen-arkivet på Det kgl. bibliotek med henblik på en udgave af dele af brevmaterialet, samt en analyse af arkivets bidrag til dansk-græske forbindelser i forrige århundrede. Han har desuden færdiggjort en artikel om Korais til publikation i et græsk litterært tidsskrift.

Ole L. Smith arbejder med det græske kommunistpartis (KKE) historie og har skrevet artikler om Zachariadis' åbne brev fra 1940 og om boykotten af parlamentsvalget i 1946; en større analyse af det interne partiopgør i 1956-1957 er under udarbejdelse. Han forbereder en monografi om KKE's historie fra grundlæggelsen i 1918 frem til partiets 11. kongres i

1982. Han arbejder desuden på en fremstilling af det græske samfunds udvikling siden 1974. Han har jævnligt skrevet artikler i dagspressen om aktuelle politiske problemer i Grækenland.

Byzantinsk kirkemaleri:

Anne-Mette Gravgaard fortsætter som seniorstipendiat sin undersøgelse over de græske håndbøger i ortodoks kirkeudsmykning, »Hermeneia tes zografikes«, og færdiggør i sammenhæng hermed udgivelsen af den anonyme malerhåndbogsversion efter Benakimuseets håndskrift 35. Til anskuelliggørelse af udviklingen indenfor malerhåndbogstraditionen udarbejder hun et katalog og en konkordans over 44 håndskrifter fra 17.-19. århundrede; et karakteristisk eksempel på efterbyzantinsk kirkeudsmykning i Alhelgensklostret ved Patras på Peloponnes sammenholdes med malerhåndbøgernes motivanvisninger.

Filosofi:

Sophia Scopetáa forsker fortsat i Søren Kierkegaards forhold til Aristoteles og den oldgræske filosofiske tradition og har færdiggjort en artikel til publikation i International Kierkegaard Commentary: The Concept of Anxiety, University of South Alabama.

Redaktionsvirksomhed:

Centret udgiver, i samarbejde med Göteborgs Universitet, tidsskriftet *Scandinavian Studies in Modern Greek*, red. Bo-Lennart Eklund og Sysse Engberg. Lars Bærentzen og Ole L. Smith redigerer serien *Documents on Modern Greek History*, og Sysse Engberg er redaktør for serien *Nygræske studier (Melétes jia ti synchroni Elláda)*. Sophia Scopetáa er konsulent for *Kierkegaard's Writings* (Princeton University Press).

Publikationer:

- Gravgaard, Anne-Mette, 1982: Kristus er opstanden! – Sfinx 5, nr. 2, s. 67-73.
- Hjortso, Peter, 1982: La grecità nel Italia meridionale. – Introduzione e bibliografia. RIDS 105, 40 s.
- Lozovan, Eugène, 1982: D. Cantemir avant les lumières. – RIDS 77, 19 s. + 7 pl.
- og D. Cantemir, 1982: »Le Panégryrique de Pierre le Grand«. RIDS 92, 50 s.
- Nørgaard, Lars, 1982: Det ny Smyrna. Sfinx 5, nr. 2, s. 88-92.
- 1982: Fem billeder af Grækenlands historie. Sfinx 5, nr. 3, s. 104-108.
- Smith, Ole L., 1982: Den græske fagbevægelse: En oversigt over dens organisation og forhold til statsmagten. Nygræske studier 2, København. 32 s.

Rejser m.m.:

Syssel Engberg har holdt to foredrag om »Det gammeltestamentlige græske lektioner: Tekst og musik« (IKF og DSOM), samt om sproglige minoriteter i Grækenland (minoritetstværfag, KU). Hun har i Bruxelles været medlem af en litterær komité under Europalia (EF), som har uddelt en pris til den græske forfatter Andónis Samarákis.

Anne-Mette Gravgaard har opholdt sig i en måned på Peloponnes med det formål at beskrive og

affotografere kirken i Allehelgensklostret ved Patras, som et karakteristisk eksempel på efterbyzantinsk kirkeudsmykning.

Eugene Lozovan har holdt et foredrag om »Kristi ligklæde i sydøsteuropæisk tradition« i Den danske Komité for byzantinske studier.

Lars Nørgaard har i forbindelse med Centrets ekskursion til Grækenland holdt foredrag om »De nygræske studier i Danmark« (på græsk) ved SELME's efteruddannelseskursus for gymnasielærere i Kavalá.

Syssel Engberg

7: Det humanistiske Fakultets AV/ITV-afdeling*Stab:*

6½ TAP, heraf 3½ elektronikmekanikere, 1 EFG-elektronikmekanikerlærling og 2 ikke faglærte betjente, hvoraf 1 er udlånt til Institut for Filmvidenskab og Institut for Klinisk Psykologi.

Fællesafdelingens arbejdsområde:

Afdelingen er – i audiovisuel (AV) henseende – et fælles serviceorgan for institutterne ved Det Humanistiske Fakultet.

Funktionerne er udlån, reparation og vedligehold af AV-apparatur samt AV-teknisk konsulentvirksomhed i forbindelse med institutternes apparaturindkøb. (Poul Skovgaard, Arne Bøje Hansen).

Der ydes teknisk hjælp ved AV-apparatbrug, og afdelingen giver instruktion og afholder kurser i brug af AV-apparatur.

Der har således i året været afholdt 14 kurser i videoproduktion for 8 institutter. (Morten Jønsson).

Afdelingen varetager ombygninger og videreudvikling af eget og institutternes elektroniske AV-udstyr. (Arne Herager).

Forskningsaktiviteterne, der berører afdelingen, sker ved institutternes anvendelse af den konsulentvirksomhed og det apparatur som afdelingen stiller til rådighed.

Videoprogrammer produceret i året:

Jansen, Steen (Romansk Institut):

Ascoltare e Capire – 4 lektioner i lytteforståelse

(italiensk) over emner fra de sidste 100 års italiensk historie.

Pilotprogram – det endelige program (17 lektioner) er under udarbejdelse.

Jensen, Eva Dam og Thora Vinther (Romansk Institut):

Elevsprogsoptagelser af danske gymnasieelever i samtale med indfødte spaniere (dataindsamling).

Urup, Henning (Det Musikvidenskabelige Institut):

Musik og dans 82 – 4 balletter opført af Danaballetten på Glyptoteket.

Jønsson, Morten og Ginette Kryssing-Berg (AV/ITV-afdelingen, Romansk Institut):

Maria Cardinal i studiet på KUA (interview).

Videoptagede gæsteforelæsninger:

Doris Lessing på KUA.

Fay Weldon på KUA.

Maria Cardinal på KUA.

Arrangementer:

Afdelingen har ydet teknisk bistand ved en række større arrangementer afholdt på KUA, herunder gæsteforelæsninger af Maria Cardinal, Fay Weldon og Doris Lessing.

Symposium vedr. Cellular and neurogenic mechanisms in nose and bronchi (4 dage).

Go-kongres verdensmesterskabet i Go-spil. (14 dage).

Morten Jønsson